

Változó Mozsi

**A „VÁLTOZÓ ISKOLA” ESSZÉ-/NOVELLAÍRÓ PÁLYÁZAT
TANULMÁNYKÖTETE**

2013

SZERKESZTETTE:

Buda András

KIADJA:

DEBRECENI EGYETEM NEVELÉSTUDOMÁNYOK INTÉZETE

ISBN 978-963-472-929-7

A borító képei:

1. 2. Buda András

**3. [http://www.mihoa.com/wp-content/uploads/2012/09/
Computer-Discovery-College-Private-Independent-School.jpg](http://www.mihoa.com/wp-content/uploads/2012/09/Computer-Discovery-College-Private-Independent-School.jpg)**

Tartalomjegyzék

Előszó

1. A múltban gyökerező jelen

Változó iskola

Tanesszközök és iskola fejlődése

Szabó Petra Daniella: A kisfiú álma

Hatos Szabolcs: Előrevetített jövőnk

Karcagi Gabriella: A Montessori úton

2. Életképek – tanárok

Kiszolgálász, vagy kiszolgáltatottá válsz?

Portáné Horváth Ágnes: Változás

Dömdödöm

Az ösvény amelyből út lesz

Kárpáti Sándorné: Modernkori próbálkozások

Sápiné Bényei Rita: Táblák

Csizmadia Tamás: „Patagónia külpolitikai helyzete...”

Boldizsár Csongor: Másképp is lehet

3. IKT az iskolában

Infotainment

A technológiák világa

Polgár Gabriella: Digitális oktatás

Változó iskola, avagy egy diáklány őszinte vallomása

Tóbiás Brigitta: Népszerű

Kürthy Kitti Dalma: Változó iskola

Tóth Albertné: a – RUN

Molnár Tibor: Bukott Rockzenész

Változó iskola – „ha majd a bőség kosarából...” –

Nagy Ferenc Norbert: Digitális eszközök a zeneoktatásban

Kiss Mónika: Együtt változunk

4. Interaktív tábla az iskolában

Állandó

Andó Anita: Változó iskola avagy Judit és Sári tanító néni esete

Soós Anna-Mária: Párhuzamos világok

Kázméerné Kovács Tünde: Interaktív tábla az iskolában

Mimmi13

5. Életképek – tanulók

Képzelt riport egy magyar középiskolából

Egy nap az iskolában

Obóczki Eszter: Változó iskola, avagy egy feladat, ami megváltoztat mindent

Ipiapacs

Strisowszki Dóra Ildikó: Boot up your computer

6. Gondolatok a számítógép előtt

Cseppet sem virtuális valóság

Változó iskola

Melykó Richárd: A világháló veszélyei

Májer Mária: Papíralom

Dudás Kiss Csaba: Murray Naplója

Tóth Albertné: A méhek

Farkas Tiborné: Miért éppen Halifax?

Kocsis András: Pinokkió

7. Utazás a képzelet világában

Andris

Az utazó

Mondok Judit: Különös találkozó

Tarzan

A XXII. század végének „iskolája”

Előszó

Néhány évvel ezelőtt sokan hasonlítottak össze egy iskolai osztálytermet egy konyhával vagy egy orvosi műtővel. Ahogy sejthető, az összevetésből ilyenkor mindig az iskola került ki vesztesen. Az előadók ugyanis azt állították, hogy egy 100 évvel korábban élt szakácsnő illetve orvos, alig boldogulna napjaink konyhájában vagy műtőjében, olyan sok új eszköz, módszer jelent meg ezekben a helyiségekben. Bezzeg az iskolában – hangzott a kritika – ott szinte semmi nem változott, sőt nem csak a környezet, hanem az ott folyó munka és a tartalom sem módosult. Azt azonban már nem vették figyelembe az így gondolkodók, hogy a környezeti változás nem jelenti feltétlenül a tartalom megváltozását, hiszen egy Dobos-torta mindig ugyanúgy néz ki és akkor is lehet finom, ha kizárólag kézzel illetve akkor is, ha modern konyhai robotgépek segítségével készül. Ugyanakkor a változatlan környezet sem feltétlenül azt jelzi, hogy minden a korábban megszokott módon történik. Vagy el tudjuk azt hinni, hogy a mai pedagógusok is úgy tanítanak, mint ők? Semmi hatása nem lenne a tudomány, a gazdaság és a társadalom számos változásának? Arról nem is beszélve, hogy míg a cukor vagy a tojás nem sokat változott 100 év alatt, addig a diákok igen. A mai fiatalok teljesen eltérően gondolkodnak, sokkal többet tudnak(!) mint az elmúlt évszázad tanulói, életritmusuk, értékrendjük, kommunikációs és szórakozási lehetőségeik alig összemérhetőek elődeikével. Valóban lehetne őket változatlan módon tanítani?

A konyha-osztályterem összehasonlítás azonban napjainkban már egyre ritkábban merül fel, mivel az iskolai környezet is jelentősen átalakul. Az információs és kommunikációs technológiákkal (IKT) felszerelt tantermek száma folyamatosan emelkedik, a számítógép-projektor páros mellett számos iskolában alapfelszereltségnek számítanak az interaktív táblák, sőt már olyan intézmények is léteznek, melyekben a tanulók saját tabletet használnak a tanórákon. Az iskola tehát változik, éppen ezért biztosít folyamatos terepet a különböző vizsgálódásoknak. Számos kutatás állította már elemzésének középpontjába az IKT eszközök iskolai megjelenésének hatásvizsgálatát, de ezek a megközelítések – a kutatási módszerek természetes következményeként – csak egy-egy szűkebb területre tudtak koncentrálni. A Debreceni Egyetem Neveléstudományok Intézetében úgy gondoltuk, szükség lenne arra, hogy a leginkább érintettek, a tanulók és a tanárok, mindenféle kötöttségtől mentesen, szabadon mondhassák el gondolataikat, véleményüket a kérdés-

körrel kapcsolatban. 2013 tavaszán ezért hirdettük meg esszé-/novellaíró pályázatunkat **Változó iskola** címmel a CleverBoard Kft és a Debreceni Nyelviskola Kft támogatásával. A pályázóktól csak annyit kértünk, hogy az esszé vagy novella témája kapcsolódjon az információs és kommunikációs technológiák (pl. számítógép, internet, interaktív tábla, mobiltelefon stb.) tanítási, tanulási felhasználásához, ezt leszámítva azonban teljesen szabad kezdet kaptak.

A pályázatra 23 tanulói és 25 tanári pályamunkát küldtek be az ország minden részéből, sőt még a határon túlról is. E kötet ezeket az írásokat tartalmazza szerkesztett formában. Az IKT iskolai megjelenésének kérdéskörét az írások gazdag, változatos, szerteágazó módon közelítették meg. Tartalmilag és színvonalukat tekintve is meg lehetőszen eltérőek, így nem volt könnyű feladat tematikus összerendezésük. Végül hét fejezetet alakítottunk ki.

Ezekből az első olyan írásokat tartalmaz, melyekben az iskolák történelmi gyökereire is visszatekintenek a szerzők, néhány kép erejéig felvillannak az elmúlt idők iskoláinak hétköznapijai. A második fejezetbe a pedagógusok életútjából kiragadott mozzanatokot tartalmazó írásokat gyűjtöttük össze, a pályaművekben valós és fiktív életrajzi elemek egyaránt megjelennek. A harmadik fejezetben olvashatók azok a munkák, melyek az IKT eszközök iskolai felhasználásának különböző lehetőségeit, megjelenési formáit mutatják be. Találhatunk közöttük megvalósult és még csak tervezett megoldásokat, olyanokat, melyek a tanulói és a tanári szempontokat egyaránt figyelembe veszik, tantárgytól függetlenek vagy éppen ellenkezőleg, konkrét tantárgyhoz kapcsolódnak. A technikai fejlesztések közül többen tartják kiemelkedő taneszköznek az interaktív táblát, mely eszközzel kapcsolatos pályaműveket a negyedik fejezetben találjuk meg, a tanulók életének pillanatait bemutató életrajzi típusú írásokat pedig az ötödik fejezetbe gyűjtöttük. Többen kitágították a pályázati kiírásban megjelölt feladatot és egyéni formát vagy látásmódot választva, akár az iskolai kereteken is túllépve, nem egyszer nem közvetlenül, hanem közvetett módon közelítettek a kérdéskörhöz, ilyen írásokat találunk a hatodik fejezetben. A kötet végén a képzelet és a fantázia világába kalandozunk el. Ahogy az sejthető, egyes pályázók munkájukkal valóban a jövőbe repítenek minket, némely utazás viszont a múltból vezet napjaink világába, így a kötet első írásaival egyfajta keretbe foglalják a bemutatott pályaműveket.

A kötet olvasásakor, de akár már a tartalomjegyzékből is feltűnhet a Kedves Olvasónak, hogy egyes írásoknál hiányoznak adatok. Ennek az az oka, hogy a pályaművek benyújtói nem mindig kérték nevük és/vagy intézményük feltüntetését. Ebben az esetben az írások a pályázat jelídjével szerepelnek kötetünkben, minden más esetben a kéréseknek megfelelő adatokat közöljük. Nem jelezzük ugyanakkor a kategóriát (tanuló vagy tanár), hogy mindenki kedvére találgathasson. „Segítségként” annyit elárulunk, hogy az írások szerzői nem mindig a valódi énünket jelenítették meg munkájukban! A Kedves Olvasót semmilyen formában nem kívánjuk befolyásolni, így a kötetben a díjazottakat sem nevesítjük, ezek az információk megtalálhatók Intézünk honlapjának (www.ni.unideb.hu) archívumában.

Bízom abban, hogy e kötet gazdag választékában mindenki megtalálja a neki legjobban tetsző, leginkább gondolatébresztő írást. Remélem, hogy lesznek, akik maguk is kedvet kapnak az alkotáshoz, így jövőre talán őket is a pályázók között köszönhetjük.

Jó szórakozást mindenkinek!

2013. július 1.

Buda András

1. A MÚLTBAN GYÖKEREZŐ JELEN

VÁLTOZÓ ISKOLA

Ha többet szeretnénk megtudni az iskolák változásairól, akkor szükségünk van némi információra a fejlődéséről, ugyanis az iskolarendszer mai állapotáig rögzös út vezetett.

Az első független iskolák a 10. században jelentek meg, azonban már előtte is léteztek az antik görög, római és bizánci kultúrában. A középkortól az oktatás fő célja sokáig a kereszténységre nevelés volt, viszont a reneszánsz elterjedése nagy változásokat követelt.

A Pallas nagy lexikona szerint Magyarországon az első iskolák ún. fári iskolák voltak az Árpád-korban. Itt latin nyelvet, ékesszólást, gondolkodást, számtant, zenét, mértant és csillagászatot tanultak. Főként egyházi emberek tanítottak, és igyekeztek hívőket, papokat nevelni tanítványaikból. Ekkor még kevesen tudtak írni és olvasni.

Majd a reneszánsz – ami a 15. században bontakozott ki Magyarországon Mátyás király uralkodásának idején – meghonosodása gyökeresen megváltoztatta az oktatást, az iskolákat és a világszemléletet is. Ez a stílus a kulturális élet újjászületését is jelöli. Mátyás nagyhírű könyvtárában kódexet gyűjtött, a róla elnevezett corvinákat, amelyek nemcsak az akkori műveltséganyag őrzői, hanem mives kidolgozású kézműves remekek is.

A 16. században a népoktatás legfontosabb feladata az volt, hogy az emberek elfogadják az akkor fennálló társadalmi rendet, illetve a céhekbe készülő fiatalok speciális képzésben való részesedése volt a cél. A legtöbb iskolát a katolikus, valamint a protestáns egyházak hozták létre. Hazánkban a legismertebb protestáns tanító Apáczai Csere János volt, aki jelentős fejlődést hozott az iskolák történetében, hiszen ő kezdeményezte az erdélyi magyar felsőoktatási tanszervezet tervét.

A 18. században az oktatás még mindig nagyrészt az egyházak körébe tartozott. Még mindig latin nyelven tanultak. Egyre több középiskolát és gimnáziumot hoztak létre szerte az országban.

1868-ban az országgyűlés elfogadta a népoktatási törvényt, melyben kötelezővé tették 6-12 év közötti fiúk és lányok iskolába járását, tehát a tankötelezettséget. Képzett tanárookra és épületekre volt szükség, melyeket az állam meg is teremtett. A falusi iskolák játszották talán a legfontosabb szerepet a műveltség általánossá válásában, az írástudatlanság felszámolásában.

A két világháború között az állam még komolyabb figyelmet fordított az emberek művelésére, továbbképzésére. Ennek célja az új gondolkodás, hazafias érzések ébresztése volt. Érdeemes megemlíteni Klebelsberg Kuno kultuszminisztert, akinek nevéhez a közoktatás általános reformja fűződik.

Sztálin személyi kultusza – amit 1929-től, a diktátor 50. születésnapjától számítunk – rányomta bélyegét az iskolákra is, hiszen az iskolákban Sztálint dicsőítő énekeket tanultak, és az ő nézeteit terjesztették, hiszen ez volt a kötelező. A diákok a tanárokkal tiszteletteljesen viselkedtek, megvolt a kellő fegyelem (a fegyelem hiányának esetében erőszakkal érték el azt). A tanulók iskolaköpenyben jártak, amiben mindannyian egyenértékűek voltak. A tantermekben padok és egy tanári asztal volt, ami mögött egy tábla lógott a falon. Sok teremben még egy dobogó is helyet kapott. A tantermek egyszerűsége ellenére – technológia nélkül is – a kornak megfelelően képesek voltak ismereteiket bővíteni.

Majd a 20. századi Magyarország egyik legmeghatározóbb eseménye, az 1956-os forradalom és szabadságharc – amely Magyarország népének a sztálinista diktatúra elleni forradalma és a szovjet megszállás ellen folytatott szabadságharca volt – meglazította az iskolák rendjét, a tanulók és tanítók munkafegyelmét is.

Nem is olyan régen senki sem gondolta volna, hogy ma már természetes dolog lesz, hogy füzetbe írunk tollal, vagy hogy digitális táblát használunk. A diákok palatáblára írtak palavesszővel, majd ezt a zöld tábla váltotta fel, amelyre krétával írtak. Megjelentek a projektorok, mellyel a pedagógusok ki tudták vetíteni az órai anyagot. Ám ennél is nagyobb csodának számít a digitális tábla, ami interaktív, így a diákok is be tudnak avatkozni a feladatmegoldásba.

Mai modern világunkban már mindent az elektronika és a korszerű, modern technológia ural. Nagyjából ugyanaz található meg minden osztályteremben: szekrények, tárolók, könyvek, szótárak, rengeteg, tanulást segítő tananyag és eszköz, szinte mindenhol megjelentek a korábban említett digitális táblák és az e-napló is. A tanulást segítő eszközök a tanárok és a diákok számára is kedvezőek. Az internet és a különböző okostelefonok végtelen információ birtokosává tesznek minket, csak hogy a fiatalok figyelmét is elterelik a tanulásról, a művelődésről. Köztünk és tanáraink között hatalmas ellentét feszül, ami ennek a digitalizálódásnak is köszönhető. Életünk részévé váltak ezek a

modern kütyük. A tanulási/tanítási módszerek is megváltoztak. A fegyelem már nem annyira jelentős, a tanárok felé mutatott tisztelet mértéke sajnos megcsappant.

Véleményem szerint a jövőben ennek a „gépiesedésnek” a mértéke túllontúl nőni fog. Mindent ez fog övezni. Még az is lehetséges, hogy pedagógusokra sem lesz szükség, hiszen az ő helyüket is a gépek fogják átvenni. Nagyszerű dolog a modern technológia és tudomány, azonban az irdatlan nagyszámú munkanélküli részben ennek köszönhető. Személy szerint én jobban megbízom tanárom tudásában, hiszen tapasztaltabb, bölcsőbb, mint egy gép, ami csak előre beprogramozott szabályokat és kódokat követ.

TANESZKÖZÖK ÉS ISKOLA FEJLŐDÉSE

Az első iskolák az antik görög és bizánci kultúrában jöttek létre, ám ekkor még elsődleges célja a katonatisztek alapfokú ismereteinek átadása volt. A kor előrehaladtával az információ áramlása, illetve a kommunikáció rendkívüli módon felgyorsult, amely jótékonyan hatott az iskolaélet mindennapjaira.

Több országban, így hazánkban is az első iskolák kolostorokban üzemeltek (például: ferences szerzetesrend, domonkosok) a középkorban. Ebben a korszakban az írás még nagyon kezdetlegesnek mondható, mivel mártogatós tollat használtak, a festéket pedig különböző növények leveleiből, terméseiből préselték ki. Így akár többféle színt is elő tudtak állítani. A kapott „tintát” a papírra madártoll segítségével vitték fel. Ezzel az írási folyamat nagyon lassúvá és babrássá vált, de az eredményt mindenképp elérték vele. Minél kezdetlegesebb ez az eszköz, annál precízebben használták fel a kor szerzetesei, hiszen a kódexek másolásakor, a mai legjobb, csúcstechnológiás nyomtatókat is megszégyenítve, akár milliméter pontosan hajtották végre az adott könyv másolását. Egyik leghíresebb kódexünk az Érdi kódex, amelyet Ráskai Lea alkotott a Szent Margit legendáról.

Lényeges fordulópontot jelent az 1367-es dátum a magyar oktatás történetében, mivel Nagy Lajos királyunk ekkor hozza létre az első magyar egyetemet Pécsen. Ezzel megindul a magyar felsőoktatás. A technológia fejlődésében fontos szerepet játszottak a különféle rendeletek, oktatási törvények. Megemlítendő előrelépésre szolgál Mária Terézia 1777-ben kiadott Ratio Educationis rendelete, melyben megreformálja az iskolarendszer szerkezetét, a tananyag tartalmát, valamint pontosan meghatározza a tanárok, diákok feladatát. Ezt a rendeletet I. Ferenc kibővítette, átalakította az 1790-91-es országgyűlésen. Azonban ezek csak rendeletek voltak. Valójában Eötvös József népoktatási törvénye tette kötelezővé a 6-12 éves gyerekek iskolába járását 1868-ban. Ezzel egyre több gyerek látogatta az iskolát, amely az információs technológia rohamos fejlődését eredményezte.

Kezdetben a könyvek, füzetek, íróeszközök hiánycikket alkottak, gyakran egy osztálynak csak egy-két tankönyv jutott, nagy szükség volt az együttműködésre. A diákok palatáblát használtak, ami nem volt valami előnyös, hisz sok helyet foglalt el, nehéz és törékeny volt, csak kevés jegyzet fért el rajta. Aztán jött 1450-ben Johann Guttenberg, aki

a könyvnyomtatás feltalálásával egy csapásra megváltoztatta az életet. Immár nem kellett hosszú napokat, hónapokat tölteni könyvek kézi másolásával. A folyamat villámgyors és precíz lett.

Ezt követően beköszöntött az elektronikus kor, amelyben a papír, mint anyag, az információ áramlásában értelmét veszítette. A számítógép, internet, mobiltelefon elterjedésével megszűnt a távolság ember és ember közt. Ezt a lehetőséget egyértelműen az oktatás használja ki a legjobban. Gondoljunk csak az elektronikus könyvtárakra, ahol otthonunkban, kölcsönzés nélkül is olvashatunk könyveket, sőt ha azt akarjuk, a gép fel is olvassa nekünk. Többé nem kell állnunk a postán kigyózó sorok között, hisz elektronikus levélben mindent elküldhetünk. A mobiltelefonoknak köszönhetően vezetékek nélkül, bárhol, bármikor, bárkivel felvehetjük a kapcsolatot. A diákok előszeretettel alkalmazzák az effajta technikát, mivel az információ gyors áramlása nagymértékben meggyorsítja és megkönnyíti a tanulást. Például ha osztálytársunk betegsége miatt nem tud iskolába jönni és leírni a jegyzeteket, akkor nekünk egyszerűen csak be kell szkennelni az anyagot és elküldeni e-mailben, ami másodpercek alatt megvalósítható. Korunk legmodernebb technológiája az interaktív tábla, amely a tanárok dolgát is megkönnyíti. Előadásokkal izgalmasabbá, érdekesebbé és értetőbbé varázsolják az órákat, segítve, megszerettette ezzel a tanulást. Említésre méltó előny még a könyvekkel szemben, hogy a papír előállításához nem kell kivágnunk több ezernyi fát, ami környezetkímélőbb. Fontos szempont ez a mai szennyezett világban. Azonban a gépek működtetése természetesen elektromos árammal valósul meg, ami eléggé drága folyamat.

Véleményem szerint ezek az újítások mit sem érnek, ha a diákok ezt nem akarja kihasználni, vagy rossz módon használja, esetleg tanulni sem akar. A tudás megszerzése egyáltalán nem a csúcstechnológia alkalmazásától függ, hanem az akarattól, szorgalomtól, tettekkészségtől. Ezt a kijelentést több író példájával is alá lehet támasztani. Az oroszok Homéroszának is nevezett Lev Tolsztoj egy alig 2x1 méteres írócellában írta meg több ezer oldalas könyveit. Csak egy rossz, gyalulatlan, szálkás asztala volt kényelmetlen székekkel, mégis legnagyobb, világhíres művei itt születtek.

Ide sorolhatnám még a haza nyelvújítóját, Kazinczy Ferencet, aki börtönbe kerülésekor nem ült tétlenül, így íróalkalmatosság hiányában saját véréből és rozsdából kevert „tintát”, aminek segítségével folytatta az új szavak alkotását. Hasonló módon cselekedett Kossuth Lajos is, aki fogságban tanult meg kitűnően angolul, hisz haza-

megmentő tervéhez ez elengedhetetlen volt. Ugyanezt a folyamatot alkalmazta Balassi Bálint is, aki börtönéveit tanulásra fordította. Felismerte az egyedüllét adta lehetőségeket, mivel az ember teljes magányában tudja a legkiválóbban magába szívni a tudást. A hosszú idő alatt több nyelvet is elsajátított mindenféle modern segítség nélkül. Arany Jánost már 4 évesen elkezdte olvasni tanítani az édesapja, az utca porába és hamuba rajzolva a betűket. Így mire hat évesen elkezdte az iskolát, már folyékonyan olvasott, sőt már egy-egy irodalmi műfajt, bibliai történetet is ismert. Nem csoda, hogy a magyar írók közül neki volt a legnagyobb szókinccse, kb. 60 000-re becsülték. (Csak összehasonlításképp: egy átlag magyar használt szókinccse 3000-5000.)

Külön tiszteletre méltó Radnóti Miklós munkássága 1939 után. A költő a zsidó-üldözés idejében hihetetlen nagy megpróbáltatásokon ment keresztül. A munkatáborokban minden használati tárgyat elvettek a halálra dolgoztatott, megkínzott emberektől, így Radnóti íróeszköz hiányában saját nyálából, vérből és sárból kevert festéket, amelynek köszönhetően részesei lehetünk a szörnyű megpróbáltatásoknak a költő művei révén. Azt is megtehetette volna, hogy önsajnálatba burkolódzik, de ehelyett erőt vett magán, és értékes nyomot hagyott maga után, ami az utókor számára is példaértékű. Verseit az úgynevezett Bori-noteszbe jegyzetelte. Ezt kabátja zsebébe rejtette el, reménykedve abban, hogy meg tudja menteni az utókornak. Szerencsére mindez sikerült, és a modern technikának köszönhetően az egészét digitalizálták, hogy minden emberhez eljuthasson.

Ezeket figyelembe véve azt gondolom, hogy tudásunk bővítése egyáltalán nem a technikai újítások függvénye, ezek csak megkönnyítik, kényelmesebbé varázsolják dolgunkat. Azonban ha már rendelkezésünkre állnak a kor vívmányai, miért ne használnánk ki, hisz csak javunkra szolgálhat, ha mindent okosan, annak rendeltetése szerint használunk.

Szabó Petra Daniella

PTE Babits Mihály Gyakorló Gimnázium, Pécs

A KISFIÚ ÁLMA

Esztergom – [káptalani iskola](#), 1212.

A helyiségben félhomály van, a levegő nyirkos, nehéz és hideg. A kisfiú az asztalnál ül, pergamen előtt, lúdtoll a kezében, s elmélyülten mártogatja a sűrű ragacsos tintába. Szorgalmasan rója a sorokat a lámpás pislákoló fényénél. Az édesapja, aki a királyi udvar várispánja volt, hirtelen, de nem készületlen halála után került Esztergomba, a káptalani iskolába. Édesapja utolsó kívánságát teljesíti azzal, hogy mikor azt kiérdemli, a papi hívatásra szentelik fel. Tanítóitól a közös imádságban használt zsoltárokon tanult meg olvasni. Később elsajátította az írás művészetét, a csillagászati ismereteket, a számtant, a latin nyelvet. Idén húsvétkor fontos feladatot kapott. A liturgikus lapok másolása nagy dicsőség egy ilyen kisfiúnak. A vastag falak résein keresztül zümmög a szél, a fáradtságtól szeme lecsukódik, feje lehanyatlik. A fiú álmodik, a lelke vándorol az időben és a térben.

A fiú egy díszes, boltozatos gyönyörű teremben találja magát, ahol diákok és tanítók az oszlopok mellett több csoportban ácsorognak. A tudósok a szónoki emelvényekről hirdetik tanaikat, a fiúk körük gyűlnek, hallgatják őket, vitáznak és magukba szívják a tudást. Az oktatás latin nyelven folyik. A fiú még soha nem járhatott itt, mégis tudja, hogy ez hazája első egyeteme, a pécsi studium generale. Az oktató, aki oly lebilincselő és a legtöbben gyűltek köré, a híres padovai Galvano Bettini jogtudós. Hiszen a dicsőség azoké, akik a tudást megszerzik és továbbadják. A tanulmányok nemcsak a tudósok számára fontosak, hanem nélkülözhetetlen ismereteket adnak hazánk ifjainak, akik a magasabb világi pozíciókat kívánják elnyerni.

A fiú akarja az álmot, nem rekeszti ki elméjéből. Úszik tovább új kikötője felé. A napfényes teremben a padokban sok kisfiú és kislány ül. A tanító kedves szavú, jóságos kinézetű, dörögő hangú bácsi. A gyermekek szeme imádatlansággal csüng rajta. A tanító bácsi azt magyarázza a gyerekeknek, hogy köpködni csúnya szokás, de ha nagyon muszáj, akkor a köpöcsészét kell használni. Majd előkerül a palatábla, és elkezdődik a tanóra. A padokon kinyílnak a gyönyörűen megfestett tolltartók, a gyerekek a tintásüvegből kihúzzák a dugót, előveszik a tollat, az itatóst, a pálcikákat és a korongokat. A fiú megdermed, egy angyal-

arcú, kék szemű kislány egyenesen rá néz. Az álmok olykor valósággá válnak. A kislány rákacsint. Egy ismeretlen valóság szép kacsintása. Az idő álom.

A fiú hirtelen egy csinos ház udvarán találja magát. A tavaszi napsütésben a szivárvány minden színében nyílnak a kertben a pompázatos virágok, a közeli diófa kopasz ágán egy hinta lengedez árván, szomorúan. Közelebb megy a házhoz, benéz az ablakon. Egy lány ül a monitor előtt. Sose látott még számítógépet, mégis tudja mi az. Nem látja teljesen a lányt, közelebb megy, belép a szobába. A képernyőn idegen nyelvű szöveg, a lány hangosan ismétli, újra és újra, majd betűzi. A hangja édes, csilingelő. A számítógép azt mondja helyes, majd jön a következő tananyag. Matematika. A tanárnő bonyolult egyenleteket magyaráz a képernyőről, közösen levezetik, a megoldás helyes. A lány szünetet tart. Az asztal mögül lassan kigurul egy kerekesszékkal. A házban néma a csend, csak a lány szuszogását hallani. A gumikerekek hangtalanul gurulnak. Az arca szomorú, lelkének terhe nehéz. Örökre őrzi emlékét annak a napnak, mikor apró lábaival még odaszaladhatott kedvenc hintájához. Kitölt egy pohár vizet és megissza. A fiú hosszan nézi a lányt és azt gondolja, ha van szomorú sors, az itt most nagyon korán elkezdődött. A lány visszagurul a gépe elé, és az arca kivirul. A lány szívéből öröme a fiú szívébe árad. A számítógép, az internet, a kamera a lánynak a mindent jelenti. Az életet, a barátot, a tanulást, a kapcsolatot a nagyvilággal. Kint feltámad a szél. A fájdalom eltűnt. Libben a lélekhintá, felemelkedik a magasba, majd lesüllyed.

Hirtelen egy fotelben találja magát, könyvvel a kezében. A könyv címe Rózsáskert, szerzője Szádi perzsa költő. A könyv régi, lapjai sárgák és töredezettek. A puha bársonykötésen látszik, gondos kezek nagy becsben tartották. A fiú forgatja a könyvet, nézegeti, olyan, mint egy bűvös talizmán. Kinyitja a könyvet a jelzésnél. Megakad a szeme egy soron: „Kiművelt elméket kíván az ország, hogy bölcsebben irányítsák a sorsát.” Elgondolkodik. A tudás a legnagyobb hatalom, vagy a legnehezebb teher. Valójában úgy érzi, egyre többet tud, és egyre kevesebbet ért.

A fiú rohan tovább az álmok fonalán. Egy folyosón jár, ahol több tucat fiú és lány nyüzsög, halad a célja felé. A folyosó egyik oldala üveg és acél, másik oldalán ajtók nyílnak. Az ajtók modern tantermeket rejtenek. Szünet van. Szinte minden gyerek kezében mobiltelefon, lelkesen nyomkodják. Az iskola területén az internet mindegyikük számára elérhető. A fiú ráles az egyik mobil képernyőjére, a kislány éppen német szavakat tanul. Készül a számonkérésre. Hirtelen csengő szólal meg, és egy pillantás alatt üresen

konganak a halványzöld folyosók. A fiú magára marad. Elindul a legközelebbi terem felé. A 11. F osztályban, ez áll a terem ajtaján, ahova a fiú belép, fizika óra van. A tanár egy interaktív tábla segítségével vonja be a diákokat az órai munkába. Részletesen elmagyarázza a fénytörés elvét és törvényét, a gyerekek pedig egymással versengve szeretnének a táblához jutni, hogy kiegészíthessék az ábrát. A tanár mosolyog. Mosolyát a siker kövöcsolta, ennek a mosolynak hatalma van. A gyerekek boldogok, arcukra van írva; akár örökre szeretnének diákok maradni. A nevelés a jövő kulcsa. A tanár most már biztos benne, hogy munkája meghozza a gyümölcsét és megérte az energiát, amit az óra előkészítésébe fektetett. A fiú csodálkozik. Szinte vonzza a tábla, oda szeretne menni, hogy aktív részese lehessen az órának. Szomorúságot érez, hiszen ő itt csak passzív megfigyelő lehet.

A fiú figyel egy hangra. Benéz a szomszédos terembe. A teremben félhomály, a levegő hűvös. A fiúk ülnek a számítógépek előtt. Hatással vannak egymásra, reagálnak a másik mozdulatára. Egymással játszanak, mégis egyedül. A képernyő villódzik, a képek ugrálnak a valóság és a képzelet világa közt. A játék sikerre ösztönöz. A fiú érzi, játszani annyi, mint boldognak lenni.

A fiú szíve sok kincset őriz. A történelem kereke lassan fordul, előre halad. Minden fordulat egy új álom, melyre gondolni sem mert soha. A lassan ködbe olvadó álma hét pecsét alatt örökre elméjébe zárul. A fiú felébreszt tudja, ő saját sorsának ura. A valóságot most már egyre fénylőbb értelmén keresztül fogja fel. Meggyújtja a kialudt olajlámpást és ír tovább, hiszen az írás beszéd.

A fiú, aki itt álmodik, történelmünk kiemelkedő alakja. Ő Boldog Özséb, a későbbi esztergomi kanonok, ki 1250-ben megalapította az egyetlen magyar alapítású férfi szerzetes remete rendet, a [pálos rendet](#).

Forrás:

Boldog Özséb esztergomi kanonokra vonatkozó adatok:

http://hu.wikipedia.org/wiki/Boldog_Özséb

http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1367_szeptember_1_a_pecsi_egyetem_alapitasa/

A történet: fikció

ELŐREVETÍTETT JÖVŐNK

„Kérlek, vidd haza a naplóborítót, a héten Te vagy a soros kimosatni!” – Na ilyen mondatot már bizonyosan nem hallhat a hétvége közeledtével az új idők diákja. A XXI. század embere – és nem csak az iskolapadot koptató – a mindenféle digitális csodák bővületében él, a modern információs és kommunikációs technológiák mindennapos felhasználója. A folyamatos átalakulás közben tetten érhető, hogy a szinte napról-napra változó trendeket követve alakul át az oktatás milyensége, és gyakran minősége is.

Számítógép, internet? A 2000-es évek első évtizedének derekán ezek már csaknem minden háztartásban az alapvető „felszereltséget” jelentették, szemben az évtized első felével, amikor még – Magyarországon legalábbis – gyerekcipőben járt a világháló használata. Aztán kisvártatva lett mobiltelefonunk, később már azon is elérhettük kedvenc oldalainkat vagy bármi mást. A tudományág mai állása szerint elterjedt – a sokszor nálunk is okosabb – készülékekről e helyütt még nem is ejtenék szót. Tehát gyökeresen megváltozott a mindennapi életünk – és vele a jövő generációját biztosító műhely, az iskola is.

A gyermekek a legtöbb helyen már régóta nem viszik haza a szövetből készült naplóborítót, legtöbbször talán az ellenőrzőt sem, napjainkban elterjedtebb a most divatos elektronikus rendszer használata. A minden portánál elérhető világháló segítségével – mindössze pár kattintásba kerül – a kíváncsi szülő naprakész lehet csemetéje aktuális eredményeit illetően, színes grafikonokon figyelheti a romló vagy éppen javuló tendenciákat, külön értesítést is kaphat a nebulóra váró dolgozatokról vagy kötelezettségekről. A pedagógusok egybehangzó véleménye szerint – az érettség küszöbén egyébként magam is így látom – szép, jó megoldás az interneten követhető ellenőrzőrendszer, mégis sokan „visszasírnák” a hagyományos, papír alapú munkaeszközt – hiszen a szó elszáll, az írás megmarad elvet követve átláthatóbb és elraktározható a könyv is. Ráadásul mellette szól, hogy használatát nem befolyásolja sem csatlakozási probléma, sem természeti tényező. De hogy a modernizáció mellett is érveljek, meg kell jegyezni, hogy a tanítónak mindenféleképpen, a diáknak nem minden esetben, de gyakorlati hasznát is

jelenthet az internet betelepülése a tantermekbe, hiszen az új idők osztályfőnökei már jelentősen könnyebben tartják a kapcsolatot az útról letért, vagy éppen ígéretes az diákok szüleivel.

Az internet otthoni használata tehát már nem új keletű, várható volt, hogy előbb-utóbb felhasználják a közjó érdekében az oktatás területén is. Az új évezredben – a világ összes honlapján kívül – tengernyi lehetőség nyílik meg a hálóra csatlakozva, melyet a sokrétű kivetítő megoldásnak köszönhetően szempillantásnyi idő alatt a tudásra és fiatalság elé tárhatnak az oktatók. Nem volt ez mindig így. Letűnt korok diákcsínyeként maradt meg a krétapor italban való elkeverése, ne adj isten natúr „fogyasztása”. A valamilyen dolgozat terhe alól szabadulni vágyó rosszcsontok kisiskolásként többen kipróbálták ezt a bizarr lehetőséget, bizony, manapság erre már szintén kevés helyütt van esély. Tanáraink táblafilccel írnak, ha éppen úgy kívánja a szükség, de a kivetítők, interaktív táblák korában már erre sem szorulnak rá minden esetben. A számítógépen egyszerűen megnyitják a szövegszerkesztővel összeállított anyagot, amit aztán a vászonra kivetítve tárhatnak a hallgatóság színe elé, színesítve azt akár vidám képekkel vagy aktuális illusztrációkkal. Ismételten egy személyes élményemre hivatkoznék, bár ez nem meghatározó érv egyik vagy másik tanítási módszer mellett. Elemisként felejthetetlen pillanatokat jelentett, amikor teszem azt, az idős magyartanárnő próbált (mármint a tanító néni, és természetesen krétával) szemléltető rajzot vázolni a ma már ódivatúnak számító táblára. A felejthető kezűgyességgel megáldott pedellussal – aki nem győzött szabadkozni, hogy *„de hát ez nem is igazából az én asztalom”* – együtt nevetett az osztály egy-egy „ákombakom” rajz láttán. Nos, ilyen története a mai lurkóknak már aligha lesz, vagy legalábbis nem krétás táblával kapcsolatban. Az egész világot átölelő hálózat és egy kivetítő kombinációja egyébként „csodákra” lehet képes, például egy átlagos középiskolai történelemórán. Előnye, hogy fellapozhatjuk tankönyveinket tetszőleges betűméretben, vagy néhány karakter leütésével akár a világháborús események sűrűjében, a frontvonalon is találhatjuk magunkat. A másik „korszakalkotó” kivetítő, az interaktív tábla ehhez képest mondhatni már más kávéház, újabb lépés a jövőbe. Az üzleti területen is előszeretettel használt szemléltető eszköz kis túlzással olyan, mint bármely kedvenc érintőképernyős használati tárgyunk – csak éppen „életnagyságú” kivitelben. Hazánkban leginkább pályázat útján jutnak hozzá az intézmények – lévén, hogy viszonylag magas árfolyamon „méri” –, de ne legyenek kétségeink, igazi e századbeli megoldás ez, az előttünk álló időszak táblája. És ha

már a jövő került szóba, csak halkán megjegyezném, hogy a felsőoktatásban még mindig megállja a helyét a zöld alapon, fehér krétával működő alkalmatosság is, tehát előnyök ide, modernizáció oda – az átalakuló iskolák csupán változatosabbá teszik az oktatás szemléltetési szakaszát, az újdonságok nélkülözhetőek lennének az eredményes dolgozatokhoz, feleletekhez.

A mobiltelefon helye a tanítási órákon a táskában van, lehetőleg kikapcsolt állapotban; ebben minden pedagógus egyetért. Diákrésről viszont, miután kicsengettek, a tenyerünkben is elférő készülék akár az igazi modern kisokos szerepét is betöltheti, példaként segít tájékozódni a hazajutással kapcsolatban, ha lekéstünk egy buszt, és futólépésben igyekszünk eljutni a pályaudvarra. Hogy hasznos lenne a tanulásban is, arról megoszlanak a vélemények. Bizonyos értelemben mindenképp az, hiszen ha jól átgondoljuk a helyzetet, egy internet előfizetéssel felszerelt készülék másodpercek alatt eszünkbe juttatja az elfeledett idegen nyelvű szavakat, lényegesen gyorsabban, mint akármelyik fellapozható szótár. E funkciójáról egyébként az egykori – egyszerű számológépre hajazó – fordítógépek jutnak eszembe, tulajdonosaik nagy kincsként, féltve őrizték a '90-es évek végén még borsos áron megvásárolható „segítségeket”. Mindent összevetve a korábbi „rádiótelefon” inkább kényelmi szolgáltatásokat nyújthat, vagy szórakoztató tartalmakat közvetíthet; tanítási szempontból használhatatlan – még.

A megváltozott szemléletnek köszönhetően a fiatalság jelentős része, ha „segítő-társat” választ a felkészüléshez, előbb nyit a már könyvtárakban is elérhető világháló felé, mint az értékes szakkönyvek, kötetek irányába. A legtöbb esetben „ördöggént” a modern szelek fuvallata adja ezt a tanácsot, és sajnos szomorú tapasztalat, hogy egyre kevesebb nyomtatott műremek található meg a családok házi bibliotékájában. Pedig ha tudnák. Az internet sok esetben rossz tanácsadó. Egyes (esetleg kettes) diákok nem feltétlenül hajtanak a legjobb eredményre, így megelégszenek a „konyhakész”, mások által feltöltött gondolatokkal. Elfelejtik, hogy azok megértéséhez alapvető (lenne) a tananyag átolvasása, mi több, tudása. Az ilyen szemlélet hátrány mind a tanároknak, mind az érintett diákoknak, bár erről aligha az internet tehet. Persze ha úgy közelítünk felé, a világot jelentő hálózat is lehet „hálás”. Kiegészítésképpen hasznos információkat leshetünk el, melyek által kompaktabbá, kerekébbé tehetjük feleletünket vagy esszénket.

Változó világunkban mindenre vonatkozóan gyorsabb megoldásokat keresünk a modern technológiák segítségével. A hihetetlen fejlődés partner a legtöbb esetben, a magam részéről mégis azt javasolnám, hogy bánjunk óvatosan, körültekintően a különféle források használatával vagy úgy általában a technikai csodák bevetésével. Hiszen ha belegondolunk – és most csak a középiskolai létre reflektálnék –, például 1960-ban a maihoz képest összehasonlíthatatlan háttéranyaggal rendelkező diákoknak is ugyanannyi ideje volt az érettségi megszerzésére, mint a mai, változó irányt követő iskolákba járó sorstársaiknak. A fő hangsúly a tudás megszerzésén, nem a mikéntjén van – ha ez sikerül, biztosított a haza és az egyén jövője is egy megújult, felgyorsult létben.

A MONTESSORI ÚTON

Egy név, ami fogalommá vált. Egy szinonima. A zsenialitásé. Albert Einstein. A 20. század tudományos köreinek Nobel-díjas fizikus-tudósaként számon tartott alakja, kinek szavai irányt mutathatnak a 21. század emberének is.

„Nem vagyok különösebben tehetséges. Csupán szenvedélyesen kíváncsi.”

Ez egy jó irány lehet. Számunkra is.

Ebben a digitális, információkkal elhalmozó korban, melyben élünk; ahol a szociálpszichológia a generációkat Tari Annamária klinikai szakpszichológus útmutatása szerint az ábécé betűi alapján „X”, „Y” és „Z” betűvel jelöli; ahol a társadalmi, technológiai és kulturális változások kéz a kézben járnak, egyet tehetünk. Szemléletváltásra van szükség! A társadalomban, az oktatásban, az otthonokban, de leginkább bennünk, embereinkben. Tekintsünk vissza a múltba. Ha már betűrend, akkor kronológia. 200 évvel ezelőtt a „veteránok” azaz, betűjelölés nélkül felnővők és létezők társadalmában is volt élet. Vándortanítók, majd az iskola létrejöttével és állandóságával a néptanítók adták át az ismereteket, a tudást a pulyáknak. Az eszközeik, módszereik megfelelték a kor elvárásainak. Leginkább az emberi értékeken alapuló ismeretanyag átadása, a személyközpontú tanítási-tanulási módszerek kerültek előtérbe. A lexikális tudás bár kevesebb ismeretanyagra épült, de azt hosszabb ideig őrizték, mint mi. A könyv alakú, fakteres palatáblára palavesszővel írtak és spongyával törölték le róla a fölösleges ismeretet. Mondhatnánk, spongyát rá, de ne mondjuk, hanem cselekedjünk!

A mai „Z” generáció, az 1996 utáni nemzedék, már a digitális kor szülötte. Beleszülettek egy ellentmondásos korba, a pulzáló, információival napról-napra változó világba, ahol helyt kell állniuk. Abba a korba, ahol rengeteg veszély leselkedik rájuk, ahol az információszerzés, -feldolgozás és -felhasználás etikai szabályait a saját érdekükben is minél előbb el kell sajátítaniuk.

Az óvodából iskolába érkező gyermekeink nagy részének nem ismeretlen a mobiltelefon, és az internet világa. Amíg a ‘80-as években szakköri kereteken belül, a ‘90-es években már tantervi tantárgyként is szerepelt a számítástechnika oktatása az általános iskolákban.

2013-at írunk. Napjaink, álmaink utópisztikus(?) iskolái korszerű oktatástechnikai eszközökkel, digitális táblákkal felszerelt intézmények. Vajon mi, „X” generációs pedagógusok, fel tudunk-e zárkózni a kor technikai elvárásaihoz, tudunk-e váltani? Megvan-e bennünk az az „einstein-i kíváncsiság”, ami hozzásegíthet ahhoz, hogy ne csak felismerjük, de változtatni is tudjunk a mai oktatási rendszer leginkább tankönyvre épülő zárt világán?

Át tudjuk-e hidalni azt a digitális szakadékot, ami olykor tanítványaink és köztünk van? Tudjuk-e alkalmazni az élethosszig tartó tanulást a gyakorlatban, hogy mi is rácsodálkozhassunk a digitális világ adta lehetőségekre?

Ha igen, megtapasztalhatjuk a csodát. Az internet térhódításának diadalútját a tantermekben. A tanítási-tanulási folyamatban az új digitális technikák helyet kérnek, és a mindennapi tudás megszerzését és megtartását szolgálják. Az ismeretanyag tartalom-bőssége jóval felülmúlja a régit. A gyermekeknek azonban ablak nyílik a világra. Virtuális ablak, amin keresztül a kor lüktetésének megfelelő hatalmas információ áramlatban inger-éhségüket kielégíthetik, kreativitásukat fejleszthetik, s a világhálón megszerzett tudást, információkat felhasználhatják tanulmányaik, a későbbiekben pedig munkájuk során.

Nem új keletű a neveléstudomány történetében a változásra való igény. Gondoljunk csak az olasz származású Maria Montessorira (1870–1952), akit orvosként, pedagógusként és pszichológusként a progresszív nevelési mozgalom egyik kiemelkedő személyiségének tartanak. Reformpedagógiájának egyik alapelve a gyermeki aktivitás és szabadság megőrzése. A tananyag-központúság helyett a gyermekközpontúságot, a passzív befogadás helyett az aktív, cselekvésközpontúságot hirdette. Nézeteit ma is sokan követik, s vallják magukénak azokat a Montessori-nevelési elveket, melyek szerint a felnőtt, a pedagógus csak a gyermek terelgetésében, a tanítási folyamathoz szükséges eszközök helyes megválasztásában vegyen részt, de a gyermek alkotói, kreatív szabadságát meg-hagyja.

Amennyiben sikerül ezeket a reformpedagógiai elveket elfogadni, feltételezhetően rádöbbenünk arra, hogy a korunk egyik legaktuálisabb problémáját latolgatjuk. Az oktatás-nevelés folyamata vajon milyen úton haladva lehetne eredményesebb?!

A fogyasztói társadalom hatásai és az információáramlás életünk szerves részévé vált.

Így véleményem szerint, nekünk, 21. századi pedagógusoknak feladatunk a továbbfejlődéshez szükséges helyes utat megtalálni s megmutatni. A digitális eszközök adta lehetőségeken felül átadni azokat az emberi értékeket is, melyeket a technológiai forradalom legújabb vívmányai sem fognak tudni pótolni. A gyökereket jó megőrizni, így a becsület, az emberség, a tisztesség, a tolerancia sosem kerülhet még virtuálisan sem a lomtárba! A „Z” és a legújabb, még meg nem született generációk jövője múlhat az arany középút helyes megtalálásán.

Azt gondolom, igaz az angol mondás, mely szerint:
„Majd akkor megyünk át a hídon, ha odaértünk!”

Kedves Kollégák! Megérkeztünk, ideje lépni.

2013-02-17

2. ÉLETKÉPEK – TANÁROK

KISZOLGÁLSZ, VAGY KISZOLGÁLTATOTTÁ VÁLSZ?

– Borzasztó – szörnyülködik az egyik tanár a kávézóban a nagyszünetben. – Ezek a gyerekek elvárják az embertől, hogy a szájukba adja a választ.

– Hát persze – vágja rá mosolyogva egy másik – tévé előtt nőttek fel. A médiában mindenre van válasz, csak ki kell választani, hogy melyikkel azonosulsz.

– És akkor ne adjak fel csak totót, vagy mondjam meg én is, hogy mit írjon a dolgozatába? – kérdezi elhűlve. – Hát akkor hogy fog leérettségizni?

– Középiskolában, reméljük, már előrébb vagyunk a totónál, de legalább alternatívákat kellene még nekik adni, hogy könnyebben boldoguljanak – válaszolja a másik derűsen.

– Akkor majd fog tanulni, akkor majd nem bukik? – folyik bele a beszélgetésbe egy harmadik tanár, de már a hangsúlyból jól kivehető, hogy nincsenek az optimistával egy véleményen.

– Azt nem tudom, hogy tanulni fognak-e, de ha a szorongását sikerül csökkenteni, már megérte, mert aki nem fél, az mindig jobban teljesít.

– Féljen csak! Legalább akkor elkezd tanulni. Semmi mással nem tudsz néhány gyerekeket rávenni a tanulásra, csak a félelemmel, hogy így nem fog leérettségizni.

– Én jobban szeretem a pragmatikus megközelítést, hiszen ott a kérdés ma már minden emberben és a diákban is: mi hasznom van nekem ebből? Gondolom, ez tantárgyfüggő, de én, mielőtt megtanítom például a gyermekvédelem rendszerét, néhány cikkel, kisfilmmel előbb megmutatom, milyen borzalmas szegénységben élnek az országunkban is néhány helyen a gyerekek. Végignézzük a statisztikákat, hány gyermek éhezik, mennyire sok a baj, így mire a nehezéhez érünk, ahol valóban tanulni kell, már felébred bennük a kíváncsiság, nyitottabbak, érdeklődőbbek. Az órák is sokszínűbbek.

– Próbálnál meg így biológiát, kémiát, földrajzot, magyart vagy bármi más tantárgyat tanítani. Kíváncsi vagyok mire mennél dolgozatnál a filmekkel?

– Akkor olyan filmeket keresnék, ami a fogantatás csodáját mutatja be, vagy a végtelen univerzumot, esetleg egy színdarab- vagy filmrészletet. Nyelvtanárként zene-számot, vicces jelenetet, történelemből dokumentumfilmet használnék.

– Én nem vagyok alternatív tanár, és mozigépész se vagyok. Lassan kiszorul az iskolából a tanítás, pedig tudtommal az iskolába azért járunk, hogy tanuljunk – válaszolja ingerülten egyikük.

– És tanulunk? Tudnak a gyerekek? Vannak eredmények?

– A család nélkül nem is lesznek. Ezek a gyerekek olyan hátránnyal indulnak az életben, amit az iskola nem tud korrigálni. Sokuknak nincs céljuk, a szülők munkanélküliek, senki és semmi nem motiválja őket.

– Eggyel több ok arra, hogy olyan légkört teremtsünk, ahol könnyen tanul. Ő úgy tudja, tanulni nagyon nehéz, nem sikerült a szüleinek sem. Én úgy tudom, tanulni jó, nekem sikert hozott, kellemes emlékem kötődik hozzá. Ezt kellene átadni valahogy. Ha az iskolában használjuk az aktívtáblákat, az internetet és a rendelkezésünkre álló információs és kommunikációs technológiákat, érdekesebb órákat tarthatunk.

– Nem tudom, nekem ez gyanús!

– Nekem meg egyszerű és logikus. Régen az emberek sokat beszélgettek, így a beszéd megfelelő volt a tanításra is. Nézd meg, mit szeretnek csinálni ma a kamaszok. Beszélgetnek, interneteznek, filmet néznek, zenét hallgatnak. Beszéd és technika. Tételezzük fel, hogy ezeken a módokon lenne a legkönnyebb eljuttatni hozzájuk az információkat. Ha megnézed velük „A víz üzenete”(1) dokumentumfilmet, azzal neveled, tanítod és az összefüggésekre irányítod a figyelmét. Élményeket adsz, közben egy csomó információhoz is hozzájut. Gondoljatok a „Varázslatos Iskolabuszra” vagy az „Egyszer Volt...” című rajzfilmekre. Ezeket néhány percben alkalmanként szerintem jól lehet használni. Ezzel a gyerek szórakozik és közben tanul.

– Ne álmodozzatok már! Így is bukik egy csomó gyerek.

– Épp a bukásról van itt szó, mert óriási lehetőségeket rejt az oktatásban a sok technikai eszköz. Szociológiából kivetítod egy falu és egy város fényképét, és megkéred őket, hogy a kép alapján sorolják a különbségeket. Aztán leadod az anyagot, és tudatosítod minden, már elhangzott mondatnál, hogy ezt ti magatoktól is tudtátok. Nincsenek így egyesek, mert rájön a diák, hogy nem annyira nehéz ez.

– Te komolyan azt hiszed, hogy képekkel, filmnézéssel meg muzsikával majd eléri a kettest? Ugyan, ennyire nem lehetsz naív!

– Ha jól érzi magát az órámon, szívesebben együttműködik velem. Ez pedig sarkalatos pontja a tanításnak, és egyébként minden emberi kapcsolatnak is, mert úgy

tartják, elvezetheted a lovat a folyóhoz, de nem kényszerítheted arra, hogy igyon. Bent lehet törvényekkel, fenyegetéssel, büntetéssel, iskoláztatási támogatás megvonásával tartani a diákokat az iskolában, csak vagy végigfekszi, vagy végigrendetlenkedi, vagy némán végigszenvedi az órát. A tanításból nem lehet kihagyni a gyereket, mint tényezőt, így életbevágóan fontos, hogy legyen együttműködő. Azt gondolom, a tantárgyam szépségét, hasznát, könnyűségét, a tudás örömét én tudom a legkönnyebben közvetíteni a diákok felé, mert ezt a tudományterületet választottam, szeretem, és arra vállalkoztam, amikor eljöttem középiskolai tanárnak, hogy gyerekeket fertőzők meg ezzel a tantárggyal, hogy ők is megszeressék, hasznosnak találják és értékeljék. Ami pedig a bukást illeti, szerintem ha már ott van a diák az órán, talán elvárható, hogy az iskolában megtanuljon annyit, amennyi az elégségeshez kell.

– De aki végigfekszi, végigrendetlenkedi az órát, az nem lesz még kettes se.

– Kooperatív órán nem fekszik a gyerek, projektmunkánál nem rendetlenkedik, hanem dolgozik, tanul és élvezi. Alkot és büszke rá. És minél mélyebb szegénységből érkezik, minél kevésbé sikeres a családja, minél „alulszocializáltabb”, annál boldogabbá teszed, ha rajtad és a feladatokon keresztül megérzi, hogy ő is ügyes, kompetens, hasznos lehet. Legalább itt az iskolában. És lehet, hogy sosem mondja ki hangosan, de hálás. Sok fényképet őrzök, ahol csillogó szemekkel dolgoznak, prezentálnak, vagy teszik, amit kell.

– De hogy tudtok ezzel tanulni? Te nem is tanítasz rendesen?

– Tanítok frontálisan, ha szerinted az a rendes, de több módszert használok, és váltogatom azokat. A tanítás egy több tényező, interaktív kapcsolat, amiben véleményem szerint a rugalmasságnak, a reflektivitásnak meghatározó szerepe van. Ha elismernénk, hogy változnak a gyerekek is, videojátékokat, számítástechnikát használnak, belátnánk, hogy a hagyományos módszerek mellett nekünk is kell haladni a korral. Én használom a tanórákon a kooperatív tanulási módszereket, évente 1-2 projekt megvalósításán is dolgozunk, naponta használjuk az aktív táblát és a rendelkezésünkre álló információs és kommunikációs technológiákat. Különben sem lehet ezzel a korosztállyal már csak direkt módszerekkel dolgozni. Szétesnek a túlszabályozástól. De természetesen használom a közvetlen módszereket is, adok házi feladatot, vannak irányított órai tevékenységek, csak váltogatom a közvetett és közvetlen módszereket. Szívárványórákat tartok.

– Na jó, inkább nem mondom meg, mit gondolok ezekről a Szívárványórákról.

– Pedig szívesen meghallgatnám.

– Tudod, amíg te elmozizol, addig a másik tanár keményen küszködik, és már nemcsak a türelmét veszti el, hanem az életkedvét is, mert bármit csinál, a gyerek nem tanul, csak ül üres tekintettel, és a dolgozatnál majdnem üres papírt ad be.

– Mérő László egyik tanulmányában azt írta, hogy a mai gyerek már nem a homo sapiens, mint a mi generációnk, hanem a homo informaticus. Az ő közös élőhelyük a világháló, másképp érzékelnek, más az információszükségletük.⁽²⁾ Nekünk tanároknak ehhez igazodni kell. Új módszereket is kell használnunk, ha eredményt akarunk elérni, de szerencsések vagyunk, mert óriási a választék. Gondold meg, mennyi alkalmazás van csak az aktív táblákra, különösen érettségi és közismereti tantárgyaknál. Van egy csomó továbbképzés, könyv, cikk, tanulmány, amiből akár otthon meg lehet tanulni az új módszerek használatát. Mondok konkrét példát is: megtanítom az autizmust, aztán a legfontosabb jellemzőit átvesszük szóképekkel vagy más alternatív módszerrel is, és belenézünk az Esőember című filmbe.⁽³⁾ A dolgozatnál pedig az az egyik feladat, hogy írjon egy esszét az autizmusról, és felhasználhatja a filmben látottakat is. Azt sejtetem mindennel, hogy nem nehéz ez, és a bukások vagy elmaradnak, vagy elhanyagolhatóak.

– Hát én nem azt tanultam az egyetemen, hogy érezzük jól magunkat órán, kártyázzunk, filmezzünk, és dolgozatnál adjuk meg a kettőt a semmire.

– Na jó, mindjárt becsengetnek, és egyébként is, egyre messzebb kerülünk egymástól, ami gondolom, nem célja egyikünknek sem.

– Kétségtelen, hogy nem vagyunk egy véleményen.

– Tudod, a krízis szó nemcsak veszélyt jelent ám, hanem lehetőséget is.

– Elhiszem, de fogalmam sincs, hogy lehetne lehetőséget csinálni ebből a veszélyből, pedig én is szeretnék váltani, szeretnék jó órákat tartani, de hogy?

– A régi módszerek önmagukban már nem működnek. Változik a világ, változik a gyerek, változik a társadalom. A kérdés az, hogy változik-e ezzel együtt az iskola is? Amelyik iskola túl akar élni, fenn akar maradni, fejlődni, növekedni akar, kénytelen lesz belátni, hogy a változás az Élet egyetlen állandósága, így ha boldogulni akar, tudatosan vállalnia kell a változást. Nekem mindegy lenne, milyen módszert használ egy tanár, de arra lassan rá kell ébredni, hogy vagy kiszolgáljuk a gyerekeket, szülőket és a megváltozott világ megváltozott igényeit, vagy kikopnak a gyerekek az iskolából, mert kibukik egy osztályból a negyede, a fele, a háromnegyede.

Gyerek nélkül nincs iskola, iskola nélkül nincs munka, munka nélkül pedig majd ráérünk azon gondolkodni, hogy kiszolgálni, a korral haladni sokkal könnyebb lett volna, mint munkanélküliként kiszolgáltatottá válni.

1. <http://www.youtube.com/watch?v=l9KXcDFy-I0> 2013. 02 11. 14.41.
2. Mérő László: Virtuális valóság és psziché – Didaktika Szöveggyűjtemény Debreceni Egyetem Kossuth Egyetemi Kiadója 2004. szerkesztette: Szabó László Tamás 33-41. oldal
3. <http://www.youtube.com/watch?v=zu6exp4Lu4> 2013. 02 11. 16.26.

Portáné Horváth Ágnes

Vass Lajos Általános Iskola

VÁLTOZÁS

– Ez így nem mehet tovább! – gondolta magában. – Változtatnom kell, különben soha nem látják meg ennek a tárgynak a szépségét.

Viola hatvanas évei végén járó nyugdíjas pedagógus, aki él-hal az általa évtizedek óta tanított tantárgyáért. Biológia! Már a neve hallatán jóleső érzés töltötte el a szívét. Mindig is így volt ezzel, amióta csak az eszét tudja. Emlékszik, kislánykorában milyen érdeklődéssel figyelte a fűszálak között meglapuló szöcskéket vagy a nyári napsütésben a fodros, pöttyös vászonkalapjára szálló katicabogarakat. Minden érdekelte, ezért mindent jó alaposan megfigyelt. Ahogyan testvérei közül is ő túrta fel elsőként gondosan megművelt zsebkendőnyi kertecskéjüket, édesanyja nem kevés bosszúságára. De hát mit tehetett ő arról, ha egyszer minél hamarabb meg szeretne volna pillantani a különféle zöldségek csíráit, ínycsiklandó gyümölcsök gyökereit? Mint ahogy arról sem tehetett, hogy ellenállhatatlan vágyat érzett a természettel való minél közelebbi kapcsolatba kerüléshez.

A kis Viola bizony nagyon sok okosságra tett szert a Bakony alján található kis faluban. Bölcs nagymamája jóvoltából már zsenge korában szinte betéve tudta, hogy mely gyógynövények milyen betegségekre hatnak gyógyírként? Mint ahogy azt is bármikor képes lett volna elkántálni, hogy ugyanezen gyógynövényeket vajon merre lelheti fel az egyszerű földi halandó? Így nem csoda, hogy általános iskolásként óriási izgalommal várta a biológia órákat. Ám a helyenként fekete-fehér rajzokkal és érthetetlen magyarázataival oktató könyvek már kevésbé voltak számára izgalmasak. Sőt, az idősödő Jolán néni, akkori tanítója sem tett annak érdekében, hogy valamelyest több kötődése legyen a biológiához. Nem, a biológia sajnos csupán egy tantárgy maradt számára, melyet kötelező érvényűen minden egyes órára be kellett magolnia. Ő azonban inkább vágyott ki a természetbe, hogy a száraz tananyagot feledvén ismét felfedező útra induljon. Idővel azonban nagy örömeire megjelentek a színes képeket tartalmazó tankönyvek, melyek közelebb hozták a számára még ismeretlen élővilágot is. Ekkor már valóban élvezettel falta az újabb és újabb tudnivalókat.

– Ez nem volt semmi! – rázta fel gondolataiból Emőke, fiatal kolléganője, aki egy könnyed mozdulattal huppant le a mellette lévő székre. Emőke csupán egy éve dolgozik az iskolában, mégis Viola úgy érezte, hogy már vagy száz éve őrlí az idegeit. Eleve nehezen szokta meg, hogy attól a naptól kezdve nem üldögélhet egyedül a szünetekben és értekezleteken. Az idős pedagógus ugyanis a tanári asztalsor végén kapott helyet még sok-sok évtizeddel ezelőtt, mikor fiatal, pályakezdő pedagógusként felvette őt az akkori diri. Majd valahogy úgy hozta az élet, hogy többé már nem is ment el az iskolából.

Számára csupán egyszer csengettek be, azon a napsütéses őszi napon, pontosan negyvenhat évvel ezelőtt. Asztalszomszédja a három évvel ezelőtt elhunyt Karcsi bácsi, a technika tanár, később pedig élete párja lett. Karcsi bácsi szintén nyugdíjas pedagógusként nagy örömmel járt be nap, mint nap Viola oldalán az iskolába, és szemmel láthatóan jó egészségnek örvendett. Egy nap azonban az öreg Karesz – ahogyan kollégái és barátai egymás között hívták – olyannyira rosszul lett az órája végén, hogy mentőt kellett hívni hozzá. Azt a borús téli napot egy nagyon nehéz időszak követte, melyben végül Violának örökre búcsút kellett vennie Karcsitól.

Az idős biológia tanárnő jó ideig nem is kapott asztalszomszédot, igaz nem is kívánt. Karcsi bácsi szellemét valahogy mindig maga mellett érezte, s valahányszor közös asztalukhoz ült, vagy az értekezleten elhangzott egy vicc, szinte hallotta, ahogyan az öreg Karcsi felnevet mély baritonján, és a maga szokásos módján rákontráz a viccre.

– Viola néni! – térítette magához újfent Emőke hangja. – Istenke éltesse sokáig, Viola nénit! – harsogta a lány, és minden kérdés nélkül egy hatalmas pusztit nyomott ráncos arcára.

– Nem értem, kérem – hebegte, hangjában némi felháborodással vegyült értetlenkedéssel. – Mit mond?

– Emőke csak felköszöntötte Viola nénit a névnapja alkalmából – mosolygott rá az éppen belépő Katika, a fizika-kémia szakos tanárnő.

Viola továbbra is értetlenül nézett hol egyikre, hol a másikra, végül maga elé. Névnap. Ismételte magában a szót, mintha először hallaná életében. Névnap. Hát persze! Teljesen meg is feledkezett róla, hiszen december 19. Viola névnapja. Vagyis az övé!

– Köszönöm, nagyon kedves – motyogta Emőke felé kissé zavartan.

– Nagyon szívesen – válaszolta Emőke, majd elővette abból a furcsa, rikító színvilágú lapos táskájából a még furcsább és rikítóbb készülékét, melyről Viola néninek halvány fogalma, annyi nem volt, mi lehet? Igaz, soha nem is gondolkodott rajta. Ha belegondolt, a biológián kívül nagyon kevés dolog foglalkoztatta, és bizony, az elektrotechnika sohasem tartozott közéjük. Nem is volt rá semmiféle affinitása.

Az idős tanárnő az egyszerűbb mobiltelefont is egy ijesztő találmánynak tartotta, nemhogy egy bonyolultabb, elektronikus masina képes lett volna egyébként nehezen megszerezhető bizalmába férkőzni. Számára már az is egy óriási csodával ért fel, amikor tavaly egy tavaszi délután Piroska, a számítástechnika tanárnő azzal lepte meg a tantestületet, hogy a régmúlt időkről készült fekete-fehér fényképeket varázsolta eléjük, a tanári szoba falára. És tette mindezt Viola számára valamely felfoghatatlan és fondorlatos trükkel.

Egyik pillanatról a másikra tehát meglevenedett előtte az ötven évvel ezelőtti iskola képe, annak minden elfeledett pillanatával, forgatagával együtt. Csodálatos volt! Viola újraélte az iskolakapun való első átlépés izgalmát és ismét végigvonult a régi folyosókon, mára a padláson sorakozó, ütött-kopott, poros tablók, festmények előtt.

– Egy kicsinykét arrébb menne, Nagysád? – figyelt fel a mély baritonra, mely mit sem veszített hangszínéből az eltelt évtizedek során.

– Parancsol? – kérdezett vissza zavartan a fiatal tanárnő, és meglepetten pislogott a föléje tornyosuló alakra.

– Csupán annyit parancsolnék – kezdett kérésébe másodszor is Karesz tanár úr –, hogy egy pár centimétert szíveskedjen arrébb vonulni, különben félek, Gázsika minden fáradozása hiábavaló volt, művét már nem menthetem meg a végleges összeomlástól – mosolygott le rá azzal az utánozhatatlan Karcsis pillantásával, melyben még a szemei is nevettek.

Viola csak ekkor vette észre, hogy az egyik vitrin előtt állnak, ő pedig útjában van kollégájának, aki éppen az egyik ügyes tanítványa által készített remekművet egyensúlyozza hatalmas lapátenyerein. Még ennyi év távlatából is tisztán emlékszik a napra, mikor a Lánchíd kicsinyített és aprólékosan kidolgozott papír makett mása terült el kettejük között fenségesen, ott a folyosón. Viola amíg él, soha nem feledi azt a mosolyt, mely egész életén végig kísértte őt, és erőt adott neki, valahányszor úgy érezte, hogy az élet túl nagy súlyt

helyez törekeny vállaira. Egy életen át. Így szólt az esküjük is, melyet egymásnak tettek azon a vasárnap délelőttön, közvetlenül a matiné után. És ígéretüket be is tartották.

Egyszer csak azon kapta magát, mily érdeklődéssel figyeli Emőke mozdulatait, ahogyan hosszú ujjával kecsesen zongorázik azon a furcsa készüléken. Ráadásul oda sem figyel, mégis betűk jelennek meg egymás után a képernyőjén, hogy aztán értelmes szavakká, majd mondatokká álljanak össze pillanatok alatt. Nem szép dolog a leskelődés, tudta ő azt nagyon jól, mégis képtelen volt levenni róla a tekintetét. Emőke lelkesen írt, ő pedig még lelkesebben olvasta. A fiatal pedagógus magyar irodalom és nyelvtan tantárgyakat oktat felsősöknek, ráadásul a gyerekek nagyon szeretik őt, az óráira mindig szívesen járnak. Személy szerint Viola igyekezett kerülni még a társaságát is, csupán annyit foglalkozott vele, amennyit szükségesnek talált. Példának okáért, ha Emőke táskája félig átnyúlt az ő térfelére, azt máris fennhangon nehezményezte előtte. Mint ahogyan az elmúlt egy év alatt azt is sértődötten vette tudomásul, hogy a tanulók az óráközi szünetekben szívesebben beszélgetnek az iskolapadból frissen kipattant fiatal lánnyal, mint ővele, a régi bútordarabbal. Pedig mennyi időt töltött közöttük! Mennyi mindent tett le arra a bizonyos asztalra azóta, hogy az első krétát a kezébe fogta.

Ahogyan régen, úgy ma is a tőle telhető legnagyobb odaadással végzi a dolgát. De vajon valóban mindent megtesz-e ennek érdekében? Már nem is volt benne olyan biztos, mint több évvel ezelőtt, mikor még konokul hitte, hogy ő mindent jól csinál, és ha annak még sincs foganatja, az ugyan már nem az ő gondja. Az utóbbi időben egyre többször gondolkodott el azon, hogy talán éppen a kora lehet az akadálya annak, hogy közelebb kerüljön tanítványaihoz. Egyszer erről már beszélgetett is felettesével, amikor tanácsért fordult hozzá. Ám az igazgatónő semmi kivetnivalót nem talált a pedagógus életkorában, mint inkább arra hívta fel figyelmét, hogy talán a saját oktatás módszerein lehetne némiképp változtatni. Vagy „finomítani”, ahogyan ő fogalmazott.

Hirtelen egy hatalmas csattanással becsukódott a lapos készülék. Viola fülig pirulva dőlt hátra, mint a gyermek, akit leskelődésen kaptak.

– Ennyit az első randiról! – jegyezte meg szomorúan Emőke, és idős kolléganőjére pillantott. – Valószínűleg nem ezt a fiút szánta nekem a sors – fűzte hozzá, mintegy magyarázólag, majd felállt és ruganyos járásával megindult az ajtó felé.

Nemsokára becsöngetnek az ötödik órára. Viola is készülődni kezdett, elvégre ő sem késhet el. Ez lesz az utolsó órája és nem csupán a mai napon, hanem ebben az évben. Az utolsó, ám egyben a legnehezebb.

A hatodikosok bizony nagyon messze álltak már Violától, valahogy nem sikerült megtalálnia velük a közös hangot. A termükbe lépve, nemegyszer hangoztatta is előttük, hogy úgy viselkednek, mintha a dzsungelben, de legalább az állatkertben volnának. Ráadásul két nap múlva beköszönt a téli szünet, és a gyerekek már így is óriási lázban égnek a karácsonyi ünnepek közeledtével. Nagyot sóhajtva nyúlt a 6. C osztály naplójáért. Nehézkesen felkászálódott székéről, és elindult az idei év utolsó biológia óráját megtartani.

* * *

Nem várt módon a karácsony az eddigénél jóval több melegséget csempészett Viola öreg szívébe. Jó szokásához híven az ünnepek alatt fia és családja is meglátogatta őt. Az idős hölgy nagyon megörült, amikor délben megszólalt a csengő, és kis unokái egymást túlharsogva kívántak neki boldog ünnepeket. Ám a szenteste közeledtével, mint ahogyan a többi, egyedül töltött esték alatt, ezúttal is rátört a magány és Karcsi bácsi hiánya.

Egyszer csak halk kopogást hallott a bejárati ajtó felől. Ekkor még nem is sejtette, hogy pillanatokon belül mekkora meglepetésben lesz része. Emőke hosszú szőke haját teljesen belepte a frissen hullott hó, és vastag szövetkabátja is teljesen havas volt, úgy toporgott a küszöbön.

– Csókolom, Viola néni! – köszöntötte kedvesen, az idős hölgy nagy ámulatára.

– Jöjjön be, gyermekem, ne fagyoskodjon odakint! Az a hosszú haja már is így teljesen átázott a hótól! Mondja, nincs magának egy valamirevaló kötött sapkája, amivel védekezhetne a hideg ellen? – invitálta be zsörtölődve a kolléganőjét.

– Van én nekem, csak otthon hagytam, annyira siettem Viola nénihez – vont a vállát a lány és felnevetett, mikor az előszoba falán lógó tükörrre esett a pillantása. Ekkor szembesült csak mókás látványával. – Valóban butaság volt sapka nélkül elindulni ilyen ítéletidőben – hagyta helyben rosszállását.

– Jól értettem, hogy hozzám sietett oly nagyon? – Viola képtelen volt felfogni, vajon mi vezérelhette ezt a fiatal teremtest arra, hogy meglátogassa őt? Hiszen, bár kollégaként naponta találkoznak az iskolában, mégis alig váltottak pár szót, mióta ismerik

egymást. Most pedig tessék, ez a fiatal lány szemmel láthatóan örömmel kereste fel őt otthonában és ráadásul éppen szenteste. Az idős asszony teljesen össze volt zavarodva.

– Tetszik tudni, az jutott eszembe, hogy szívesen segítenék Viola néninek, kicsit eligazodni az információs eszközök világában. Múltkor láttam, milyen érdeklődéssel figyeli, ahogyan dolgoztam a laptopon. Ezért arra gondoltam, megmutatnám Viola néninek, hogyan működik a számítógép, és ha lenne hozzá kedve, még egy érdekes biológia órát is megtervezhetnénk együttes erővel, ami biztosan felvillanyozná az ifjúságot.

Az idős pedagógus csak nézte a lányt, és egy halk köszönömön kívül nem tudott mást kinyögni. Egyszeriben megfordult a világ körülötte. A régóta dédelgetett neheztelés semmivé fozlott, s a helyébe hála költözött. Ez a szenteste bizony sok újdonságot hozott számára mind ismeretekben, mind pedig érzésekben egyaránt.

A téli szünet izgatott készülődéssel telt. Emőke többször is meglátogatta Violát, és együtt készültek fel egy érdekesítőnek ígérkező biológia órára. Így mire beköszöntött az újév, Viola, fiatal kolléganője segítségével megismerte az információs és kommunikációs eszközök egyes fajtáit, valamint azok kezelését. A szünet utáni első tanítási napon pedig örömmel tapasztalta, hogy csupán elméleti tudására támaszkodva, mégis milyen magabiztosan kezeli a projektort és interaktív táblát, melyeket szintén Emőke közbenjárásával kapott meg az újév legelső biológia órájára.

De nem csupán az idős biológia tanárnőt érte meglepetésként az újfajta technika alkalmazása. A 6. C osztály tanulói szintén óriási változást tapasztalhattak már közvetlenül az óra legelején. A tanterem, amelybe léptek, a szokásostól eltérően volt berendezve. A padok köralakban helyezkedtek el, Viola pedig betelerelte őket a kör közepére. És ezután következett a varázslás! A besötétített teremben a tanulók pár másodperc alatt egy igazi dzsungelben találhatták magukat.

A falak megelevenedtek, és amerre csak néztek, mindenhol vadon élő állatok bukkantak fel a közelükben. Kellő fantáziával még a körülöttük mászkáló ragadozókat is megsimogathatták, a lányok pedig fel-felsikongtak, amikor egy csapat ara papagáj repült el közvetlenül a fejük felett.

Mindannyian nagyon élvezték az órát. De Viola is boldog volt. Életében először érezte úgy, hogy tanítványai végre meglátták tantárgyának a szépségét.

DÖMDÖDÖM

Szokásos téli délelőtt volt. Kinn a szürke ég alatt alacsonyan lógtak a felhők. Bár már 11-re járt az idő, a tanáriban égtek a lámpák. Páran voltak csak benn. A titkárnő kávét tett fel, ketten csendben beszélgettek. Kata dolgozatot javított, a fiatalok egy asztalnál ültek, és szokás szerint hangosan viháncoltak. Mindebben volt valami álmosító otthonosság, biztonságos nyugalom. Hirtelen fülsüketítő hangon felberregett a csengő. Elsőnek Jolika rontott be a tanáriba.

– Tamás, az osztályod ma kikészített, de teljesen! Nem figyelnek, dumálnak, mintha ott se lennék. Lippai meg ott sminkeli magát az első padban! Rászólok, hogy talán hagyja abba, ebben az iskolában nem követelmény az efféle kinézet, talán eltévesztette a házszámot vagy a szakmát. Megkérdezem, hogy látott-e engem így kipingálva, mire volt képe azt felelni, hogy nem, de néha nem ártana! Tamás, csinálj már vele valamit, mert nem állok jól magamért!

– Jolikám! Van rajtam valami antenna, vagy furcsán áll a szemem? Mondtam ezerszer, hogy osztályfőnök vagyok, nem ufó! Nem tudom átprogramozni az agyukat, legfeljebb leoltom őket, mint a héten már kétszer, és az meg épp ennyit ér!

– Nem kértem, hogy programozd át! De azt igenis elvárom, hogy ne röhögj rajtam, hanem állj mellém!

Tamás látványosan odaállt Jolika mellé, még át is ölelte a vállát, Jolika meg az orra alatt olyasmit dűnnyögött, hogy mind egykutyá ez a sok fiatal, és szépen nézünk ki, ha ezek fogják kitermelni a nyugdíjunkat, jobb is azt nem megélni, de azért mosolyogtak mind a ketten.

Gitta nem tudott bekapcsolódni az össznépi viccelődésbe. Nagyon feszült volt, ettől árvának, kívülállónak érezte magát. Mintha csak egy filmet nézne. Ez az igazi valóság-show! – gondolta. – Csak most lehet, hogy én leszek az, akit kiszavaznak – szorította össze gyomrát a félelem.

Óralátogatásra készült. Ma lesz a minősítéséhez szükséges szakfelügyelői látogatás. Ráadásul olyan feladatra vállalkozott, amiben volt oka a szorongásra: digitálás órát állított össze a barokk témaköréből, pedig az informatika világában – enyhén szólva – nem volt otthon.

– Hogy lehettem ekkora hülye! Anya is százszor megmondta: új receptet nem próbálunk ki vendégen! Ennek meg tényleg tétje van! Ha most elszúrom, a következő minősítés már saját zsebből megy. A pénznek lenne helye máshol is: a gyerekeknek új gép kellene, nyaralni sem voltunk évek óta.

Persze, pontosan tudta, hogy miért döntött a digitábla mellett. Pontosan emlékezett az érzésre, amikor az igazgató behívatta az irodába, és közölte a tényt, hogy a vezetőség egybehangzó döntése alapján első körben kerül sor a minősítésére. Hosszasan fejtegette, hogy ez mekkora megtiszteltetés. Anyagilag is sokat fog jelenteni, de még fontosabb a szakmai elismerés. Ő csak annyit tudott kinyögni, hogy néha jól jönne egy kicsit kevesebb megtiszteltetés, de érezte, hogy nem sikerült igazán viccesre a megjegyzése.

Kifelé menet a tájékoztató lapon megnézte a vizsgálati szempontokat: kompetenciafejlesztés, tananyagfejlesztés, módszertani sokszínűség, IKT eszközhasználat, alkalmazkodás a generációs sajátosságokhoz és a dátumot: éppen két hete volt felkészülni.

– És még irigyeim is lesznek! Igazán klassz!

Tenyere izzadni kezdett, szíve szaporábban dobogott.

– Vizsgadrukk? 44 évesen? Na, majd én megmutatom! Adok én nektek olyan digitális kompetenciát, amelyet a világ nem látott! Miért mindig mi? Miért mindig az én generációm? Ennek a sajátosságaival miért nem foglalkozik senki? Hányszor kellett nekünk átprogramoznunk a tananyagot, tanterveket, követelményeket? Rendszerváltás, új NAT, új érettségi, új generáció, új életpályamodell. És nincs mese, bírni kell, változni kell. Meg kell csinálni, ezt is, mint a többi. Ezt fogják mérni, ennek kell megfelelni!

A monológ végszava volt a legfontosabb: megfelelni. Egész életének ez volt az alapköve. Minden tétének ez volt a motivációja, minden döntésének ez volt a mozgatórugója. Nem tehetett róla: pedagógus volt – és nőnek született.

De a motiváció – mint eddig mindig – most is megbízhatóan működött. Bölcsész precizitással ütemtervet készített: anyaggyűjtés, összeállítás, technikai felkészülés, próba. Nem kevés feladat két hétre, ha mellette tanítani is kell. Ezúttal megint a család lesz egy kicsit önellátó, mint mindannyiszor, amikor a munka úgy kívánta.

A készülésben sok örömet is talált. Még mosogatás közben is azon törte a fejét, hogy melyik témát dolgozza fel az órán. Melyik lenne a leglátványosabb? Milyen feladatot lehetne kitalálni, ami mozgatható, mert „ha már lúd, legyen interaktív”.

Élvezte az anyaggyűjtést is. Az internet gazdagsága egészen elvarázsolta. Nemegyszer úgy állt fel éjjel kettőkor a számítógépe mellől, hogy nem tudott elszámolni az eltelt idővel. Rengeteg anyaga volt, barokk zenét dúdolt a villamoson, El Greco képeivel álmodott, gimnazista fia segítségével prezentációkat, videókat töltött le. Nagyon büszke volt magára.

Amikor az összeállításra került a sor, minden összeomlott. Rájött, hogy ez nem fog menni. Abba hamar beletörődött, hogy egy órát elveszít a tanmenetéből. Ez az óra látványos lesz, de hasznosnak nem ígérkezik. Arra biztosan nem fog idő maradni, hogy óra végén lediktálja az anyagot, ebből pedig nem tudott engedni. Azt tartotta biztosnak, amit ő maga mondott el a gyerekeknek, amit a füzetükbe diktált. De hamar szembesülnie kellett azzal is, hogy a látványosság sem olyan egyszerű dolog. A képek nem voltak egyformák, az animáció mechanikusra sikerült. Messziről süttött az egész munkáról az amatőrizmus diszkrét bája. Végignézte egyszer, kétszer, nem tetszett igazán. Nem ilyennek képzelte.

– Úgy látszik, a digitális tananyagkészítés is szakma. És nem éppen az enyém! – vont a sóhajtván a tanulságot. Ráadásul elvesztegettem erre a kudarckísérletre legalább 10 napot!

Megfordult a fejében, hogy egészen új órát tervez, feltesz képeket a táblára, beviszi a nyelvszakosok CD játészóját, játékos feladatokat, esetleg páros vagy csoportmunkát ad.

Végül úgy döntött, belevág, és egy tábla diabetikus csokoládéval felfegyverkezve megkereste az oktatás-technikust.

– Józsikám, nekem három gombnál többet ne mutogass, ne nyomkodj! Az a maximum, amit meg tudok jegyezni. Azt viszont biztos kézzel kell csinálnom, mert a 10. dében lesz az órám, ott vannak a „hekkerek”, nem akarnék égni előttük!

Józsínál a csoki mindig bejön: most is segített, gyakoroltak, próbáltak. Már csak az éles bevetés volt hátra.

– Mehetünk, kolléganő? – álltak meg az asztala mellett a minősítő csoport tagjai.

Az osztály a szokottnál csendesebben várta. Tudták, hogy vendégek érkeznek, hogy az igazgató úr is itt lesz, elfogódottnak azért nem lehetett nevezni a csapatot! Összesúgtak, pakoláztak, a Lippai kislány unottan végigmérte a látogatókat.

– Szegény Jolika! Ez a smink tényleg elég durvára sikerült! A fiúk meg szokás szerint beültek hátra. Ha elkérik a füzetüket – nézett végig az osztályon Gitta.

– Jelentést kérek! – hallotta meg a saját hangját, és ettől meg is nyugodott. A rutin, a begyakorolt mozdulatok, mondatok biztonságot adtak.

Elkezdődött az óra.

A bevezető kérdésre kínos csend volt a válasz. Nem volt jó ötlet a házi feladatra építeni. Vendég ide vagy oda: ez az osztály házit nem készíti. Azért pánikba nem esett, készült erre a lehetőségre is. Elővette a cédulát, amelyre a definíciót írta fel magának. De még meg sem tudott szólalni, egy kéz lendült a magasba:

– Tanárnő! Kiguglizhatom? – kérdezte a hátsó padból Bence, az egyik „hekker”, nem minden pimasz felhang nélkül.

Gitta szeme máris a tanári asztal szélére készített házirendre siklott. Mindig ezt lapozza fel, mikor szaktanári figyelmeztetőt ír be, hogy elébe menjen a szemtelen „de miért?” kérdéseknek. Az már szinte magától nyílik ki a „tanórákon a mobiltelefonokat kikapcsolt állapotban a táskában kell elhelyezni” mondatnál. Hirtelen ötlettől vezérelve mégsem nyúlt a házirendért.

– Igen! Bence, nézd meg, mit ír a barokk stílusjegyeiről a Wikipédia! Van még valakinél okostelefon? Dávid, te nézd meg a neten az enciklopédia szócikkét! Kata, tiéd a tankönyv! A háromból hozzatok össze egy definíciót a többieknek! Mindössze 10 kulcsszót szeretnék itt táblán látni. 7 perc elég lesz?

– Sok is, tanárnő!

– Akkor hajrá! A többieknek pedig ismétlés az előző anyagból: igaz-hamis játék. Hibátlanok pluszt kapnak!

Lendületet vett az óra. Jól sikerült a játék, megjelentek a szavak, melléjük kerültek a képek, idézetek. A legjobb mégis a zene volt! Abban egyáltalán nem tudtak megegyezni a gyerekek, hogy melyik zenei bejátszás melyik képhez illik leginkább. Vitatkoztak, érveltek, meglepően őszintén megnyíltak, és poénkodtak, hogy ezt palástolják. A kifejezés mód nem mindig volt szépirodalmi, de ez most így volt rendjén. Repült az idő. Közeledett az óra vége, Gittában megszólalt a belső csengő: óravégi összefoglalás!

– Nyissátok ki a füzeteket! Írjátok fel a címet, és a 10 szót, amit Bencéék küldtek át a táblára! Egymástól jó nagy távolságra, mert fogtok hozzájuk fűzni valamit. Kikapcsolom a képet, és mindenki gyűjtse össze, amire emlékszik! Figyelj, csak öt perced van! Nem regény, emlékeztető!

Amíg a gyerekeket nézte, Gitta hatalmas megkönnyebbülést érzett. Túl van egy próbán, és érezte, hogy jó volt. Mégsem a megfelelés volt számára most a legfontosabb, hanem egy nehezen megfogalmazható érzés. Talán leginkább a hálához hasonlított. Érezte, hogy fontosak neki ezek a gyerekek, és fontos az is, hogy adjon nekik, gazdagítsa az életüket. És pontosan tudta azt is, hogy 24 pedagóguspályán eltöltött év után ez nem minden kollégájának természetes. Hálás volt azért, hogy ő így érzett. És hálás volt azért is, mert ma örömet szerzett neki a tanítás. Mi lehetett a titka? A gyerekekről a monitorra tévedt a tekintete. A kép ki volt kapcsolva, de a laptopon látszott a záró kép, a barokkra jellemző legfontosabb szavak:

- nyitottság
- nézőpontváltás
- ismert tartalom újszerű formában
- mozgalmasság.

Igen. Lehet, hogy ilyen egyszerű lenne? – mosolyodott el.

Kicsengettek.

AZ ÖSVÉNY, AMELYBŐL ÚT LESZ

Az óra véget ért, és szinte abban a pillanatban berregett fel a csengő rekedtes hangja, amikor Anna elbocsátotta a gyerekeket. A tanulók felszabadultan özönlöttek ki a teremből. Nem az óra vége jelentett számukra megkönnyebbülést, hanem ENNEK az órának a vége.

Amikor közölték velük, hogy erre az órára az igazgatónő és a tagozat vezetője is ellátogat, sőt, az önkormányzattól is lesznek néhányan, nem tudták mire vélni a dolgot. Felmerült bennük – némelyikükben nem minden alap nélkül –, hogy talán a tanulmányi eredményeik miatt kíváncsiak arra, hogyan tanulnak az órán. Pedig teljesen más érdekelte a látogatókat.

Anna hasonló érzésekkel fogadta a hírt az óralátogatásról, mint a gyerekek, de velük ellentétben, ő tudta, hogy miért lesznek ott a főnökei és az önkormányzat kulturális bizottságának a tagjai. A nemrég beszerzett interaktív eszközöket szeretnék látni használat közben.

Amikor az utolsó gyermek is elhagyta a termet, a bizottság tagjai is sietve távoztak. Anna nekilátott az eszközök elpakolásához. Az igazgatónő is elindult, hogy kikísérje a látogatókat, de előtte még megszorította Anna kezét. „Szép volt!” – súgta oda neki – „Holnap majd beszélünk.”

Anna magára maradt a teremben. Abbahagyta a pakolást, és fáradtan leült egy percre. Az elmúlt héten feszülten készült a bemutató órára, és most érezte a fáradtságot. A nap besütött a terembe. Kissé lecsukta a szemét és hagyta, hogy a meleg simogassa az arcát. Jólesett neki a napfény és az érzés, hogy pompásan sikerült az óra.

Visszagondolt arra, ahogy minden elkezdődött. Még a tanítóképző főiskolára járt, amikor már tantárgy volt a számítógép alapvető ismerete. Akkoriban még nem túl sok figyelmet fordítottak rá. Anna is megtanulta a szövegszerkesztés alapjait, és jó jegyet szerzett belőle. Amikor eljött a szakdolgozatírás, a legtöbb évfolyamtársa kézzel írta a dolgozatát, majd legépeltették valakivel. Anna kölcsön kapott a barátnőjétől egy használaton kívüli öreg gépet, és eltökélte, hogy saját maga fogja formába önteni az esszéjét. Az igazsághoz tartozik az is, hogy Anna angol nyelvi műveltségterületre szakosodott, és a szakdolgozat is angolul írta. Nehéz volt találni olyan gépirót, aki elvállalta volna a gépelést idegen nyelven. Azon kívül sokat is kellett volna fizetni érte. Hosszú éjszakák teltek el,

néha nagyon keveset haladva a munkával. Rengeteg dolgot kellett megtanulni írás közben a szövegszerkesztésről. A férje, akivel kevéssel azelőtt házasodtak össze, nagyon neheztelt azért, hogy a felesége inkább a géppel küszködik ahelyett, hogy valakivel elkészíttetné. Végül elkészült a dolgozat, és Anna államvizsgázott.

Eltelt néhány év, és nem használta a számítógépet. Anna a helyi általános iskolában tanított, időközben megszületett a lánya és nem sokkal utána a fia is. Amikor már mindkét gyerek óvodába járt, Anna visszatért a munkába. Az iskolában a számítógép már mindennapos eszköznek számított. Annának is újra használnia kellett az eszközt. Egy idő múlva ráébredt, hogy a rengeteg statisztikát és egyéb munkát nem tudja csak az iskolában elvégezni. Hosszas győzködés után végül rávette a férjét, hogy szerezzenek be otthonra is egy gépet. Mivel egyikőjük sem értett hozzá, a barátnője férjét kérték meg, hogy segítsen a számítógép megvételében. Annát elborzasztotta a párbeszéd, ami a barátjuk és a számítógép-szaküzlet eladója között zajlott. Rengeteg szakkifejezés és idegen szó hangzott el, amelyekről Annának halvány fogalma sem volt, hogy mit jelentenek. A barát meggyőzte őket, hogy érdemes egy kicsivel többet áldozni egy olyan modellre, amelyet akkor még nem tudnak teljesen kihasználni, de a jövőben hasznos lehet. Anna ezután otthon is tudott dolgozni, és egyre többet tanult a munka közben. Rájött, hogy a dolgozatokat egyszerűbb a gépen tárolni, és könnyebb is azzal szerkeszteni. Persze sok kiegészítő is kellett az idő múlásával: nyomtató, lapolvasó, hordozható adattároló és egyebek. A gyerekek is örültek a gépnek, mert rengeteg érdekes játékot kínált nekik.

Anna és a férje lassan eltávolodtak egymástól. Mindketten sokat dolgoztak, és egyre kevesebb időt töltöttek egymással. A gyerekek növekedtek, már mindkettő iskolába járt, és egyre jobban szerettek volna Internet kapcsolatot a gépre. Anna sokat hallott már az Internetről, de egy fajta „szent borzadályal” gondolt rá. Mindig is ódzkodott az ismeretlentől, de be kellett látnia egyrészt, hogy neki is szüksége van az internetes böngészésre a munkájához, másrészt, hogy a számítógép-használat is az első alkalommal nagyon idegen volt a számára, de mégis lassan hozzászokott, sőt, el kellett ismernie, hogy nagyon is hasznosnak bizonyult. Azon kívül egy kicsit a kíváncsiság is hajtotta. A tanáriban a kollégák közül sokan használták már a világhálót, és gyakran beszéltek arról, hogy mennyi mindent lehet megtalálni rajta: verseket, múzeumok nyitva tartását, menetrendeket, de az otthoni dolgok megkönnyítését szolgáló információkat is, úgymint ételrecepteket, életmódbeli tanácsokat vagy mindennapi híreket.

Anna úgy döntött, belevág. Nyíljon ki a világ előtte is! Ezután délutánonként a gyerekek, este pedig ő böngészte az Internetet. Persze, ez további tanulással is járt. Megismerte a modem, a weboldal és sok más egyéb fogalmát, és amikor nem akart működni a kapcsolat, addig-addig próbálkozott, mire sikerült elhárítani a hibát. Egyre gyakrabban tett fel kérdéseket az informatikus kollégájának, és bekapcsolódott azokba a beszélgetésekbe a tanáriban, amelyek az Interneten olvasottakról szóltak. A kollégák megállapították, hogy a korábban kissé visszahúzódó Anna sokkal inkább társasági emberré vált.

A változásnak azonban nem mindenki örült. A férjével egyre gyakoribbak lettek a viták, és nyilvánvalóvá vált, hogy a közös életüket nem folytathatják tovább. Amikor a férje kapott egy kedvező külföldi állásajánlatot, felvetette Annának a különválást. Megállapodtak a gyermekek tartásdíjáról és a kapcsolattartásról, és a férje elutazott az új munkahelyére. Anna egyedül maradt a gyerekekkel.

Ezek után még inkább belevetette magát a munkába. Rengeteg feladatot vállalt az iskolában, a kevéske szabadidejét pedig a gyermekeivel töltötte. Szinte örült, amikor az iskola vezetősége úgy döntött, hogy elküldik egy hosszú, négy féléves továbbképzésre. Ez hatalmas tehernek számított, mert a képzés szinte minden hétvégéjét igénybe vette. A kurzuson azonban sok új embert ismert meg, és nagyon gyorsan összebarátkozott velük. A csoporttársai felvetették, hogy osszák meg a kutatómunkát, és az eredményeket juttassák el egymásnak elektronikus levél formájában. Anna még sohasem küldött e-mailt. A gyerekei már otthonosan mozogtak ezen a területen, de Anna valami általa is ismeretlen okból nem akart hozzájuk fordulni. Úgy döntött, hogy az egyik csoporttársa, Tamás segítségét kéri. Tamás a város egy másik iskolájában tanított, és nagyon segítőkésznek bizonyult. Készített Annának egy e-mail postafiókot, és megmutatta neki a használatát. Anna otthonról elküldte Tamásnak élete első elektronikus levelét, miközben átjárta az a jóleső érzés, ami mindig jelentkezett, amikor elsajátított valami új dolgot. Egy röpke órán belül megérkezett Tamás válasza. Gratulált Annának és biztatta további e-mailek küldésére. Néhány hét múlva megtanította Annának a csatolt dokumentumok küldését, és Anna küldött neki egy fényképet a gyerekeiről. Ezután szinte minden tanfolyami nap alkalmával Anna tanult valami újat. Megtanulta a számítógéphez csatolható eszközök (úgy mint a scanner, a digitális fényképezőgép) telepítését és használatát. Anna rengeteg új kifejezést is tanult. Tamás hozott neki érdekes programokat, melyeknek szintén megmutatta az installálását és azt, hogyan kell őket használni. Ezek között volt fénykép-

szerkesztő, médialejátszó, zeneszerkesztő és még sok más egyéb. Anna nem győzött csodálkozni, mennyi mindent lehet elvégezni a számítógéppel. A gyerekek otthon nagyot néztek, amikor Anna letöltött egy zeneszámot az Internetről, megvágta úgy, hogy igazán viccesnek hangzott, majd feltöltötte a mobiltelefonjukra csengőhangként. A kollégák között is szokássá vált, hogy ha valami gond volt a tanári szobában a számítógéppel, először Annát kérték meg, hogy nézze meg, és ő mindig tudta a megoldást.

A tanfolyam véget ért, és Anna egy új oklevéllel gazdagodott. Eközben a gyerekei is, szinte észrevétlenül, középiskolások lettek. Az általános iskolában is nagy változások történtek. Egyre jobban előtérbe került az informatikai eszközök használata. Rengeteg pályázati lehetőség adódott számítógépek, interaktív eszközök és tananyagok beszerzésére. Anna iskolája sem akart lemaradni a többi iskola mögött, és sikerült beszerezniük modern eszközöket. Ez viszont azzal járt, hogy a tantestületet is képezni kellett ezen eszközök használatára. Anna az élen járt a technika elsajátításában és használatában. Előzetes jártassága nagy előnyt jelentett a számára a kollégáival szemben, és amikor az iskola fenntartója feltételül szabta, hogy szeretnék látni az eszközöket használat közben, az igazgatónő választása egyből Annára esett a bemutató óra megtartására. Annát először megrémítette a feladat, de rájött, hogy olyan sokszor állt már hasonló kihívás előtt, és ezek mindig annyira rémisztőnek tűntek, de tanulással, gyakorlással, kis külső segítséggel mindig is sikerült megoldani ezeket.

Nekilátott a munkának. Az óra bevezetéseként tervezte egy dal eléneklését, amelynek a szövege megjelenik a táblán, miközben a dallam az eszköz hangszórójából szól. A dalhoz keresett az Interneten képeket illusztrációnak, ezekből készített egy alkalmazást, hogy a dal egyes részeinél felvillanjanak a szöveg mellett. Ezután a házi feladat ellenőrzése volt a következő pont. Elkészítette a feladat táblaképét úgy, hogy ha jól oldják meg a gyerekek, felvillan a megoldás, és egy rövid, tapssal kevert ováció hallható. Az óra többi részét is nagy gonddal tervezte meg, ügyelve arra, hogy a szakmailag megfelelő legyen, és érvényesüljenek az eszköz nyújtotta előnyök is. Rengeteg új ötlete támadt, néhányat bele is épített az órába, a többit eltette egy másik alkalomra. Egy teljes hétig csak erre az órára készült esténként.

A nap behúzódott a szemközti épület kéménye mögé, és Anna lassan kinyitotta a szemét. Teljesen kipihente magát. Derűs mosollyal a szája szegletében újra nekilátott, hogy összeszedje a holmiját. Elégedett volt. Izgatottan gondolt a jól megérdemelt juta-

lomra: egy finom délutáni kávéra és egy szelet csokitortára egy barátságos belvárosi kávézóban. Oda beszéltek meg Tamással egy találkát, aki a szokásához híven, most is nagy figyelemmel és őszinte érdeklődéssel fogja meghallgatni Anna beszámolóját a bemutató óráról.

Kárpáti Sándorné

Óbudai Harrer Pál Általános Iskola

MODERNKORI PRÓBÁLKOZÁSOK

Ahogy e sorokat írom, eszembe jut egy ide illő idézet: „ha a gyermek az első esés után felhagyna a próbálkozással, sosem tanulna meg járni”. Valahogy így voltam ezzel én is.

53 éves vagyok. A technika fejlődése engem is magával sodort.

Kezdőként rendszeresen gyártottam a kartonpapírra ragasztott, írt vagy festett applikációkat, hogy szemléletessé tegyem a tanítást, vagy mágnessel rögzített papírcsíkokra vettem vázlatpontokat, szavakat, hogy megfelelő sorrendbe tegyék azt a gyerekek. Aztán jött a fantasztikus írásvetítő, amiért sorban álltunk az audiovizuális eszközök szeptemberi átvételénél. Készítettem a fóliákat buzgón, mígnem tavaly márciusban megkaptam első projektorom. Szerencsés vagyok, mert napközis kollégám informatikát oktat, így tőle megtudtam, hogyan tudom bekapcsolni, összekötni a számítógéppel. Ő volt, aki rám rivallt, amikor a gépet lehűlés előtt ki akartam kapcsolni. Fehér táblám még nem volt, így a földrajz szakos kollégámtól kértem egy térképet, aminek a hátára vetítettem. Hoztam a saját netbook-omat minden nap, amire rámentettem az órákra készített segédletet, mert internet kapcsolat nem volt még a termemben. Hogy becsületesen felkészüljek egy-egy napra, bizony nem mondok nagyot, ha napi 3-4 óráról beszélek. Szerencsére az internet világa olyan bőséges tananyag segédletet képes adni, amilyenre nem is gondolnánk. Ám amikor az iskola vezetése óralátogatásra jött hozzám és az osztályomhoz, bizony, hiába készültem komplett PowerPointos ráhangolódással az órára, a hangszóró nem működött, így ahol zenét kellett volna hallgatnunk – nem sikerült. Az igazgatómmal felváltva próbáltunk hangot varázsolni, de elég egy rossz érintkezés, és hosszú percek munkája a semmibe vész.

Májusban következett az újabb megpróbáltatás. Kaptam egy eBeam-et és egy fehér táblát. Már mindenem volt, csak a megfelelő képzettségem hiányzott. Azt sem tudtam, hogy mi mire jó, csak azt, hogy ezek az eszközök nagyon fontosak a mindennapi oktatásban. Elvesztem a kábelek között. Akinek adottak ezek az eszközök, az tudja csak, hogy bújócskázni és magasat kell ugrani, ha nem teszi a mozgásterén kívülre az eszközöket. Még mobil volt a projektorom. Most azonban hiába mutatta meg kollégám, hogy mit kell

tenni, nekem az nem mondott semmit. Megfogtam az egészet és hazavittem. Otthon az ajtóra vetítettem, az eBeam-et ragasztóval rögzítettem és próbálkoztam összekötni, szétszedni, a speciális ceruzát kalibrálni, írni vele. Lassan belejöttem. Persze, nem egyszerre. Jöttek az újabb technikai kihívások: interaktív tananyag használata matematikából és környezetismeretből. Csak az tudja, milyen csodálatos dolog ilyen programmal dolgozni, aki már belekóstolt. Kivetíthetem a könyvet, megfelelő helyre kattintva a megoldásokat is láthatják a gyerekek, meghallgattathatom egy-egy madár hangját, nagyíthatok lényegeseket, kicsinyíthetek kevésbé fontos tananyagot, kiemelhetek szabályokat, elmenthetek órán leadott tananyagot, és a hiányzó tanulóknak újra elővehetem. Igaz, hogy minden kóddal működik, és már annyi a kód, hogy nem győzöm megjegyezni – a szemüvegtokom, a tolltartóm tele van a könyvkiadó iskolai kódjával, az elfelejtett kódokat helyettesítő kódokkal, jelszavakkal. Ilyenkor sajnálom, hogy nem vagyok fiatalabb, vagy matematika szakos – talán jobban meg tudnám jegyezni az adatokat.

2012 decemberében egy továbbképzésen vettem részt a Ludwig Múzeumban. Részesen lehettem egy 3D-s oktatói program bemutatójának. Ott jutott eszembe, hogy mi lenne, ha az iskolánkban is láthatnának a gyerekek ilyen képanyagot, esetleg videót. Meg is kérdeztem a múzeumban, hogy mi szükséges ehhez a technikához. Kiderült, hogy semmi extra: egy modern projektor (ez adva volt) és 3D-s szemüveg (ez hiányzott). Megrendeltünk hát 50 db ilyen szemüveget. Nem a legjobb minőségűt, de arra tökéletesen megfelelőt, hogy egy-egy osztály alkalmanként használhassa.

Még abban a hónapban bemutató órát tartottam az alsó tagozatos kollégáknak. Az én órámot megelőzően láttam a 4. osztályban tartott órát, ahol néhány gyerek Power-Pointos kiselőadásokat adott elő. Megfogalmazódott bennem a kérdés, hogy vajon az én 3. osztályosaim is képesek lennének rá, hogy készítsenek általam megadott témában ilyen feladatot? Megkérdeztem hát őket és a legnagyobb meglepetésemre örültek neki, és elkezdtek próbálkozni. Eleinte csak gondolatterképért kértem, melynek elkészítését már több gyerekkel gyakoroltam egy tehetséggondozó program keretében az Újságíró műhelyem vezetése közben. Aztán megmutattam, hogyan készíthetnek diasorozatot. Hamarosan olyan anyagokkal leptek meg, amiről álmodni sem mertem volna! Kép és hang együtt, áttűnések, különböző effektek.

Mondanom sem kell, a bemutató órám, – mely környezetismeret óra volt, a témája: a méhek – nagyon tetszett mindenkinek, mert a kollégák és gyerekek is nálam találkozhat-

tak először 3D-s szemüveg használatával a tanítási órán. A tanulóim által készített kiselőadások is jók voltak. Természetesen a valóságos méhészház ruhát, a lépes méz megkóstolását és a füstölő érintését nem pótolhatja egy kivetítés sem, ami szintén szerepelt ezen az órán.

Ezekkel a technikai eszközökkel számukra kiszélesedik a világ.

Hogy mire használom még?

Projekt héten sakkoztam, mert az eBeam-en van sakktábla sakkbábukkal. Nem kell felrajzolnom számegegyenest, mert szintén van rajta. Nem kell krétaport nyelnem, a színeket úgy válthatom, ahogy akarom. Ha egy filmet vagy ismeretközlő anyagot szeretnék mutatni nekik, rögtön megtehetem. Szómagyarázatot, képeket azonnal megnézhetünk. Szünetekben puzzle-val, sudokuval vagy bármilyen logikai játékkal tudom őket foglalkoztatni, így magatartásuk is jobb.

A fentiekben már említettem, hogy iskolánkban tehetséggondozás is folyik. Magam a „Harrer Hírek” Újságíróműhely vezetője vagyok. Ebben a munkámban is rendszeresen használom ezeket a technikai berendezéseket: a havonta megjelenő számokhoz keresnek és választanak témát a gyerekek. Ha egy-egy cikkel elkészültek, kivetítve megbeszéljük, javítjuk, ha kell. Különböző műsoroknál komplett anyagot nézhetünk a Youtube-on.

Látom azért hátrányát is! A gyerekek – ha már otthonosan mozognak a számítógép kezelésében – olyan oldalakat is meglátogathatnak, amelyek nem nekik valók. Saját órámmon tapasztaltam, ha előttük keresek rá egy-egy témára, a hirdetések között nyomdafestéket nem tűrőek is előfordulnak. Most már nem előttük teszem! Megtanultam, hogyan lehet ezt is kikerülni.

Az biztos, hogy a XXI. században együtt kell haladnunk a kor vívmányaival! Aki nem teszi: lemarad. Aki megpróbálja: rájön, hogy nem is nehéz, és általa könnyebbé válik az oktatás.

***„A technika erőfeszítés annak érdekében, hogy
elkerülhessük az erőfeszítéseket.”
(José Ortega y Gasset)***

Sápiné Bényei Rita

DE Kossuth Gyakorló Általános Iskola

TÁBLÁK

Én már nem ismertem a palatáblát. A Debreceni Református Kollégium iskola-történeti kiállításán láttam először. El is csodálkoztam rajta, milyen kicsi. Madzagon lógott mellette a palavessző.

Az én iskolámban fekete volt a tábla. Kisiskolásként áhítattal figyeltem a fehér hurkokat és köröket rajta, ami nekem soha nem sikerült olyan szépre a papíron, mint a tanító néninek a táblánál. Nem írtam szépen. Talán a mártós toll, a tinta lecsöpögésétől való félelem, talán a görcsösség akadályozott. Pedig nagyon akartam.

Augusztus végén, 24-én születtem, s hatodik születésnapom után egy héttel már mentem első osztályba. Még nem voltam rá elég érett. Első osztályban nagyon sokat számít néhány hónap, hát még egy év, amivel idősebbek voltak tőlem a szeptemberben születettek! Akkor azt mondták rájuk: év vesztesek. Szerintem nem, szerintem nyertesek. Hozzám képest mindenképpen. Magabiztosan, szépen dolgoztak. Nekem azt mondták, ha sokat gyakorlok, menni fog. Eltökélt küzdelem jellemzett 1-2. osztályos koromban. Emlékszem a véget nem érő gyakorlásaimra olvasásból. Az első félév végén új könyvet kellett venni nekem, mert annyiszor húztam végig az ujjamat a szavakat silabizálva, hogy átszakadtak, kilyukadtak a lapok. De olvasni azt nem tanultam meg, ha jól emlékszem, harmadikos koromig.

Apám, aki bízott bennem, megkért első osztály év végén, olvassak el neki egy szót a TV képernyőjéről. Nagy dolog volt a hatvanas évek közepén a televízió, az utcában csak nekünk volt. A zöld konyhaszekrényt adtuk el érte, mikor vitték, tele volt vele a szekér. Amit hoztak helyette, csak egy doboz volt: a *Kékes* tévé.

Este székeket, sámlikat hoztak át a szomszédok, kérdezték, nézhetik-e a tévéket. Sokszor zsúfolásig telt a kisszoba, különösen, ha labdarúgást közvetítettek. Nézték a képet az emberek, de a kommentátort a rádión hallgatták:

„Bene viszi a labdát, cselez, a 16-oson belül van, lő! Gelei véd! Micsoda lövés! Micsoda támadás!”

Én azt szerettem, amikor felrúgták a labdát, nem látszott a képernyőn, aztán mégis leesett a földre, és újra játékba került. Egy ilyen alkalommal, gondolom, szeretne volna apám megmutatni a tudományomat:

– Olvasd csak el, mit írtak a képernyőre!

– S, Z, Ü, N, E, T – válaszoltam.

– Az mi?

– S, Z, Ü, N, E, T – mondtam újra, fogalmam sem volt mi az.

A lyukasra gyakorolt könyvek után, a felnőttek egymásra néztek, nem mondtak semmit, csak elfordultak. Apám se szólt egy szót sem. Nem mondta meg mi az. Csak amikor már harmadikos koromra tényleg megtanultam olvasni, jutott eszembe, milyen egyszerű dolgot kérdeztek, és visszagondolva szégyelltem magam. Körülbelül erre az időszakra tehető, hogy szebb lett az írásom. Kisebb betűkkel írtam, csinosabban osztottam be a lapon. Amikor megdicsértek, magamban méltatlankodtam, miért nem mondták eddig, hogy kicsi betűkkel is lehet írni?

Jó tanuló lettem, nem kitűnő, de jeles. Ahogy megtanultam olvasni, már ki se lehetett venni a könyvet a kezemből, éjjel-nappal olvastam. Mindent.

Könyvtárba jártam. Éjjel a paplan alól anyám felfigyelt rá, hogy világít valami. Elemlámpával olvastam, mert nem akartam letenni a regényt, olyan izgalmas volt. Volt, hogy sajnáltam, hogy hamar vége lesz, hiszen már csak 100 oldal van. Nem engedtem magamnak csak napi 10 oldalt belőle, hogy tovább tartson. 4-5 könyvet olvastam párhuzamosan.

A középiskola és az egyetem már ennek jegyében telt. Tanár lettem, magyar szakos. Húsz éven át a zöld tábla előtt álltam, és szerettem volna, ha diákjaimat is úgy elragadja az olvasás, az új dolgok felfedezése, mint engem.

Pályám derekán újra utolért a küzdelem. A stencilgép és az írásvetítő után jött a fénymásoló. Hallgatóim hitetlenkedve hallgatták, hogy az én időmben nem volt az egyetemen fénymásoló készülék. Nem is értették, akkor hogy tudtuk letenni a vizsgáinkat, hogy tanultunk? Könyvtárban olvastunk, papírra írtunk, indigóval, ha valaki kérte a jegyzeteinket.

Megküzdöttem az asztali számítógép használatával. Mintha kínai lett volna, de élveztem a szövegszerkesztőt és a mappákba tárolható anyagokat, óravázlatokat, dolgozatmintákat.

Egy éve van az iskolánkban e-tábla. Diákjaim élvezettel mutatták meg, milyen gyorsan és ügyesen képesek használni, betölteni a tartalmakat. Fél perc alatt látható a griffmadár és a működő vulkán képe. Igen, ők ügyesek ebben, de én szorgalmasan gyakorlok. Csoportmunkákhoz, óravázlatokhoz használom az internetet és az elektronikus táblát. Még nincs minden teremben, és csalódott vagyok, ha nem tudom azt az anyagot felhasználni, amivel készültem az interaktív táblára. Egyre kreatívabbnak érzem magam.

A nagy lépés a saját laptop volt, ami gyakorlatilag minden helyzetben segít. Annyit olvasok rajta és szörfölök a neten, mint régen a papír alapon. Gyakorlatilag minden és mindenki elérhető. A külföldi diákcsere programunk repülőjegyeit online intéztem, s láttam a gyerekeken, nagyot nőttek a szemükben. Kitágult a világ és a lehetőségek. Okosan kell használni ezeket az eszközöket, de ez is a dolgunk, hogy megtanítsuk az előnyeik mellett azt is, milyen veszélyeket rejt.

Karácsonyra a családomtól e-bookot kaptam. Milyen kicsi! Talán csak a palavessző hiányzik mellőle a lógó madzagon.

Csizmadia Tamás

*Pécsi Püspöki Hittudományi Főiskola Szent Mária Magdolna Gyakorló
Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, Abaliget*

„PATAGÓNIA KÜLPOLITIKAI HELYZETE AZ 1980-AS ÉVEK MÁSODIK FELÉBEN”

vagy

„A MOHÁCSI BUSÓJÁRÁS HATÁSA KISPIRICSZMA TELEPÜLÉS KÜLTERÜLETI LAKOSAINAK SZUBKULTÚRÁJÁRA”

Ezen témák jutottak eszébe Tamás bácsinak, mikor afelől érdeklődött egyik tanítványa, mi legyen a leendő diabemutató remekművének a témája. A nebuló amúgy kitűnő tanuló, és már az első alkalommal elsajátította a szöveg, alakzat, kép, hang, videó stb. beszúrását, formázását, és beépített sablon, stílus nélkül dolgozott. Mentségére legyen mondvá, technikából nem Tamás bácsi okítja. Ő ugyanis nagyon örül, ha valaki megvalósítja az általa elmondottakat és „jó” érdemjegyet ad rá. Ötöst az érdemtel, aki egyéni ötletet visz munkájába, mely saját kreativitásáról tanúskodik. No igen, a JPÉ.

Matekórán is leggyakrabban több megoldás létezik: a formális (kinek ez tetszik, jól vesse be a képleteket), no és a JPÉ mely szinte mindig kivitelezhető. A JPÉ győzedelmeskedett a felvételi feladatok megoldása során is.

No de térjünk vissza az informatikára, hisz Tamás bácsi most emiatt ráncolja szemöldökét és gondolkodik ekképpen:

„Motiváció, motiváció. Azon már lassan másfél évtizede túl vagyok, hogy a pedagógus palántákat jól becsapták a tanárképzőben. Még hogy a gyermekben buzog a tudásszomj és a kíváncsiság, mely tanulásra serkenti! Nem, a gyermek nem akar tanulni, punktum. Célszerű motiválni. Oké: kudarcelkerülés vagy sikerélmény megszerzése legyen a csemete eledele? Fenyegetni utálok, inkább ez utóbbi. Volt is rá jó pár példa.”

S ekkor felidéződnek a nem régi emlékek. Hány „aha” élmény kellett, hány örömteli felkiáltás: „De klafa! Hát ez király!” Aztán a gyerekek megosztották élményüket és (ezt a kifejezést is megértük) sokan *lájkkolták a szmájlikkal teletűzdelt posztjukat.*

Mondanom sem kell, sejtik már a gyerekek: a JPÉ használata infó órán is működik! Ki kéne tenni világhírű tudós honfitársaink arcképét ebbe a terembe is.

A ráncolt szemöldök mögött tovább cikáznak a gondolatok.

„Felnőtteknek szövegszerkesztő, gyerekeknek játék. Akkor hát játékos tanulás! Már senki sem veszi zokon, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek egy része játszik. Persze. Nem azért, mert lusta a tanár. Azért, mert a készségfejlesztő programok használatával játékosan fejleszthetőek bizonyos készségek, képességek úgy, hogy közben a felhasználó szája fülig ér. Vajon el lehetett volna kerülni a morgolódást pl. a bináris-hexadecimális átváltásoknál vagy a HTML alapjainál? De hisz mondtam, mutattam, mi a cél, mire lesz ez jó. Mondhattam. Jött a válasz: ott vannak a legyen-neked-is-öt-perc-alatt-honlapod portálok, miért szenvedjek? Aztán persze mindenki megértette a lényeget. Nem elhanyagolható módon megtanulták azt is, hogy akár egyetlen karakternyi félreütésnek is lehetnek következményei, no és milyen hasznos is a színkód alkalmazása. Nem én fogom megtalálni azt a bizonyos ütőeret, egyszerűen csak *tényleg* alkalmazni kell a dolgot. Biztosítanunk kell a repülőgépet a szárnyaláshoz.”

Vicces kedvű tanár bácsi rímfaragásba kezdett, hogy elterelje gondolatait:

Személyi számítógép,
te csodás szerkezet!
Felébred az ásító nép,
elrabolod a lelkeket?
Táblagép a Te gyermeked
mellyel elfelejtjük a terheket.
Átrendezzük a tantermeket,
s átírjuk a tanterveket..

Ekkor Tamás bácsi elszendergett. Ne szépítsük: lyukas órájában elaludt. Álmában is az iskolában járt, de alig ismert rá arra a teremre, ahol oly sok krétát elkoptatott. Nem hogy kréta, de még csak a jó öreg zöld tábla is hiányzott. Illetve nem hiányzott, hisz volt helyette interaktív tábla, a gyermekeknek kezelőeszközük. A szerveren tárolt órai munkájukhoz otthonról is hozzáfértek a tanulók. A falon egy idézet 2025-ből: „helyváltozta-

táshoz járművet használsz, tanuláshoz számítógépet”. Mellette az órarend, melyben nincs informatika. Bekebelezték más szaktárgyak. A matematika és a technika kapott a legtöbbet, de szinte minden tárgy specifikus alkalmazásokat is használ a tanítási-tanulási folyamatban. Ceruzát is használnak a gyerekek, még sincs ceruzahegyező tantárgy. A JPÉ változatlanul fontos. Míg ember az ember, a JPÉ alapvetően kikerülhetetlen.

Ekkor kopogtak.

– Tessék!

– Tanár úr! Azt hiszem tönkrement a számítógépem. Behozhatnám holnap?

– Persze, megvizsgáljuk. Ugye szoktál biztonsági másolatokat készíteni?

– Hááát.

– Mit szoktam mondani mindig?

– Azt, hogy ha elveszik a saját munkánk, az nem pótolható. Minden más igen: a hardver cserélhető, a szoftvereket újratelepíthetjük. Használhatunk adatmentő programokat, és talán sikerrel is járunk, de jobb előre megelőzni a bajt. Az autóban is kapcsoljuk be mindig a biztonsági övet, mert az egészségünk nem pótolható. Az autó igen.

– Nahát, hogy megjegyezted! – mosolygott Tamás bácsi de közben már máshol jártak a gondolatai.

Igen, a saját műveink pótolhatatlanok. Öncélú dolog volna megtanulni pl. a szövegszerkesztést, ha aztán nem írjuk le saját gondolatainkat. Tényleg. A számítógépet *használjuk*, és az egész informatikai rendszer tulajdonképpen egyetlen célt szolgál: az önkifejezését. A mérnök kiteljesedik tervezés közben, a szomszéd néni örömmel osztja meg receptjeit saját blogján stb. Aki csak és kizárólag a számítógéphez ért, ő egy olyan autószerelő, aki soha sem élvezte a száguldás örömét. Aki nem ismeri a könyvvitel alapjait, ne akarjon könyvelőprogramot írni még akkor sem, ha kiválóan elsajátított valamely programnyelvet. Másrészt, aki tud vezetni egy adott típusú személygépkocsit, vélhetően boldogul egy másikban is.

Mindjárt becsöngetnek. A folyosón egy ötödikes gyermek szól nővéréhez:

– Te, mi az a JPÉ?

– Jajj, még ezt sem tudod?! Hát a Józan Paraszti Ész!

Tamás bácsi mosolyogva lépked tovább, és tanyán töltött néhány évére gondol. Ahol a pár kilométerre lakó szomszéd bácsi a JPÉ mestere volt és bizony diploma nélkül is megmondta, hogy a még le sem kaszált lucerna mennyi időre elegendő táplálék lesz juhainak.

Nem baj, ha a valóság és a képzelet néha összemosódik. Hisz mitől igazán interaktív egy tábla? Tudományosan hangzó szóval élve: interdiszciplináris felhasználással. Azonban tudnunk kell: egy gyermek akkor fogja megtanulni, mi a kecske, ha megsimogat egyet.

Boldizsár Csongor

Földes Ferenc Gimnázium, Miskolc

MÁSKÉPP IS LEHET

Sötétségbe burkolva találtam szobám, amikor az ébresztőóra hajnali csörgése elröppentette édes álmom. Tapogatózva kerestem éjjeli lámpám kapcsolóját, majd hunyorgva indultam el a konyhába. A szokásos reggeli rituálékon átesve, aktatáskámba helyeztem az előző este gondosan összekészített jegyzeteimet és lemezeimet.

A reggeli villamoson furakodva kényelmes állóhelyet találtam magamnak, ahol elgondolkozhattam a napi teendőimről. Péntek lévén interaktív, szórakoztató napot tartottam a diákoknak. Oh, micsoda illetlenség, még csak be sem mutatkoztam! Szíves engedelmeükkel, Kiss Béla, általános iskolai történelemtanár. Három osztályban tanítok; nyolcadikos, hatodikos és ötödikes diákok tartoznak felügyeletem alá. Pénteken mindhárom osztállyal van órám, ezért bevezettem azt a programot – a hétvége közeledésére való tekintettel –, hogy az éppen tanult témához kapcsolódó, de a száraz tananyagot kicsit elfelejtő óráink lesznek. Már évek óta hatalmas sikere van a diákság körében ennek a programnak. A villamosról leszállva, gyorsan átkutattam a táskámat, mert egy pillanatra megijedtem, hogy elfelejtettem berakni „*A zongorista*” DVD-jét. Amikor ujjaim kitapintották a műanyag borítót, megnyugodtam. El sem tudtam képzelni, hogy milyen csalódottak lettek volna a nyolcadikosok, ha a beígért film helyett valami más kellett volna csinálnunk. Velük ugyanis a második világháború kellős közepén tartottunk a tananyagban, és elhatároztam, hogy levetítem nekik Roman Polanski híres filmjét, amelyben feldolgozza, hogyan élte túl a holocaustot egy varsói zsidó fiatalember.

Az iskolába beérve, köszöntöttem kollégáimat a tanáriban, majd a közös kávé elfogyasztása és a csengőszó után a tanterem felé irányítottam lépteimet. Odabent a diákok síri csöndben vártak rám, úgy, ahogy szinte még sose láttam őket. A projektor, a laptop és a vetítővászon segítségével a duplaórán sikeresen be is fejeztük a filmet. Hétvégére házi feladatként fogalmazást adtam fel „*Falak közé zárva*” címmel.

A szünetben elfogyasztott tízóráim után ismét a csengőszó utasított, hogy már várnak rám az ötödikesek. Az előző órákon eljutottunk a Római Birodalom bukásához, annak okaihoz és következményeihez. Mivel velük egy interaktív táblával felszerelt terem-

ben voltam beosztva, eldöntöttem, hogy egy csapatversenyt szervezek. A tanulókat – négy csoportba osztva – megkértem, hogy válasszanak ki maguk közül két szóvivőt, aki majd a feladványoknál képviseli a többiek álláspontját. Felhívtam a figyelmüket, hogy ha nincsenek megelégedve a munkájukkal, akkor egy harmadik ember is átveheti a teljes képviseletet – ezzel óhajtottam szimbolizálni a consuli és dictatori hatalmat. Elfogadták a játékszabályokat, csendben átcsoportosultak, és elkezdődött a verseny. Minden egyes kérdésre adott helyes válasz egy pontot ért, helyes indoklással együtt kettőt. A kérdéseket és a válaszlehetőségeket, valamint segítő képeket az adott korszakról a kivetítőn láthatták, a jelenlegi állást pedig az interaktív táblán követhették nyomon. A csapatokként kiosztott táblagépeken kellett megadniuk a válaszukat, amiket a laptopomra küldtek át a vezeték nélküli kapcsolat segítségével. A válaszokat értékeltem, majd vártam az érvelést, amelyet a képviselőknak kellett szóban megadniuk. A tizedik forduló után az állás döntetlen lett, az első helyen az A és C csapat osztozott, őket követte a D, és végül a B csoport. A csengőszó szakította félbe a játékot, azzal az ígérettel köszöntem el tőlük, hogy hétfőn folytatjuk a versenyt.

Két lyukasórámot és a nagyszünetet kihasználva, a szomszédos gyorsétterembe siettem, ahol elfogyasztottam a laktató, ám kevésbé egészséges ebédemet. A rendelésemre várva átismételtem a következő órákra vonatkozó tervemet – duplaórám következett a hatodikosokkal. Elintéztem, hogy az informatika teremben legyünk, ahol mindenkinek jut majd számítógép. Nekik is egy versenyt szerveztem, de ezúttal nem csapatba osztva, hanem egyéni versenyben, a saját tudásukat mutathatták meg.

Visszatérve az iskolába, az informatika terem felé vettem az irányt, ahol már megtették az informatikusok a szükséges előkészületeket: beállították a projektort és vezeték nélküli kapcsolatot létesítettek a laptopom és a többi számítógép között, hogy követhessem, ki hogyan teljesít. A feladat a következő volt: filmrészleteket és képeket vetítettem a tanulóknak, és egy program segítségével el kellett helyezniük az ábrázoltakat térben és időben. A beérkező diáksereg izgatottan foglalt helyet a monitorok mögött, és feszülten várták a verseny kezdetét. Összesen huszonöt pontot lehetett összegyűjteni, minden egyes jó válasz egy pontot ért. A jelenetekből összesen tíz darab volt, és a következő filmekből voltak összeválogatva:

1. Marco Polo
2. 1492 – A Paradicsom meghódítása
3. Egri Csillagok
4. Apocalypso
5. A rettenthetetlen
6. A rózsza neve
7. A Tenkes kapitánya
8. Robin Hood
9. Mennyei királyság
10. Bánk bán

Sajnálatomra maximális eredményt senki nem ért el, de többen 70% felett teljesítettek, amit természetesen ötössel jutalmaztam. Az óra végén jegyzeteimet pakoltam össze, amikor arra lettem figyelmes, hogy pár diák a teremben maradt. Szerették volna, hogy még egyszer átismételjük a tesztort, és ne csak a helyes megoldást mondjam el nekik, hanem az okot is, hogy miért az a jó. Lopva a laptopom képernyőjére pillantottam, ahol az osztály névsora állt, és a nevek mellett az eredmények. Megállapítottam, hogy a gyengébb teljesítménnyel rendelkező tanulók fordultak hozzám, aminek kifejezetten örültem, hiszen elértem a célokat: játékkal kötöttem egybe a tanulást. Felkeltettem az érdeklődésüket a történelem iránt, kérdésekkel fordultak hozzám, mert nem értettek valamit, és nem pedig egyszerűen csak kiballagtak a teremből, lehajtott fejjel. Készségesen segítettem nekik, ha kellett, minden egyes képkockánál megállva, és elmagyaráztam a mondatok, motívumok jelentését és történelmi háttérét. A korrepetálás után mindannyian boldogan távoztak a teremből, és én is induláshoz készültem. Kikapcsoltam a számítógépeket és a projektort, bezártam a termet, és a kulcsot leadtam a tanárban.

Hazafelé menet a szakadó eső sem tudta lemosni a mosolyt az arcomról, végre megtérült a sok befektetett munka! A villamosra felszállva az jutott eszembe, hogy ha nekem sikerült ilyen mértékű javulást előidézni, akkor ezt a többi tanár is megteheti. Azzal a gondolattal feküdtem le aludni, hogy következő héten felvázolom terveimet a vezetőségnek.

3. IKT AZ ISKOLÁBAN

INFOTAINMENT

Századunk az információs és kommunikációs technológiák virágkorát éli. Alig tíz év alatt sikerült elérni, hogy okostelefonjaink nagyobb teljesítménnyel bírjanak, mint a 2000-es évek elején még csúcstechnológiájúnak számító gépek. Havonta jelennek meg új, még gyorsabb hardware-ek, még több funkcióval rendelkező software-ek. A számítógépekben rejlő lehetőségek száma szinte korlátlan; ezzel is magyarázható, hogy életkortól függetlenül bárki használni tudja őket valamilyen célra. Ha megkérdeznénk egy hétköznapi embert, mivel üti el az időt a monitor előtt, szinte biztos vagyok benne, hogy gondolkodás nélkül fel tudna sorolni egy tucatnyi dolgot.

A kilencvenes évektől felnövő generációk életének szerves részét képezik a computerek; ha egy hasonlattal kellene élnem, szüleink voltak a telepések, mi pedig már beleszülettünk az informatika világába. Az informatika világába, ahol gépeink programok segítségével működnek, webkamerán keresztül beszélhetünk a Föld túlsó végén élő ismerőseinkkel, és bármilyen információt másodpercek alatt megtalálhatunk, ha jól keresünk.

Manapság nemcsak ajánlott, egyenesen szükséges, hogy kezelni tudjuk a modern kor vívmányait, és tartani tudjuk a lépést a változó technológiákkal. Éppen ezért fontos, hogy az iskolákban segítsenek elsajátítani a számítógépek és az internet használatának a mindennapi élethez szükséges módjait is már általános iskolától kezdve, és a tanárok példamutatásukkal bizonyítsák, hogy ők is hasznát veszik annak, amiről tanítanak. Ezáltal lényeges az is, hogy a tanárok magabiztosan kezeljék a számítógépeket, mivel egy olyan pedagógus, akinél egy alsós diák is jobban ért a számítógép használatához, nem minősül hiteles példaképnek.

Az előző gondolatot kifejteném egy kicsit jobban is. Mít értek a mindennapi életben alkalmazható használati módok alatt? Informatikán leginkább a Microsoft programcsalád software-jeit ismerjük meg, ami nem is rossz dolog, mivel a legtöbb munkahelyen elvárják, hogy értsünk azok kezeléséhez, de érdemes lenne olyan alapvetőnek tűnő dolgokban is segíteni, mint a Google használata. Igen sok osztálytársam fordul hozzám segítségért, ha tanulás során egy-egy fogalmat nem talál a könyvben – megjegyzem, interneten keresztül, tehát nem ez az akadály számukra, sőt még nem is a lustaság –, és ilyenkor mindig elgondolkodom, hogy miért nem teszi mindenki azt, amit én: beírom a Google keresőjébe a fogalmat, majd kiválasztom a nekem legmegfelelőbb megfogalmazást

az első öt találatból. Meg kell mutatni a diákoknak, hogy az internet nemcsak zenehallgatásra, filmnézésre, „facebookozásra” használható, hanem információszerzésre is.

Van-e arra módja az iskoláknak, hogy a hagyományos tanórákon is használhassák az információs technológia által nyújtott lehetőségeket? Kimondhatjuk, hogy a legtöbb iskola jelentős eredményeket ért el annak terén, hogy modernizálja tantermeit – többek között digitális táblák beszerelésével –, és már informatika órán sem ketten ülünk egy monitor előtt, mint 5-10 évvel ezelőtt. Azok a tanárok is, akik eddig elzárkóztak a számítógépek használatától, egyre inkább rászorulnak azok megismerésére, például az elektronikus napló bevezetése által. A feltételek tehát adottak, hogy – még ha nem is minden órán, de – kihasználhassák a gépben rejlő potenciált, ezzel emelve az oktatás színvonalát.

Miért nem teszik akkor? Vagy teszik? Hiába adottak a lehetőségek, végső soron úgy is a pedagógus dönt arról, él-e a meglévő eszközökkel, amit helyénvalónak látok. Nyilván nem kényszeríthetnek rá senkit, hogy változtasson tanítási szokásain, ha azok eredményesek; sőt, az oktatás rovására is mehet, ha olyan próbálkozik a számítógép kezelésével, aki nem ért hozzá. A váratlanul előforduló technikai problémák – melyeket többnyire csak a rendszergazda tud orvosolni – így is eléggé megzavarhatják az óra menetét; képzeljük hát akkor el, mennyivel lassulna le a tempó, ha a tanárnak egyébként is folyton gondolkodnia kellene azon, hogy most hova kell kattintania, mit kell megnyitnia. Ezenfelül vannak olyan tantárgyak is, melyekhez sokat nem adna hozzá a számítógép használata. Miben lehet akkor segíteni azokat a tanárokat, akik szeretnének élni az új eszközökkel? Aki eddig nem használta, annak lehetőséget kell nyújtani arra, hogy megtanulhassa a kezelésüket, aki pedig használja, azt azzal kell támogatni, hogy lehetőleg olyan termet kapjon, ahol van digitális tábla vagy legalább is projektor.

Hogyan emeli az oktatás színvonalát az új technológiák használata? Az alábbiakban néhány személyes példán keresztül mutatom be, a mi iskolánkban mire és hogyan használják az eszközöket. A leggyakrabban PowerPoint prezentációkkal élnek tanáraink. Az, hogy kivetítve látjuk a vázlatát annak, amiről tanulunk, segít a jegyzetelésben, ráadásul sokkal nagyobb méretben láthatjuk a képeket, mint a könyvben. A diákok is előszeretettel vállalnak ilyen formában kiselőadásokat; ennek a formátumnak egyetlen hátránya az lehet, hogy automatikusan másolni kezdjük azt, amit látunk, miközben a tanár magyarázata nélkül nem ér semmit; később pedig arról panaszkodunk, hogy érthetetlen, ami a táblán

van. Magyarán egy-egy verset akár a költő saját hangján is meghallgathatunk, matekon speciális programok segítségével pillanatok alatt felrajzolhat a szaktanár egy függvényt a táblára, biológián pedig sokkal élethűbb ábrákon szemléltetheti a tanár az óra anyagát, mint egy rajzon. Léteznek olyan oktatóprogramok is, melyek lehetőséget nyújtanak interaktív tanulásra, így tanár-diák együtt oldhatják meg a feladatot; ez által sokkal jobban rögzülnek az új ismeretek. Igaz, ezeket csak kis létszámú csoportok esetében lehet használni. Iskolai ünnepségeken is jó háttérként szolgálhat a kivetítés, érdekesebbé teheti a műsort. Mindez jól példázza, hogy a hagyományos óramenetet tökéletesen kiegészítheti a technológia használata, közelebb hozhatja az elsajátítandó anyagot a diákokhoz, hozzánk.

Az oktatás kiegészítésén kívül segíthet az osztályközösség építésében is a technika. Mi például Facebookon létrehoztunk egy csoportot az osztálynak, ahol értesíthetjük egymást a legújabb információkról, megoszthatjuk egymással kidolgozott tételeinket, követelményrendszereinket. Az elektronikus napló által pedig figyelemmel követhetjük jegyeinket – illetve a szüleink is –, ezáltal nem érhet minket meglepetés, amikor megkapjuk a bizonyítványt. Hátrányként talán annyit tudnék megjegyezni a multimédiás eszközök használatáról, hogy mivel azok sokba kerülnek, és nagyon kell rá vigyáznunk, kulcsra kell zárni a termeket, és még saját osztálytermünkben sem maradhatunk bent szünetben, ki kell mennünk a folyosóra, hiába lesz ott a következő óránk.

Láthatjuk tehát, hogy a modern kor vívmányait az iskolák is hasznosítani tudják, és ha megfelelő képesítésű tanárok használják őket, érdekesebbé válhatnak az órák, jobban rögzülhet az anyag. Nem utolsó szempont az sem, hogy pedagógusaink segíthetnek elsajátítani olyan praktikákat a számítógép és az internet kezelésével kapcsolatban, melyeket a tanuláshoz, majd később a munkában is alkalmazni tudunk. Én mindenképp pozitívnak látom ezt a fajta fejlődést, és amíg nem megy az oktatás rovására, támogatom, hogy minél szélesebb körben használják a tanításban, hiszen az informatika világába nem csak születni kell, de részesévé válni.

A TECHNOLÓGIÁK VILÁGA

A mai világban már szinte mindenkinek van valamilyen elektronikai eszköze, mint telefon, számítógép, tablet stb. Ezek az eszközök megkönnyebbíthetik a tanulást, és meg is nehezíthetik. Tehát van előnyük és hátrányuk.

Véleményem szerint a számítógépek segítik a tanulást egy oldalról. Ha a tanárok feladnak kiselőadásokat, tökéletes segédeszközként szolgál. A kidolgozott anyagot a növendék feltöltheti pendrive-ra így a tanórán egyszerűen kivetíti, és máris érdekfeszítőbb az előadás. Néhány iskolában az is engedélyezve van, hogy a nebulók interaktív táblájukra vagy laptopra jegyzeteljék az órai anyagot. A fizika tanulását is megkönnyíti, mert rengeteg videót lehet találni a különböző témákról, és így izgalmasabb az ismeretszerzés. Valakik vizuális beállítottságúak, ezért irodalom órán, ha költőkről esik szó, utána tudnak keresni az interneten, így előttük lehet a kinézetük is az életrajzuk mellett. A komputerünkre letölthetünk különböző kapcsolatteremtő programokat is, mint például MSN, Skype. Ha vannak külföldi ismerőseink, ezeken az alkalmazásokon kommunikálhatunk velük, és hozzájárulhatnak a nyelvtudásunk fejlesztéséhez. Sőt, úgy mégis lebilincselőbb az okosodás, ha valakivel együtt tehetjük. Mivel a Google rendelkezik fordítóval is, könnyen kikereshetünk olyan idegen szavakat, amelyeknek nem tudtuk a jelentését, így egyszerre rögzül is az a bizonyos szó. Kiejtésüket mikrofonon keresztül gyakorolhatjuk partnerünkkel. A Facebook létrehozása is egy jó gondolat volt. Azok a diákok, akik nem mentek iskolába, itt megkérdezhetik osztálytársaiktól, hogy mi a házi feladat. Csoportokat is létre lehet hozni, ahol például a tanár meg tudja üzeni a tanulóknak, hogy miből is készüljenek az órára, és hogy mire számíthatnak. Az internet segítségével kibővíthetjük világnézetünket, több tudást szívhatunk magunkba, kiegészíthetjük órai vázlatunkat. Az érettségizőknek, főiskolásoknak, egyetemistáknak, középiskolásoknak megkönnyíti a tanulást. Házi feladatukat feltölthetik a tabletjükre, telefonjukra, így nem kell a halomnyi jegyzetüket cipelni óráról-órára. Manapság nem olcsók a könyvek. Ha a pedagógus feladja a kötelező olvasmányt, mindenki rohan a könyvtárba kikölcsönözni, vagy ha ott nincs, aki teheti, megveszi a könyvet, de akinek erre nincs pénze, böngész egy kicsit az interneten, és rátalálhat olyan oldalakra, ahol tárgyakat „árusítanak” (jófogás.hu stb.). Vagy jó esetben az adott regény megtalálható virtuális változatban. A telefon szintén egy kitűnő, tanulást segítő masina. Akinek van internet a mobil telefonján, az használhatja számítógép helyett,

így egyszerűbben történik az információ „beszívása”. Viszont a távbeszélő remek csalási lehetőséget is nyújt a növendékeknek. Megírják üzenetben a puskát, lementik, majd órán ravaszul előkapják. A zenében is segítséget nyújtanak ezek az eszközök. A hangszerrel rendelkezők kedvenc dalaik akkordjait és kottáját megtalálhatják az interneten, így azt csak le kell játszaniuk. Visszanézhetik a régmúlt nagy zeneszerzőit, így arról is lesz fogalmuk, milyen volt a megjelenése annak a komponistának, akitől dalt adnak elő. De mint ahogy mindennek, ezeknek a technikai eszközöknek is vannak hátrányai. Vannak, akik kihúzzák magukat a tanulás alól azzal, hogy szüleiknek azt hazudják, meg kell valamit nézniük a neten ahhoz, hogy tudjanak magolni. Persze a tanulás helyett játékokkal játszanak, beszélgetnek barátaikkal a világhálón. Órán nem figyelnek, mert a mobiltelefonjukkal vannak elfoglalva. Mostanság divatba jött telefonokon nagyon szórakoztató játékok vannak, melyek könnyen elvonják az ember figyelmét. Tanóra alatt különböző internetes oldalakat nyitnak meg, cimboráikkal levelezgetnek, vagy csak frissítik státuszukat, de ez egy rossz ötlet, mert a tanárnak így van bizonyítéka arra, hogy az órán a nebuló használta a telefont. A számítógépes játékok világa „veszélyes”. Ha egyszer valaki ráérez az „ízére”, nehezebb fog esni a játék időt tanulással felváltani. Ahogy már említettem, vannak olyan iskolák, ahol az oktatók megengedik a diákoknak, hogy laptopot vagy tabletet használnak jegyzetelésre. Vegyünk példát az informatika órákról. Vannak olyanok, akik a feladat helyett úgyis mást csinálnak, lekötik magukat más oldalak megnyitásával. Szerintem a virtuálisan jegyzetelők fejében már egy párszor megfordult, hogy írás helyett megnyissanak más webhelyeket is. A pendrive-ot vírus támadhatja meg, így az összes feljegyzés és projekt menthetetlen. Az internetes adatokban nem lehet mindig száz százalékosan megbízni, ezért jó, ha objektív marad az ember és kiszűri a számárságokat.

Véleményem szerint ezek a találmányok sok dologban segítik a tanulást, de ésszel kell lennie az embernek. Koncentrálnia kell a munkájára, hogy ne kalandozzanak el a gondolatai, és ne nyisson meg felesleges oldalakat.

Polgár Gabriella

Bibó István Gimnázium Kiskunhalas

DIGITÁLIS OKTATÁS

Technikailag és társadalmilag rohamosan változó, mondhatni fejlődő világunk szerves részét képezik az oktatásban történő változások. Új módszerek, új eszközök, változó tantervek, a kor követelményeihez alkalmazkodó eszközzrendszer, és igazodó tanórai keretek biztosítják a lépéstartást a változásokkal, felkészítve a nebulókat az új, szinte teljesen digitálisan működő világra. Talán már nincs is a világon olyan rendszer, mely ne digitális alapokon működne. Alapkövetelmény az elektronikus levelezési cím, azaz e-mail cím, az internet hozzáférés, a digitális adattárolás és ellenőrzés, a sort pedig szinte a végtelenségig folytathatnánk a tekintetben, hogy változik át a papíralapú, mondhatni kézzel fogható világunk egy hatalmas kódhalmazzá, melynek alapja az információáramlás.

Mint ahogy írtam is, a világ digitalizálódik, s így az oktatásnak is követnie kell a folyamatokat, sőt generálnia a gyorsabb és hatékonyabb fejlesztésen keresztül az oktatás alanyainak integritását növelve napról napra gyorsabb ütemben fejlődő rendszerekbe. A hagyományos alapoktól eltérve az oktatásnak nemcsak eszközzrendszereiben, hanem módszereiben is meg kell változnia. A változásokra tekintve pedig a legnagyobb kihívást a folyamatok rohamos gyorsítása jelenti. Az eszközök repertoárja hatalmasat bővült. Beléptek a digitális táblák, az interaktív táblák, sőt vannak olyan nívós oktatási intézmények, ahol a diákok tablet PC-vel rendelkeznek, kiváltva füzeteket és könyveket. Egyre elterjedtebb az is, hogy a leckék és külön feladatok már interneten is érkezhetnek, közös e-mail címekre, közösségi oldalak csoportjaiba, s több esetben ezeken a forráshelyeken akár azonnali konzultációs lehetőségek is biztosítottak a pedagógussal, s a diákoknak egymás között. A másik oldalról előfordul, hogy egyes helyeken a tanulók, és intézmények képtelenek biztosítani a legalapvetőbb dolgokat, akár írószerekre, hagyományos taneszközökre, vagy szakemberi ellátottságra gondolunk. Ameddig az oktatási rendszer nem áll készen a teljes változásra, legyen szó a tanárok felkészültségében az új eszközök használatáról és azok bevezetését erősítve, és az intézmények nem lesznek eléggé felszerelvek, addig az oktatás ez irányú fejlődése egy privilegizált folyamatnak tekinthető. Itt azok nyernek, és azok tudják biztosítani az elvárt szintet, akik számára elérhetőek a főbb

pályázati rendszerek, valamint megfelelő külső támogatással bírnak, legyen szó egy gazdagabb térségről, erősebb gazdasági támogatói háttérrel.

Mikor egy okostelefont vagy egy tabletet tartok a kezemben, akkor amit látok, az a számtalan lehetőség, melyek bennük rejlnek. Súlyuk egyre kisebb, a kijelzők egyre modernebbek, és élethű képet adnak, a szemet nem károsítják, egyre nagyobb teljesítményre képesek, és csak a programozókon múlik, mi az, amit egy-egy alkalmazás segítségével képesek vagyunk végrehajtani. Az olvasásnál már nem bántja a szemünk az erős fényű kijelző, és egyre több program törekszik arra, hogy egy-egy könyv élménye megközelítse az igazi könyvolvasás élményét, még ha nem is tudja visszaadni a valódi könyv élményét teljes egészében. Ha a kézírást nem szeretnénk mellőzni, akkor már arra is adódnak lehetőségek, persze nem olyan, mint amit tintával a papírra vetnénk, mégis egy keveset vissza tud adni az írás valódiságából.

Az oktatást úgy tudom elképzelni a jövőben, hogy minden diák rendelkezik egy táblagéppel, mely saját internetkapcsolattal rendelkezik, megfelelő korlátozásokkal természetesen, s így folyamatos kommunikáció biztosított a pedagógussal és központi adatbázisokkal. Nincs olyan, hogy nincs könyv, nincs füzet, mert ha nincs is nála az eszköze, akkor a maga központi felhasználói adataival egy másik gépről is mindent elérhet. Ha hiányzik, nem kell vinni a házit, mert folyamatosan tud kommunikálni a tanárokkal és az osztálytársakkal. Ha kell egy könyv, szinte azonnal beszerezheti, s mindig mindenben készen állnak az új információk, melyeket csak le kell tölteni, és a korábbiakat frissíteni. Az osztálytermekben interaktív táblákon zajlik az oktatás, mely a szemléltetés egyik legmodernebb eszköze. Gondoljunk bele, hogy amit eddig csak lapokon, s a táblára felírva láthattunk a maga klasszikus szépségét nem vitatva, de a hiányosságait kiemelve, úgy most már animációk, képek, szövegek, hanganyagok tömkelege áll a rendelkezésünkre, s úgy hogy közben azt mi is alakíthatjuk. Talán egyszer ha elér egy megfelelő fejlettséget a három dimenziós kivetítő technológia, akkor egy-egy molekula, atom szerkezete máris előttünk áll, amit közvetlen közélről láthatunk, és körbe is járhatunk. Ez is mutatja, hogy a digitális technológiáknak igenis egyre nagyobb jövője van az oktatásban, úgyhogy a tanulói figyelmet akár képes a maximumra fokozni.

Sokakban felmerül, mi lesz az írással, mi lesz a könyvekkel, mi lesz a nyelvünkkel? Ami igaz, hogy rohamos nyelvújítási folyamatok zajlódhatnak le, melyeknél kiütköznek a generációs különbségek. A fiatalok íráskészsége visszafejlődik, miközben a nyelvezet változik, úgy hogy gyorsabb, rövidebb és lényegre törőbb lesz. Hogy ez jó folyamat-e? A vitákat elkerülve, maga ez a folyamat is elkerülhetetlen. A felelősség nem abban van, hogy visszatartsuk a fejlődést és erőltessünk valamit, ami az új generációk számára akár túl maradi, hanem a felelősség ott van, hogy kihasználva az új technológiai lehetőségeket, meg tudjuk őrizni mindazt, amit védeni szeretnénk. Ez vonatkozhat az irodalmunkra, nyelvünk szépségére, az írás megtartására. Ha egyszer eljön az idő, hogy eltűnik a papír, s helyette amolyan fólia vastagságú digitális gépek lesznek, de addig is gondolkodjunk táblagépekben, akkor törekedni kell arra, hogy azokon az eszközökön tanítsuk meg a fiatalokat írni. A jövő szinte adott, csak az idő és az emberek hozzáállása határozza meg, hogy a fejlődés-e módzatai milyen gyorsan terjednek el, és válnak állandóvá.

Ha előnyökről beszélünk, akkor ki kell emelni a környezettudatosságot is. Csak abba gondoljunk bele, hogy éves szinten mennyi papírt használunk el írásra, jegyzetelésre, tankönyvekre, melyek nem az otthoni könyvtárat gyarapítják majd, s ezeket egy kis gép kiválthatja, úgy hogy ezernyi más lehetőséget is tud adni ezek mellé. Ha ez a gondolat végigfutott az agyunkon, akkor megérthetjük mindazon folyamatokat, melyek az informatikát a környezetvédelem egyik megmentőjének is tekintik.

Hiába ennyi előny, hiába a sok lehetőség, ha a megvalósulás utópiának tűnik. Jelenleg a tanárok képzettsége sincs azon a szinten a digitális eszközök alkalmazása terén, ami megkönnyítené az átállást. Talán a jövő tanárai már mindent érteni fognak, de jelenleg meglátásom és tapasztalataim szerint sokszor egy tanárnak a diákok segítségére van szüksége ahhoz, hogy képes legyen eligazodni egy-egy technikai eszközzel, vagy csak az interneten. Ezen felül a felszereltség is igen alacsony szintű. Bár vannak módzatok, amik működnek, egyelőre csak apró lépésekkel halad az oktatás abba az irányba, hogy javarészt képes legyen átváltani. Ahogy már írtam, szinte privilegizált, hogy egy oktatási intézményben ilyen szintű oktatás működjön, hiszen magániskolákból halljuk, milyen módszereket alkalmaznak. Ezekben az intézményekben viszont talán nincs gond azzal, hogy otthon legyen internete a diáknak, legyenek megfelelő szoftverekkel ellátott eszközök, s olyan oktatási intézmény, mely teljes támogatást nyújt a tanítás ilyen irányú folytatásában. Természetesen működnek apróbb, interneten elérhető feladatok, kutatási

munkák a diákoknak, amik házi feladatként teljesítendőek. Szerencse, hogy szinte minden településen vannak olyan pontok, ahol van internet hozzáférés, csak ezek nem a diákok házi feladatai miatt elérhetőek.

Amíg ez a kettősség nem kerül leküzdésre, azaz az egyik oldalról, hogy szinte már át kellett volna állni egy fejlettebb, hatékonyabb, az internetes kommunikációra és fejlett digitális eszközök alkalmazására alkalmas oktatásra, addig olykor télen egy új formaként már szénszüneteket is átélhetünk.

A diákok számára egyértelmű előnyként könyvelhetnénk el, hogy az olykor igen súlyos iskolataskát egy apróbb táska válthatná fel, továbbá a folyamatos adatkommunikációnak és egy esetlegesen kialakított központi rendszernek köszönhetően elveszett munkája sem lenne. Gyorsan elérhetne bármit, amire szüksége van, mondhatnánk: megnyílna előtte a tanulás világa, érdekesebb és fejlettebb formában. A mostani fiatalokat mindig is jobban vonzza a fejlettebb technika, mint a könyv. Én is látom, hogy kortársaim többen foglalkoznak a telefonjukkal, miközben a könyveik olykor érintetlenek, ha nem épp más valamire használják őket, s a technika talán ezen is változtathatna. Ezen felül élménydúsabbá is tehető a tanulás az által, hogy érdekes, tartalmas, és akár játékos oktatási programokat írnának. Természetesen a tanulás iránt nem annyira fogékony fiataloknak lenne hátránya, de azok nagy része szinte mind felsorolható a tanárok számára jelentkező előnyökhöz.

A tanároknak mi az, ami előnyt jelenthet? Először is kezdjük ott, hogy egy ilyen típusú oktatási rendszerben egy tanárnak jogokat kell adni arra, hogy beletekintsen a diákjának az adott tantárgybeli munkáiba, ami annyit tesz, hogy hozzáférése lenne a felhasználói felület azon részéhez, ami az érintett területet takarja. Tehát egy matematika tanár belenézhet abba, és láthatja, mikor készült a házi, miként oldotta meg a diák, mi okozott neki nehézséget, s akár azonnal tud segíteni, osztályozni, kommunikálni a diákkal, vagy bármit, ami ahhoz a tantárgyhoz tartozik. Ha belegondolunk, akkor igaz itt nincs kibúvója a diáknak, de lehet látni, hogy halad, milyen a teljesítménye, mennyire szorgalmas, és vannak-e problémái az adott tantárggyal, vagy egy adott témakörrel kapcsolatban. Ha úgy készülnek el adott oktatási szoftverek, akkor iránymutató értékelők is készülhetnek a rendszerben azok alapján, amiket a diák a rendszeren belül végez, ez által is segítve a pedagógusok értékelését, és megkönnyítve a felzárkóztatást is.

Hogyan működne ez? Talán már az alapjait a távoktatás és a felsőoktatás megadta. Amit én lényegesnek látok, az egy olyan rendszer megléte megfelelő háttérrel, mely megbízható adatkommunikációra képes, kihasználva a legmodernebb mobilkommunikáció adta internetes technológiákat. Mely rendszer biztonságos, és állja a külső támadásokat, s melyben meg vannak határozva azok a szintek, mit láthat a diák, a szülő, a tanár. A rendszernek könnyen kezelhetőnek, gyorsnak, biztosnak, és nem túl adminisztratívnak kell lennie, a legfontosabb a gördülékeny, átlátható, és gyors használata lenne. Ha a rendszer adott, utána biztosítani kell a megfelelő eszközbeli háttérrel és felszereltséget, továbbá a tanárok továbbképzését-e rendszerek biztos használatára, akkor a diákok számára felmenő rendszerben be kell vezetni. A tanulónak hogy legyen a legkönnyebb egy ilyen rendszert megtanulni? Talán úgy, hogy a rendszert is színtezni kellene, külsőben és belsőben egyaránt. Szemléltetni a legkönnyebben úgy tudom, ha belegondolunk abba, hogy milyen egy 1. osztályos, egy 3.-os, egy 5.-es, egy 8.-os és egy 11.-es tankönyv, és talán a külső, a nyelvezet, a tartalom progresszív változtatásával lehetne elérni a legjobb eredményt. Egyszer eljön talán egy ilyen rendszernek, vagy valami hasonló, de lehet egészen másnak a beteljesülése. Egy biztos, az iskola változik, fejlődik, alkalmazkodik, tanul, és egyre modernebbé válik, kérdés: mi követjük-e?

VÁLTOZÓ ISKOLA, avagy egy diáklány őszinte vallomása

Üdvözlét egy világban, ahol egyes háziállatok többet esznek egy nap, mint néhány ember, egyes emberek többet keresnek egymaguk, mint más országok éves bevétele, és néhol még iskola sincs, máshol pedig csúcstechnológiás számítógépektől és 3 méteres digitális tábláktól hemzsegnek az osztálytermek. A viccet félretéve, nekem a második jutott, azaz van szerencsém egy ilyen „modern” iskolába tanulni.

Amikor gyerek voltam, még minden más volt. A táblára krétával írtunk, énekórán magnón hallgattunk zenét, a jegyeink egy gigantikusan vastag és féltve őrzött könyvben, a naplóban voltak feljegyezve. Halványan, de még emlékszem az érzésre, amikor a szünetekben a krétaporos szivaccsal csapkodtuk egymást. Ma már ezt nehéz lenne megtennünk, főként azért, mert a digitális táblához nincsen szivacs, másrészt meg valljuk be, felnőttünk. Viszont így megadatott nekem, hogy megéljem a hagyományos és a digitalizálódott oktatás korát is, szóval most mesélni fogok róla. Őszintén. Nem, nem tudtok megállítani.

Kezdjük talán a kedvencemmel, a digitális táblával. Egy eszköz, amely mindenre képes. Komolyan, mondjon valaki valamit, amire nem képes. Erre írunk, filmeket nézünk rajta, zenét hallgatunk, képeket nézünk, akár még internetezhetünk is rajta. Régen ezekhez a dolgokhoz egy egész tanári asztalnyi szerkezet kellett. Most pedig minden ott van, egy kéznyújtásnyira. Vajon ez jó, vagy rossz dolog? Egyrészt egy ilyen tábla több százszor annyiba kerülhet, mint egy krétás vagy egy filctollas példány, egyes digitális táblákhoz pedig laptop is kell. A cleverboard-ok könnyen elromolhatnak, ráadásul ha egy toll elromlik, az is több ezer forint, nem pár száz, mint például egy csomag kréta. Másrészt, amit már az előbb is említettem, a tábla a magnót, a televíziót, az írásvetítőt és talán a falra kiakasztott ábrákat, például a periódusos rendszert is helyettesíti. Így, ár-érték arányban nézve talán a digitális tábla nyer, de még nem mutattam be a legnagyobb problémát: amikor az énektanár megjelenik a magnójával, amit nem kevés idő beüzemelni, ráadásul a terem végében alig hallani, mikor ott van a csúcskategóriás tábla mellette, méteres hangszórókkal. A mentség az, hogy nem tudja használni. Az ilyen esetekkel senki nem tud mit kezdeni, minek a tábla, ha nem használjuk ki? Más osztályok szívesen használnák, mert hát valljuk be, nincs minden tanteremben ilyen tábla, mi pedig egy halk, százéves magnón

hallgatjuk az ének tananyagot. Tehát, ha lezárjuk a cleverboard-témát, azt kell hogy mondjam, hogy ügyes, kényelmes kis szerkezetek lennének, ha kihasználnánk őket.

Folytassuk hát utazásunkat az oktatás világában a túlbecsült, akarom mondani nagyra becsült internettel. Az internet bármilyen kérésre választ ad. Nem tudsz valamit? Ott a Google. Zenét akarsz hallgatni? Tedd meg a Youtube-on! Kellene egy kép vagy egy dokumentum? Töltsd le. Amikor fiatalabb voltam, és felhívtam egy osztálytársamat, hogy segítsen, mondjuk, a matekban, akkor megbeszéltünk egy időpontot, és együtt végigtanulmányoztuk az anyagot. Manapság két eset létezik. Az egyik a „mittomén’, guglizd ki”, a másik a „vagy facen? Gyorsan leírom...”. A másodikkal nem is lenne probléma, hiszen a Facebook sok ártalmas része mellett sok segítséget is nyújt. Például bárkit, bármikor meg tudsz kérdezni, hogy mi volt a házi feladat, vagy mikor írunk dolgozatot. Hozhatunk létre az osztályunk számára csoportot, amin keresztül tarthatjuk a kapcsolatot, sőt manapság már tanárainkat is elérhetjük. Az első verzióval viszont igen komoly fenntartásaim vannak. Először is, erre magamtól is rájöttem volna, tudok használni egy internetes keresőt, de sajnos, ő nem ember. Nem tudja nekem a saját szavaival elmagyarázni, amit nem értek, nem volt ott az óráimon, nem tehetek fel neki kérdéseket. Bármilyen okos is az internet, nem kerekedhet felül az emberi kommunikáción. Nem uralhat minket olyan szinten, hogy az rontson a jellemünkön.

Következő felvetésem még az internethez tartozik, de külön szerettem volna venni, mert úgy gondolom, hogy megérdemel egy önálló témát. Ez pedig az iskolai e-mail levelezőrendszer kialakítása. A mi iskolánkban minden tanulónak és tanárnak van egy e-mail címe, amin keresztül kommunikálhatunk egymással. Sok tanár kéri a beadandókat digitális formában, ami egyben környezetbarát megoldás is, mert nem pazarolunk annyi papírt. Néha itt kapjuk meg a házi feladatot, segédanyagokat is. Az megint más kérdés, hogy pár osztálytársam a jelszavát sem tudja az e-mail fiókjához, esetleg létezéséről sem tud. Hát, nem tudják, hogy miből maradnak ki. Szerintem ez igen hatékony módszer, amit minden iskola bevezethetne, csak úgy, mint az e-naplót. Meg is érkeztünk következő állomásunkhoz.

Egy új eszköz, amivel a „tanár néni, elfelejtettem beírni a tájékoztatómba”, és ehhez hasonló kijelentések elkerülhetőek. Az e-napló használatával még tájékoztató sem kell, ami újabb környezetvédelmi előrelépésnek tudható be. Ide a szülő és a gyermek is egyaránt beléphet, és a jegyeket súlyozva, kategóriák szerint tekintheti meg. Egy-két éve

nehezebb helyzetünk volt, mert a tanár vagy beírta a jegyeket, vagy nem. Mióta kötelezővé tették az e-napló használatát, azt hiszem, hogy mindenki (főleg a szülők) számára könnyebb lett a jegyek ellenőrzése.

Most pedig következzen egy dolog, ami szerintem a mai világban nagyon fontosnak számít: a számítógépek helyes használatának oktatása. Nagyon kevés munka van már a világon, amihez ne kellene legalább alapfokú számítógép-használati tudás, amit pedig a heti egy informatika óra nem tud nekünk megadni. Sokkal alaposabban kellene oktatni, és ami a legfontosabb: nem elméleti, hanem gyakorlati tudást adni a tanulók kezébe. Nem hinném, hogy a számítógép feltalálójának pontos neve időrendi sorrendben fontosabb lenne, minthogy tudjon a diák egy szabványszerű Word-dokumentumot készíteni. Én (ahogy már sokszor említettem) szerencsés helyzetben vagyok, mert iskolai kereteken belül lehetőségem van ECDL-vizsgát letenni, ami elegendő tudást, és ami a legfontosabb: írásos bizonyítványt ad a számítógép-használattal kapcsolatban. Szerintem egy ilyen, vagy legalább is ehhez hasonló vizsga letétele sokat segíthetne a diákoknak, sőt, főiskolai éveink során is nagy hasznát vehetnénk.

Eddig ez mind szép és jó, néhány hibától eltekintve az elektronikus oktatás tökéletesnek tűnik, de nézzük meg egy más perspektívából. Most nem a hasznosság, a kényelmesség vagy az ár számít, hanem az, hogy nekünk, diákoknak mi a fontos. Valahogy nekem a digitális tábla sosem fogja helyettesíteni a jó öreg, fekete, krétás táblákat. Az érzést, amikor a tanár kiküldött elmosni a szivacsot, vagy beszerezni pár új krétát. Egy-egy prezentáció sem ugyanolyan, mint falon lógó poszterek, rajzok és gondosan elkészített plakátok, és bármilyen környezetkímélő, egy ötös beadandó Word-dokumentumát nem tudod odaadni az anyukádnak, hogy olvassa el és írja alá. Manapság már a kötelező olvasmányokat is vagy megnézzük filmen, vagy az interneten elolvassuk a rövidítését, pedig szerintem az olvasás az egyik legnagyobb érték rohanó világunkban. A könyvtárban való gondos keresgélés és olvasgatás nem fogható egy letöltés-gomb megnyomásához. Az emberek elkényelmesednek, mert az elektronika mindent a kezükbe ad, pedig a hagyományos, bevált módszerek néha jobban működnek, mint az újítások. Ha így haladunk, évek múlva a gyerekek lappal fognak iskolába járni, nem lesznek felcímkézett könyvek, telefirkált füzetek, számárfüles regények, gondosan összerakott tolltartók sem. Mi értelme megtanulni írni, ha gépelni is tudsz? Szerintem most kellene azt a bűvös záróvonalat meghúzni. Ennyi digitalizáció bőven elég a világban, sőt még kicsit sok is. Igaz, hogy

hasznos és kényelmes, sok szempontból hatékony a multimédiás oktatás, ezzel én sem veszekedhetek, de vannak határok, amelyeket nem szabad átlépni.

Összességében nemcsak a tömegé, de az én véleményem is megoszlik a témában. Az biztos, hogy szükségünk van a multimédiára, mert ezt a novellát sem írhattam volna meg, és küldhettem volna be számítógép és internet nélkül. Igazából ez nem is novella, inkább egyféle véleménykifejtés, egy lélek névtelen kitárulkozása a világnak. Bár most biztos, hogy egy életre kibeszéltem magamból mindent.

Tóbiás Brigitta

Andrássy György Katolikus Közgazdasági Szakközépiskola, Eger

NÉPSZERŰ

A rendszerváltás óta folyamatosan, de a XXI. század elejétől kimagaslóan nagymértékű változás, fejlődés mutatkozik meg az iskolák életében, amihez az utóbbi időben hozzájárul az egyre modernebb technológia és ennek rohamos fejlődése is. Ezeknek az eszközöknek a nagy része segít az otthoni tanulásban, és az iskolai tanórákat is érdekesebbé, színesebbé tudja varázsolni, de csak ha ésszel használja őket az ember. Az új technológiai eszközöknek rengeteg pozitív tulajdonságát lehet felsorakoztatni, de a hátrányaik listája is közel olyan terjedelmes, mint az előnyeiké. Az utóbbi években a legtöbb középiskolában, és már az általános iskolákban is divattá nőtt ki magát a tanulást segítő és szemléletesebbé tevő eszközök beszerzése, aminek legjobban a diákok örülnek. A tanulók nagyra becsülik azokat az oktatókat, akik igyekeznek óráikat érdekessé, figyelemfelkeltővé tenni az egyre megújuló technikai eszközökkel, s ezt a diákok díjazták is odafigyelésükkel.

A számítógép és az internet megjelenése óta gyökeresen megváltozott az iskolák rendje – bevezették az informatika órát. Ez a típusú óra megmutatja a diákoknak a számítógép használatának rejtelseit. Megtanítanak prezentációt készíteni, hivatalos leveleket, pályázatokat írni és ezeket megformázni, valamint minden praktikus dolgot, amit az internet használatához illik tudnunk. Ezzel nagyban megkönnyítik a felnőtt életünket, főleg, ha valaki olyan területen akar a későbbiekben érvényesülni, amihez informatikai tudás szükséges. Középiskolai tanulmányaink alatt is igen fontos szerepet játszik a számítógép, főleg akkor, ha egy kiselőadást vagy prezentációt kell készítenünk. Az ilyen jellegű prezentációk – ha jól vannak elkészítve – élvezetesebbé teszik mind a diák, mind a tanár számára a munkát. A könyveket, lexikonokat fokozatosan leváltó internet lassan nélkülözhetetlen a mindennapi életben. Egyre több, tanulást segítő honlap jelenik meg, amelyek sokat tudnak hozzátenni az órán elhangzottakhoz, valamint itt minden olyan információra rátalálhatunk, amire csak szükségünk van. Ez eddig mind szép és jó, de a számítógépnek és az internetnek egyre többen esnek rabjává, ahonnan nehéz újra visszatérni a normál kerékvágásba. Sok tinédzser képtelen kiszabadulni a világháló rabságából és

függővé válik. Ezeknek a fiataloknak a legnagyobb része a virtuális játékok fogságában él, és sajnos, nem mindenki képes kiszabadulni ebből a csapdából, s ez súlyos elhízást idéz elő a legtöbbjüknel, ami mára már világméretű problémává nőtte ki magát. A környezetemből tapasztalom, hogy azok, akik kissé túlzásba viszik a gép előtt ücsörgést, nagy részben rákényszerülnek a szemüveg használatára rohamos látásromlásuk miatt.

Ugyanezt az okot emelném ki az interaktív táblák, projektorok aktív használatakor. Az ilyen típusú szerkezetek legnagyobb problémája a vibráló fény, amely belőlük árad. Ez teszi lehetetlenné hosszú távon az interaktív táblák és projektorok használatát. Az ilyen típusú készülékek ellen szól még az idő rövidsége is, ugyanis az összeszerelésük, üzembe helyezésük túl sok időt vesz igénybe az órák hosszához képest. A hátrányok mellett számos pozitívumuk is van. Ezek az eszközök az utóbbi pár évben elkezdtek hódításukat az egész ország területén. Az ilyesfajta készülékek a mai technológia legmodernebb termékei. A diákok számára élmény az interaktív tábla használata, mert még azelőtt soha nem látott képet vetít a nézőközönség elé. Véleményem szerint minden esetben nagy elismerést kapnak a tanárok, amiért fáradoznak a tanórák színesebbé tételével, ami személy szerint az osztályom körében kivétel nélkül sikert arat. Pozitívum, hogy a tanárok bölcsen megtalálják az egyensúlyt az interaktív órák és a normál tanórák száma között, bár a diákok sokkal szívesebben ülnének állandó jelleggel az interaktív órákon, s ezt tudván, a tanárok is próbálják az ilyen típusú foglalkozásokat előtérbe helyezni a saját határaikon belül. Manapság már vannak olyan iskolák, melyeknek a házirendje előírja, hogy évente hány interaktív órát köteles a tanár tartani, akaratától függetlenül. Emellett rendszerint minden házirend előírja, hogy tilos a mobiltelefonok és egyéb elektronikai, kommunikációra alkalmas készülékek használata a tanórákon, amit a mai fiatalság nem tart be. A legjellemzőbb, hogy lefotózzák a füzeteket, könyveiket, jegyzeteket készítenek, és puszkázásra használják fel őket. Nagyon nagy gondot okoznak az ilyen típusú eszközök, főleg, ha nem kikapcsolt vagy néma állapotban vannak, ugyanis sűrűn megzavarhatják, megszakíthatják a tanórák menetét. Nem mellesleg az az illető sem jár jól, akié a készülék, ugyanis a legtöbb esetben elkobozzák tőle. Persze itt is, mint mindenhol, vannak kivételek. A rendeltetésszerű használatkor ezek a készülékek a világ legnagyobb szerűbb eszközei, mert bárhol is vagy a Földön, kommunikálhatsz ismerőseiddel, barátaiddal, családtagjaiddal. A legmodernebb mobiltelefonok mára már olyanok, mint egy számítógép. Mindent tudnak, és rettentő praktikusak. Az meg tény, hogy igenis ki lehet bírni 45 percet bármiféle

közösségi oldal látogatása nélkül. Nem éri meg magadra haragítani a tanárod amiatt, hogy nincs önkontrollod!

Mindent egybevetve, az iskolák nagyon jó úton indultak el a fejlődésük érdekében. Szemmel látható, hogy a mai sulik sokkal modernebbek, és ebből adódóan magabiztosabbak is, így több, kimagasló eredményt elérő tanulót tudnak felmutatni, s nem mellesleg az átlagok is felfelé ívelnek. Nem elhanyagolható az sem, hogy a meghirdetett pályázatokra, versenyekre sokkal szívesebben mennek el a diákok az ország bármely pontjáról, s ebből adódóan versengenek a többi középiskolával is, így egyre több újítást vezetnek be, fejlesztik az iskolát, hogy tartsák a lépést a konkurens intézményekkel. Véleményem szerint ez az előrehaladás egyik folyamata. Ezt a folyamatot az egyre fejlődő technológia és az iskolákba folyamatosan beépülő elektronikai kutyuk csak elősegítik, ösztönzik. Ezeknek az eszközöknek is, mint mindennek, vannak előnyeik és hátrányaik, amelyek, ha okosan, ésszel kezeljük őket, akkor hamar semmivé lesznek, és csak az élmény marad meg emlékezetünkben.

Kürthy Kitti Dalma

Neumann János Középiskola és Kollégium, Eger

VÁLTOZÓ ISKOLA

Csodálkozva hallgatom én, mint az információs társadalom szülöttje, mikor a szüleim, netán a nagyszüleim mesélnek az ő gyerekkorukról, iskolaéveikről. Mennyit olvastak, hogy folytak az egyes órák, miket tanultak. Néha a kezembe akad egy régi tankönyv és ilyenkor meglepődve kérdezem:

„Mama, nem volt rossz, hogy egy kép, egy szemléltető ábra sincs benne, és csak tömény szöveg az egész könyv? Hogy tudtátok ezt mind megtanulni?”

Ilyenkor elmesélik, hogy egy-egy előadáshoz mennyit jártak a könyvtárba – ami azért nekünk is hasznunkra válna az internet adta lehetőség ellenére is –, míg mi csak leülünk a számítógép elé, és a keresett dolog már néhány perc leforgása alatt ott is van a monitorunkon.

Pár évtized alatt olyan jelentős technikai változás következett be, mely az egész életünket megváltoztatta, így kihat a tanítás módszereire is. Számomra elképzelhetetlen, hogy ne az interneten kutakodjam, ha előadást készítek, ne használhatnám a PowerPoint-ot, vagy épp órán ne tudnánk filmet nézni, internetes feladatokat megoldani projektorral kivetítve a táblán, egy szál tollal a kezünkben, és pár kattintással kapcsolódva az egész világhoz.

Úgy gondolom, fontos szociológiai kérdés, melyik társadalomban élünk, és a velünk élő társadalomban milyen szerepet játszik a technológia és az információ. A mai világban szinte elkerülhetetlen, hogy ne használjunk bármiféle technikai eszközt minden napjaink során. Ezen előnyök már az iskolákba is begyűrűztek, ezzel megkönnyítve és segítve a tanulók és tanárok munkáját. Edgar Allan Poe szerint: „Nem a tudásban van a boldogság, hanem a tudás megszerzésében.” Úgy érzem, nem vagyok egyedül azzal a gondolattal, hogy ha kivetítjük az anyagot, az interneten keresünk, prezentációt csinálunk, vagy az interaktív táblán dolgozunk, akkor sokkal érdekesebb, színesebb egy tanóra, így jobban meg is marad a tanult anyag, és hosszú távú tudásra teszünk szert ezzel. Én személy szerint imádok előadásokat készíteni, keresgélni hozzá anyagokat és képeket a webes felületeken, s mire összeáll a prezentáció, én magam már meg is tanultam az

anyagot, amiből később profitálhatok. A tanárok munkáját is megkönnyítheti, mondjuk, egy interaktív tábla, aminek a segítségével rengeteg olyan dolgot tudnak velünk szemléltetni, ami az adott körülmények között – vagy épp egy tanítási óra hossza miatt – nem lenne megvalósítható, mint például fizikai vagy kémiai kísérletek, vagy matematikai feladványok játékos, gyakorlati felhasználása. Végzős tanulóként matematika órán az érettségi feladatokat kivetítve, a táblán oldjuk meg, ami sokkal élvezetesebb, és egy-egy feladatmegoldás látványosabb is tud lenni, mint a hagyományos módon, nem mellesleg környezetbarátabb megoldás is a nagymértékű fafeldolgozást, erdőirtást és a sok elpocsékolt papírt tekintve.

Kezünkben az egész világ, bárminek utánajárhatunk vagy bármit megtudhatunk pár kattintással, de ez egy hatalmas felelősséget helyez ránk és persze, a tanárokra is. Mennyire engedjék meg az internet használatát a diákoknak? Hogyan tudják kiszűrni a nem saját kútforrásból kikerült tudásanyagot? Sajnos, sokan visszaélnék ezzel a lehetőséggel, próbálják „könnyebbé” tenni az életüket, ezáltal sikeresen meg is nehezítik azt. Gondoljunk csak a sok portálon keringő, előre megírt fogalmazásra, dolgozatmegoldásra, vagy ami még ártalmasabb: arra a sok valótlan és ellenőrizetlen adatra, ami a világhálóra bárki által felkerül, és másodpercenként gazdát cserél. Persze, ezek néha csak egy jó nevetésre adnak okot, mikor a diák figyelmetlensége révén egy iskolai előadásban nem az odaillő Zrínyi Miklósról beszél, vagy esetleg valótlan, hiteltelen dolgokat állít. Épp ezért van fontos szerepe a tanárnak, hogy figyelmeztesse, kijavítsa a tévedéseket, és a helyes információk birtokában engedje útjára tanítványait. Viszont, ha már nincs ott egy megbízható segéd, mint például érettségis, akkor van csak igazi baj. Egy rosszul megszerkesztett, hibás adatokkal teli érettségi tétel pillanatok alatt letölthető, de egy egész élet múlhat rajta, ha ez élesben is elhangzik, és persze nem a megfelelő osztályzat érte a jutalom. Ezért tartom fontosnak, hogy mindig nézzünk utána, hogy honnan és mit töltünk le, inkább csak segítségül használjuk az internetet, magunk küzdjük meg a feladattal, és mindig konzultáljunk a szaktanárral. Ha segítő szándékkal töltjük fel írásainkat, akkor is járjuk meg ezt az utat, így tényleg segítség lesz másoknak az irományunk.

Az okostelefonok megjelenésével a puskázás fogalma is újabb szintre emelkedett. A jó öreg kis cetlikre való, órákon át tartó körmölést felváltotta a pillanatok alatt az interneten megtalálható és letölthető információ, mely egy érintéssel el is olvasható a telefonunkon. Míg az előbbi módszer, ha nem is helyes, de legalább azzal, hogy egyszer leírtuk az anyagot, már tanultunk belőle, sok rögzül bennünk. Ezzel szemben a mobilra

feltöltött vagy épp lefényképezett anyag semmiféle utánajárást nem igényelt, ezzel nem is gyarapítja tudásunkat.

Úgy gondolom, a tanároknak nem lehet könnyű felvenni a versenyt a diákokkal a modern technikai fejlődésben, ezért fontos, hogy együtt tudjanak működni, ezzel segítve egymás munkáját és a tananyag elsajátítását a diák számára. A mai világban már elkerülhetetlen, hogy az internet és a számítógép adta lehetőségek nélkül tanuljunk, gondolkodjunk vagy éljünk, így lényeges, hogy ezen források megfelelő használatát korán megtanuljuk.

Mindent egybevéve, ezek az eszközök megkönnyítik és érdekesebbé teszik tanóráinkat és a tanulásunkat, színesítik hétköznapijainkat. Ha akarnánk, sem küzdhetnénk ez ellen a változás ellen, így meg kell próbálnunk a saját hasznunkra fordítani az így megszerezhető tudást, és ezzel szeretném Teller Ede szavait alátámasztani, és igazat adni neki, miszerint: „Az olyan ember, aki nem ért a számítógéphez, a XXI. században analfabétának fog számítani.”

Tóth Albertné

a – RUN

„Hajt az idő gyorsan – rendes úton eljár,
Ha felülünk felvesz, ha maradunk nem vár”
Arany János

Az íróasztalomtól a számítógépig 3 métert kell mennem. Az Arany-kötet polca 8 méterre van, közben 12 lépcső. Tehát a neten nézem meg, hogyan szól pontosan az idézet. Ha a középiskolában nem kellett volna memorizálni a Toldiból, erre a két sorra most biztosan nem keresnék rá. Mottóul lehet, hogy a Magna Cum Laudétól a „Neked 5 gigabyte” lenne. Milyen sanzón is a címe? Falusi? Tanyasi? Mivel az előbb kikapcsoltam a gépet, ezért a telefonom után nyúlok, hogy ellenőrizsem a békési fiúkat. Az okostelefont karácsonyra kaptam, még nem ismerem a legrövidebb útvonalat, de a Youtube-on megtaláltam: *Vidéki sanzón és 5GB* (de ciki vagy – mondaná a lányom). Míg kikerestem, elég sok idő eltelt, mert nehézkes ujjaim gyakran két karaktert ütnek, vagy valami szomszédos betűt találok el. Szerintem ott rontottam el a dolgot először, hogy nem tanultam meg a gépírást, mert a klaviatúra használatban nagyon nagy a lemaradásom. A fiatalabb generáció gépelve gondolkodik, én nem tudok „alkotni”, ha billentyűkre is figyelnem kell. Pedig ez a szövegszerkesztés majdnem a „másod-állásomba” került. Szakmai cikkeimet a főnököm olyan formátumban kérte, hogy 1:1-ben illeszthesse a folyóiratba. A szakmai anyag megírása a ráfordított időnek csak 20%-át tette ki, a legtöbb idő a képletszerkesztéshez, grafikonokhoz, a gépre vitelhez kellett. E miatt nagyon necces határidő-tartásaim voltak.

Azt hittem, pedagógus életpályám van, de ha nagyon sietek, még utolér az „életpálya modell”.

Nem baj. Az új állásbetöltéshez le tudom tölteni készen az amerikai önéletrajz sémát. A természettudományokat és a technikát is ebben a szemléletben kellene tanítani: az aktuálist előbb, a régebbieket később említeni. Sokan vallják ezt, persze, marad az őskortól való indulás. A „Szilícium-völgy” angol nyelvi érettségén már volt, de a fizika tantárgy még nem vállalta föl.

Nem terveztem, hogy elindulok ezen a pályázaton. Olvastam ugyan, de a „fontos”, „sürgős” feladataim listájáról leszorult. Az egyik oka, hogy az iskola által 2007-ben

megvásárolt 6 interaktív táblát még most sem kaptuk meg, másik oka, hogy nincs kellő szélességű internet az iskola utcájában. Egy fél évig készültünk az elektronikus napló bevezetésére. Azt nem mondom, hogy hiába, de az említett ok miatt elmaradt.

A harmadik ok nyomós és fájó. A fiatalabb generáció nagyon jó, sokkal jobb és sokkal gyorsabb az információs technikákban, mint az én korosztályom. A leszakadásom mértéke egyre nagyobb, pedig régen vagy az élmezőnyhöz tartoztam, vagy törekedtem a szinten tartásra. A szakmám megköveteli, hogy megújuljak, s nem is esik nehezemre. A fiatalokkal azonban nem lehet versenyezni (bár nem is kell), az együttműködés a járható út. Ez volt a nyomós ok. A fájó az, hogy lemaradtam egy olyan nyelviskolai kurzusról, amelynek óraadó tanára (27-29 év?) egy olyan profi fiatalember volt, aki bámulatosan oktatta a csoportot.

Keze ügyében a laptop, illetve a mobiltelefon. Mire kimondta a kérdést, a monitoron már ott is volt a szöveg 36-os betűnagysággal, hogy messziről is jól olvasható legyen. Hihetetlen könnyedséggel dolgozott, reflektált szóban és írásban. Igaz, az egész kurzus beszéd-centrikus volt, nem sokat kellett jegyzetelni. Óra végén a telefonjáról Gmailen átküldte az elhangzott/felvett anyagot.

Az volt a házi? Ezt így kell csinálni! Sajnos, az órarendem s az aktuális élethelyzetem miatt ebben a két szemeszterben lemaradtam a tanfolyamról. Fájóan vesztés vagyok! Hátha jövőre...

Aztán az egyik tanórán meggyűlt a bajom a telefonozó diákjaimmal. Lopva-nyíltan, itt is, ott is elővették a telefont. Éreztem, hogy kezdek ideges lenni. Már a szidás szavai motoszkáltak bennem, mikor eszembe jutott, hogy előnyt kellene kovácsolni a hátrányból. A faliújságról levettem az Önök pályázati kiírását, és felolvastam a tanulóknak. „S jutott eszükbe számtalan, szebbnél szebb gondolat”. Javasoltam, hogy készítsenek vázlatot, s már nyomkodták is legálisan a billentyűket. Miközben ők dolgoztak, én is. Szerintem csak nálam volt papír és ceruza. A diákok a telefonba írtak, ha esetleg papírra, akkor azt lefotózták. *Készült-e belőle pályamunka? Nem tudom.*

A tanulókkal való beszélgetés elején azért abban egyetértettünk, hogy nem szeretnénk, ha az USA (tervezett) gyakorlatát Magyarországon is követnék, azt tudniillik, hogy az általános iskolában nem kell megtanulni kézzel írni, 10 éves korukra viszont számítógéppel „alkalmazás szintjén” kell bánni. Még azok a tanítványaim is kisemmizettnek éreznék magukat, akiknek az írásról elsőként csak a pirossal kijavított helyesírási hibáik jutnak eszükbe.

Jelen dolgozatban szeretnék némi összefoglalót adni a lehetőségekről, bár néhány *briliáns ötlet* ellenére minden nagyon hamar elavulttá tud válni.

Talán abból kell kiindulni, hogy, **„aki akar valamit: megoldást keres, aki nem, az kifogást”**.

A másik alappillér: a szeretet. **„A tanítás a szeretet egyik formája”**. Ez kettős szeretet: a gyerek szeretete és a tantárgy szeretete. Minden ezekből következik. A technikai eszközök az embert szolgálják, a módszer nem más, mint híd a két szeretet között. Ezért ez az írás is csak módszertani válogatás lehet, hiszen mindenkinek a saját hídját kell megalkotni.

Melyek az információs és kommunikációs technikák legfontosabb alkalmazási lehetőségei a pedagógiában?

- 1./ Új anyag feldolgozása, információ-szerzés
- 2./ Szemléltetés, mérés, kísérlet
- 3./ Számonkérés, versenyek, vizsgák
- 4./ Ügyintézés, dokumentáció, kapcsolat-tartás
- 5./ Szórakozás, játék
- 6./ Archiválás, dokumentumok mentése

Válogatás a korábbi alkalmazásaimból és lehetőségekből

A számítógép – interaktív tábla – telefon olyan eszköz együttest jelenthet, amelyeket kompatibilitásuk miatt lehet és kell is párhuzamosan, egymásra-épülően használni.

Témák:		Példák:
1.	Új anyag feldolgozása, információ-szerzés	Motiváció fázisában: képek, adatok, grafikonok Térkép, szótár, lexikon, e-könyvek i-tábla: csoportosítás, ismétlés, kiemelés
2.	Szemléltetés, mérés, kísérlet	Veszélyes kísérletek, üzemi folyamatok bemutatása Reakciók, változások szimulálása Csillagászati, természeti események bemutatása web helyekről Több paraméter esetén az egyedi hatások szerepének vizsgálata Telefon: időmérés funkció Fotók-ábrák készítése, jegyzőkönyvek illusztrálása Műszaki programok (CAD) alkalmazásának tanítása
3.	Számonkérés, versenyek, vizsgák	Verseny, vizsga: diszgráfias tanuló számára laptop hozzáférés Interaktív táblán számonkérés Adatbázis kezelés: folyamatosan érkező adatok feldolgozása, rögzítése Szóbeli feleletek színvonalának növelése kép/hang háttér hozzáadásával

4.	Ügyintézés, dokumentáció, kapcsolat-tartás	On-line jelentkezések vizsgára, órarend funkció Elektronikus levelezés Elektronikus napló, bizonyítvány, anyakönyv Kapcsolatok (hivatal, tanárok, szülők, tanulók, bank, stb.) Vásárlás, vegyszer-, tankönyv-rendelés, múzeumi belépők
5.	Szórakozás, játék	Menetrend; GPS + óra: átlagsebesség mérése Kombinatorikus feladatok /nagy számok törvénye Fotók készítése, alkalmi meghívók, prospektusok Zene, film
6.	Archiválás, dokumentumok mentése	Dokumentumok őrzése Egészségi állapot nyomon követése

Az internet-használat legfontosabb eleme a szoftvertisztaság. Az iskolában a vizsgaanyagok beszerzése (érettségi, ECDL) a költségvetés jelentős részét elviszi. Mivel az információs technológiák fejlettsége a versenyhelyzetben lévők pozícióját döntően befolyásolják, ezért „ha maradunk, nem vár”. A szeretet-híd a szakítás, az aggodás hídja is lehet. Az aktuális felmérés szerint városunkban (Debrecen) is 50-60-szor vetnek pillantást a fiatalok a telefonjukra.

Ilyen másodpercekre aprózottan hogyan lehet 75-80 évet élni? Erre még nincs adatunk, hiszen ez a generáció még élete delén sincs túl.

Molnár Tibor

Keszthelyi VSZK

BUKOTT ROCKZENÉSZ

Reggel hat óra, kellemes latinos zenével ébreszt a már majdnem okosnak mondható telefonom. Még félálomban bekapcsolom laptopomat, átfutom elektronikus leveleimet és a közösségi oldalakat, majd csak ezután következnek a hétköznapi élet egyéb teendői. A zuhanyozás, öltözködés és a reggeli után – és néha a felsorolt tevékenységek szüneteiben is – újabb információkkal gazdagodok, üzeneteket küldök, aztán fél nyolckor végre a munkahelyem felé veszem az irányt. A leírtak alapján lehetnék akár egy cég menedzsere, szabadúszó ügynök, bróker vagy egyéb, a digitális világ által beszippantott dolgozó emberke, de nem – huszonegyedik századi magyar pedagógus vagyok egy vidéki szakközépiskolában.

Hátitáskámban ott lapul az iskolától kapott laptopom, amely nélkül egy lépést sem teszek, hiszen az elektronikus napló (népszerűbb nevén e-napló) használatához szinte nélkülözhetetlen, mivel informatikai eszközökkel egyébként jól ellátott iskolánkban néhány teremben még nincsen asztali számítógép. Fémdobozokba zárt, jelszóval védett routerek biztosítják a vezeték nélküli hálózati lefedettséget, melyet az élelmes diákok is felfedeztek, így rendszergazdánk néhány héttel ezelőtt kénytelen volt minden tanári gépet egyesével regisztrálni, ugyanis a hálózaton feltűnően megszáporodtak a különböző táblagépek és okostelefonok, sőt notebookok is. Hogy honnan szerezték meg a jelszót? A digitális bennszülöttnek is nevezett kilencvenes években született fiatalok e téren rendkívül találékonyak. Akár egy óvatlan vagy éppen túl jóindulatú tanár, akár a „wifihack” nevű trükkös program segítségével képesek az internetre csatlakozni, egészen addig, amíg a könyörtelen rendszergazda helyre nem állítja a világ rendjét. Egy ideig.

A tanulókkal vívott kiberháborúban minden bizonnyal vesztesre állnék, ha gyermekkorom óta nem követném fokozott lelkesedéssel a számítástechnika legújabb trendjeit. Annak idején édesanyám, majd később barátnőim és élettársaim visszatérő kifogása volt velem szemben, hogy „túl sokat ülök a gép előtt.” Beismerem, hogy ugyanolyan

információéhség hajt, mint felgyorsult világunk fiataljait, ez viszont akár előnyökre is válhat, ha meg akarom érteni őket. A Commodore 64-től, a 386-os korai PC-ken át, egészen napjaink játékokra optimalizált multimédiás erőműveiig szinte mindenféle informatikai eszköz volt már a kezem alatt, és minden, a digitális információ világában tett lépésemből tanultam valamit, amit most hasznosítani tudok.

Folytassuk tehát egy átlagos munkanapom megismerését! Időnként rápillantok telefonomra, ahol a Facebook „pusztafésznek” csúfolt, képek nélküli ingyenes hozzáférésén keresztül sorra érkeznek az üzenetek: „Tanár úr, a hó miatt visszafordult a buszom, ma nem megyek iskolába.” „Beteg vagyok, megyek az orvoshoz, a jövő héten hozom az igazolást.” „Családi ok miatt nem tudok ma jönni, édesanyám majd igazolja.” A nagy kék közösségi oldal legalább akkora áldás a tanulókkal való kommunikációban, mint amekkora merénylet volt kezdetben az iskolai fegyelem és figyelem ellen. 2010 körül, amikor a Facebook immár magyar nyelvű menüvel is rendelkezett, az oldalt elöntötte az alulszocializált, komoly kommunikációs és önértékelési kihívásokkal küszködő, okos-telefonnal viszont rendelkező tizenévesek hada. Egymást érték az üzenőfalon a becsületsértéssel felérő alpári üzenetek, fenyegetések, tombolt az infantilizmus és a kulturálatlanság, az irodalmi magyar nyelv sárba tiprásáról nem is beszélve. A telefonokkal készített képek megosztása különösen nagy vihart kavart, főleg ha az iskolában készültek, a személyiségi jogokon kívül a házirendet is megsértve.

Kollégáimmal együtt eleinte nehezen tudtuk kezelni ezt a helyzetet, talán mostanára jutottunk el odáig, hogy a fiatalok nyers energiáját és információéhségét egyfajta kreatív erővé transzformáljuk. Ma már teljesen természetes, hogy a legtöbb osztálynak Facebook-csoportja van, ahol a tanár – ha éppen nincsen kizárva belőle, mert azért erre is van példa – megoszthatja az órai vázlatokat PowerPoint vagy PDF formátumban. A házi feladatot bizonyos esetekben digitálisan is beadhatják, és az is rendszeressé vált, hogy egy-egy, a tananyaghoz kapcsolódó cikket vagy videót megosztunk egymással. Az osztálykirándulások, tanulmányi versenyek megszervezése is sokkal egyszerűbbé vált a Facebook használatával, sőt diákönkormányzatunk is él ezzel a lehetőséggel. Kissé patetikusan néha úgy is szoktam fogalmazni, hogy a lassan szabványos kommunikációs csatornává váló közösségi oldalon keresztül szinte minden pillanatban érzem a tanítványaim legapróbb

rezdüléseit is, hiszen ezek a kamaszok azonnal megosztják az üzenőfalon bánatukat, örömeiket vagy éppen unalmukat. Tudom, hogy ki kibe szerelmes, kire haragszik és kire néz fel. Ismerem az ízlésüket, követem az általuk kedvelt trendeket, egyszóval „képben vagyok” velük kapcsolatban. Ezekkel az információkkal természetesen tudni kell élni és nem visszaélni.

Egy átlagos tanítási órámnak az e-napló kitöltésével kezdődik. Rögzítem a hiányzókat, későket, majd az „Osztályozás és értékelés” menübe lépve kiválasztom az aktuális osztály névsorát, és kezdetét veszi a feleltetés. A tanulók körében megoszlanak a vélemények a Random.org véletlenszám-generátor szolgáltatásával kapcsolatban, mindenesetre az elfogulatlanság látszatát erősíti, ahogy a vakszerencsére vagy ha jobban tetszik, a sorsra bízom az óra eleji felelők kiválasztását. Internet-kapcsolat hiánya vagy egyéb informatikai malőr esetére azért ott lapul egy dobókocka-készlet is a táskámban. Az interaktív táblán előszeretettel használom az egyik nagy tankönyvkiadó feladatkészítő programját vagy az ingyenes TesztEleket, sőt volt már rá példa, hogy „Legyen Ön is milliomos!”-játék keretében ellenőriztem diákjaim tudását. Írásbeli számonkérés esetére ott sorakoznak merevlemezemen és felhő-tárhelyemen a különböző dolgozatok elektronikus dokumentum formájában, természetesen több csoportra és variációra kidolgozva. Nemrég megismerkedtem az Eclipse nevű ingyenes keresztrejtvény-szerkesztő programmal, melynek segítségével igazán szórakoztató módon lehet számon kérni tantárgyi ismereteket.

Bizonyos osztályok egy TÁMOP-pályázat keretében tanulói laptopokkal lettek ellátva, ami nagyszerű lehetőséget jelent az interaktív órai munkára. Általában kutatógyűjtő feladatokat adok ilyenkor, és a tanári gépre befutó megoldásokat – legyenek azok egyszerű linkek vagy kimásolt szövegrészek – azonnal látom és értékelni is tudom. Érdekes módon a „hagyományos” órákon nehezen kezelhető diákok ilyenkor elmerülnek az informatika világában, rendbontás elvétve fordul elő. Természetesen újra és újra megpróbálnak nem a tananyaghoz illő oldalakat felkeresni, de egy jól beállított tartalomszűrő, valamint a tanári gép osztott képernyőjének a Nagy Testvért idéző hatékonysága csírájában fojtja el az ilyen kísérleteket. Arra is volt már példa, hogy egyszerű Google-úrlapon (kérdőív) keresztül tettem fel nekik kérdéseket, melyet lelkesen töltöttek ki, én pedig táblázatban láttam magam előtt a válaszokat.

A modern pedagógiai irányzatok által némileg alulértékelt frontális tanítás fogalma is új értelmet nyert a projektor vagy interaktív tábla használatával. A prezentációval támogatott tanári előadás a tantestület erre fogékony részének mindennapos, mondhatni alapvető tevékenysége. Történelem és földrajz szakos tanárként lehetőségem nyílik multimédiával gazdagon illusztrálni magyarázataimat, akár videók, jó minőségű képek vagy animált modellek használatával. A mai napon a második világháborúról szóló órámön például a „Katyusa” nevű szovjet rakéta-sorozatvetőre voltak kíváncsiak a diákok, ezért diavetítésemet megszakítva, a Youtube-on kerestünk rá a „Stalin Organ” kifejezésre és egy egyperces videófelvétel alapján jobban megértették a működését, mintha percekig beszéltem volna róla. A vázlatokat és videókat, mint már szó esett róla, az adott osztály Facebook-csoportjában is megosztom. Ha véletlenül nem tenném meg ezt, azonnal reklamálnának a diákok.

A tantestületen belüli írásbeli kommunikáció már jó pár éve nagyrészt e-mailben bonyolódik, az idei tanévtől fogva pedig egyenesen megszűnt a papír alapú üzenetküldés, a nyomtatást kizárólag a legfontosabb határozatoknál és aláírással átveendő iratoknál alkalmazzuk. Igazgatónk az aktuális pályázatokat és programajánlatokat rendszeresen továbbítja nekünk. Az eddig leírtak alapján talán nem meglepő, hogy az egyik szakja az informatika.

Az e-naplóra visszatérve: nagy előnye még, hogy az osztályfőnököknek nem kell érte közelharcot vívnia a szaktanárokkal és fordítva, mint ahogy ez korábban a papír alapú naplókkal gyakran megtörtént. Ha van internet-kapcsolat és böngészővel rendelkező informatikai eszköz, gyakorlatilag bárholnan adminisztrálhatjuk és tanulmányozhatjuk. Üzenetet küldhetünk azoknak a kollégáknak, akik esetleg nem rögzítették óráikat, e-ellenőrző felületén keresztül pedig a szülők lehetnek naprakészek gyermekük tanulmányi előrehaladásával kapcsolatban.

Ha a munka után hazaérek, az első dolgom bekapcsolni a laptopomat és elolvasni a híreket, üzeneteket, különös tekintettel a „főnökség” leveleire. Megosztom tanulóimmal a vázlatokat, megválaszolom kérdéseiket, lájkolok néhány mémet, aztán leveszek a polcra egy jó könyvet kikapcsolódásképpen. De mostanában egyre inkább az e-könyvolvasómat veszem igénybe erre a célra.

Okkal és joggal merülhet fel a kérdés: a rengeteg digitális információ mellett hol marad az „offline” élet, az emberi tényező? Hogy ennek varázsát újra felfedeztessük, megismertessük a ránk bízott fiatalokkal, szép és komoly pedagógiai feladat. Hiszem, hogy a Gutenberg-galaxist nem mossák el teljesen az elektronikus alapú szövegek. Hogy a természet nem csak HD-videókon lenyűgöző, és az elbeszélés, mesélés néha izgalmasabb, mint a csillogó-villogó multimédiás tartalmak. Hogy az ember és ember közti kommunikáció legőszintébb formája nem digitális csatornákon bonyolódik le, hanem szemtől szembe. Hogy a kézszerítést, az ölelést és a vállon veregetést nem pótolja ezer „like” sem, bár kétségtelenül jól esik. Meg kell találnunk minden hagyományos kulturális értéknek a helyét ebben a felgyorsult, folyamatosan változó világban. Meg kell találnunk a módját annak, hogy az új és régi dolgok egymást erősítsék.

Meg kell találnunk az egyensúlyt.

VÁLTOZÓ ISKOLA

– „ha majd a bőség kosarából...” –

Mint a hét minden napján, ma is első órám van velük. Ahogy belépek a terembe, valami érdekes vibrálás, feszültség lesz úrrá a kamaszokon. Mintha valamilyen titok vagy meglepetés készülne: mocorognak, sejtelmesen mosolyognak. Fruzsínát szólítom, aki összegzésképpen elmondja, miről volt szó a legutóbbi órákon. A reneszánsz Európa-szerte mérhető szellemi hozadékának ügyes összefoglalását itt-ott Lili szakítja meg, és egészíti ki saját készítésű, színes fénymásolataival, melyeket az előszóval párhuzamosan a jó öreg fekete táblára illeszt gyurmaragasztóval. Hat perc múlva előttünk az elmúlt hetek minden fontos ismerete és élménye: egy pillantással befogható, áttekinthető. Jól, összeszokottan, teljes összhangban szerepelnek a lányok, nem hiába a legjobb barátnők. A felelet végén a többiek arcáról is leolvasható: ez *cool* volt! Én pedig kapom az *okos N97*-est, és az *elektronikus napló*ba beírok két szép, hasas ötöst, egyszersmind rögzítem a három hiányzót is.

Most kellő ünnepélyességgel – mintha egy új földrész vagy egy új elem fölfedezését készülnék bejelenteni – elkezdem a következő téma bevezetőjét. Kicsit aggodalmas vagyok: a barokk óriási falat, akár hónapokra elegendő táplálék a szellemnek, de nekünk nincs rá ennyi időnk. Vajon hogy fogadják majd? Ha valahol, akkor itt és az ehhez hasonló korszakbevezető órákon nagyon kellene egy jól installált, „üzemkész” *digitális oktatási szoftver* – *interaktív táblával* együtt, de azt az egyet, ami nekünk van, egy másik teremben egy másik kolléga használja. Vagy éppen nem.

És ekkor – mintha *Murillo* felhői közül jönne a segítség – Matyi az ablakhoz pattan, sorra behúzza a sötétítő függönyöket. Nem szólok (nyilván okkal teszi), beszélek tovább a sötétkék félhomály közepén. A srácok zavartalanul figyelnek: tehát ők *tudják*, mi készül! Eközben Ádám és Miki már be is üzemelik a *projektort*. És mikor a korszak legkiválóbb építészeihez érek, intenek. Bólintok, elnémulok, s ők megkezdik a *prezentációt*. Mindenki néz, gyönyörködik, szemével-lelkével „raktároz”, annak ellenére, hogy pontosan tudja: később *SkyDrive*-on, valamelyik publikus *tárhelyen* vagy egy *csoportos e-mail-csatolmányban* bármikor megnézheti, elmentheti, akár továbbszerkesztheti a látottakat. Csakhogy sejtik: az már nem ugyanaz lesz, mint ez a pillanat. Mert itt a tempó, a szünetek, a rövid, átgondolt – igazán profi – kísérszövegek keltik életre a két fiú elképzelését, fennköltebben

szólva: vízióját, a barokk építészetéről. Ügyesen felosztották egymás közt az európai és a magyar képanyagot. Nagyon jók az átfedések, az összehasonlítások, a párhuzamba állítások. Húsz percben másfél évszázadot összefogni, és ilyen remekül! Le vagyok nyugózva. Gondolom, a többiek is, mert a végén rövid, spontán tapsot kapnak az előadók. Újabb két ötös kerül a *virtuális napló*ba. Később, a szünetben odajönnek, mosolyogva „söprik be” az elismerést, és elmondják, hogy külön-külön, otthon dolgoztak a meglepetésen, mivel messze laknak egymástól, de *Skype*-on minden részletet egyeztettek, ezért lett olyan „olajozott”, arányos, egységes szemléletű és színvonalú a közös bemutató.

Oda-vissza szabad az átjárás múlt és jelen, reális és virtuális valóság között. Függönyök szét, a délelőtti napnak csak a visszfénye éri ezt a termet, nagyon barátságos így. Van még pár perc az órából. Kéretlen „tanársegédem”, Bence előtt nyitva a *laptop*: ő a biztonság kedvéért most is jegyzetelt *Word*ben, közben a „*Guglival*” kikereste a szóban forgó építészek arcképeit, éppen azt mutatja a körülötte ülőknek. Ígéri: holnapra szerkeszt egy kis *galériát* (adatokkal együtt), és mindenkinek átküldi. Megbeszéljük, hogy kik miből fognak készülni következő alkalmakra – hasonló szellemben és technikával. Igaz, a mai spontaneitás elvész, de tudatosan tervezve sokan szót kaphatnak a visszahúzódnak közül: tárgyi és technikai tudásukon túl megmutathatják a kreativitásukat is. Mert a *prezentáció* – akár *ppt*, akár *pps*, akár valamilyen *médiafájl* formátumú – két hatalmas előnnyel bír. Egyrészt tartalmi, szerkesztési, technikai értelemben szinte korlátlan lehetőséget biztosít az egyéni elképzeléseknek, a fantáziának, másrészt magabiztosságot ad az előadónak. Tehát egyfelől a tervezés és készítés közben a diák megérezheti az alkotás örömét és szabadságát, az átadni szándékozott élmény- és ismeretanyag fölötti „hatalmát”, de – mint közvetítő – a saját felelősségét is. Másfelől pedig a kép, a hang, a jelzésszerű képaláírások átsegítik őt a pillanatnyi memóriazavaron éppúgy, mint a lámpalázon.

Ezzel az osztállyal egyébként már nagyon sok mindent kipróbáltunk a kommunikációt illetően. Informatika tagozatról lévén szó, ezen a téren magasan fölöttem állnak, s ezt sokszor érzékeltetik is, a betyárok. Ha valami gondom adódik, egymást túlkiabálva mondják a megoldást, csak győzzem felfogni. Csupán pillanatnyi meglepetéseket tudok nekik okozni. Emlékszem, tizedik elején *blog-kommentet* kellett írniuk a leghíresebb Petrarca-levélhez, amely – ahogy ez már lenni szokott – nem szerepelt a szöveggyűjteményben, tehát jómagam prezentáltam nekik a fontos szövegek tárolására rendszeresített *weboldalamon*. Maga a levél volt a *poszt*, ehhez fűzték hozzá a mondanivalójukat –

egy kommentnyi, tehát elég rövid terjedelemben, ezért nagyon meg kellett gondolniuk, hogy mit írnak, mert fecsegésre nem volt mód és hely. Jó összegzések, értelmezések és eredeti gondolatok is születtek. Útkeresés, próbálkozás volt a két évvel ezelőtti *MemOnline* nevű munkaoldalunk is a *Facebook*on. Naponta és soronként-kétsoronként tettem föl a megtanulandó memoriter-szövegeket – egy-egy „ütős” kép kíséretében. Az ismerőseim közül rengetegen lájkolták, de a „célcsoportnak” meg is kellett tanulnia a következő órára, úgyhogy a lelkesedésük nem volt oly elsőprő, mint a kibiceké. Ha már a *Facebook*nál tartok, kiválóan lehet használni nemcsak az órák és az órán kívüli események előszervezése terén, hanem a konkrét munkafolyamatban is. Egyik fiatal kollégám egy kortárs regény feldolgozása során – kitágítva az órák terét és idejét – nagyrészt így kommunikált a diákokkal. Először létrehoztak egy *virtuális osztálytermet*, azaz egy *Facebook-csoportot* a közös témák és reflexiók rögzítése, megbeszélése céljából, utána mindenki „bevállalt” egyet a regény szereplői közül, majd regisztrálta „ő” a *Facebook*on, és a cselekmény alapján karakterizálta, mozgatta, szabályosan életre keltette. Párhuzamosan ezzel a *Gibber* nevű irodalmi közösségi oldalon folyt az írásos feladatokat tartalmazó regényfeldolgozás, szintén csoportokban.

A lehetőségek elméletben végtelenek, ám a való életben gyakran kifejezetten szűkösek, mert a közoktatásnak üres a zsebe. A legjobb projektek is megrekedhetnek félúton, mert a pályázatok útján nyerhető eszközök, szoftverek, digitális tananyagok és segédletek áldásaiban – és sok minden másban – csak kevés iskola részesül, és ha részesül, akkor (mint nálunk) hatszáz diákra és ötven tanárra jut egy komolyabb és korszerűbb eszköz. Sem az órarendet, sem a terembeosztást nem lehet olyan tökéletesen megszerkeszteni, hogy minden szaktanár legalább egyszer egy tanévben kipróbálhassa és kipróbáltathassa a diákokkal, ezért – bizonyára nem csak nálunk – léteznek olyan órák, mikor az iskola egyetlen interaktív tábláját senki sem használja, mert éppen az adott teremben tartott órához nincs *eTananyag*, vagy ha van, akkor a tanárnak nincs hozzá ambíciója vagy kompetenciája.

A permanens pénzsűke az iskolai könyvtárak könyvállományán is látványosan érzékelhető. Vannak olyan klasszikus és ismeretterjesztő művek, melyeknek sok példánya úgy előregedett, elrongyolódott, hogy már nem kölcsönözhető, új példányokra viszont

nincs pénz. Van olyan nyelv, melyből nincs nemhogy egy egész, de egy fél osztályra való kéziszótár sem. A mostohagyerek státuszba lecsúszott iskolai könyvtár papíralapú klasszikusait és tudástárait átmenetileg (hacsak nem végleg) helyettesíthetné, mintegy „kiválthatná”, ha olyan *szélessávú internettel* vagy helyi *wifivel*, korszerűbb, egészségesebb monitorral felszerelt, szkennelvel, nyomtatóval is kibővített számítógépek állnának rendelkezésre, melyeken keresni is, olvasni is, *prezentációkat*, *videofájlokat* szerkeszteni is kényelmesebben és gyorsabban lehetne – tanárnak, diáknak egyaránt.

Hogy hamarosan természetesnek és általánosnak számítsa a *digitális kompetencia*, a döntéshozóknak nemcsak a földrajzi-társadalmi esélyegyenlőtlenséget kell teljesen megszüntetniük, hanem az *X, Y, Z nemzedékek* közötti (akár egy iskolán belüli) *digitális szakadéka* is fontos lesz figyelniük. Ha a tanár-diák világot szimbolizáló bűvös asztal mindkét oldalán *IKT-perfekt* kommunikációs partnereket szeretnének látni, akkor osztályonként, munkaközösségenként, szaktárgyi kabinetenként – nagyon szerény igényekkel számolva – legalább egy *PC*, egy *tablet* és egy *e-book olvasó* dukálna, az iskolai könyvtárban pedig – a hely küldetésének és alapfunkciójának megfelelően – az előbbiekből legalább három-három darab, valamint egy-egy *interaktív tábla*, *projektor* és *multifunkciós médialejátszó* lenne az optimális *IKT-eszköztár*. Így a sokszor, sok helyen emlegetett vagy hangoztatott *információs sztráda* többé nem egy fantasy-regény helyszínét juttatná eszünkbe, hanem végre a valóságban is rákanyarodnánk, letérve megszokott, de kicsit kátyús utunkról. Nem baj: majd csak odaérünk valamikor, valahová. Hiszen – a lényeget illetően – tulajdonképpen mindegy, hogy az *X*, az *Y* vagy a *Z* nemzedékhez tartozunk-e, és hogy momentán gulyáslevesre is telik-e, vagy még csak kőlevesre futja. Ha nagyon kellene, de nincs korszerű *IKT-eszköz* épp abban az órában és teremben, akkor – fiatalosan pörögve vagy öregesen morgolódva – alkalmazkodunk a körülményekhez. Beérjük a saját „kütyünkkel”: a legitimé (mert nélkülözhetetlenné) vált *smartphone* készülék érintő-képernyőjével, a sebtiben megnyitott és kényelmesen görgethető-nagyítható kötelezőkkel is. Az irodalmi hősök, mint jószágos szellemek, bárhonnan, bármiből elő tudnak jönni, ha szólítjuk őket. Werthert, Anyegint, Relling doktort vagy Ványa bácsit egy *Samsung Galaxy*n keresztül is meg lehet szeretni és szerettetni. És otthon – még egy működő *paleocomputer* mellett is – hasznos és szórakoztató „élő” profiljukat alakítgatni, megosztani és *lájkolni* a *Facebookon*. Mindenesetre eredetibb, jobb, mint tétlenül várni, hogy végre eljöjjön a digitális Kánaán.

DIGITÁLIS ESZKÖZÖK A ZENEOKTATÁSBAN

Bevezetés

Az informatikai eszközök és a média használata a zeneoktatásban bár egyértelműnek látszik, mégis, ismerve az alapfokú művészetoktatás helyzetét, kijelenthető, hogy ezek elterjedtsége, használata a legcsekélyebb szintet sem éri el. Ennek számtalan oka közül csak a legfontosabbakat emelem ki. A zeneművészet és ettől kezdve a zeneoktatás is, a ma általánosnak tekinthető mértéknél sokkal inkább hagyománytisztelő.

Nyilvánvaló, hogy több száz éves művek tanulásakor, eljátszásakor a lehető legautentikusabb formában kell elsajátítani a darabot, hiszen a zeneszerző eredeti szándékát, gondolati mondanivalóját leghitelesebben csak ebben a formában érdemes megtanulni. Annál is inkább, mert ha a jövőben a növendék valóban a művészetben találja meg boldogulását, a saját nézőpontját (további tanulmányait) az eredetihez tudja igazítani, ezzel segítve az aktuális kor mindenkori közönségét a mű befogadásában, megértésében. Ha a tanuló az általános műveltségét szélesíti a zeneiskolában, akkor is ez a helyes út, hiszen ha valaki látott már Rómeó és Júlia előadást klasszikus és modern felfogásban, tudja, hogy a második tökéletes megértése csak az eredeti ismeretében lehetséges.

A hagyomány tiszteletét erősíti az iskolához kötődő iparágak felfogása és gyakorlata is. Gondolok itt a több száz éves múlttal rendelkező kottakiadóra, mint [Doblinger](#), [Peters](#), vagy a hangszergyártókra, hangszerészekre, akik emberemlékezet óta ugyanolyan magas minőségben szolgálják ki a tanárokat, tanulókat. Belátható, hogy annak a kiadónak a kottájából játszani Beethoven Holdfény szonátáját, amely az eredeti kézirattal is rendelkezik, olyan hatással van az előadóra, amivel nehezen veszi fel a versenyt a legjobb minőségű facsimile képfájl, hiszen az eredeti kiadótól származó példányt a kézbe fogni egy zenész számára semmi mással össze nem hasonlítható élmény.

Segítette ennek az attitűdnek a kialakulását az is, hogy a scanner-ek elterjedésével rengeteg elfogadhatatlan minőségű – rossz vagy téves zeneszerzői utasításokkal ellátott, vagy alapvetően hiányos, nehezen olvasható – kotta terjedt el. A Youtube-on egész tárháza sorakozik fel ezeknek a darabtöredékeknek. [Cover](#), így hívják ezeket a fragmentumokat, a művek kidolgozási részét elhagyják, és csak a jól ismert melódiát játsszák el a

darabokból, általában hiányos harmóniamenettel. Ezt a folyamatot csak erősíti a digitális billentyűs hangszerek zenetára, amely a gyors és legfőképpen sikeres tanulást segíti, ugyanezekkel a cover-ekkel. A felületes szemlélő számára ez talán még remek szolgáltatásnak is tűnhet, de gondoljunk csak bele, mi lenne, ha az iskolában a Nemzeti dalból a gyerekek csak azt tanulnák meg, hogy a „A magyarok Istenére esküszünk, esküszünk, hogy rabok tovább nem leszünk.” Manapság azért még aligha nevezhetjük műveltnek azt az embert, aki Petőfiből ennyit tud.

Előzmények

A fentiekből talán úgy tűnik, hogy ellenzem az informatikai eszközök használatát a zeneiskolában, de ez koránt sincs így. A zeneiskolában számos lehetőség nyílna a média és az informatikai eszközök használatára. Ezt már 1950-ben bizonyította [Irv Kratka](#), az akkor 24 éves zongorista, aki F. Schubert Pisztráng ötösének tanulása közben ütközött abba a problémába, hogy a kamara-produkció elsajátítását nagyban nehezíti, hogy viszonylag ritkán tud találkozni a társaival. Ezt a nehézséget úgy oldotta meg, hogy felvette társainak játékát magnószalagra, és otthon „rázongorázott” a felvételekre. Ez annyira meggyorsította a tanulási folyamatot, hogy a zenekar többi tagjának is elkészítették a saját felvételét. Mindenki kapott egy olyan szalagot, amelyen csak a saját szólama nem volt felvéve, és otthon ezzel együtt tudott gyakorolni. Ezt nevezték el Minus One felvételnek, amelyről akkor a New York Times teljes oldalon számolt be. Kratka ma a Minus One cég tulajdonosa és a mai napig több ezer ilyen felvétel került piacra, annak ellenére, hogy a szerzői jogvédelem kérdését nem sikerült megnyugtatóan rendezni. Zenei minus one felvételeket ma már több kiadó ([J. Aebersold](#), [Hal Leonard](#), [Mel Bay](#)) is árul, Play Along, Jam Session néven.

Az oktatás nehézségei

A számítástechnikai eszközök elterjedésével, a fájlmegosztás kialakulásával azonban számtalan előny mellett, meglátásom szerint egyetlen, de óriási veszély lépett fel. Nevezetesen az, hogy a tudást, az esztétikai szépet nem az évszázados hagyomány formálja vagy határozza meg, hanem az aktuális közízlés. Az ókori görög kultúrában a

matematika, dialektika és a tudomány bizonyos részeinek tanulását megfelelő előtanulmányok mellett megfelelő életkor eléréséhez is kötötték. Bármelyik hiányában nem tekintették műveltnek az embert.

A világhálón rengeteg önjelölt tanító van, akik meglehetősen népszerűségnek örvendenek, és lássuk be, minden hiányosságuk ellenére, a hétköznapi (bizonyos szempontból tudatlan) ember számára elegendő mennyiségű ismeretet adnak a tudomány egyes területeiről, hamisan éreztetve annak teljességét. Ha valaki kedvet szerzett az ismeretek mélyebb elsajátítására, az iskolák, egyetemek hozzájuk képest olyan (egyébként helyes) feltételrendszert szabnak meg hallgatóik számára, amely eleve lehetetlenné teszi a tanulmányok elkezdését.

Ha a világhálón böngésző „tanuló” továbbra is kedvet érez a „tanulásra”, visszatér a már megszokott bázisához, ezzel kialakítva egy ellentábor az iskolai rendszerekkel szemben. Ezek az emberek magas (akár politikai vagy egyszerűen csak véleményezési) pozíciót is betölthetnek, ezzel sajnálatos hatást gyakorolva a tudomány állására.

Segédeszközök a zeneoktatásban

Lássuk viszont azokat a lehetőségeket, amelyek még kiaknázatlanok az informatika területén. Sok hasznos eszköz jelent már meg eddig is, segítve a zeneoktatást, de a különböző hangszercsoportok igényei, tanulási technikái annyira eltérnek egymástól, hogy egységesen használható hardvert nem lehet számukra készíteni.

A gitár és a digitális billentyűs hangszerek, megszólalásukból adódóan, mindig is élen jártak a technikai újítások használatában, de ezeknek az eszközöknek a használata is alapvetően hangszerfüggő, mivel a gyártók a nagyobb és állandó profit reményében igyekeztek magukhoz szokatni az előadókat. Ha valamelyik eszközről kiderült volna, hogy több hangszerrel kompatibilis, az a különféle érdekcsoportok összetűzéséhez vezetett volna (Gibson-Fender, Roland-Yamaha), ami senkinek sem hozott volna hasznot. Ettől függetlenül a már fentebb említett digitális zongora manapság sok tanulást segítő szolgáltatással rendelkezik. (Pl. [folyamatában jelzi ki a kottát](#), a külön-külön kézzel való játéknál a nem játszott szólamot bejátssza, bármilyen tempóban – nagyon lassan is – képes lejátszani a darabot, számítógéppel összekötve, kottairó program billentyűzete lehet, iPhone alkalmazásokat futtat, stb.)

A gitárosok sok mindent megirigyeltek a billentyűsöktől, de számukra teljesen más eszközök állnak rendelkezésre. Például a [Boss eBand JS 10](#) vagy a [Vox JamVox](#) termékei, amelyek helyettesíthetnek akár egy teljes zenekart. Legfőbb erényük azonban, hogy a már meglévő CD felvételeket képesek a gitársáv nélkül lejátszani, vagy a lejátszás sebességét a hangmagasság változása nélkül módosítani, ezzel rögtönözve egy minus one felvételt. Ezekre a termékekre jellemző, hogy szolgáltatásaik jelentős része csak PC támogatással érhető el, tulajdonképpen külső hangkártyaként működnek, ezzel indokolatlanul emelve a beszerzés költségeit.

Az [ütősök](#), a zongoristákhoz hasonlóan, digitális hangszereken gyakorolhatnak, de létezik a fúvósok számára is digitális eszköz. A Yamaha cég néhány éve dobta piacra a [Silent](#) rendszereit, amelyek a fúvós hangszerek korpuszába dugva teljesen elnémítják a hangszert, és a játékos egy fejhallgatón keresztül, effektekkel dúsítva hallhatja vissza a hangszere hangját. Ez óriási előrelépés a panellakásokban vagy társasházakban lakók számára.

Ebből a néhány példából is érezhető, hogy a technikai eszközigény a zeneoktatás terén mennyire sokféle lehet. Éppen ez az oka annak, hogy nagyon nehéz központosítani az igényeket, nem lehet a hangszercsoportokat „interaktív táblásítani”, mivel véleményem szerint az interaktív tábla előnyei csak csoportos oktatás esetén használhatók ki.

A múlt eszköze a jövő

Létezik azonban egy dolog, amit minden hangszeres egyformán használ. Ez pedig a kottatartó. A világ legnagyobb kottatartó gyára, a [König & Meyer](#) cég, – talán éppen ezért – nagyon óvatos az újítások terén, a katalógusukban mind a mai napig csak a hagyományos típusokat találjuk meg, pedig már 2004-ben hallani lehetett az LCD kottatartóról. Forradalmi újításról beszélhetnénk, de ismertsége sajnos elenyésző. [Tulajdonképpen egy e-book olvasóról van szó](#), lábkapcsolóval kiegészítve, amivel lapozni lehet. Egy kis kreativitással remek eszköz válhat belőle. Tulajdonképpen egy okos e-bookra vagy egy nem annyira okos táblagépre van szükség a tökéletes kivitelezéshez, egyetlen feltétel a megfelelő méretű kijelző. A kijelző méretét a kotta nyomtatott formájához (A/4) kell igazítani, mert a mű tagolására a zeneszerző már a mű megírásakor figyel; nem mindegy, hol van az oldaltörés, motívumkezdés (Bach és Händel a rengeteg nyomtatási hiba miatt maguk szedték a kottáikat).

Hangszeres órán a következőképpen működhetne egy ilyen szerkezet. A kotta digitális formában kerülne a diákhoz, ezzel meg lehet előzni a kotta elvesztését, de a kotta több részletben történő felhasználását, sokszorosítását legalizálni kellene (és ahogy fentebb írtam, a kotta nyomtatott formájának használatát is biztosítani kell). A Google Chrome számos ingyenes alkalmazást ajánl zenetanuláshoz (pl. hangológép, metronóm, dob gép), amelyek már önmagukban is élményszerűbbé teszik a tanulást. Tehát internetkapcsolat, vagy valamilyen offline megoldás is szükséges.

Lehetővé kell tenni a kottába való bejegyzést, „újrendezést”, amit talán a interaktív táblából ismert flipchart rendszerrel lehetne megoldani, amivel a tananyagot az adott növendékre lehet szabni, amit aztán a tanuló haza is vihet. Valamint szükség lenne egy egyszerű szoftverre, mint pl. a Band in a Box vagy a Real Band Player. Ezek a szoftverek ugyan kiválóak, de használatuk meglehetősen gyakorlottságot igényel, és a kezdő felhasználó sajnos hamar kedvét vesztheti.

Éppen ezért a Chrome Drumtrax alkalmazásához hasonlóan kellene egy olyan applikációt készíteni, amely a standard ritmusokhoz rögtönözne kíséretet, amit az aktuális hangszerhez lehetne igazítani. Megfelelő promócióval véleményem szerint sok zenetanár használná ezt a kottatartót, mert a zeneoktatás egyik alapvető eszköze újulna meg jó irányban. Hallatlan előny, hogy a kottamegjelenítő szoftverek egytől-egyig le is játsszák a

kottát, tehát a növendékeknek az előjátszás – bizonyos értelemben – otthonukban is biztosítva lenne.

Persze, az embernek támad néhány utópisztikus ötlete is. Mi lenne, ha táblagépek kerülnének a kottatartókra. Megfelelő minőségű és mennyiségű vonal bemenet és kamera használatával akár távoktatásra is lehetne használni, és néha elég lenne a zeneiskola helyett a számítógép elé ülni (a nyelvtanárok körében ma már ez nem ismeretlen oktatási módszer). Vagy akár egy egész szimfonikus zenekart is fel lehetne szerelni ilyen kottatartókkal. A Csodák Palotájában már találunk virtuális zenekart, amivel [kipróbálhatjuk a „vezénylést”](#), de mi lenne, ha az X-box mozgásérzékelőjéhez hasonlóan egy élő karmester mozgása vezérelné a lapozást, a zenészeknek nem kellene lapozniuk, és a hangversenyek közvetítése is izgalmasabbá válhatna a kottatartón levő kamera használatával, nem beszélve arról, hogy a növendékek „testközelből” nézhetnék a zenészeket.

Konklúzió

Nem lehet tudni, hogy egy világviszonylatban is mérvadó zenekar mikor fog digitális kottatartót használni. De ez előtt nem gondolom, hogy a zeneoktatásba bekerülhet egy ilyen eszköz. A hangszerboltok már jó néhány éve tartanak Magyarországon is workshop-okat, amely ha a tényleges forgalmat nem is, de az adott új termékek ismertségét biztosan növeli. Minden iskolában van nevelési értekezlet, amelyek talán megfelelő talajt biztosítanak ilyen workshop-oknak, és ha előben látják a tanárok ezeket az eszközöket, csak akkor van esély, hogy egyszer használni is fogják.

A fentiekből kiderült, hogy a zeneoktatás rendkívül sokféle, egymástól nagyon különböző eszközt használ. Meglátásom szerint a digitális kottatartó az egyetlen olyan multifunkciós eszköz, amely ésszerű beruházási keretek között általánosan elterjedhet a zeneiskolákban, és forradalmasíthatja az oktatási módszereket.

Mindentől függetlenül két dolgot szem előtt kell tartani. A tanulást, a munkát nem lehet megspórolni, sem könnyíteni, csak és kizárólag segíteni. A tanulás eredményesen csak mester és tanítvány viszonyban születik meg, akár web-kamerán, akár személyesen.

Kiss Mónika

EGYÜTT VÁLTOZUNK

Változó iskola... Igaz.

Vele együtt változunk mi is, akik benne élünk. Pedagógusok, gyerekek, szülők. Új eszközökkel, módszerekkel ismerkedünk, amelyek nagyon gyorsan beépülnek mindennapjainkba. Próbálgatjuk, melyik mire lesz jó, melyiket hogyan alkalmazhatjuk az általunk tanított gyerekek körében.

Azt hiszem, ez esetben a *hogyan* kérdésre adott válaszuk csakugyan meghatározó lehet számunkra. Mindez a pedagógus szerepének átalakulását is maga után vonhatja.

Szerencsés vagyok, hogy egy eTwinning konferencián meghallgathattam sok más kollégával együtt Prof. Sugata Mitra előadását. Magával ragadó és sokkoló volt egyszerre. Nagyon különbözött mindattól, amit korábban hallottam, amit a tanári szerepről tanultam.

A professzor különleges kísérletbe kezdett. Indiai nyomornegyedekbe számítógépet helyezett, ahol az írni-olvasni sem tudó gyerekek önmaguktól fedezték fel a gép működését.

Rájöttek, hogyan kapcsolódhatnak a világhálóra. Arra, hogy a kurzor kis kézzé változik a linkeknél, és azt is megtanulták, hogyan használhatnak angol nyelvű programokat. A gyerekek annak ellenére megértették az alapvető alkalmazások működését, hogy számukra idegen volt a közvetítő nyelv, és maga a számítógép is. Aki rájött a kíváncsi gyerekcsoportból valami újdonságra, megmutatta társainak is, hogyan működik. Utána már ők is alkalmazták az új felfedezést.

Sugata Mitra professzor egy igen érdekes kérdést tett fel. Képesek a gyerekek önmaguktól, tanári közvetítés nélkül is tanulni? A válasz ebben az esetben határozott *igen* volt. Megdöbbentő volt a kérdés, az arra adott válasz és a videó, amely meggyőzően igazolta a feltevést.

Számtalan kérdés megfogalmazódott bennem is. Mi lehet a tanár szerepe? Már nem élő a kép, miszerint a katedra magasáról közvetíti ismereteit az őt figyelmesen hallgató fiataloknak.

A gyerekeket érdekelte a titokzatos masina, a számítógép. Saját érdeklődésük vált a motiváció forrásává, amiért érdemes volt még több figyelmet fordítaniuk a gép felfedezésére.

Érdeklődés, felfedezés, együtt tanulás – ez az, amiben társai lehetünk diákjainknak. Partnerek lehetünk abban, hogy minél inkább motiváló tanulási környezetben, érdekes feladatokon át keressük közösen a válaszokat kérdéseinkre.

Hol, hogyan használhatjuk mindebben a folyamatban a modern technikai eszközöket? Ott, ahol valódi célunk van vele.

Azt gondolom, nem szerencsés mindig, minden esetben feltétlenül IKT eszközöket alkalmaznunk, hiszen nem ebben az öncélú használatban rejlik az innováció. Inkább az lenne lényeges, hogy úgy és ott használjuk azokat, ahol helyük van. Ott, ahol a segítséget, motivációt, esetleg magát a megoldáshoz elvezető utat találhatjuk meg velük, általuk. Úgy érzem, bizonyosan akad erre alkalmas idő, lehetőség iskolai mindennapjaink során.

Az osztálytermünk ajtaja az eltelt évek folyamán kinyílt, sok-sok barátot befogadott számos európai országból. Az ajtóhoz a kulcsot éppen az eTwinning program, illetve az internet, a modern technikai eszközök nyújtották.

Hogy mi az eTwinning? Egy fantasztikus lehetőség. Egy olyan program, ahol európai országokban tanuló diákok tanáraikkal együtt közös projekteken dolgozhatnak, biztonságos virtuális környezetben. Az internet, a portál megadja az együttműködés feltételeit.

Azt, hogy egymásra találhassunk, olyanok, akik másként talán nem is találkozhatnánk. Hogy megismerjünk más kultúrákat, érdekességeket, módszereket, hogy együtt dolgozzunk ötleteinken, és a munkánkat a TestvérTéren, azaz a projektünk felületén megjeleníthessük.

Emlékszem, korábban mennyire szerettem volna, hogy olaszul tanuló kisdíákjainnak olyan olasz barátokat találjak, akikkel levelezhetnének. Az eTwinning program létrejötte előtt (2005) három éven át kerestem olyan olasz kollégát, aki segíthetett volna nekünk. Akkor, három év után, végre megismerhettem állandó olasz partnerem, Laura Maffeit. A kalandok elkezdődtek. Közös élmények, közös tanulás, közös projektek alakultak ki úgy, hogy mindannyian jól éreztük magunkat közben.

A gyerekekkel közösen megismertük olasz barátaink mindennapjait, ünnepeit. Kis üzeneteket írtak diákjaim olaszul, bemutatkoztak egymásnak a TestvérTéren, megosztottuk egymással élményeinket. Mindehhez olyan alkalmazásokat is felfedeztünk partnereinkkel, mint a voki.com, amellyel vidám beszélő karaktereket hoztak létre a gyerekek. Így az olasz nyelvi órán elsajátított bemutatkozási fordulatokat valóban fel tudtuk használni a gyakorlatban, szórakoztató módon.

A diákjaink közös verseket írtak a barátságról olaszul. A magyar gyerekek elkezdtek a verset, amit elküldtünk elektronikus úton az olasz partnereinknek. Ők folytathatták a magyar barátaik által megkezdett gondolatokat. Éppen ez a barátság adta a motivációt arra, hogy a gyerekek kedvet kapjanak a tanuláshoz. Az olasz nyelv a számukra olyan hasznos közvetítő eszköz, ami által kapcsolatba léphetnek társaikkal.

Megtapasztaltuk, hogy nem vagyunk egyedül. Élhetünk egészen kicsi faluban, vagy nagyvárosban, a közös kalandok által valóban kinyílik az osztályterem ajtaja. Diákjaink megértik, mit jelent a máság tisztelete, a kulturális sokszínűség, az elfogadás. Átélik a közösen végzett munka örömét és azt, hogy ennek a munkának értéke van.

Az eTwinning program – ahogy a projektek során használt IKT eszközök, web 2.0 alkalmazások – nagy segítséget jelentenek abban is, hogy a gyerekeket jó közösséggé formálják. A feladatok együttműködésre, egymás segítésére épülnek. Kicsik és nagyok közösen tevékenykednek, jókedvűen, közös pedagógiai cél elérése érdekében. A gyerekek együtt dolgoznak osztálytársaikkal, ahogyan más országokban élő kortársaikkal is. Az átélt kalandokat IKT eszközökkel dokumentálhatjuk. Színes prezentációk, videók, beszkenelt rajzok segítenek abban, hogy barátaink, valamint a helyi közösség is megismerhesse munkánkat.

Változó iskola, új élményekkel. Örülök, hogy ezeknek én is részese lehetek pedagógusként. Ahogy annak is, hogy sok-sok diák és kolléga, szülő lett a társam ebben a nagyszerű, kalandokkal teli utazásban.

4. INTERAKTÍV TÁBLA AZ ISKOLÁBAN

ÁLLANDÓ

Változó iskolának hívták, bár Eszter sosem értette, miért. Az évek során megkopott, már csak vörösesnek mondható téglá oromzatával, a majd' kétembernyi, öblös és korhadó fakapujával, valamint a patinás cseréptető-szegélyeket vigyázó mészakő-oroszlánokkal a város talán legállandóbb épületének tűnt. A kerület többi háza egyébként könnyű faszerkezetű, illékony tákolmány volt – legalább is, a lány szemében –, és semmi esélyük nem volt az „érettség” elérésére. Eszter magában bírálta az utca épületeit (hogya miért pont ezt az utcát választotta, az maradjon rejtély), az alakjukat, a falak színét és anyagát, az ablakok alakját, sőt, még a mögülük halványan áttetsző függönyöket is; az ajtófélfát, a kilincseket, a kilincsgombokon az apró kulcslyukakat; a tetőcserép színét, a postaládákat; de legfőképp: a korukat. A legsúlyosabb vádpont a Révai utca vidám, ámde jellegzetességeket nélkülöző házai ellen, az életkoruk volt. Csupán évek kérdése volt, mikor nedvesedik el az alap, indul rothadásnak a fa, penészesedik be a vakolat, mígnem ingatag kártyavárként magába roskad az egész lakótelep, és avas lomtengerként ringatja tovább a régi iskolát. *Állandó* – nem repesett még így szótól titokban a lelke, nem érezte soha ennyire biztosnak a világot a talpa alatt, mint ettől a régi tégláépülettől. Ami az ő esetében nagyon is fontos szempont volt. Eszter szereti lehorgonyozni magát – emlegette néha az édesanyja –, és inkább a kikötőből szemlélni a világot.

Senki sem tudta jobban, mint Tóthné – de még ő sem érezhette azt a nyomást a metrón reggel, az iskolában, ha helyettesítettek, a menzán, ha elfoglalták a *helyét*. Az orvos gyenge idegrendszernek hívta. Valójában elég volt egyetlen legyintés a nagy műgonddal felépített kártyavárra, Eszter számára egyenlő volt egy kivédhetetlen csapással, amely képes volt órákra megbénítani a józan tervezetet a fejében. Az ilyen ritka alkalmak elkeserítették és belécsöpögtették a valótlan gyűlöletet az *odakint* iránt. Az egyetlen hely, ami kiragadta a hosszú, tétlen órákból, amelyeket a szobájában töltött a sírás kényszerétől feszülő koponyával, ez az öreg épület volt, a Révai utcában. Egy ilyen ritka alkalom űzte el otthonról ma is, mikor már képtelen volt elviselni a kis szoba egyre fogyó levegőjét, és már kellő veszteségérzetet keltett benne saját gyávasága.

Sebes léptekkel sietett el hazulról, válasz nélkül hagyva az édesanyját, nyitva a kaput, üresen a gondolatait. A Rigó-közig – amely valójában egy névtelen, omladozó kapualj volt, a magasban ablakokkal, a párkányokon kaspókban muskátlikkal – már szinte

száguldott, széldzsekiébe fogva a port és fonnyadt virágszirmokat, amiket a korai ős sodort felé a folyékony napsugárban úszva. Csak mikor az ódon iskolához ért, meghallva a rozsdás szélkakas méltatlan nyikorgását, a téglákat fojtogató tűztövis apró ág-bogainak halk susmusát, a mészkőoroszlánok parancsolta méltóságos csönd végre visszaadta a lélekjelenlétét. Legalábbis annyira, hogy végig tudja gondolni az előbbi kirohanását és a pár órányi pocsék összetörtséget, ami már-már állandóvá kezdett nőni a mellkasában.

Átlagos napnak indult. A metró reggel tömve volt groteszk alakokkal, mint a régi drámákban a szörnyeket megtestesítő álarcok. Félrelépett az autók kerekéről felcsapódó szemét elől, ahogy az aluljáró zebráján megtorpant a többi gimnáziumi tanulóval együtt. Azok csevegtek és nevetgélve átsétáltak a túloldalra, mint mindig – Eszter ilyenkor irigykedve nézte őket: nem is tudták, mennyi kockázatot vállalnak fel minden egyes reggel olyan könnyelműen. Neki kemény, bár az évekkel egyre inkább megszokott koncentrációt igényelt eljutni az iskoláig. Nem mondhatnám, hogy még mindig félt, csak tudta, mik az esélyei, ha átsétál egy csatornafedélen vagy nem várja meg a zöld jelzést. Az első meglepetés az iskola kapujában érte: épp besuhant a hatalmas, íves kapun, amikor a jobb oldala felől valami elképesztő sebességgel majdnem beléütközött. A valami két karbantartó volt, olyasmi kék ruhában, amit a csatornaművek dolgozóin szokott látni. Az aula dicsőségfalához három hatalmas, keskeny kartondobozt állítottak, és láthatóan újabbakkal tervezték asszimetrikussá tenni Eszter kedd reggelét. A dobozokban táblák voltak; egy pályázaton nyerte őket az iskola, és a programban részt vevő tanárok szinte varázslatos képességeket tulajdonítottak az eszköznek. Eszter ajka lebiggyedt a gondolatra, aztán rögtön az azt követőre: miért lenne jobb ez a tábla, mint a bevált módszerek? Aztán, a másik gondolat szinte villámsújtva csapott le az előzőre: mindig a jól beválthoz, a változatlanhoz vonzódsz. Ez utóbbi egy száraz hang volt, olyasféle, ami közli vele a vizsgák után, hogy sajnos, nem sikerült olyan jó eredményt elérnie, hogy bárhová is felvegyék. Efféle gondolatok sikoltottak az agyában szinte nap mint nap, ez azonban most szinte megviselte Esztert. Az anyja így is fölösleges terhelésnek tartotta a külön középiskolába való jelentkezést, az orvos csupa merő kitörési ösztönnek. Ő pedig: egy esélynek. Egy esélynek, hogy változhasson.

A rákövetkező órák messzire nyúltak fölötte, ahogy ezerszer átrágott gondolait újra meg újra büntudattal csócsálta meg. A harmadik órára – magyar irodalom – a második emeleti előadóba tartott, de lassítani kellett, amikor észrevette a kékruhás alakokat, a

kezükben összetépett kartonok és egy szerszámosláda: épp távoztak. A teremben a megszokott zöldmázás tábla helyett, amit még kisiskolás korában megszokott, egy széles, vakító fehér felület vigyorgott vissza rá csálén, szinte kihívóan. Eszter beharapta az ajkát, elhaladt mellette és leült. A közvetlen közelében érezte az apró elektromosságot, ami a bőrén pattogott. Az apja gyakran említette, mennyire keveset szánnak az iskola felújítására; az épület szép volt, de az eszközöket illetően nem naprakész, és Tóth Attila, mint a modernizáció támogatója és lánya tökéletes ellentéte, kevesellte az erőfeszítést, amit az iskola a tanulói fejlődésére szánt. Eszter ilyenkor csak hallgatott: ő imádta a régi táblákat, a régi székeket, még a régi tanárokat is – viszont utálta a krétaport és a fóliás írásvetítőről való másolást, ami mind az „avult módszerekhez” tartozott.

Az órán egyre zavartabb lett: ellenszenve nem a táblával szemben nőtt, hanem önmagával. Bárcsak olyan szilárdan állhatna, mint az a régi iskola! A tanár lelkesen magyarázott az asztalánál. Felajánlotta a diákoknak, hogy próbálják ki az új „kütyüt”, ahogy hívta. Egyszer Eszternek is odanyújtotta a tollat, és ő közel volt ahhoz, hogy elfogadja. De túlságosan félt: attól, hogy a toll nem működik majd, hogy a szokatlan érzéstől egyszerűen képtelen lesz bármit is írni a táblára. Másodpercek múltán megértő mosolyt kapott. A magyartanárra az egyike volt azoknak, aki tudott a nehézségeiről, és nevén is tudta nevezni a betegségét. *Obszesszív*.

Kicsöngettek, és fellélegezhetett. Összeszorította az ajkát, ahogy a mosdóba sietett, és többször lelocsolta az arcát hideg vízzel. Az orvos szerint a génállománya volt a hibás. Vagy a stressz. Vagy a megfelelni vágyás. Az esetében szinte bármelyik lehetett: az anyja otthon ülve aggódott érte, a mindennapi stressz óhatatlanul *kompulzív* tüneteket produkált, és mindezt összeadva megkapta a harmadik lehetőséget. Voilá. A Változó Iskola téglafalába csavarozott kis arany plakettre gondolt: kétségkívül az érettség jele. Hát meg fog érní arra, hogy kezelje.

A következő óra jobban ment: bár az *interaktív tábla* nem nyerte el a tetszését, új gondolatba önthette a formáját, amíg gondolkodott. Ha a cél a hozzászokás, akkor lépésenként haladhat vele – megszabadulni úgysem fog tőle. Sokszor gyakorlatozott ilyen apró kompromisszumokkal. Egy séta a Révai utcán túl, aztán még egy, ismeretlen buszútvonalak, új emberek, új helyek persze, ritkán vágott bele ilyesmibe, csak amikor a *legszilárdabbnak* érezte magát.

Itt megállt a visszagondolásban, ahogy egy félszemű, cirmos macska helyezkedett mellé az öreg épület keskeny lépcsőin ülve. Így visszanézve, talán nem is a táblával volt a gond – biztosan nem. Arrébb fűjt pár őszi bolyhot, toppantott egyet a lábával és az órájára nézett. Ilyen rövid lett volna a nap? Talán a változások vették el minden időérékét – vagy a sokkal rövidebb vázlatok, és a monoton darálás hiánya, ami máskor betöltötte szélteben-hosszában a termet. A keze ilyenkor már gépiesen, ő maga félig öntudatlanul is képes volt írni. Most az iskola egyenesen szórakozás volt – kivéve az utolsó órát, ami az utolsó csepp volt a pohárban és bénult kedvvel jött haza, hogy bezárkózhasson.

Bár obszesszív-kompulzív tünetei voltak, Eszter valahogy sohasem volt notórius jó tanuló, vagy legalábbis nem abban a vegytiszta értelemben. Képi módszerrel tanult, általában valahogy vizuálisan emlékezett a sorok és oldalak képére, és el tudta olvasni a fejében a szavakat. Így ismételt. Most is hümmögve visszaidézte az órák képeit, hogy kicsit gyakoroljon. A felirat nagy piros betűkkel: Orosz romantika. A háttérben a moszkvai székesegyház. Alcím: történelmi háttér. Alatta pontokban, napóleoni háborúk, felkelések, francia tanítatás. Meglepve tapasztalta azt a pontos képet, amit az agya elő tudott hívni az óráról – annak ellenére, mennyire képtelen volt figyelni.

Eszter végül is kipróbálta a táblát. Az utolsó órában (ami történelem volt) történelmi szóláncot játszottak, bevonva az új interaktív segítséget. Valaki elkezdte egy évszámmal, egy másik folytatta valami hozzá kapcsolódó emberrel, eseménnyel – vagy egy másik évszámmal. Ő is kiment, és felírta az Ősiség törvényének évszámát, 1351-et. A toll sima és hideg volt a kezében, az apró pixelpontok engedelmesen vonultak a vezetése alatt. Apró elektromosságot érzett és nagyon meggyőző izgalmat. Akkor valaki megszólalt hátulról: *Na, nem harapott meg?* Az illető Bóta Marci volt, egy kócos, vörös, minden lében kanál, akinek a vigyorát mindig ezer szeplő tarkította. Kihívón nézett Eszterre, és láthatóan bosszankodott is – öt rossz megoldás egy elégtelen feleletnek számított. Marci épp ennyit zsebelt be az elmúlt tíz percben. Eszter egy percre megkövült és döbbenetesen állt a táblánál, azzal a hirtelen késztetéssel, hogy visszaszól valami csípőset. *Az a régi iskola lebomlik húsz éven belül, én viszont nem.* Végül, halk hangon nemet intett, és a helyére sietett. Onnan pedig a gondolatai kénköves bugyraiba szállt. Obszesszív-kompulzív szindróma. Az alkalmazkodás képességének hiánya.

A téglaverandán ülve, hirtelen felindulással, előhúzta a gondosan összehajtott lapot a kabátja zsebéből. *Középfokú Köznevelési Intézmények Felvételi Információs Rendszere; Jelentkezési lap*. Elővette a zsebtollát, és a hideg felületre terítve a lapot, figyelmesen elkezdte kitölteni. A cirmos leheveredett mellé, és leplezetlen érdeklődéssel ellenőrizte a rubrikákat. Bólgatott volna Eszter e tettének helyességén, ha ismerte volna az emberi mimikát – így csak hosszú, fekete farkát lóbálta ide-oda, bösz egyetértésben.

Andó Anita

VÁLTOZÓ ISKOLA

avagy Judit és Sári tanító néni esete

Judit a gyerekekkel kedves, nyugodt természetű tanítónő, aki az információs technológia ranglétráját bejárta. A számítógép, okos telefonok, ebook olvasó használata nem okoz neki cseppet sem gondot. Az informatikai ranglétrán való lépkedést tette nagyobb részt kíváncsiságból és igen, jól érzi az olvasó, kis kötelességtudatból is. Ő az Y generáció szülöttjeként lehetőséget kapott nemcsak az iskolai közegben megismerkedni a virtuális valósággal, hanem szüleitől középiskolás korában megkapta első komolyabb számítógépét.

Amíg édesanyja az ő korában kötögetett vagy olvasott, addig Judit a barátaival chatelt délutánonként. Na, de ne vágjuk ennyire rövidre a történetet, Judit tanítónővel a következő sorokban úgyis alaposabban megismerkedhetünk.

Írásomat kezdhethném egy vénasszonyok nyarának nevezett őszi napon, amikor ismét megszólal – Isten tudja hányadszor – az a bizonyos csengő, ám, remélhetőleg csak parányi csalódást okozva ezzel az olvasónak, kusza soraim egy nyári napos reggelen érik Juditot.

A nyár már elbúcsúztatta két hónapját, amikor egy forró augusztusi napon tanítónőnknek korán kellett kelnie. Nem azért, hogy időben elinduljon valamelyik magyar város hívószavára és megcsodálja annak rejtett kincsét. Más volt az ok. A pedagógusok nyári szünideje – nevezzük így, szünidőnek –, sem telik teljesen zavartalanul és kötetlenül a közhiedellemmel ellentétben.

Judit továbbképzésen vett részt a szabadsága alatt. Interaktív eszközökre pályázott iskolája, melyeket sikeresen megnyert az intézmény.

A fiatal tanítónő azok között a szerencsés pedagógusok között tudhatta magát, akik a tanévben interaktív táblával felszerelt osztályterembe léphetnek be. Igen ám, de az ilyen eszközök nem arra valók, hogy díszítsék a terem falát! Az eszköz akkor válik igazán értékké, ha nem mint díszítő elem funkcionál az iskola életében, hanem annak szerves részévé válik.

Interaktív taneszközöket manapság bárki szabadon vásárolhat, akinek van elég pénze hozzá. Drága eszközökről van szó, emellett nagy helyigényük miatt egy panel-

szobában aligha szerelhetné fel pedagógus kolléga a „csodatáblát”. Na meg aztán ahhoz, hogy hatékony, sikeres használóvá váljon az interaktív tábla és eszközei tulajdonosa, szerencsés, ha előtte tájékozódik, miként, hogyan használható. Nem vagyunk másként a többi műszaki kütyüvel, és a tanítónő sem gondolta ezt másféle módon.

Judit nyitott személyisége, fiatal kora, konstruktív pedagógiai szemlélete nagyban segítette, hogy érdeklődően fogadja a tábla használatának esetleges akadályait.

Gyermekek iránti szeretete, változásokat tűrő, rugalmas gondolkodásmódja erősítette abban, hogy a Balaton hús vize helyett egy légkondicionálatlan helyiségben szívja magába, amit még nem tudott a digitális pedagógia világáról.

Naponta elérhető volt közösségi oldalon, ahol nemcsak a diákjaival váltott pár szót, hanem azok szülei ilyen fajta megkeresését sem utasította sosem vissza. Létrehozta adott osztálya csoportját, ahol az iskolával, osztállyal kapcsolatos képeket, információkat osztották meg egymást között.

Kanyarodjunk azonban vissza a nyári interaktív tábla használatára tanító tanfolyamhoz, ahol Judit megismerkedett Sári nénivel. A tanítónők találkozása, mondhatni sorsszerű volt, de ennek eldöntését az olvasóra bízom. Egymás mellett foglaltak helyet az előadáson, így csak idő kérdése volt, mikor váltanak néhány szót.

Sári néni a nyári továbbképzéseket nyűgként élte meg mindig is. Szerette volna, ha nyáron nem terhelik agysejtjeit különféle tanítási utakkal, módszerekkel. Azt gondolta, hogy a több évtizedes gyakorlat, amit maga mögött tud, elegendő arra, hogy a néhány év, ami még előtte áll, sikeres és hatékony legyen diákjaival. A változásokat nem kedvelte, csupán elviselte. A hagyományos pedagógiai módszer híve volt. Akármennyi továbbképzésen, tanfolyamon, kiegészítő képzésen vett részt, az elhangzottakból keveset alkalmazott a mindennapi tanítási folyamatában. A számítógéphez alapszinten értett, azonban nem jelentettek számára egyebet az ITK- s eszközök, mint műszaki cikkek. Így esett meg, hogy tanítási óráira a szókérttyűt maga írta, a szemléltető képeket maga rajzolta. A saját készítésű taneszközöket nagy becsben tartotta, gondosan gyűjtögette. Ezek voltak Sári néni kincsei.

„Nekem ne mondja meg olyan ember, hogyan tanítsak, aki életében nem tanított kisiskoláskorúakat!” – morfondírozott magában egy-egy képzés elvégzése után.

A mostani interaktív tábla használatát bemutató képzés sem keltette fel különösen sok változást megélt kíváncsiságát.

– Nem értem, miért kell már nekem ilyen képzésre eljönnöm? – súgta méltatlankodva Juditnak a tanfolyam közben, majd folytatta monológját. – Tanítottam majdnem negyven évet, néhány év múlva nyugdíjba megyek, és most még tanuljak interaktív táblát használni? Elég a gyerekeknek, ha a táblára felírom az anyagot, nem kell nekik ilyen hókuszpókusz! – vont le a következtetést Sári néni, és várta a tanítónő reakcióját.

– Számomra sem kellemes ebben a kánikulában ücsörögni és figyelni. De mindent a gyerekekért! – igyekezett együttérzően, udvariasan felelni Sári néninek. Szóváltásuk ennyiben is maradt.

A képzés szünetében Judit tanítónőt nem hagyta nyugodni Sári néni kijelentése, ezért megpróbálta keresni társaságát. Azt szeretne volna megérteni, hogy pedagógus kollégája miért ilyen elutasító a változást hozó eszköz és az azzal járó tanítási módszer ellen. A gondolatok kavargtak a fiatal tanítónőben, amikor megszólította kollégáját:

– Elnézést kérek, megkérdezhetem, hányadik évfolyamon tanít majd szeptembertől?

– Tegezzük nyugodtan egymást, hiszen kollégák vagyunk! – mosolyodott el Sári néni, közben egy száradó pogácsát emelt el a kínáló asztalról. – Első évfolyamos kis diákjaim lesznek. Őket végigkísírem 4. évfolyamos korukig, aztán elbúcsúzok az iskolai élettől. Nyugdíjba megyek. – Majd jelezve mondandója végét, Sári néni jóízűen beleharapott a pogácsába.

– Nagy könnyebbség a tegezési forma, köszönöm! Értem. Biztosan örülnek majd a gyerekek, hogy modern eszközzel tanulhatnak! – igyekezett Judit szakmai témáról diskurálni kollégájával.

– Biztosan, bár nem sokat fogom használni a táblát. Félek, hogy valamit még elrontok rajta, aztán meg ki sem bírom fizetni az okozott kárt! Úgy hallottam, hogy nagyon sérülékenyek ezek az eszközök. Nem hiányzott ez az osztályterembe, mikor a meglévő berendezésekre sem vigyáz sok gyermek! – fakadt ki a tanítónő.

– Nem lehet az eszközöket egyszerűen elrontani. Azért vagyunk itt, hogy megtanuljuk, hogyan ne rontsuk el! – sietett megnyugtatni Judit Sári tanítónőt, majd maga is elvett kettő pogácsát.

– Akkor is bajos ez már nekem. Nem hiszem, hogy a tábla csodaeszköz lenne! A tananyagok elkészítésére sincs időm. Nem tudom, hogy gondolták ezt? – folytatta hitetlenkedve Sári néni.

– A tábla nem csodaeszköz, viszont hasznos a mai gyerekek oktatásában-nevelésében. A színes, mozgó képek, videó vetítésének lehetősége, mozgatható tartalmak motiválnak, készségeket fejlesztenek, rejtett módon is. A mentett tartalmakat a gyermek otthoni gépén eléri, amikor csak szeretné. Tananyagokat nagyon sokan készítenek, tesznek közzé a világhálón – próbált a tábla mellett érvelni Judit.

– Öreg vagyok már én ehhez! Van egy email címem, ami a munkahelyemhez kell. Fiatal vagy, most kezdted a pályát. Annak idején a tanító átadta az ismeretanyagot, amit a diákok elsajátítottak, nem volt divat mozgolódni az órán. Rend és fegyelem volt, tekintély. Most?! Nem lehet győzni, lehetetlenséget várnak el tőlünk! – kételkedett továbbra is Sári néni.

– A tekintélyt igaz, nehéz megtartani, de bízom benne, hogy nem veszett el teljesen. A mai generáció nem olyan, mint akár az én osztálytársaim voltak. Sok türelmet, figyelmet, szeretetet követelnek maguknak, és a követelésen van a hangsúly. Megértem őket, nem könnyű a gyorsan változó világban felnőni.

– Milyen módszerekkel tanítod a gyerekeket? – érdeklődik Sári néni.

– Mikor melyik tanítási módszer szükséges véleményem szerint. Leggyakrabban, ami szerint tanítok, az a csoportmunka, differenciált egyéni munka és a páros munka. A frontális formát sem felejtettem el, de nem kerül előtérbe annyiszor a tanórákon – válaszolt Judit tanítónő.

– Dicséretes, hogy ennyi energiád van! Én is lelkesen, fiatalosan vettem bele magam a szakmába. Minden órára nagy gonddal készültem, aztán rájöttem, hogy nem győzöm követni a változásokat. A gyerekek régen is megtanultak egy kréta és tábla mellett írni-olvasni és számolni, nem volt szükségük ennyi eszközre. Ne értsd félre, nem vagyok ellenük, mint ahogyan az hangzik, de nem hiszek bennük! – jelentette ki nyílt őszinteséggel Sári néni fiatal kollégájának.

Judit kissé meglepődött, de folytatta a párbeszédet idősebb kollégájával:

– Megértem, hogy ennyi idő után nehéz a gyerekekkel. Talán majd én is hasonlóan fogok vélekedni pár évtized után. Jelenleg nem így érzek, ahogy te. Nem esik nehezemre az elfogadás, hiszen az információs technológia nélkül lehet élni, de nagy lemaradásokat

tapasztalhatunk meg használatuk hiányával. Ez a fajta kommunikációs lehetőség számomra nem nyomasztó, sőt természetes. Persze, meg kellett határozni a mértékeket, mikor ne keressenek az oldalon, de nem panaszkodom. Nem ért semmilyen sérelem ebből a szempontból. A kolléganőm mesélte előző tanévben, hogy mennyire segítette a tábla használata a tanóráit. A gyerekekkel csökkentek a fegyelmezési problémái, és a tanulmányi nehézségek sem voltak olyan számottevőek, mint azt addig tapasztalta. Szívesen dolgoztak együtt, alig várták, hogy az interaktív tábla segítségével tanulhassanak. A házi feladatot az osztály nagy része megoldotta, előfordul, hogy szorgalmi feladatokat kértek. Természetesen az óráira való felkészülés több időt vett igénybe eleinte, de azok a tananyagok, amelyeket készített, gyorsabban, egyszerűbben variálhatók, mint a papíralapú szemléltetők voltak. Idővel a felkészülésre szánt idő rövidül.

– Értem. Az unokám jövőre kezdi az általános iskolát. Előző év karácsonyra mobiltelefont kért a Jézuskától. A szülei vettek neki, ha nem is a legdrágább fajtát, de minden ovisnak van, így ő sem maradhatott le. A számítógép már most nagyon érdekli, apukájával együtt néznek mesét, hallgatnak zenét a gép előtt ülve. Ő biztosan örül majd a táblás tanításnak. Az édesanyja a mesét már ebook olvasón olvassa neki esténként, néha meg is engedi a csöppségnek, hogy önállóan lapozzon a kis ujjacskájával. Nagyon aranyos, készült róla kép, ahogy figyel és lapoz. Ha nálam alszik, nyomtatott könyvből olvasok fel neki. Azt is szereti, viszont érzem, látom rajta, hogy olykor az elektronikus eszközkönyvnek jobban örülne. Főleg, amikor nem csúszik az ujjacskája a papíron, ahogyan azt szeretné. Tündér! – derült fel az arca egyszerre csak Sári néninek. Látszott rajta, hogy unokájáról való mesélése kizökkentette a szakmai komorságából, mintha elgondolkozva nézne maga elé.

– Milyen boldog lesz majd, hogy mamája táblát tud kezelni! – biztatta mosolygósan Judit kollégáját.

– Hm. Tudod, úgy érkeztem erre a képzésre, hogy hagyjanak engem békén minden új változással! De most?! Nem is tudom, ahogy beszélgettünk, eszembe jut az unokám, mintha kedvem lenne alaposabban megtanulni a táblahasználat minden csinját-binját. Nem mosolyogtatni való ez, szerinted?! – kérdezi kolléganőjét kissé félszegen.

– Egyáltalán nem mosolyoglak meg! Tiszteletreméltó, hogy idősebb korban akar az ember tanulni, ráadásul nem öncélból teszi ezt! Nézd, ha nem fogsz annyira aktív interaktív eszközhasználó lenni, mint a fiatalabb kollégáid, az sem baj! A lényeg, hogy az

esélyt megadod a diákjaidnak a mai kor kihívásaival szemben. A hagyományos oktatást sem kell teljesen fiókba zárnod, csupán kissé háttérbe szorítanod. Az egyensúlyt megfogod találni a tanítási-tanulási folyamatban, bízz magadban, megérzéseidben, a tanulók reakciójában! Viszont most úgy látom, hogy vissza kell mennünk, mert kezdődik a gyakorlati oktatás.

Judit szavai megnyugtatóan hatottak Sári nénire. A két kolléga között létrejött egy megmagyarázhatatlan kapcsolat. Lassan visszamentek a terembe, ahol az előadó készséggel várta tanulni vágyó kollégáit, akik életkortól függetlenül gyülekeztek.

Mondanom sem kell a kedves olvasónak, hogy Judit és Sári néni páros munkában együtt dolgoztak. Együtt készítettek tananyag részleteket, és nagyon jól megértették egymást az életkor- és véleménykülönbség ellenére.

A tanévben Judit és idősebb kolléganője tartották a kapcsolatot, na nem levélben, hanem közösségi oldalon! Sári néni igyekezett több módszert alkalmazni a tanóráin, amelynek sikerélményeit megosztotta Judittal. Egymást biztatták, kölcsönöztek ötleteket, mutatták meg az osztályról árulkodó képeiket. Sári néni sem kizárólagosan az e-mail címet használta már ezek után, sőt unokájának is megmutatta egyes interaktív feladatait. Nagy örömmel töltötte el, mikor látta ennek a tanítási szemléletnek a sikerét, hatékonyságát, és bánta, hogy nem használta már gyakorlatában korábban. A kissé merev, zárt szemléletmódot felváltotta szépen, lassan a nyitott, rugalmas, befogadó tanítási-tanulási módszerek sora. Tanulni és hatékonyan tanítani sosem késő!

Egy valamivel vagyok még a kedves olvasónak adós. Felmerülhetett a kérdés, hogy ki vagyok én, aki ezt a történetet megosztotta? Nos, fogalmazzak úgy – és talán minden érthető –, hogy egykor „Sári néni” voltam, viszont a gyerekek feltétel nélküli szeretete, az elhivatottságom, kíváncsiságom, akaratom felülkerekedett az egyfajta szemléletmód követésén, a méltatlankodásomon, lustaságomon. Ma már igyekszem Judit szemével, lendületével végezni hivatásomat, minden nehézség ellenére. Nem lehet ez másképpen egy 21. századi pedagógus esetében!

Hogyan alakultam át Sári néniből Judit tanítónővé? Nos, az már egy másik történet.

Soós Anna-Mária

Jules Verne Iskola, Brassó

PÁRHUZAMOS VILÁGOK

Hideg, zsúfoltság, tömeg, zötykölődés az autóbuszon, így kezdődött minden tanítási napom. Az iskolásaim egytől egyig jobb sorsra érdemes, hátrányos helyzetű gyerekek. Az iskola meleg, otthonos, én pedig gondolkodtam, hogyan lehetne legalább írni, olvasni megtanítani a társaságot. Mivel motiváljam őket? „*Anyukám es alfabéta, apukám es alfabéta*” Ez azt jelenti, hogy egyikük sem járt még betűországban. Sok más, európai országban viszont igen. És nem üdülni mentek.

Próbálkoztam ezzel, azzal. Az asztalokra, falakra betűket rajzoltam, a kissé kopott, sötétzöldre festett táblát pedig teleírtam. Az eredmény, a híres balladát parafrázálva: mit tanultak péntekig, elfelejtődött hétfőre. De úgy örültek minden játéknak! Csillogó szemük elfelejtette a reggeli utazás kényelmetlenségeit.

Egy évvel később: a város, de lehet, hogy az ország egyik legszebb iskolája, minden tanterem interaktív táblával felszerelve, tisztaság, fény, kényelem. Az elsősök pedig jó anyagi körülmények, szerető családok birtokosai. És én ismét gondolkodom, hogyan kellene tanítani őket?

Tavaly az volt a probléma, hogy a kistestvérré kell vigyázni. (És tudott is a hatéves a kicsire vigyázni.) Idén az is gond, hogy meg kell kötni a cipőfűzőt. Figyelni kell. Egymást meg kell hallgatni. Mivel tudnám lekötni őket? A régi osztályom mindennek örült, a gyerekek a játékokban lelkesen vettek részt. Idén is örülnek, de kicsit másképp. Annyi mindenük van, annyi mindent tudnak már, vajon mi érdekli őket? Tudják, mi az a Facebook, a laptóptól sem idegenkednek. Van, aki már a betűket is ismeri. Általában tájékozottak a világ dolgairól. Egy dolgot viszont nehezen fogadnak el: azt, hogy léteznek korlátok és szabályok. Ami mindenki számára teljesen új, az az interaktív tábla. Büszkék rá, nekik ilyen is van.

Én viszont félek. Itt az a hatalmas, szép, fehér tábla, állítólag okos is, mihez kezdek vele? Hogy hagyományosan is lehet használni, azt megmutatták, lehet írni rá, képek is vannak rajta, de egyéb?

Hát keresgéljünk az Interneten. Jaj, de ügyes vagyok! A cinege cipőjéhez készíték egy csodaszép bemutatót, még madárhangok is vannak benne. Biztos érdekes lesz! Lenne is, ha a gyerekek nem lennének annyira fáradtak. De mit számít az, én sokat dolgoztam, ízlik, nem ízlik, a bemutatót el kell fogyasztani! A táblahasználat egyik arany szabályát ekkor tanultam meg: a táblát kell a tananyaghoz igazítani és nem fordítva. Nagyon sok érdekes alkalmazás létezik, nagy a lehetőségek tárháza. Válogatni kell. Azért, mert valami érdekes, nem kell mindjárt másnap kipróbálni. Meg kell tanulni, el lehet tenni, s ha szükség lesz rá, majd elő lehet venni. A gyerekek lassan hozzászoknak, a tábla, A TÁBLA életünk része lesz. Majd' mindennap használjuk, de ha érdekesebb játékot találunk, lehet be sem kapcsoljuk.

Eleinte a kész anyagokat töltögetem, ezeket használom. Érdekes, rövid idő alatt belátom, nem ez az én utam. Meglepődöm rajta, biztos a csodát a táblától várom. (Az utóbbi időben munkafüzetet sem találtam olyat, amit maradéktalanul jónak ismerjek el. Nem tudom, miért gondoltam, hogy az interaktív táblán használható kész anyagok rajongója leszek.) Ki kell találnom, mi az, ami céljaimnak megfelel.

Ismét és folyamatosan a világhálót bújom. Sok fölösleges dolgot is átnézek, míg lassan megtalálom azokat az oldalakat, melyek segítségemre lehetnek. Aztán megtalálom kedvenc oldalaimat mások által összegyűjtve. Eleinte dühöngök. Miért nem akadtam rájuk hamarabb. Aztán örülni kezdek. Van valaki, akivel hasonlóan gondolkodunk. Lassan megtanulok olyan dolgokat összeállítani melyek a tanítást-tanulást szolgálják. A gyerekek pedig egyre ügyesebbek, írnak, olvasnak. A táblahasználatnak pedig szabályai vannak, s nem is olyan nehéz betartani őket.

Ami pedig rám vonatkozik, az én legfontosabb szabályom a következő: az a fontos, amiről tanulni akarunk. A tábla csak egy eszköz. Érdekes, drága, interaktív eszköz. A tanulás szolgálatába kell állítani. Nevezhetjük okostáblának, de nem a táblának kell okosnak lennie, hanem a használójának. Okosan kell használni. Helyettem nem végzi el a munkát, sőt, az én munkámat sem mindig könnyíti meg. Van úgy, hogy megnehezíti. Nem működik. Főleg, ha áramszünet van. Vagy van áram, s ő mégis eltünteti a tegnapi feltöltött képeket, hiába keresem. Ez viszont nem gyakori eset.

Megszerettem a táblát. Egyáltalán nem félelmetes. Sokat segít, sokkal szívesebben dolgoznak a lurkók, ha használhatják. A feladatokat előre el kell készítenem, óra közben pedig három mozdulattal elő lehet varázsolni mindent. Ráadásul a krétapor sem hull, a

festék sem kopik a tábláról. Amit ráírunk, azt akár el is tehetjük emlékébe. A tegnapra készített játékkal pedig ma is lehet játszani.

És most ismét gondolkodom. Vajon, ha tavalý abban a falusi iskolában ilyen lett volna, jobb lett volna az olvasási kedv? Nem tudom eldönteni. Nem is tudom elképzelni őket a tábla előtt. Lehet, azt hinnék, valami varázslat. Pedig maroktelefont most már ők is használnak, tévéje kivétel nélkül mindenkinek van. Egyesek pedig játszottak már számítógépes játékot. Talán majd egyszer ők is kipróbálhatják, milyen az interaktív táblával támogatott tanulás.

INTERAKTÍV TÁBLA AZ ISKOLÁBAN

Oktatásunk s maga az iskola is jelentős változásokon ment át az elmúlt évtizedben. Rengeteg új dolog lépett be az iskolák életébe, melyek eddig nem voltak jelen a tanítási folyamatban. A változásokhoz alkalmazkodni kell, hiszen már a mai diákok sem ugyanazok, mint gyermekkorunkban mi voltunk. Egy pedagógusnak sokkal több dologra kell figyelnie, mint a „régiekben”. Szerencsére a sok kihívás mellett vannak segítő tényezők is, melyek nagyban segítik a tanítók, tanárok munkáját. Rengeteg új eszközt tudunk felhasználni, melyek megkönnyítik munkánkat, felkészülésünket a tanítási órákra. Az Információs és Kommunikációs Technológiák (IKT) bekapcsolódtak a pedagógusok és diákok mindennapi iskolai életébe. Ennek rengeteg előnye van, ugyanakkor gyakorló pedagógusként néhány hátrányát is látom. Ezeket az előnyöket és hátrányokat sorakoztatom fel munkámban. Főként az interaktív tábla alsó tagozaton történő használatára térek majd ki.

Iskolánkban két éve van szerencsénk interaktív táblát használni az órákon. Sajnos azonban nincs minden osztályban ilyen eszköz. Négy éve vagyok a pályán. Ebből a négy évből két évet interaktív tábla nélkül tanítottam. Óriási szakadék van a két „korszak” között. Mint ahogy azok között az osztályok között is, ahol van tábla és ahol nincs. Azok a kollégák, akik termében nincs ilyen eszköz, mindig panaszkodnak, hogy nekünk sokkal könnyebb, sokkal egyszerűbb a felkészülés az órákra. Ez így is van, hiszen rengeteg előnye van a táblának.

Régen egy pedagógusnak sokkal több időt vett igénybe az órára való felkészülés, mint maga az óra megtartása. Képeket keresni újságokból, könyvekből, szókérdőíveket gyártani nagyüzemben, illusztrációt rajzolni, kézzel írni a gyerekeknek szánt feladatlapokat, s azokat sokszorosítani. Természetesen vannak olyan feladatok, órák, amelyek ma is megkívánják ezeket a módszereket, de már elenyésző a mennyiségük. A mai modern tanár, ha illusztrációt keres az órájához, bepötyögi a keresett dolgot az internetbe, s számtalan lehetőség közül választhat, amit vagy kinyomtat, vagy – az interaktív tábla jóvoltából – csak kivetít a gyerekeknek. A számítógép nagyon nagy segítség mindenben, s ha még tábla is társul hozzá, akkor egy tanórára való felkészülés ideje lecsökken annyival, amennyi ideig az illusztrációt készítettük volna. Ez nagy segítség a pedagógusoknak, ezáltal rengeteg

energiát szabadíthatunk fel, melyet másra fel tudunk használni (adminisztrálás, E-Napló beírása, statisztikák készítése). Természetesen ezekre az órákra is fel kell készülni, hiszen az interneten nem kívánt tartalmak is vannak, ezért otthon előre ki kell keresni azokat az oldalakat, melyeket meg szeretnénk mutatni a gyerekeknek, nehogy kellemetlen meglepetés érje a pedagógust.

A világ megnyílik az órákon a diákok előtt, hiszen ha még internet elérhetőségünk is van, bármit megmutathatunk a gyerekeknek a laptop és az interaktív tábla segítségével. Az éppen aktuális tananyaghoz kapcsolódó képeket vetíthetünk ki nekik közvetlenül az internetről, vagy videót játszhatunk le, vagy csak épp egy ismeretlen szó jelentését kereshetjük meg. Az alsó tagozaton, különösen első osztályban, óriási segítség a tanítók számára. A kicsik a beszoktatás időszakában még néha elveszettnek érzik magukat, s nem mindenki tudja azonnal követni, hogy mire is gondol épp a tanító néni, melyik oldalon tartunk, melyik feladatot csináljuk. De a tábla erre is megoldás. Csak kivetítjük a tankönyv aktuális oldalát, és együtt tudunk dolgozni a gyerekekkel a megfelelő táblaprogram segítségével. Ha van tábla a teremben, akkor már más IKT eszközre nincs is szükségünk, hiszen ezzel szinte mindent elő tudunk varázsolni. Nincs szükség külön magnóra, DVD-lejátszóra, TV-re. A tábla ezeket a funkciókat mind ellátja. Ha ügyes a pedagógus, akkor a táblaprogram segítségével létre tud hozni olyan digitális tananyagot, mely segíti a tananyag megértését, s képességet is fejleszt. De nemcsak tanórán tudjuk előnyeit élvezni ennek az eszköznek, hanem, ha rossz az idő, szabadfoglalkozás keretein belül is tudják a gyerekek használni a táblát. Rengeteg online fejlesztő játék, program van az interneten, melyet a tábla segítségével játszhatnak, akár többen is. A gyerekeknek már természetes dolog, hogy interaktív tábla van a teremben. Vigyáznak rá, tudják, hogy nagyon értékes. Használatát is megtanulták, hiszen nem csak a pedagógus kezeli a táblát, ugyanúgy ők is dolgozhatnak vagy játszhatnak rajta.

Azonban annyira hozzászoktak, hogy ezáltal némi hátránya is van. Mivel mindent ki lehet rajta vetíteni nekik, ezért az önálló feladatmegoldásnál előfordul, hogy problémába ütközik egy-egy kisdíák, hogy mit hova is kell írni a tankönyvben, ha a pedagógus úgy dönt, hogy az órán most nem vetíti ki a könyv oldalát. Tehát veszítenek önállóságukból a gyerekek, ha túlságosan hozzászoktatjuk őket. Természetesnek veszik, hogy bármikor tudunk „mozizni” a tanteremben. Régen sorba kellett állni azért a teremért, ahol volt film levetítésére alkalmas eszköz, s a gyerekek izgatottan várták ezt. Ma már ez egy természetes

dolog, otthon is állandóan a televíziót nézi a gyermek, s így az iskolában sem köti le őt egy-egy ismeretterjesztő, hasznos film vagy egy érdekes mese. Természetesen vannak kivételek, akik mindig nagy izgalommal várják, ha mesét nézünk, s érdeklődően nézik végig az egészet.

A pedagógusokat jobban fel kellene készíteni a tábla használatára, mert az idősebb generációnak igenis probléma, hogy nem tud minden egyes funkciót kihasználni. A fiatalabbak maguktól kikutatják, mi hogyan működik, de az idősebbeknek, akik nem a számítógép világában nőttek fel, hanem készen kapták ezt, meg kellett tanulniuk kezelni. Valamint nem vagyunk informatikusok, ha a táblával vannak apróbb problémák, akkor az egész tanóra kudarcba is fulladhat, ha nincs hagyományos tábla a teremben.

Az interaktív tábla elektromos eszköz. Ha véletlenül elmegy az áram, akkor mit csinál a tanító néni? Hogyan szemléltet? Szerencsére nálunk meghagyták a régi táblát is. A krétapor azonban nagy ellensége az interaktív táblának, tehát nem szabad mellette használni. Erre megoldást jelenthet, ha az interaktív tábla mellett filctollas táblát használunk a krétás helyett. Előfordulhat az is, hogy a táblához járó tollak nem működnek megfelelően, s a tábla nem úgy érzékeli őket, mint ahogy kellene. Az is bele tud zavarni az órába, ha a tanító néni hiába szeretne írni a táblára, az bizony nem úgy fog rajta, ahogy kellene. Tehát vannak apróbb problémák, melyek még kiküszöbölésre várnak.

Azonban összegzésként elmondhatom, hogy az interaktív tábla, a digitális tananyag igazi kincs az iskolában az apróbb hibák és kis hátrányok ellenére. A pozitív tulajdonságai sokkal nagyobb számban vannak jelen a tanítási folyamatban, mint a negatívak. Nélküle minden sokkal nehezebb lenne. Nemcsak a pedagógusok, hanem a gyerekek számára is. Nagyszerű szemléltetési lehetőséget biztosít, sokkal egyszerűbb a felkészülés a tanórákra. A gyerekek pedig élvezik, ha dolgozhatnak rajta. Végül egy táblázatban foglaltam össze az interaktív tábla előnyeit és hátrányait.

Az interaktív tábla	
előnyei	hátrányai
Jó szemléltető eszköz.	Több meghibásodási lehetőség.
Tanórára való felkészülési idő lecsökken.	Pedagógusok alapos felkészítésének hiánya a tábla használatára.

„Mozi” a tanteremben.	Diákok vesztenek önállóságukból a tábla rendszeres használatával.
Digitális tananyagok használata.	Magasabb költségek.
Online fejlesztő játékok használata.	
Helyettesíti szinte az összes IKT eszközt.	

Mint láthatjuk, sokkal több előnye van, mint hátránya az interaktív tábláknak. S ha megfelelő felkészültséggel, jól kezeljük ezeket az eszközöket, s nem vesszük túlzásba a használatát, a lehetséges hátrányokat is kiküszöbölhetjük. Remélem, a közeljövőben minden iskolának lehetősége lesz majd használni a táblákat, mert nagyban megkönnyítik a pedagógusok munkáját, és segítenek a gyerekeknek a tanulásban, a tananyag megértésében.

MIMMI13

Egykoron, mikor még nem fedte fejünket az élet derének nyoma, mikor szabadok voltunk, s mi tudtunk a világon mindent a legjobban, kötelezettségünket letudva ültünk az iskolapadban. A fagyos téli nappalok szürkületében meredten bámultunk kifelé a tante-remből. Figyelmünket teljes mértékben lekötötte valami abszolút érdektelen dolog. Bámultuk a faleveleket, vagy éppen a fák göcsörtjeit elemeztük. Mindegy, hogy mit néztünk éppen, de az sokkalta érdekesebb volt, mint amit a tanár vésett fel éppen a táblára nagy igyekezettel.

Megértem a régi énjeinket. Ki lett volna oly bolond, hogy a sötétzöld tábla rejtelmeit elemezze, amint csupa-csupa megoldhatatlan egyenlettel van teleírkálva. Még csak elolvasni sem lehetett mindegyiket. Cifra jelekkel tarkítva a tudományok tömkelege várt velünk szemben türelmesen, hátha meg tudjuk fejteni őket. De kit is érdekel a tanulás, mikor odakint éppen sütkérezhetnénk a napfényben? Hát elárulhatom, hogy valóban nem sokunkat.

Azonban ha ma körbenézünk, már egy teljesen más kép tárul szemeink elé. Fordult a kocka, s a fák ágaikat szomorúan görbítik lefelé. Többé már nem ők kötik le az ifjak figyelmét. A szomszédban pakolászó férfi látványa se olyan vicces már, mint szokott lenni. Viszont odabent az épületben sok kis buksit világít meg egy új talány. Áhítattal csüngnek rajta a diákok. Ámulnak, nevetnek, le se bírják szemüket venni róla. Megérkezett életükbe az újdonság. Egy különös masina, mely akár egy érintésre megváltoztatja a színét, rajzol egy formát, leír egy mondatot. A végtelen felé szárnyaló technika újabb szerkezete. Újdonságánál fogva gyorsan terjed a hír iskoláról iskolára, s most már nívós dologként dicsekszünk vele, hogy nem csak a diákjaink, hanem még a tábláink is okosak! Micsoda művelődés. Nem elég, hogy a gyerekek fejébe is bele kell tuszkolni azt a temérdeknyi tananyagot, még egy tábláról is gondoskodni kell. De a feladat nem oly nehéz, mint ahogy azt elképzeljük. A villódzó gépezet a falon nehézségek nélkül ad választ utasításainkra minduntalan. Az ő tudásukat kihasználva adjuk tovább mindazt, amit évek óta tananyagként elvárnak a vizsgabiztosok. Nem kell aggódni, hogy egy kósza gondolat lekötne bármelyik tanuló figyelmét, hisz bámulattal csodálja a legújabb szerzeményt. Sok izgatott tekintet, rajtuk a kérdéssel, hogy mikor próbálhatják ki ők maguk is. Nem, még attól sem kell tartani, hogy egy figyelmetlen érintés miatt baja eshetne a varázslatnak. Hisz ebben a

világban, valljuk be, az ifjabb generáció az informatika világában cseperedik fel. Sokkalta jobban értenek a mai ifjak a modern technikához, mint a kor felnőttei. Mára bizony az idősebbek vannak rászorulva a most kibontakozó gyerekek segítségére ilyen téren.

Napról napra egyre jobban megismerjük az új találmányt, amivel együttműködik immár a tanítás. Mindennapos tanári segéddé válik az új tábla. S lassacskán ez meglátszik az otthoni életében a gyerekeknek. Egy idő után már nem az ötkilós hátizsákkal járunk be tanórára. Van olyan hely a világon, ahol csak egy-két füzet elég, a többit a technika segítségével helyben meg tudják a tanulók keresni. Lassan már a házi feladat kikereséséhez, vagy éppen megoldásához is elkerülhetetlen, hogy bekapcsoljunk egy számítógépet. Egyre több háztartásba is bevonulnak az egyre korszerűbb készülékek.

De valóban jó ez nekünk? Valóban szükségünk van mindezekre a dolgokra? Kétségtelen, hogy az élet megkönnyebbítésére szolgálnak a számítógépek, elektronikus táblák, telefonok. De nem lenne szabad, hogy nélkülözhetetlenekké váljanak számunkra. Egyre inkább lustulnak az emberek, s ez meglátszik a diákok életében is. Azon kívül, hogy a virtuális kapcsolatteremtés, és a függőség megjelenhet, más is meglátszik. Egyre kevesebb tanuló jár könyvtárakba, hiszen az ismeretekre könnyen szert tud tenni az interneten keresztül is. Sőt, le is tudja tölteni azt az információt, amire szüksége van. Azonban elég egy apró vészhelyzet, és mindez elérhetetlenné tud válni az emberek számára. Ha függővé válunk ezektől a dolgoktól, akkor bizony, meg tud állni az élet egy csapásra. Viszont, ha meghagyjuk a lehetőséget a régi dolgokra, és még mindig ott csüng a régi zöld táblánk a falon, akkor bármikor foghatunk egy újabb krétát.

Nem mondom, hogy a technika elrontja az oktatást, vagy még tovább, az életünket. Mert a fejlődésében óriási lehetőségek szunnyadnak. Valóban segítségünkre tudnak lenni ezek az eszközök, előrevisznek minket a fejlődésben. De okosan kell vele bánnunk. Mert ha a jól bevált régi módszereket nem becsüljük, s csak úgy megfedezünk róluk, könnyen visszafele is elsülhet ez a fejlődés. A régi tudósok egykori felfedezései is arattak legalább akkora sikert, mint amekkorát a mostani találmányok. Csak ők az írógép feltalálásával, nem pedig továbbfejlesztésével lettek naggyá. Ha akkor működött, akkor most is kell. Más kérdés, hogy azóta sokkal hatékonyabb módszereket is ismerünk már számtalan dolog megoldására. Nézhetjük a technika fejlődésére pozitív példának, hogy sokkal kevesebb krétát is elég venni. Viszont ahogy említettem, nem árt, ha van kéznél legalább egy-két darab. A naplóvezetést is kipipálhatjuk. Elvégre már sok helyen

elterjedt a digi-napló használata. Csak egy gombnyomás, és már a rendszer mutatja is, hogy milyen szinten áll az adott tanuló. Kinek pechére, kinek pedig szerencséjére, még a szülők is nyomon tudják követni a jegyeket. Nincs csalás, se átmítás. Csak a színtiszta tények. Igaz, hogy ha valaki valamit félrenyom a naplóban, akkor az már örökre ottmarad, elég macerás megmásítani. Kötik az ember kezét a szabályok, ámde ezek nem védenek az emberi tévedés lehetőségétől. S végül a kapott bizonyítványon nem a számítástechnika által kalkulált jegy virít. De még lenne pár ötletem, milyen újításokat lehetne bevetni az iskolai életbe. Például szabadalmaztatnám az öníró tollat, aminek elég csak egyszerűen diktálni a leírandó szöveget. Sokkal egyszerűbb lenne a tanároknak is, hiszen akkor nem kell bogarászniuk egyes diákok oly olvashatatlan írását, hogy az már bámulatba ejtő. Illetve a diákok keze sem fáradna el, kevesebb gyerek kapna ínhüvely-gyulladást. Tiszta gazdaságos találmány. A másik ötletem egy iskolai robot lenne, ami pótolja a takarítónőket. Ez azonban jelentős munkahely kiesést okozna. Hiába, semmi se tökéletes. De lássuk be, nem lenne rossz egy robot, ami az ottmaradt morzsákat, miket még a takarítók sem szedtek össze, azonnal eltakarítja. Az olyan helyeken pedig, ahol még mindig sok tankönyvre, atlaszra és füzetekre van szükség, mindenképpen bevezetném a táskacipelő szerkentyűt. Tiszteletben tartom, és egyet is értek azon elmélettel, ami azt mondja, hogy a gyerekek fejlődő szervezetének még nagyobb szüksége van a mozgásra, mint a felnőtteknek. De ez nem merülhet ki abban, hogy többmázsás súlyokat kell cipelni egész nap egy gyereknek. Mert ez se mozgásnak, de még csak erősítésnek se tudható be. Viszont annál inkább terheli a vállat, gerincet. Aztán szépen sorjában mindenkinek gerincferdülése lesz. Hát hiába, néha roppant kártékony tud lenni a tanulás.

Végül pedig már csak egy probléma maradt. Amennyiben problémának fogjuk fel. A világ nem áll meg. Nincs olyan fogalom, hogy „legújabb” vagy „legmodernebb”. Nincs. Hiszen egyfolytában haladunk valamilyen irányba. Vagy előre, vagy hátra. Jó esetben előre. Mikor megvesszük a legújabb eszközt, mely majd segítségünkre lesz, abban a pillanatban, ahogy elhagyjuk a boltot, már nem a legújabb. A következő percben egy újabb változatát fogjuk megtalálni a reklámokban az imént megvásárolt példányunknak. Szomorú vagy sem, de tény, hogy mindig minden megújul. Mindennek lesz modernebb, még jobb, még szebb változata. Így bizony eljön a nap, mikor nem ragyognak a szemek az ámulattól, nem tolongnak a diákok sorban, hogy most ők nyomják meg a helyes választ az interaktív táblán. A szürke mindennapok részévé válik ez a csoda is. Átlagossá, hétköznapivá. Mint

amikor vesz az ember egy új ruhát, ami a kedvence lesz. Éjjel-nappal azt hordja, míg egy napon meglát egy másikat, ami divatosabb lesz, s nem is lesz olyan különleges a „régit” felhúzni.

A tekintetek újra elkalandoznak. A fák lelke kezd kivirulni, hogy talán mégis ők nyerik el a méltó figyelmet odakint, de sajnos ezt a csatát már valahol régen elvesztették. Lassan megjelennek a kezekben az okosabbnál okosabb telefonok, mellyel már akár hang nélkül is lehet a padtárssal kommunikálni. Zseniális találmány nemde?

Persze ettől még a korábban beszerezett táblánk a maga nemében ugyanolyan értéket képvisel, ugyanolyan zseniális találmány, s nélküle nem lenne miből kiindulni. Valahol mindig el kell kezdeni. S ha már az első lépcsőfokot megtaláltuk, nem lesz nehéz rálépni a másodikra.

5. ÉLETKÉPEK – TANULÓK

KÉPZELT RIPORT EGY MAGYAR KÖZÉPISKOLÁBÓL

Hmmm... Mi is ez? – Még aludnék, de megszólal az ébresztés – nyúlok is a telóért. Vajon mit vegyek fel? – kinn még sötét van, köpönyeg alkalmazás. Hideg lesz! Vajon Anya kimosta a farmert, ehhez ki kell menni, mert Anya nem online, a többiek már fenn vannak a Facebook-on, vagy csak le sem mentek róla, mint én szoktam ☺.

Na, mi lesz ma? Schoolfeed, jó kis FB alkalmazás, az osztály fenn van vele, és így van egy közös évkönyvünk is. Igaz, sokan fikázták, szerintük a zárt csoport elég lett volna, de mostanra nyomják, ezerrel.

Ez a Jocka, – mindig a „Jó reggelt!” dumával kezdi, nem írok rá, hogy ne nyomjál már ilyen szöveget, majd mondom neki.

Nem is kajálok itthon, mert a házit még az első óra előtt Döméről letorrentezzük ☺ – nem volt kedvem este még a Wolframalfával nyüglődni.

Matek lesz először? Aha, ez a táblás teremben lesz, húúúú, akkor csak belenézek a buszon, mert ezzel a szavazósdival tényleg 10 perc alatt kideríti Rumcájszbá, mit nem tudunk. Mit is mondott, hogy nézzünk meg? realika, guglizzuk meg, ya, meg is van... – A buszokon is lehetne wifi, már elfogyott a 100 megám a mobilneten, így nagyon lassú, na, csak a szövegeket nézem.

No, menjünk csak Döméhez először, neki szokott lenni papíralapú matekházija, nem is értem, miért kell mindig gyorsan lemásolni. Egerben meg iPad-dal nyomják már a kiscsákók, mi meg?

Szól a csengő, jön a szavazás, vajon nincs androidos alkalmazás, amivel a telóról tudnék szavazni? Majd keresek a googleplayen.

Most ne írjon senki, míg le nem szavazunk, azért jó látni Dani mit ír, jók leszünk, ha ennek vége, már csak úgy kell tenni, mintha figyelnék. Nagyon rühellem a csoportmun-kát, ott nem nagyon lehet elbújni, de itt a sötétben, az a szépen világító Prométeusztábla – haha, így hívja a törtitanárnéni.

Tesióra az laza lesz, csak a telóra kell vigyázni, de Lali biztos felmentett, majd neki odaadom. Csak nem elfelejteni kilépni, kilépni, mert a múltkor is beírta a FB-ra, hogy hülye vagyok, még jó, hogy nem kavart többet.

Földrajzból biztos megint vaktérkép lesz, valaki megmondhatná már a tanárnéni-nek, hogy a GPS-t használja a sulin kívül mindenki, meg ki a fenét érdekel, hogy mennyi

Banglades GDP-je? Rajta van a Wikipédián, majd megnézem, ha kell, és ráadásul az nem is 2000-es adat.

Legalább a nagyszünetben van értelme lemenni az aulába, ott jó a wifi. Mindenki telózik ☺. Nem is beszélgetünk, hanem csetelünk egymással, na, majd ha megyünk vissza a 224-be, ott nincs semmi, nem is használunk semmit, ami interaktív. Kellene rakni valami mixet, de az alkalmazást még nem töltöttem le, nem baj, majd elmegyünk a lottózóba, a Barca nyer az biztos; jó ez a Messi, húúú, 301. gól?

Ki ez? Anya? Felveszem, mert úgyis addig csörget, és az elektrotanár ideges, ha órán hívnak, pedig őt is szokták, csak kimegy, és azt hiszi, nem tudjuk, mit csinál. Biztosan a plusz melója, kicsi a zsozsó, kell még keresni hozzá. Jó, jó megyek Zsuzsiért délután, és viszem balettra, hol vesztek fel? Majd rámírsz a Fészen? OKkancs!

Igaza van apámnak, ha ennyit lógok a telón, miért nem használom ki értelmesen. A balett alatt a hotspoton megnézem, miket tudok használni, a Playen biztos sok jó van. Szerinte tanulni is segít az Android. Rám is férne.

Nemsokára gyakszi lesz, itt sincs teló, mert egy szekrénybe bezárják, mióta unalmunkban posztolgattunk egy párat.

Attól még messze vagyunk, hogy lehessen mobilra vagy tabletre jegyzetelni, de azért használhatnánk sok mindenre. Egyedül a fizikatanár veteti velünk elő, dokumentáljuk az óráját – azt mondja –, de mi csak fotózzuk a kísérleteket, csinálunk belőle albumokat, még a fészre is. A múltkor még kísérleteztünk is, a Bubu kislaptopja ott volt, és a focilabda sebességét mértük meg vele. Az baró volt. Kell hozzá az Audacity, mikrofon, meg hangkártya úgyis van már minden gépben. Persze, a headset jobb volt ehhez, mert a labda meg a fal közötti távolság kb. feléhez tettük a mikrofont. Elindult az Audacity – nem is gondoltam, hogy ezt konvertáláson kívül lehet másra is használni –, és felvettük a rúgás hangját. A labda meg a fal távolságát lemértük, a hangfájlt kinagyítva, a két jel között eltelt idő leolvasható. A távolság és a megtételéhez szükséges idő ismeretében a labda sebessége is meghatározható! A nagy csapatok meg fizetik a sok pénz a labda sebességét mérő cuccokért!

Menjek Zsuzsiért gyorsan, megyünk a balettre.

Akkor itt a lehetőség, biztos matekból van a legtöbb alkalmazás. Ez a Math Formula pont olyan, mint a függvénytáblázat, és még angolul is megtanulom a matekot. A Math

Attack, meg a Math Maniac inkább a tesómnak lesz jó, de ezzel a Slice it-tel még a buszon is el lehet tölteni az időt, vagy inkább, úúúú, ez a Mathdoku, olyasmi, mint a Sudoku.

Most az angol appok jönnek. Learn English Elementary, húsz perces kis minileckék, lassan nem fogok játszani a buszon? De ez a Wordshake is nagyon jó.

Lehet, hogy egy blog is jó lenne, de egy olyat, mint a Geogebra Tube úgy sem tudok csinálni.

Hogy is kellene belekezdeni? Vajon segít a fizikatanár?

EGY NAP AZ ISKOLÁBAN

A tanár a multimédiás doboz körül babrál, már megint elfelejtette a Wi-Fi hálózati kulcsát. Remek. Akkor ma is unatkozunk. Elő csak a mobillal!

Óra tizenöt, előkerítette az infotanárt, végre van net, mutatja a mutatnivalóját a YouTube-on. Nem értem. Ha azt mondja, kapjuk elő a telót, keressük meg a videót, már régen túl lehetnénk rajta. 2:38 az egész. A teremben ő az egyetlen, akinek nincs okos-telefonja. De ugye: „A mobiltelefon használata tanórán tilos!” Vicces, hiszen ő is azon hívta ide Kocka bá't. Nézzük a videót. A hangfalak zörögnek, a kivetítőn alig látni valamit, mert nagyon süt a Nap, a függönyök pedig, mondjuk úgy, hogy maguktól leszakadtak valamely különös, tisztázatlan okból, amikor tegnap teremfociztunk sulis után. Ofő még beteg, egyelőre úgy néz ki, a héten nem is lesz. Addigra talán sikerül visszatenni a függönyöket. Csak nem tudom, honnan szerzünk létrát észrevétlenül. És hogy van-e még értelme azt hinni, észrevétlen maradt a dolog. Mindegy.

Második óra. Tipikus tanár beszél, diák jegyzetel felállás. Ahogy innen szétnézek, látom, hogy a tolltartó mögött ott lapulnak a telefonok. Amikor a tanár a táblára ír, mindenki serényen posztolgat a Facebookon. A másik osztályban töri van, éppen most szerzett be valaki egy karót. Nem kicsit dühös. És igencsak nagy baja lesz ebből minimum egy órán belül. Az osztályfőnökük igazi Facebook-betyár, mindig lekapja őket a tíz körmükről, amikor valamit kiírnak óra közben. És még egyiknek sem jutott eszébe, hogy nem kéne felvenni tanárokat Face-re, vagy legalább korlátozni, hogy ki mit lát.

És igen! Ott a szerencsés nyertes: nem némította le a telefonját, és pittyegett a chat. A tanár odamegy, rutinos, nem mond semmit, csak a kezét nyújtja a mobilért. Miközben megy vissza a táblához, megdicséri azokat, akik eddig serényen facebookoztak. A hangneme ironikus, de a többiek nem értik. Azt hiszik, komolyan beszél. Nevetnek rajta. Inkább elteszem a mobilomat.

A szünetekben valamiért nem lógunk a telefonon. Akkor jó hülyülni, büfébe menni, alufóliagalacsinnal focizni. (Levertük a nevezetes azonosságokat tartalmazó táblát a falról.)

Egyszer volt egy álmom, hasonló Stephen King egyik regénybeli elképzeléséhez (ne lepődjön meg senki, a mai diákok is szoktak olvasni, csak szigorúan nem a kötelezőket), miszerint a mobil átváltoztat minket valami zombivá. Álmomban azok közé tartoztam,

akiknek abban a rettenetes pillanatban nem volt mobil a kezében. Nem azért, mert amúgy sem volt, hanem mert otthon felejtettem. Igen feledékeny vagyok, így nem volt valószínű az álmom eleje, ahogy a többi részét sem éreztem annak. Üldöztek, elkaptak és megettek. Nagyon fáj. Ez a szomorú igazság. Nem változtam szuperhőssé, pedig akár az is lehettem volna, hiszen csak álmodtam. De nem. Kedélyesen elcsócsáltak a zombik. Még az elégedett morgásukra is emlékszem, miközben rágták a húsomat. Lehet, hogy kevesebb horrort kellene néznem.

Szóval, amikor felébredtem, megfogadtam, hogy korlátozom a mobilhasználatot. Ez a szent fogadalom eltartott három napig, aztán megismertem egy lányt, és szükségessé vált a mobiltelefon.

Harmadik óra. Témazáró magyarból. Nem is készültem, de még a füzetet sem fényképeztem le. A padtársam pedig hiányzik, lebetegedett. Említettem már, hogy igen-csak feledékeny vagyok?

A negyedik órában megfűztük a helyettes tanárt, hogy menjünk ki hógolyózni az udvarra. A gondnok nem igazán örült az ötletünknek, de kinyitotta az udvari ajtót. Mindenki csupa latyak lett. Páran eltettek néhány hógolyót a zsebükbe, odabenn gyorsan fel is használták. (Az egyik cserepes virágnak is annyi lett, de talán sikerül eltüntetni a nyomokat.)

Ötödik órában fizika. Vicesen hangozhat, de szeretem ezt az órát. A tanár egy igen érdekes figura. Jócskán túl van az ötvenen, rövid köpenyben jár, mindig kicsit gyűrött, de sosem bűdös. A humora száraz, fanyar. És nagyon emberi. A fenekén egyszer kiszakadt a nadrág. Egész órán ezen vihorásztunk. Aztán a szünetben beviharzott a terembe, dühösen csípőre vágta a kezét, majd azt mondta: „Hát ti miért nem szóltatok, hogy kilóg a hátsóm a gatyából?” Amikor látta, hogy mennyire meghökkentünk, elmosolyodott és kiment.

Tehát, fizika. Azonkívül, hogy rendes ember, a tanár a technikai berendezésekhez is ért, amiért kifejezetten csodálom. Kb. a nagyapámmal egyidős, de nem úgy néz a számítógépre, mintha attól tartana, egy rossz gombnyomás, és ledobják az atomot Szudánra. Éppen a radioaktivitás a téma, régi atomkísérletekről mutat egy dokumentumfilmet. Az arizonai sivatagban végzett kísérleti robbantásnál tartunk. A robbanás szele éppen az operatőrök haját borzolja. Tanár úr megjegyzése: „Hát..., ők már nem élnek!”

Végre, vége mára! Megnézem, írt-e a csajszi, hogy miért tűnt el tegnap köszönés nélkül a chatről. A sulis gépről válaszolt. A szülei elvitték a netkábelt, és a mobilját is elkobozták, hogy tanuljon végre. Pedig éppen a neten keresett a házidogájához anyagot. Van az úgy, kérem!

Éppen válaszolnék neki, amikor megszólal a hangosbemondó készülék: engem és még pár osztálytársamat várnak az igazgatóhelyettesi irodába. Rég jártam ott, jó emlékeim nincsenek. A tusfürdő's táblamosásnál még elmondhattuk, hogy csak a jó szándék vezérelt bennünket. Nem nagyon fogott már a táblán a kréta, gondoltuk, letisztítjuk. Írni ugyan többé nem lehetett rá, de finom rózsairata volt. Igaz, ezt az előnyt akkor okosabb volt nem említeni.

Az igazgatóhelyettesi irodában a gondnok vár ránk, vállán létra, és egy takarítónő, kezében partvis, lapát, felmosórongy, lábánál egy vödör. A dirihelyettes mosolyogva nyújt át egy kalapácsot és egy szöveget. „Kollégák – mondja –, nem kérdezek semmit. Csupán jó munkát kívánok!”

Obóczki Eszter

Kossuth Lajos Evangélikus Általános Iskola, Gimnázium és Pedagógiai Szakközépiskola, Miskolc

VÁLTOZÓ ISKOLA **avagy egy feladat, ami megváltoztat mindent**

Beérkező üzenet: Hill Zsófia augusztus 31. 23:54

*Hello tündérbogaram! Sajnálom, hogy már nem tudunk beszélni az első napod előtt :(, de minden-
esetre sok sikert kívánok! Légy ügyes és add magad, ahogy mindig is tetted, így hamar megszeret
mindenki!:) Tudom, rossz lesz neked most, hogy újra látni fogod Tomit nap mint nap, de nem féletek,
mert tudom, beleváló csajszi vagy. Szóval nagy kalappal bémikém, ezek lesznek a legjobb éveid, ne
izgulj. Millió puzi. Majd írk holnap este! :) :)*

Üzenetet látta: szeptember 01. 5:36

Ezekkel a biztató szavakkal indította Aliz a napját: nem kellett volna ilyen korán felkelnie, elég lett volna, ha hétkor kel, hisz tízpercnire van az iskola a házuktól, de nem bírt aludni, mert nagyon izgult: Izgalmát csak legjobb barátnője, a nála két évvel idősebb, Szegeden élő Zsófi tudta lecsitítani, mint ahogy mindig is tette, ha szükséges volt. A két lány tizenegy év óta a legjobb barátnők, rengeteg időt töltöttek és töltenek most is együtt, ha tehetik. Aliz úgy tekint rá, mintha a nővére lenne, és minden tanácsát megfogadja. Három évvel ezelőtt azonban Zsófi szülei új állást kaptak, így muszáj volt elköltözniük Szegedre, de a lányok kapcsolata azóta is szakadatlan, bár kevesebbet találkoznak, és a beszélgetések nagy része virtuálisan történik, mégis megmaradt a kötelék. Talán épp e miatt a helyzet miatt alakult ki, hogy túl sok időt tölt a gép előtt, és a létező összes közösségi oldalt ismeri.

Háromnegyed hét van: Aliz lassacskán elkezdett készülődni. Farmer sortot vett fel kockás inggel és tornacipővel. Hosszú, szőke, hullámos haját hanyagul oldalra tűzte. Vadítóan zöld szeméit fekete szemceruzával emelte ki, pilláira egy kis szempillaspirált tett, szájára cseresznyés szájfényt kent. A tükörből egy kissé bohém, ámde laza lány köszönt vissza, akit elégedetten végigpásztázott.

Sok időbe telt, amíg elfogadta magát, mert idősebbnek nézett ki kortársainál, és ez nekik is szemet szúrt, de mára már csak a jót látja benne. Az a múlt volt, most meg a jelen van: új élet, új iskola, új barátok.

Negyed nyolc. Lassan indulni kellett. Elkészönt a szüleitől és elindult az iskolába. Kellemesen meleg idő volt, enyhe szellővel. Útközben Aliz kedvenc zenéit hallgatta. Beért

az iskolába, és rögtön a hirdetőtáblához lépett, hogy megnézzze, pontosan hova kell mennie. Benyitott a terembe. A terem kicsi volt, de barátságos. Hatalmas ablakai sok fényt adtak. A huszonnégy fős osztályból már tizenkilencen ott voltak és ismerkedtek egymással. Jó fejnek tűnnek – gondolta magában. Ahogy befejezte a gondolatmenetet, már három lány állt asztala előtt és kérték, üljön oda hozzájuk negyediknek, közben pedig jót beszélgettek.

Becsengettek. Megérkezett az osztályfőnök. Életvidám volt és tele ötletekkel. Jó kis társaságnak ígérkezik – jegyezte meg magában a lány. Az egész nap egy-két adminisztrációs dologtól és fontosabb tudnivaló megosztásától eltekintve, az ismerkedéssel telt. Délután ötre kellett visszamenni az évnyitó ünnepségre, ekkor már Aliz a többiekkel is összeismerkedett, sőt néhányan meg is beszéltek, hogy együtt mennek, és utána beülnek valahová dumcsizni.

Ahogy hazaért a tartalmas nap után, rögtön írt barátnőjének, hogy elmesélje a napját. Még beszélgettek vagy három órát, aztán elment fogat mosni, majd lefeküdni. Mielőtt elaludt volna, visszagondolt a mai napra, és jókedvvel hajtotta álmra a fejét. Ugyanilyen vidáman ébredt és töltötte a napját, amíg az egyik szünetben nem találkozott Tomival.

Tomi Aliz első nagy szerelme volt. Két éve ismerkedtek össze egy nyári táborban, körülbelül azóta tartott a szerelem is. A fiú borzas hajától, illetve csodaszép kék szemeitől, no meg csábító mosolyától Aliz gyomrában mindig megjelentek a kis pillangók. Egészen nyár közepéig együtt is voltak, és azért szakítottak, mert szerintük nagyon különböznek egymástól, és ezért sokat veszekedtek. A fiú látványa és egy újabb veszekedés felkavarta Őt, jókedve megingott, de szerencsére osztálytársai hamar elterelték a figyelmét.

Az első hét az ismerkedés jegyében zajlott: Ismerkedni a diákokkal, a tanárokkal a szokásokkal, szabályokkal, az iskolával. Első perctől ide szeretett volna jönni, ezért nagyon boldog volt, mikor felvették. Amikor kiderült, hogy a legjobb tanárokat kapta, tovább nőtt a boldogsága.

Péntek délután az osztályfőnök javaslatára az osztály benn maradt, hogy „építse a csapatot”. A vidám kis délutánt követően hat körül ért haza, ahol nem kis meglepetés érte: legjobb barátnője ült a szobájában, és egész hétvégéjét itt fogja tölteni. Így a két lánynak volt ideje mindent alaposan kitárgyalni. Zsófi jó tanácsokkal látta el fogadott húgát az iskolával és Tomival kapcsolatban.

Nagyon gyorsan elrepült a hétvége. Aliz elindult az iskolába, de már nem egyedül: négy osztálytársa jött elé, hogy együtt menjenek a suliba. Velük különösen jóba lett. A nap zökkenőmentesen zajlott. Ötödik-hatodik óra dupla informatika volt. Az osztály most találkozott először az informatika tanárral. Valószínűleg ő nyerte el a képzeletbeli díjat a legjobb fej tanár versenyben. Első órán bemutatkoztak egymásnak, második órán felmérte, ki mit tud.

Az óra végén felhívta a figyelmet az iskolában zajló kísérletre, melynek lényege, hogy bemutassa a diákoknak, mennyire könnyű másnak kiadni magát az egyénnek a különböző közösségi oldalakon. A feladatban résztvevőknek létre kellett hozniuk egy hamis profilt, ahol bármit írhatnak magukról, lehet igaz, de lehet hazugság is, a legfontosabb, hogy senkinek se fedjék fel valódi önmagukat a kísérlet végéig, aztán a tapasztalatokat össze kell gyűjteni és megosztani másokkal. Aliz, mivel úgymond sok időt tölt ilyenekkel, szívesen jelentkezett. Alig várta, hogy hazaérjen, és mindent részletesen elmondjon Zsófinak. Létrehoztak egy Aliz személyiségétől teljesen eltérő karaktert. Így lett a vicces, laza csajból egy nagyvárosi plázalány, akit Rékának neveztek el. Azért is erre esett a választás, mert sose bírta ezeket a lányokat, és érdekelte, miért jó ilyennek lenni.

Talán a sors fintora, vagy egy különös véletlen, vagy a fentiek játéka, esetleg a szándékos tudatalatti volt a bűnös, de rögtön Tomi profiljára talált rá, és beszélgetni kezdett vele. Aliznak fogalma se volt, kivel chatel, hogy tényleg olyan-e, mint amilyen a profilján, azért a legjobbnak látta, ha magát adja: bár volt egy kis előítélete a fiú stílusát illetően, hamar rájött, hogy a látszat néha csal.

Nagyon jókat beszélgettek, először csak apróságokról, majd egyre komolyabb és mélyebb témákról. Örömmel beszélt újdonsült chatpartneréről Zsófinak, aki szívesen hallgatta, de többször figyelmeztette, ne kötődjön hozzá túlságosan, hisz nem tudhatja, mi igaz az egészből, és mi nem. Próbált most is barátnőjére hallgatni, de valami gátolta ebben. Nem tudta pontosan, mi az, de mindig nagyon várta az estét, hogy újra beszélhessen Balázzsal (ez Tomi kamu profiljának a neve). Nap, mint nap hosszú órákat beszélgettek, kiderült, rengeteg közös van bennük, és nagyon is hasonlítanak. Már-már szinte egy hullámhosszon vannak. Aliz magának se akarta bevallani, de kezdett beleszeretni. Egy pillanatra az is megfordult a fejében, Balázs talán képes lesz vele elfeledtetni Tomit.

– Képtelenség szeretni egy kitalált személyt – gondolta. Nem lehet, biztosan nem, ilyen nincs, csak beképzelem magamnak. Ezek nem valódi érzelmek, ilyen nem létezik. – Ilyen és ehhez hasonló gondolatokkal fejében aludt el.

Másnap lyukasórájuk volt, a jó időre való tekintettel néhányan kiültek az udvarra. Tomi pár osztálytársával együtt ugyanígy cselekedett. Bár ne tették volna! Nem kellett sok idő, hogy kiszúrák egymást. Elkezdtek beszélgetni, aztán a bájcevejből pillanatok alatt vérre menő veszekedés keletkezett. Feltépődött pár seb, repkedtek a szavak. A nap folytatása már ilyen harcias hangulatban telt. Még mindig feldúltan érkezett haza Aliz és rögtön el is újságolta a történeteket Zsófinak. Zsófi persze azonnal rendbe tette barátnője lelki-világát. Mire lenyugodott, a másik profiljában megjelent egy kis chat ablak.

Másnap informatika órán mindenki szabadon elfoglalhatta magát, aki végzett a feladatával, és mivel Aliz könnyen és gyorsan teljesítette a követelményeket, a hamis profilját nézegette. Hát igen, ilyenkor pangás van. Ahogy lecsekkolt mindent, letette az asztalra, és megnyitott egy másik oldalt. Jelző csengetéskor még mindig benn ült az osztály, mikor kinyílt az ajtó, és Tomiék osztálya csörtetett be nem kis robajjal. Ha ez nem lett volna elég, rögtön abban a pillanatban, mikor kiszúrták egymást, az ellentéteik egymásnak feszültek. Alizt annyira felbosszantotta az előbbi kis jelenet, hogy elfelejtett ki-jelentkezni Réka nevű „álcájából”.

Tomi pont ahhoz a géphez ült le, ahol Ő volt, és mikor meglátta az ablakot, egy kissé, na jó, nagyon meglepődött: Az a lány, akivel napok óta jól elvan, beszélget, viccelődik, az, aki sok mindenben hasonlít rá, és akibe... igen... akibe kezd beleszeretni, az ugyanaz a lány, akivel hosszú hetek óta veszekedik mondvacsínált és gyerekes dolgokon, akivel elvileg semmi közös témája nincs, és akit titokban, a szíve legmélyén legalább két éve tiszta szívből szeret, ugyanaz.

Igen, teljesen egy és ugyanaz a személy. Nem csalás, nem ámítás. Aliz és Réka egy személy. Bár Réka csak virtuálisan létezik, ugyanazok a gondolatai, érzései vannak, mint Aliznak. Ez persze természetes, hisz mikor Rékával beszélt, akkor tulajdonképpel Alizzal társalgott.

Tomiban többféle érzés keringett: dühös volt magára, amiért nem jött rá az alapvető hasonlóságokra, becsapottnak érezte magát.

Boldog volt, mert megbizonyosodott róla, mennyire szereti Alizt, de ugyanakkor gyötörte őt a félelem. Mi van, ha kitudódik? Mi van, ha nem engem szeret, hanem Balázst?

Némán ült, és maga elé bámult, amíg a tanár rendre nem utasította, de utána se volt képes figyelni a külvilágra. Tele volt kérdésekkel és kételyekkel. Nem tudta, mit csináljon, vagy hogy egyáltalán elmondja-e neki az igazat vagy sem. Nem tudott semmit, csak azt, hogy szereti, és nem akarja elveszíteni. Nem beszélhetett erről senkinek, hisz a feladat még mindig titoktartást követel, ha elmondaná valakinek, megszegné. Így teljesen egyedül maradt a gondolataival egész nap. Este úgy döntött, az lesz a legjobb, ha most nem beszél se Alizzal, se Rékával.

Eközben Aliz halálra izgulta magát. Ötlete sem volt, mi történt. Miért nem ír? Még válaszolni se válaszolt. Megbántottam volna? Rosszat mondtam? Elrontottam valamit? – Ilyen kérdések keringtek a fejében. Ez három napig ment így. Se Aliz, se Tomi nem bírt aludni, enni, figyelni. Zsófi akárhogy próbálta csillapítani barátnőjét, nyugtató szavai most nem segítettek. Egyszerűen tanácstalanok voltak. Mind a hárman.

Egyszer aztán Aliz eldöntötte, kideríti, ki Balázs valójában, felkeresi és megbeszéli vele, mi történt. Zsófi szava ekkor már semmit nem számított. Mivel Aliz elég makacs természet, ha valamit a fejébe vesz, azt véghez is viszi.

A következő napok a kutatással teltek, ám minden hiába: nincs meg Balázs, és még nem is beszéltek azóta.

Elérkezett a feladat vége. Sokan megjelentek. Különféle emberek. Aliz leste, ki lehet Balázs. Aztán belépett az ajtón Tomi. Mikor tekintetük összetalálkozott, a fiú szemében nem izgatottság volt, hanem inkább valamilyen félelem. Aliz szíve már majdnem kiugrott a helyéről. Most már közel van az igazság pillanata. Aliz következett. Elmondta, ki Ő, és mi a tapasztalata. Senki nem reagált úgy, ahogy szeretne volna, tehát „Balázs” vagy nincs itt, vagy csalódott „Rékában”.

A vége felé érkeztek. Már csak egy végzős lány és Tomi volt hátra. Aliz elkeseredett volt, hisz nem volt ott Balázs. Szerinte.

Ám amikor Tomi belekezdett mondandójába, elkerekedett szemmel figyelte, majd a sírás ellen küszködött. Nem nyert. Kirohant. Tomi, előadását félbehagyva, utána sietett. Elmondott neki mindent Balázsról, a nyitva hagyott ablakról, az érzéseiről, a cselekedeteiről. Aliz, miután abbahagyta a sírást, némán bámult maga elé. Ez megijesztette a fiút. Mindenre számított, csak erre nem. A lány el akart menni, de Tomi visszatartotta:

– Figyelj, a valóságban nem ment nekünk, mert nem ismertük egészen egymást, de most volt időnk erre, igaz, hogy nem tudtuk, kit is ismertük meg, hisz – ahogy a kísérlet is

szólt – bárkinek kiadhattuk volna magunkat, hazudhattunk is volna, hogy jobb színben tűnjünk fel egymásnak, de valamiért nem tettük. Első perctől fogva magamat adtam, ahogy te is. És ha virtuálisan olyan jól elvöltünk, nem érne meg egy próbát, milyen a valóságban? Hogy választ kapjunk, képes-e az internet vagy egy feladat megváltoztatni mindent!?

IPIAPACS

Megküzdöttem a matek leckével. Gondoltam, felnézek Facebook-ra, hátha történt valami, amíg fél órát távol voltam. Amíg várok, hogy kapcsolódjon az irtó lassú internet, azon agyalok, mit is ronthattam el, hogy ilyen kirekesztett kis senki lettem. Úgy ám! Nem vagyok több, mint egy szürke egér! Pedig azt hittem, hogy a kilencedik év más lesz. Új iskola, új élet. De nem! Barátaim sincsenek. Ha nem hiszed, akkor íme pár bizonyíték.

A buszon – útközben a sulihoz – mindig üres a mellettem lévő szék. Az emberek inkább állnak, mintsem leüljenek mellém. Minden nap egyedül ebédelek. (Legtöbbször egyedül.) Órákon inkább meghúzódok egy sarokban, hogy kitérjek az osztálytársaim élcelődő megjegyzései elől, amelyek többnyire arról szólnak, hogy vagy a ruhámat kritizálják, vagy a hajamat szólják le, vagy a szerintük béna stílusomat (megjegyzem, szerintem nem béna.)

Nem akarok ugyanolyan lenni, mint ők a csillogó-villogó ruháikban, topánjaikban, a tökéletesen bodorított és szőkített frizurájukkal.

Az én stílusom legalább egyedi. Sokkal kényelmesebb egy kopott póló, mint a legújabb trendi blúz, és legalább nekem nem kell suliba indulás előtt másfél órával felkelnem, hogy egy kiló festék segítségével úgy nézzek ki, mint egy tökéletes klón Barbie-World-ből. Egy kicsit elkalandoztam, de annyira könnyű, ha az ember saját magát igyekszik meggyőzni, hogy van még egy csöppnyi remény arra, hogy legalább az osztályfőnöke megjegyezze a nevét egy fél év alatt! Voltam már neki Andi, Anett, de a saját nevemet még sosem hallottam a szájából. Anna! Nem is annyira nehéz. Lassan már minden névre hallgatok.

Végre betölt a böngészőm, és a kezdőlapként beállított Facebook oldalam megtelik étellel. Hat ‘annyira édes’ kiscica és körülbelül tíz ‘örült’ partifotóval később kezdem unni a dolgot. Szétnézek az esetleges chat-partnerek között. Nincs nehéz dolgom 97 ismerőssel. Réka elérhető. Ő az egyetlen ember, aki rám írt az iskolából, és akivel normálisan is lehet társalogni, és nem épp azért ír rám, hogy like-oljak neki valami képet, amin egy csücsörítő, derékbántalmakkal küzdő, húsznak kinéző tizennégy éves van. Nagy levegőt veszek, és ráírok Rékára. Érdekes, hogy a sulimba jár, és eddig még sosem láttam. Pedig annyira jófej, és általában a jófej emberekről sokat hallani. Két perc sem telik bele, máris villog a chat ablak.

„Szia Anna! Milyen napod volt?” Annyira összeszoktunk ez alatt a pár hét alatt, amióta beszélünk. Hihetetlen, hogy milyen sok közös van bennünk. Szinte egy hullámhosszon vagyunk. Órákon keresztül képesek vagyunk beszélgetni a ‘semmiről’. Úgy érzem, hogy Ő az az ember, aki megért. Teljesen olyan ez, mint egy béna amerikai filmben. Egy órás csevej után felvetem neki:

„Figyelj, mi már hetek óta rendszeresen beszélünk, valamikor össze kellene ülnünk, és mondjuk elmehetnénk fagyizni, sütitizni, vagy amit szeretnél!” Izgatottan várom újdonsült barátnőm válaszát. Ez lehet az első kis lépés abba az irányba, hogy végre ne érezzem magam egy kis pancsernek, akinek egyetlen barátja sincs.

Így is lúzer maradok, de legalább lesz valaki, aki esetleg meghallgatja, amint a jelentéktelen problémáimról nyávogok. Egy perc, kettő, négy, már épp feladnám, amikor tíz perccel később villog az az átkozott chat ablak.

„Persze, ne haragudj, hogy nem válaszoltam azonnal, de muszáj volt megterveznem, hogy mit vegyek fel holnap.”

„Értem. Nem tudtam, hogy ezt is ‘tervezni’ kell. :D Tehát mikor talizunk, és hol?”

„Holnap a Plázában? Muszáj vennem valamit. Fussunk össze sulí után, oké? ;)”

„Persze, ott találkozunk!” – Pláza? Na jó, tudom, hogy már végzős, lehet, hogy utolsó éven már nem csak a cicababák járnak plázába.

„Mennem kell, szia! puszi csajszí! <3” – írta.

„Oké, szia!” – Réka lelépett, és én is úgy döntök, hogy ideje aludni mennem. Ma már úgysem történik semmi érdekes.

Másnap izgatottan pattanok ki az ágyból. A suliba érve, a megszokottól eltérően, kihúszom a fülhallgatót a fülemből, és érdeklődve nézek szét az udvaron. Kellemes, meleg az idő. Leveszem a kapucnit a fejemről. A diákok többsége a fűvön heverészik, és vidáman cseveg, ám én átvágok a pázsiton, egyenesen a bejárat felé tartok, és az épületben megpróbálom átverekedni magam a legkisebb feltűnés nélkül a tömegen. Elérem az osztálytermem, és megkönnyebbülve huppanok le a helyemre.

Az egész napom, hasonlóan a többihez, eseménytelenül telik. Izgatottan várom az utolsó órát jelző csengő hangját. Miután vége a sulinak, máris rohanok a villamos után, hogy minél hamarabb a Plázába érjek. Egy bizsus bolt előtt beszélünk meg a találkozót, de hiába várok, senki sem jön. Nagyon csalódott leszek. Úgy érzem, átverték. De hát mit is vártam? Hiú ábrándokba kergettem saját magam. Húsz perc hiábavaló várakozás után úgy

döntök, hogy hazaindulok, ám ekkor meglátok egy lányt brutálisan rövid szoknyában, amint az óráját nézegetve elszáguld mellettem. Megpróbálom nem feltűnően bámulni, mégis az arca annyira hasonlít arra az arcra, amilyennek a Rékáét képzeltem a leírása alapján. De az nem lehet, hogy ez Ő. Ez a lány annyira más a hosszú, göndör szempillájával, a platinaszőke, nyílegyenes hajával, a makulátlanul tiszta topánjában. Azt eddig is tudtam, hogy ad a külsejére, de azért ez egy kicsit sok(k). – Megáll a bizsus bolt előtt, szétnéz, és ekkor megállapodik rajtam a tekintete. Azt várom, hogy az arcomba nevet, vagy tesz egy gúnyos megjegyzést a cipőmre, de ehelyett közelebb lép hozzám, elmosolyodik és átölel. Dermedté válok karjai között, annyira meglep ez a reakció. Végül úgy döntök, hogy én is viszonzom az ölelését. Épp amikor már kezdene kínossá válni a csönd, megszólal.

– Anna! Örülök, hogy végre tudtunk személyesen is találkozni!

– Igen, én is nagyon örülök! – megilletődve toporogtam előtte. – És merre menjünk? – kérdeztem.

– Jó lenne, ha elkísérnél vásárolni. Valami új rucit szeretnék venni. De persze, ha terhedre...

– Nem! – vágtam közbe. – Menjünk! Jó móka lesz!

Soha életemben nem vásároltam még nővel az anyámon kívül. Rékával öröm volt ‘shoppingolni’, ami számomra hihetetlen! Nevetgélve próbálgattuk a legviccesebb kalapokat és kiegészítőket. Aztán amikor megkért, hogy próbáljak fel egy ruhát, mert kíváncsi lenne, hogy állna rajtam, meghalt a buli.

– Nem! Semmiképpen sem! Én nem hordok ilyen ruhákat! Nekem ezek nem állnak jól!

– Dehogyanem! Egy nőnek jól áll, ha boldog! És hidd el, egy ilyen ruhában mindenki boldog lenne – emelt fel egy smaragdzöld felsőt. – És ha ez nem lenne épp elég indok, hogy felpróbáld, gyönyörű alakod van – amit megjegyzem, már a pénztáros srác is észrevett! Egyáltalán nem értem, miért rejtegeted ilyen zsákszerű ruhákban ezt a nagyszerű testet!

– Azért, mert nekem nincs is alakom. Egybe vagyok, mint egy tönk. – Mikor megláttam az arckifejezését, jobbnak láttam nem kötekedni, hanem beletörődni a sorsomba. – Na jó –, egyeztem bele vonakodva – de csak ezt az egyet! – Abból az egyből máris négy

lett. Különös módon mégis élveztem a különböző szabású ruhákban való villogást. Ettől valahogy nőiesnek éreztem magam.

– Valóban remek választás! A barackszín kiemeli a szemed kékségét! – jött oda a pénztáros srác is, elismerően bólintott, és tetőtől talpig végigmért a gyönyörű felsőmtől és szoknyámtól a sportcipőmig. Valóban ez egy kicsit rontotta az összképet, de még nekem is tetszett az, aki lettem.

– Ezt is megvesszük – nézett Réka a kasszás fiúra. Én elkerekedett szemekkel néztem rá.

– Nem, semmi értelme, hiszen úgysem venném fel.

– Dehogyan nem! Annyira jól áll! Csak nézz a tükörbe!

Szinte félve fordultam a tükör felé. Megdöbbenett a látvány, még másodszorra is. Egy olyan lány nézett vissza a tükörből, amelyet eddig gyűlöltem. Mégis, ahogy Réka itt állt mellettem, a tükörből rápillantva elmosolyodtam. Réka is olyan lány, akivel nem álltam volna szóba soha, most mégis együtt állunk a plázában(!) a tükör előtt és próbálja elhitetni velem, hogy ezt a ruhát rám öntötték. Tényleg jól áll, de sajnós az a lány ismeretlen számomra, akivé egyetlen ruha varázsolt.

– Hidd el, hogy gyönyörű vagy! Nem mondanám, ha nem így gondolnám. Nem hazudnék neked. A barátom vagy.

Barát. Egyetlen szó. Mégis mintha az összes többi eltörpülne mellette. Mennyire egyszerű, és mégis, mennyi együtt töltött idő, számtalan üzenet, öröm, bánat, kötődés, megbecsülés lapul mögötte. És ha van egy ilyen barátod, akkor nem kell azon aggódnod, hogy vajon a következő nap is ilyen borzasztó lesz-e, mint a mai, mert ha melletted áll, akkor ezek a dolgok nem léteznek. Eltűnnek a szem elől. És nekem sem lenne most barátom, ha nem lett volna elég merszem visszaírni az üzenetére Facebook-on. Barát? Lehet, hogy rám is várt egy, csak eddig nem találtam meg?

Szatyrokka megrakva hagytuk el a bevásárlóközpontot. Réka megígérte, hogy holnap beugrik hozzám, és együtt megyünk suliba. És csodák csodájára másnap reggel valóban ott állt talpig rózsaszínben a szobám közepén. Másfél óra múlva, miután anya hatvanezer képet készített rólam – jellemző – teljes szerelésben – smink, cipő, ruha – léptünk ki a kapun. Nem tudtam mit tenni Réka ellen. Megállíthatatlan. Mint egy terminátor. Tényleg nem tudom máshoz hasonlítani. Három cipőt is hozott nekem, hogy „legyen miből választani!”

Na jó, bevallom, ha nagyon akartam volna, nem erőltethette volna rám, de melyik lány ne álmodozott volna arról, hogy egyszer, akár egy napra is, de királylány lesz. Arról, hogy egyszer magassarkúban, kifestett szemekkel, és begöndörített hajjal megy iskolába a tökéletes ruhában.

Amint beléptem a sulis ajtaján, hirtelen mindenki elnémult, és felénk fordult. Ámulattal nézték a gyönyörű lányt, akit eddig nem is ismertek fel, de most Réka oldalán virít.

Valószínűleg így is történt volna, ha egy gagyi amerikai tömeggyártású filmben vagyunk. Szép is lenne az élet, ha minden úgy menne, mint a filmekben. De e helyett természetesen egy percre sem állt le a mindennapi nyüzsgés. Egyedül annyi változást észleltem reggel a sulis folyosóján, hogy Rékával könnyebben átjutottunk az arctalan masszán. Előle kitérnek az emberek.

Barátnőm a saját osztálya felé vezetett, és bemutatott pár 'barinőjének', akik ugyanúgy néznek ki, mint ő. Azt nem tudom, hogy ki másol ki, de nagyon feltűnő a hasonlóság közöttük. Megdicsérték a hajam tökéletesen szimmetrikus göndör tincseit, és olyanokat kérdezgettek, hogy „Te hány percig ültél a szoliban, hogy ilyen szép színed lett? Eredeti, vagy festett? Ragasztottad? Azúrkék, vagy türkizkék?” Erre én csak mosolyogtam és bólogattam, mintha érteném is azt, amit kérdeznek.

Most az ebédszünetet sem kellett egyedül töltönnöm, hiszen hirtelen népes asztaltársaságom lett. Mindenki engem akart. Egy szeletet Annából, egy mosolyt, egy pillantást a ragyogó Annától. A fiúk szinte lesték minden kívánságomat. Amerre néztem, mindenki engem bámult. Csakis engem. Szinte felfaltak a szemeikkel. És őszintén szólva, élveztem. Az lehettem, aki még a legmerészebb álmaimban sem. Híres voltam. És voltak barátaim. Legalábbis azt hittem. Elvakult voltam. Megrészegetett a hirtelen nekem kijáró figyelem élményítő érzése. Nem vettem észre, hogy ezek az emberek nem engem akarnak, hanem csak a sminkemet és a ruháimat, azt, aki lettem Réka mellett. Vagy ha mégis engem akarnának, nem olyan célból, ami számomra az ízlés határain belül megengedett. Én mégis belementem ebbe a játékba. Én lettem a kiszemelt áldozat. Célkeresztbe kerültem, és egy ideig valóban élveztem a rivaldafényt, ami Réka mellett nekem jutott, ám később, amikor kijózanodtam, rá kellett eszmélnem, hogy ez még mindig nem én vagyok.

Nem is biztos, hogy ilyen szeretnék lenni, így, hogy ismerem, mit éreznek ezek az emberek akkor, amikor naponta átlagosan 40 új ismerősnek jelölés várja őket Facebook-on, akiknek a felével még életében nem is találkozott. A postaládája tele olvasatlan üzene-

tekkel, amelyeknek a negyede beszélgetést kezdeményez, a többi pedig gyűlölködő levelek sokasága. Persze, te csak a gyűlölködő leveleket olvasod el. Kíváncsi vagy rá, hogy miért is kívánnak a föld alá ennyien? És hogy mit követtél el? Csupán annyit, hogy az lettél, akivé ők is szerettek volna válni. És egyszer én is közöttük voltam. Egyetlen apró láncszem a füzérben. És most, amikor elértem azt, ami nekik nem sikerült, utálnak. Pedig egyszer én is része voltam annak a láncnak, aminek most ugyanúgy tagjai ők is. Szeretnének a nyomdokaimba lépni. Próbálkoznak hamis profilokkal, szeretnének jófejek tünni az interneten, de egyáltalán nem értem, hogy mire jó ez! Olyan szívesen felvilágosítanám őket, hogy nem mindig jó a siker és a csillogás, mert teljesen megváltoztatja az embert, mind kívül, mind belül. Ahelyett, hogy hamis profilokat kreálnak, és a számítógép előtt élnék le az életüket, inkább menjenek el sétálni. Élvezzék a napsütést, a nyarat, hogy nem esik az eső, vagy azt, hogy éppen esik az eső. Ne kövessék el azt a hibát, amit én is, és még rajtam kívül sokan mások! És a gyűlölködők láncja miatt ne essenek annyira kétségbe, mint én, hogy egy marék gyógyszer segítségével szeretnék túllendülni az elkövetkezendő nehéz napokon. Ne vegyék elő a pengét minden egyes undortól csöpögő levél elolvasása után. Ne gyönyörködjenek a vörös vér láttán. És ne érezzék úgy soha, hogy már nincs értelme semminek.

Képszakadás.

Sötétség.

Zökken egyet az iskolabusz, és felriadok. Valamit álmodtam. Egészen biztos vagyok benne, de arra már nem emlékszem, hogy mit. Többször is előfordult már velem, hogy elaludtam a buszon, de még szerencsére nem volt olyan, hogy ne szálltam volna le időben. Hazaérve megküzdöttem a matek leckével. Gondoltam, felnézek Facebook-ra, hátha történt valami, amíg fél órát távol voltam. Amíg várok, hogy kapcsolódjon az irtó lassú internet, azon agyalok, mit is ronthattam el, hogy ilyen kirekesztett kis senki lettem. Végre betölt a böngészőm, és a kezdőlapként beállított Facebook oldalam megtelik élettel. Semmi érdekes. Cuki kiscicák, és őrült partifotók sokasága. Épp kijelentkeznék, amikor hallok egy pityegő hangot. Üzenetet kaptam! Hevesebben kezd verni a szívem, és hirtelen déjávú érzésem támad.

Haraszti Réka: „Szia! Bocs, tudom, hogy nem ismerjük egymást, de nagyon unatkozom, és gondoltam ismerkedem. Mi újság?”

BOOT UP YOUR COMPUTER

Favonalzó, colostok, pajeszhúzás, körmös, topográfia ismertetése rádióantennával és még sorolhatnánk. Dolgok, amiket én is csak hírből ismerek.

Projektor és vászon, laptop, interaktív tábla, médiaterem – olvashatjuk ma már szinte mindegyik középiskola nyílt napra készített prospektusában vagy honlapján. Igazán csalogató. De miért van erre szükségünk, és miért romlik rohamosan a tanítási színvonal? Megpróbálom kideríteni, és ha nem sikerül, magam véleményezek.

Emlékszem, mikor megkaptuk az első számítógépünket (húúú, de rég volt) – néhány telepített játék, word, paint, flipper, pasziánsz. Nem is értem, hogy tudtunk akkor is minimum egy órát a gép előtt tölteni. Mondjuk az iskolában legalább tudtunk rajzolni számítógépen. Sőt, mindegyik kötelező verset kiválóan tudtam, mert gépelés közben, számomra mai napig ismeretlen és megmagyarázhatatlan okokból, megjegyeztem őket.

Aztán bekötötték az internetet. Figyelmesen végighallgattuk a szerelőket, akik profiknak bizonyultak a különböző szakszavak használatával, és mi csak ámultunk, mikor megjelenítették a legelső e-mail-ünket. Persze, a szerelők csak a munkájukat végezték, és mint kiderült, nem is olyan nagy Einsteinok. Mindenki hamar beletanul a nethasználatba. Alig két napig tartott, a „mit is kezdjünk az internettel?” dilemma. Jöttek a közösségi oldal meghívások, receptek utáni kutatások, chatprogramok telepítései, édes kiskutya képek nézegetése, első letöltések, rákeresés arra, hogyan kell rákeresni dolgokra. Szóval minden jött magától. Megjelent lassan az iskolákban is, egyelőre csak tanári körben, amikor még ők is csak ismerkedtek vele.

A szülők is örültek neki, hogy nem kell féltetni minket, amíg hazaérünk a barátoktól, mert igazából nem is találkoztunk velük, hanem gépen beszéltünk. És a hatalmas telefonszámla miatt sem kellett aggódniuk, kifizettek egy egységes, havi összeget, és annyit beszél a gyerek neten, amennyit akar. Vagy éppen nagy örömmel vettek webkamerát, hogy még „közelebbi legyen a találka”.

De kifizetődő ez? Vannak egyáltalán a gyerekek barátai, vagy gondjai, esetleg tanulási vagy beszédhibái?! Ki tudja?!

Talán az a pedofil, aki a szeretett kisfiúcskájukat, kislánykájukat kergeti lelki öntiprásba, miután az barátkozni akart egy internetes oldalon. De persze, ez soha nem derül ki. Próbálják elfelejteni. Mert félnek a szülőktől, az eltiltástól, hiszen már nem tudnak pár napot kibírni gépezés nélkül. És kezdtek függővé válni a gyerekek. Ez a kor egyre jobban kitolódik, és egyre hamarabb kezd meg az agy leamortizálását.

A szülők továbbra is remek dolognak tartják az internetkapcsolatot. A gyerekek elkészíti a házi feladatát a neten, rákeres a megoldásra, vagy megkérdezi másoktól. Jobbik esetben megnéz egy videót, hogyan kell megoldani a feladatot. Ha semmi nem válik be, jön „Gugli és Wiki” barátunk és barátnénk. Érdekes ez. Én imádom a Szüleimmel elmagyaráztatni a dolgokat, még ha nem is értem meg őket úgy, mint a netes leírásból, legalább időt töltök Velük a véges életemből.

Nem azt mondom, hogy én nem használok semmilyen elektronikai, technológiai eszközt. Persze, volt már, hogy utolsó pillanatban csekkoltam valamit, és az is, hogy csak CTRL C + CTRL V, és egy ötös kémiaórából. De még mindig több időt töltök puskaírással, amit a tankönyvből másolok, és nem a gép előtt görnyedek. Sőt, a nyomtató is inkább családi fényképeket lát, mint irodalmi önéletrajzokat. Szívesebben ülök könyvtárban is, és választok elég vaskos könyveket a tanulmányozásra, minthogy kattintsak és pötyögjek párat, így elkerülve azt a nagy hamis és téves információáradatot és a plagizálást.

Általános iskolában nem is igazán volt szükségem komolyabb dolgokra. Bemutatókat csináltam jó sok ötösért, idősebb uncsitesó jegyzeteiből és könyvekből. A tanárokat lenyűgözte, az akkoriban még újnak számító, ide-oda ugráló, animált betűhalmaz pedig már kisujjunkban volt akkor is. Úgy tudom, ma már negyedik osztályban kezdenek el informatikát tanulni a gyerekek. Én viszont még magamtól jöttem rá a mikéntjére. Ez nem igazság!

Tényleges szükségét az egész „internet és időtöltés a számítógép előtt”-nek felvételi előtt éreztem, mikor a tucatnyi fénymásolt feladatsor és felkészítő könyv már nem volt elég. Rengeteg példát találtam, amik után sikeres írásbelit írtam. És reménykedve vártam.

Két és fél évvel ezelőtt nem kerítettem hatalmas feneket annak, hogy milyen felszereltségű iskolába jelentkezek. Tapasztaltam, hogy manapság viszont elég sok ember teszi fel a kérdést: „mégis milyen körülmények között tanultok?”. Különös okok miatt a szülőket vonzza a digitalizált világ. Talán azért, mert ők nem élhették meg napi szinten.

9. óta már nem tudnánk elképzelni egy órát sem kivetített feladatok nélkül. Képtelenek lennénk könyvtárakban eltölteni 3-4 órát, házi dolgozat írásához. Talán csak akkor, ha található egy gép is a teremben. Nem vagyunk annyira szocializáltak, mint a régi társadalom. Inkább chat-elünk, mintsem hogy elmenjünk fagyizni. Inkább küldünk egy virtuális szívet, ahelyett, hogy meghallgassuk a barátainkat változó életükről, egy kis odafigyelést, szeretetet sugározva felénk. Ez egy kicsit elkeserítő, de sajnós, igaz.

Mikor bekerültünk az első héten, meglepődött, kíváncsi szemek fürkésztek a kivetítő vásznat, várva a csodát, ami egy pillanat alatt jött is, 100 Mbit/s-mal. Aztán egyre nőtt a prezentációk száma, és nem is volt olyan óra, ahol ne használtuk volna a laptopot.

Nyelvvizsga, Petőfi, gravitáció, Amerikai história X, társadalomnyelvészet, német romcom, fajfelismerés, Tejútrendszer, A hullám, érettségi, Nikola Tesla, elsősvató, galaktóz, stb. Vizuális típusú osztály.

Nem is beszélve arról, mennyire megjegyzünk dolgokat, ha okostelefonon látjuk azokat. Először az ingyen-facebookos telefonok, majd wifis utódjaik. Az egész iskolában vehető wifi-t nem nehéz dolgozat alatt is megtalálni, nem is értem, mi javított sokat az átlagunkon?! Mondjuk, akkor jól jön, mikor olyat kérdeznek, amit nem is vettünk át. És a közösség egyből dolgozik, így a tanárnak fel sem tűnik, hogy átugrottuk azt az anyagrészt, hisz mindenki tökéletes választ adott (talált, hallott) rá. Persze, nem minden tanárt lehet becsapni, szép szóval élve.

Így ne csodálkozzunk azon, ha már nincs kedvük a tanároknak dolgozni. A diákok nem jegyzetelnek, zajosak, kipuskáznak mindent, és kihasználnak, fölöslegesnek tartják magukat, mindezt a külföldi bérekhez viszonyítva, ki tudja hányadéért. Már tiszteletet sem kapnak, és rettegniük kell, ha rossz jegyet adnak. (Igen, felcserélődtek a szerepek. Tanár-diák, tanár-tanár, diák-diák, tanár-szülő között.) Helyüket átvették a netes fogalomtárak, lebutított videók, szótárak. Lassan beletörődnek, hiszen nem tudnak mást tenni.

Szóval, köszönjük Neumann János, Bill Gates, Steve Jobs, aranyos-mindent-tudni-és-közvetíteni-akaró-amerikai-internetfeltaláló katonák és még sorolhatnám. De kíváncsian várjuk a legújabb fejlesztéseket, hogy még több dolgot intézzен el helyettünk a telefonunk, többek közt a tanulást is. És azt is, hogy mennyi ember életét keseríti még meg, tanárokat, szülőket, gyermekeket beleértve.

De most is használom a technológia legfejlettebb találmányát. És bevallom, elég sok értékes percet vett el ez a pályázat. Igen, nem a legkifizetődőbb 5:43-kor félretenni a laptopot, és lefeküdni, mikor 6:55-kor ébresztő. És igen, utána egész nap arra várni, hogy még több gondolatomat kiírhasam magamból. De ha esetleg sikerül valamit elérnem ezzel az irománnyal, akkor kap a pro&kontra lista még egy pozitívumot. De még akkor sem fogok elveszni a szemrontó, normális életet törbe csalo számítógépek, internet és mindenféle jónak világában.

6. GONDOLATOK A SZÁMÍTÓGÉP ELŐTT

CSEPPET SEM VIRTUÁLIS VALÓSÁG

Előszó gyanánt:

– Az a vacak, fent, a bal sarokban. Azzal lépsz be a csoportba. Látod? Nem látod? Olyan, mint egy szeplős kör. Arra kattints. Semmi? Kettőt. Gyorsan. Gyorsabban! Nem megy? Még egyszer!

(telefonos segítség, tanárvonal)

– Mazsi! Mazsiiii! Mi a franc, van már ezzel a vacakkal? Semmit nem hallok!

– Kapcsold be a hangszórót anya. Mondtam már, ha világít, megy. Ha nem, akkor nem.

– Nem, nem ez. Ez a router. Ott van melletted anya. Igen, az szürke a hangszóró.

(otthon a kamasz gyerek segít)

– Felvetted? Na, végre. Jók a sziszegők is. De jó. Ugatás? Milyen ugatás? Hú, a Borzas. Nyitva hagytuk az ablakot.

(pedagógus e-tananyagot készít)

Tudod, volt nekünk egy kávédarálónk. Hogy minek? Hát mert csak szemes kávé lehetett kapni. Akinek nem volt darálója, a boltban ledarálhatta. De nekünk volt. Egy dugó a dugaljba, és egy kétállású kapcsoló. Ment vagy nem ment. Most képzelj el, hogy ez a daráló már megvolt, amikor én először felértem az asztalt. És megvolt még 30 évvel később is. Érted? Megtanultam bekapcsolni, kikapcsolni, kirázni belőle a maradékot, és ezzel a tudással évtizedekig jól elboldogultam.

Most kéthetenként villog, csörög, akárhány áramos kütyü körülöttem és egyfolytában azt pittyegik:

– Frissíts! Válts újra! Cseréld le! Állj át!

Hidd el, a leggorombább ismerősöm sem olyan lekezelő, mint egy böngésző program.

– Te még mindig a régi kezelő felületet használod? Az ön által használt platform már elavult! Miért ragaszkodik a régihez? Kimarad! Lemarad!

– Tudod te, hány ilyen üzenetet kapok egyetlen nap?

Ábrákkal üzennek. Jól kezelhető grafikus felület. Kösz. Mint az óvodai csoportszoba fogasain. Hogy a hülye is értse. Hogy én is értsem. A két diplomámmal. Jó, megemészttem. Bevándorló vagyok a digitális világban. Nehezemre esik mindig kapcsolatban

maradni. Persze, hogy ott vagyok a Facebookon. Nem Te mondtad, hogy azon kívül nincs is élet? De ezt kapd ki, kiskomám! Látod? A chat kikapcsolva. Miért? Mert ha úgy hagyom, egy percet sem tudok nyugodtan dolgozni. A képernyő-megosztás? Láttam. Naná, hogy ezt is napjában többször az orrom alá dörgöli a gép. Nem állítom be. Azért sem! Van egy ősrégi alkalmazás. Már biztos elmúlt 15 éves is. Leteszem az asztalra. Hogyan? Igen, a kismegyeztető ikonra kattintok, és akkor leugrik alulra. Nem, nem érdekel a neve. Látod milyen szép most a kép? Mert nincs rajta más, csak egy üres fehér lap. Erre írok. Legyőztem a felugró ablakokat, nem engedélyezem az asztali értesítőt. Dolgozni szeretnék. Csak úgy, egyfelé figyelve. Kérlek, ne kapcsolod be a tévét. A hifit se. Csendet!

A pozitív megerősítés. Az hiányzik. Nem csak a gyerekeknek! Nekem is! Negyvenöt leszek. Még laza két évtized a pályán. Tanítok. Őket tanítom. Azokat, akik rögtön frissítenek. Csuklóból. Észre sem veszik. Nehogy azt hidd, hogy a mi korosztályunk nem tud ilyet! Láttad már anyádat horgolni? Ezt csináld utánam, ha tudod! Le se pillantok, úgy beszélgetek a barátnőmmel, és 123-féle mozdulatsort tudok gondolkodás nélkül. Minek? Azt hiszem nincs igazad. Nem felesleges tudás. Talán neked nincs szükséged rá. Talán nem is lesz. Itt a lényeg. Amire lesz Neked szükséged.

Mit tanítsak? Az ismeretek átadása már nem elég. Nem is jó út. Nem kell figyelmeztetned. Tudom a leckémet. Készséget fejleszték. Kompetencia alapon. Figyelem az áramlást. Futok utána. Ez az egész közoktatásnak nevezett, formalizált iskolarendszer fut utána. Hogy lemaradtunk néhány körrel? Ha csak néhány kör lenne. Gyere be hozzánk egy órára. Látod? Látod, ez a terem pont olyan, mint amit a tapolcai iskolamúzeumban láttál. Hogy ott több eszköz volt? Hát ezért vetíték én fizikai szimulációkat. Olcsóbb, mint a szertár. De a legszomorúbb, hogy ezzel én itt Magyarországon haladó pedagógus lehetek. Mert van, aki nem is vetít. Nem lesz jobb a tanítás minősége pusztán attól, hogy járatos vagyok a technológiában és használom. De biztosan rosszabb lesz, ha nem használom, mert nem tudom kezelni. Emlékszel még? Vagy hat éve. Mikor azzal a sakkos programmal játszottál, ahol kihívhattál bárkit a világból, aki épp ugyanezzel játszott. Ott is volt oldalt chat ablak. Bementem hozzád, és épp egy argentin villanyszerelővel nyomtatók a partit. Alig tudtál még angolul, de azt azért megválaszoltad, amikor azt kérdezte, hogy hol élsz, mit csinálsz. Én meg ott álltam mögöttem, és akkor értettem meg, hogy miért is kell bedolgoznom magam ebbe az egészbe.

Így is lehet, hogy elkéstünk. Ami történik, az maga a lázadás. A tartásotok, ahogy kinyújtóztok a padban, a sulis állapot frissítéseitek: – Mi lenne? Itt ülök az órán. Punnyadás. Nem fog működni így tovább. Mert egyszer csak majd többen lesznek azok, akik nem jönnek be órára. Akik majd nem akarnak egy mesterségesen kialakított barakkban ülni, pusztán azért összezárva másik huszonötrel, mert egyazon évben születtek. Mert, ahogy szétfolyik a munka és a szabadidő közötti éles választóvonal, értelmetlenné válik majd a csengőszó is.

Miért ne szerveződhetne az iskola is úgy, mint a virtuális hálózatok? Miért ne lehetne érdeklődés és készségszint alapján csoportokat létrehozni? Miért kell a tanulás színhelyét egy térre bebetonozni? Jó, volt ennek logikája, amíg, mint az ókori görögöknél, csak akkora lehetett az agora, mit egy ember hangja kitölt. De az már elmúlt néhány éve.

Nem, ne aggódj. Nem vagyok tűzgyújtó. Nem borogatok, és nem rombolok. Biztos vagyok abban is, hogy szükség van a tanárra és a tanításra, csak épp a tanulás tanítására van leginkább szükség. Olyan készségeket kell fejleszteni, amelyek akkor is segítenek, ha az ismeret, ami elegendő volt ma, holnap már feleslegessé lesz.

– Mazsi! Hol tudom megnézni, hogy megvan-e már az a nyomorult 4000 karakter?

VÁLTOZÓ ISKOLA

Folyamatosan változó korunkban véleményem szerint a közoktatás alapfeladata: szakmai, érettségire és továbbtanulásra felkészítő oktatás. Azt gondolom, hogy az intézményi működés alapfeladatának törvényes ellátását szolgálja a közoktatási törvény, az alapító okirat és egyéb jogszabályokban meghatározott feladatok. Pedagógusként kötelességemnek érzem a jogszabályok – pedagógiai program, szervezeti és működési szabályzat, házirend és a minőségirányítási program – által biztosított keret betartását, az információs és kommunikációs technológiák használatát tanítási, tanulási alkalmazásakor. Úgy tartom, mindennapos képzési elfoglaltságomban segít a technika. Hangsúlyozom, hogy a működési keretet átfogó jogszabályokat és kötelezettségeket azonban étellel kell megtölteni. Gondoljuk meg gróf Klebelsberg Kuno gondolatát: „Optimizmus nélkül igazi pedagógus el sem képzelhető”. Feltételezhető, hogy a tanár szubjektivitása szolgálhatja tanítványai körében a használt kommunikációs technológiák megismerését, alkalmazását. Tanulói számára optimizmusával és dialógusával felhívja a figyelmet a folyamatos információs haladásra és az élethosszig tartó tanulásra.

Az információs rendszer fejlődése elvárja, hogy haladjunk a korrallal. Elmúlt időintervallumokban is megfigyelhető, hogy az oktatás együtt haladt a technika fejlődésével. Állításomat a történelem is alátámasztja. A tudósok találmányai az emberiség javát szolgálták. Véleményem szerint az oktatási, nevelési, kommunikációs módosulás részét képezik az átalakuló tanári tanórai tanítási módszerek. Nem is olyan régen a tanár tekintélyére és tudására épülő tanítás alakul át a tanítási módszertan tanár diák segítőjévé. Ebben a módszertanban hangsúlyosan megjelenik az egyéni foglalkozás, a csoportmunka, háttérbe szorítva a frontális, közösségi munkát. A mai kor innovációs alakulásának képzeletbeli lobogójára valaki az alábbi idézetet írta: „gondolkozz globálisan – cselekedj lokálisan”.

Véleményem szerint jobban megértjük a világot, benne önmagunkat és a ránk bízottakat, ha a világra ablakot nyitunk, kitekintünk, és egy kicsit magasabbra szállunk. „A tanulás nem szégyen, a tudatlanság viszont igen” – mondhatjuk mi is a híres római költővel, Vergiliusszal, lehetőségeink sorra jelenik így meg. A közoktatásban észrevételem szerint az ilyen eshetőségek közé tartozik ma az internet, számítógép, laptop, tablet PC, okostelefon, projektor, interaktív táblagép, animáció és digitális tananyag használata. Fel

sem tűnik rohanó világunkban, hogy nem is olyan régen még a tv, magnó, CD lejátszó, diavetítő és írásvetítő töltött be fontos szerepet az oktatásban. Az információs rendszerek modernizációja meglátásom szerint több úton történhet a közoktatás területére vonatkozóan: magasabbról-fentebbről, a felsőoktatás részéről, alulról, az általános iskolák felől, valamint a külső környezet részéről.

Úgy tartom, a középiskola kulturális szinten missziós szerepet tölt be, amivel végzett növendékei egy életre meghatározó élménnyel, tudással gazdagodnak. „Hidakat építs, ne falakat” – állt a berlini falon; nemcsak tanár-diák, de iskolák közötti kommunikációs kapcsolattartás is fontos része a sikeres oktatásnak és nevelésnek. Hidat építünk a mögöttünk levőkkel: általános iskola – diákjaink jövője. Feladatunk itt a különböző információs felkészültséggel érkezők felzárkóztatása és felkészítése a továbbtanulásra. Hidat az előttünk levőkkel – felsőoktatás – tanítványaink távozásával. Hidat az iskolai életre hatást gyakorló külső környezettel. A közoktatásba bekerülőknél pedig lehetőségük van hidat építeni iskolánkkal: tanórákon való részvétellel, az iskolai eszközök használatán túlmenően az iskolai életközösség információs szervezésével, szakkörök, fakultációk, házi versenyek rendezésével, lexikális tudás bővítésével: szaklapok, folyóiratok tanulmányozásával és a felsőoktatás által irányított versenyeken való részvétellel. Az elektronikus oktatás lehetőségei közé tartozik a digitális tananyag, amelynek használati előnye a folyamatos frissítés, aktualizálás. Feltételezésem szerint az idő, papír és tankönyv költség csökkentése sem utolsó szempont. Tanórák oktatási minőségét pedig rövid időn belül lehet javítani.

A tanórákon laptop-, tablet-, PC-használat során szemléletesebben és könnyebben tudunk haladni, kevesebb időt elöltve egy témánál. Az így megmaradt időt több dologra fel lehet használni (pl. gyakorlásra). Az elektronikus oktatás magával hordozza az otthonról való tanulás lehetőségét is. Azt gondolom, első lépcsőben ide tartozik a házi feladatok adathordozókon való beadása vagy drótpostán való beküldése, a webkamerán történő kapcsolattartás. Fenntartva állításomat, ezzel mind utazási idő és oktatásra szánt tankönyvi költség spórolható meg. A közeljövőben pedig az otthonról való tanulás magasabb lépcsőfoka miatt előfordulhat iskolaépületek megóvása és rezsi költségének csökkenése. Elismerem, hogy az információs technológiák beszerzése nem olcsó, de mellette szól, hogy költség átcsoportosítással, támogatókkal, pályázat-adta lehetőséggel és intézményi jótekonysági bál bevételével szinten tartható, fejleszthető. Feltételezem, a diákok iskola-

választásánál is szempont lehet a kommunikációs technológiákkal jól felszerelt modern tanintézmény.

A verbális kommunikációt azonban, meggyőződésem szerint, a technikai fejlődés ellenére is fenn kell tartani. A mindennapos képzés során látom, hogy órán levő (igyekvő) diákjaim egy része szabad idejéről lemondva képzi magát, felfele haladva a műveltség létráján. Növendékeim másik csoportja (lustábbja) pedig sajnos, társaitól lemaradva, alapvető olvasási, helyesírási hiányosságokkal küzd. Feltételezem, hogy ilyen nagy kommunikációs változás diákjainknak nemcsak előnyére, de sajnos hátrányára is válhat. Úgy tartom, vannak hátrányok, amelyek a számítógépet érik: a számítógépes vírusok, diákjainkat kizsebelő online átverések. Komolyabb, pszichés jellegű tünet jelenhet meg a cyberbullying (internetes kiközösítéssel) vagy az online zaklatással. Az információs technikai vívmányoktól, édes anyanyelvünk ápolása mellőzésével pedig – Czakó Gábor kifejezéseivel élve – meghasonlott diákjaink „lumpenizálódására” kerül sor, és növendékeinkből „konzum idióták” válhatnak.

Az iskolai alapidokumentumokhoz visszatérve, úgy vélem, a megfelelő információs és kommunikációs technológiák területén is létre kell hozni az internet felhasználásához való gyakorlati lehetőségeket, jogokat és kötelezettségeket. Azt gondolom, hogy az információs technológiák alkalmazása nemcsak szép, de veszélyes, amelyet törvényes módon megfelelően kontrollálni kell. Hangsúlyozom, a képzés elsődleges feladata, Hamvas Béla gondolatával azonosulva: a „belső tudás fölélesztése”. Véleményem szerint a pedagógus egyéniségéből sugárzó tekintete, tudása és diákjaihoz fűződő szeretete segít az internetes technológiák labirintusában, együttműködve a szülőkkel és hatóságokkal. Ahogy valaki írta: „a tudás bölcsébbé tesz, a szeretet felemel”. Úgy tartom, ebben a nemes cselekedetben támaszkodhatunk Eötvös József volt vallás- és közoktatásügyi miniszterre: „Félig sem fontos az, amit tanítunk gyermekeinknek, mint az, hogy tanítjuk. Amit az iskolában tanultunk, legnagyobb részét elfelejtjük, de a hatás, melyet egy jó oktatási rendszer szellemi tehetségeinkre gyakorol, megmarad.”

Felhasznált irodalom

- Magyar Rádió 1, Kossuth Rádió Napközben c. műsora 2013. február 4-5
- Gróf Klebelsberg Kuno Politikai Hitvallása: Az Athenaeum Kiadása Budapest, 1935.
- 1928 Neonacionalizmus. 309. l.
- Czákó Gábor: Beavatás – esszék. Igen Katolikus Kulturális Egyesület, Budapest, 2000.
- Közoktatási intézmények alapidokumentumai: Pedagógiai program, Minőségirányítást program, Szervezeti és Működési Szabályzat, Házirend
- Oktatóskutató és Fejlesztő Intézet: www.ofi.hu
- Digitális tankönyvtár: www.tankonyvtar.hu

Melykó Richárd

Eventus Üzleti, Művészeti, Szakiskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény és Kollégium

A VILÁGHÁLÓ VESZÉLYEI

Napjainkban az Internet már egy abszolút megszokott, teljes mértékben hétköznapi információs és kommunikációs technológiának számít a társadalom szemében. Minden korosztály számára. Az ifjú, kíváncsi lelkületű fiatalság számára is. Ami mára már egy alapvető problémává nőtte ki magát. Az Internet „színes egyénisége” között megbújik a virtuális bűnök címszó is. Számptalan olyan legális negatívumokkal van felszerelve, ami igen csak nagy, ám nem túl előnyös hatást gyakorol a mai kölkök kibontakozóban lévő személyiségére!

Vegyük első számú példaként a legalapvetőbb, efféle Internet-szülte hibát.

Manapság elterjedt anomáliává vált a világhálón kialakított, úgymond „párkeresés”. A neten való egymásra találás. Első hallásra nem von maga után olyan megrendítő, döbbenetes témát. Sőt, vannak bizony házaspárok, akik valóban az Internet párkereső oldalainak köszönhetik „holtomiglan-holtodiglan” tartó szerelmüket. Ám az ilyen tízből, ha két esetben jön össze.

Van persze a középszintűnek nevezhető kategória, ami talán a legtöbb tizenévesnél játszik igen nagy szerepet. Ez egy kívülálló szemében komikus romantikának számít, ugyanakkor elkésérítő. Az elmúlt négy-öt évben oly módon felgyorsult ez a fajta ismerkedés a fiatalok körében, hogy java részt ebből áll már a mai generáció romantikázása. Megismerkednek ezek a szerelemre kiéhezű ifjak egymással valamely közösségi oldalon, vagy akár egy chaten, és ezután már abból áll napjuk, hogy a számítógép előtt gubbasztva, majdnem hogy egész nap, virtuálisan szép szavakkal illetik egymást, ami szép és jó, ám a valóságban, például egy parkban vagy moziban, akár cukrászdában, soha életükben nem találkoznak. Általában az ilyen jellegű párok az antiszociális jellemükről tesznek tanúbizonyságot, mivel az életben nem csupán kapcsolatot teremteni, de még ismerkedni sem képesek. És az ilyesfajta látszólagos társalgás a megoldás számukra.

Ez még úgy mondván a jobbik eset. Egy-két hétig eltart a billentyűzet nyüstölése a „szerelmem” miatt, ám amilyen heves, érzelemmel teli chatelésnek indult, olyan gyorsan is zárják be a chat ablakot.

Ám mint ahogy a valós életben, itt is meghunyászkodva, de jelen vannak a gonosz hátsó szándékkal jól megkent, aljas emberek. Elképesztő módon elterjedt az a fajta bizarr stílus, hogy felnőtt, aberrált elméjű emberek álnévvel és álkorosztállyal, álszemélyiséggel otthonosan mozognak ezeken a közösségi oldalakon. Azzal a céllal, hogy megdobogtassák az ártatlan, és nem utolsó sorban tudatlan lányok szívét, küldenek „magukról” képeket, általában a lányok szemeinek a legtökéletesebb férfi ideálról. Ezután a tapasztalatlan, becsapott lányok teljesen elvesztik fejüket, és kezdenek beleszeretni az ismeretlen, ám kedves fiúba. Ilyenkor az álnok chatbűnöző leszervez egy találkát a leányzóval, lehetőleg valami elhagyatottabb, a nyüzsgést nem kedvelő helyszínre. Általában egy ilyen találka jóval sosem ér véget. Az még sajnos, a jobbik esetnek számít, ha a fiatal lány szimplán megerőszkolt áldozattá válik. Ám nem ritka az se, mikor a randevúra indult tinédzser soha többé elő sem kerül.

Az Internet jó pár sötét ágazata létezik és virul még. Egyre nagyobb súlyú problémaként van jelen a kábítószer és a fiatalság kapcsolata. Eddig persze nem volt olyan orbitális szintű hátrány ez, csak az utcai dealerek jelentettek veszélyt a nebulókra, de persze elég kis mértékben. Ám az utóbbi pár évben rohamosan feltornázta magát ez a vész. És nem az eddig megszokott módon. Megjelentek az alattomos, néhol álnévvel szerepelő legális drogot árusító honlapok. Mindeztidáig az úgymond hagyományos, klasszikus narkók leépítették a fogyasztót – ugyanakkor nem bírtak olyan kegyetlen, és gyors pusztító hatással, mint a modern, „dizájner” kábiszerek. Javarészt a kínaiak állítják elő ezeket a legális mérgeket, melyeket könnyűszerrel terjesztenek szét szerte az egész világban. És persze legegyszerűbb megoldása ennek továbbítására az Internet. Jópofo, a tinik számára figyelemfelkeltő, „klassz” honlapokon kötik le a kibontakozóban levő érdeklődésüket. Minden ugyanolyan anyagot beszerezhetnek ott, csupán pár kattintással és postai lerendeléssel, mint az eredeti fajtákat. Csakhogy ezek jóval olcsóbbak, és nem macerás a beszerzésük. Ám mit sem sejtve ezeknek szélesebb testi és szellemi leépítésükről, csak napról-napra egyre jobban rákapnak. Teljes mértékben, pár év alatt tönkre teszi a fejlődésben levő kamasz szervezetét.

Persze, amilyen gyorsan jött ez az új „őrület”, olyan sebesen leáldozóban is van. Bár még elvétve hitvány módon néhány ilyen honlap árulja szégyentelen mocskait. Típusaik jóval nagyobb tárral bírnak, mint a klasszikus cuccok. Rengeteg fajtájuk van, mindegyik más és más pusztító erővel bír a szervezet számára, ám ezt az Interneten nem

tüntetik fel. Mindössze mindegyikhez álcaként odabiggyesztenek egy-két ütős fedőnevet. Ilyen például a „növényvédő szer” címszó, vagy az „aroma terápias füstölő” és a többi és a többi.

Sajnos, mostanság elkerülhetetlenek ezek a korszerű, monitor előtt lezajló bűnözések, gondolok itt a chaten kialakuló kétes kapcsolatokra; a világhálón lezajló kábítószer árusításra; a kisebb kölkök korai felvilágosodására, az online pornókkal kapcsolatban; vagy akár egymás közösségi oldalának feltörésére és a személyes információkkal való visszaélésre.

És ez mind csupán csak ízelítő a nagyszerű Internet sötét, szívtelen hátrányaiból!

Megelőzni képtelenség az ilyen szörnyű műveleteket, de ha már a web eljutott erre a szintre, akkor végbevihető volna az is, hogy valamilyen módon tenni ellene, vagy csupán korlátozni pont az ilyen borzalmakat a fejlődő, a jövő generációjának elkönyvelt fiatalság érdekében.

Májer Mária

Somogysámsón Iskola

PAPÍRÁLOM

Kezdetben csak egy papírlap volt egy modern, színes, lézernyomtató tálcáján.

Várta sorsát, akár a többi lap, hogy a technika egyik talán legmodernebb számítógépe tökéletes utasításaival milyen jövőt mentett el számára.

A lapok rendszerezetten feküdtek egymáson, s csupán ezen a legfelsőn látszott egy **S. R.** betűjelzés, melyet egyébként minden egyes lap tartalmazott.

„Hivatalosan” már készenlétben volt, hogy milyen adatok kerülhetnek majd rá, amit feltételezett az az állandó környezet is, ahol a számítógépet körülvevő emberek dolgoztak.

Egy ráérősen szemlélődőnek – aki sosem merne a digitális világ új eszközeivel dolgozni, ugyanakkor mutogat egy felnövekvő generáció újdonságaira – talán monoton munkának tűnhetett volna, ami egyre dinamikusabb fejlődést mutatott.

De itt ennek a hivatásnak is ugyanaz maradt az üzenete:

Hol látványosan, hol észrevétlenül, de mindenképpen egy új nemzedékkel elkerülhetetlenül sodródva haladunk egy modernebb és kényelmesebb igény csodái felé.

Ami igazán szembetűnő volt, az az egyre több helyet felkínáló íróasztal. A papírhasználat igénye csökkent: A kupacok eltűntek, a levélborítékok a legalsó fiókba kerültek.

A szemléltető papírtábla a sarokban állt kihasználatlanul. Az irodai munkát segítő eszközök mintha összementek volna, észrevétlenül, mégis egyre gyorsabb megoldást nyújtottak egy-egy problémára.

Ez a történet ott kezdődött, amikor ezt a már korábban említett legfelső lapot egy ráncosodó kéz ügyetlenül, de kiemelte a nyomtatóból, s egy ősi kultúra szokásainak emlékéből merítve, gondosan hajtogatni kezdte. Egy térbeli forma alakult a szerető kezek között, melynek hajtásai és élei az emberi alkotás ellenére is természetesen simultak egymáshoz. Egy tapasztalt mozdulattal fűződött bele a cérna is, mely azt biztosította, hogy egyszer egy ablak előtt lógjon. Majd ez a pillanat is elérkezett. Tele reményekkel, hogy ugyanolyan örömet szerez majd a nebulóknak másnap, mint egykoron annak az életvidám gyereknek, akit a múltból ebben a történetben ő képviselt.

A röpke öröm után a lemenő nap fényében már egy iskola tantermében lógott ez a csekély kis meglepetés.

A csöndben könnyű papír testét kezdte egy lentről jövő melegség átjárni, mely első játékát a „forgást” indította el. Aztán megbillentek a szárnyak is.

Ez a lassan ringatózó mozgás egyszerre sugallta azon fák mozdulatait, melyet papírostaiban érzett, amit a terem sötétjében egy erdő álomképe követett.

Álomkép vagy valóság? Nem lehetett tudni. A többi papír színes gyermekrajzai elevenedtek meg, mint ahogyan a mesék születnek az álmokban. Rejtélyes eredetű vonalak:

Tavaszcél, fákról, sárgarigórcól.

A színes képek a terem egyik falát teljesen beborították. Szorosan illeszkedtek egymáshoz, mint korábban a kéreg a fiatal fához.

A lapok szerényen közvetítették a gazdag gyermeki gondolatvilágot.

De a változatos színhasználatból furcsamód hiányzott a nyomtató duruzsoló hangja.

A papírajtók hatalmas úrként élte meg saját színtelen lapszínét, mert már biztos volt a sorsa: nem nyomtatásra szánták. Szenvedett az üzenetek hiányától!

Nem volt mondanivalójának értelme papírként, de legalább a születésekor kivágott fákra nem hozott szégyent egy jelentéktelen papírgalacsinként megsemmisülve.

Másnap a hívogató reggeli napsugarak őt is megérintették, s az ablak üvegén átszűrődő fényben ismét forgásba kezdett.

Tavaszc volt. Minden csupa virág, csupa szín, csupa illat.

Az ablakból figyelte ezt a játékot, és érezte, hogy a reggeli madárdal neki is szól.

Bár nem volt hangja, de most már tudta: Ő is egy madár, egy igazi különleges papírmadár.

Büszkén gondolt arra, hogy az **S.R.** betűjelzés a hátán csakis sárgarigóra utalhat!!!!

Vagy esetleg egy távolabbi földrcsz ritka madárfajáról formázhatták?

Az érvelés sebtében érkezett: Igen, mert a kertben csivitelők közül igazán egyikre sem hasonlít.

Most még gyorsabb forgásba kezdett.

Próbálta ellesni reggeli szokásaikat, ahogyan szárnyaikat illegetik, fészkeiket csinosítják, csibéiket nevelik.

De ezek a dolgok – egy zárt teremvilágban – valahogy egyáltalán nem sikerültek.

A cérna, amin lógott, szabadságvágyát korlátozta, tollak nem borították testét – amivel még messzebbre repülhetne –, s társa sem volt.

Az egykoron hajtásait becézó kéz „jóhiszeműségére” alapozva, a gyerekekben kezdett reménykedni. Bízva abban, hogy a hiányzó papírdolgokat még pótolhatják rajta tökéletesen modern gépeikkel.

Hamarosan meg is érkeztek. De a papírmadarat sajnos észre sem vették.

Talán méretéből adódóan jelentéktelennek tűnt ez a kis papírajáték az „unalmas” múltból.

Közönyös viselkedés? Nagyzolás? Szűk látókör?

Ilyen kérdések préselődtek a papír élei közé.

Gyönyörű színek most is voltak, melyek hol egy kijelzőn villogtak, hol egy lapos monitoron elevenedtek meg. Információk sokasága pörgött le egy internetes program használatakor egy fehér színű táblán, ami egyáltalán nem papírból volt. A gyerekek figyelmét ez teljesen lekötötte, s tekintetük egy határtalan világba mélyedt, ahol az információ könnyedén megmaradt.

A mesebeli varázstükörrel vetekedett ez az eszköz, amikor a legendák és a mítoszok világa tárult eléjük. Szinte egyetlen érintéssel születtek olyan remekművek, melyeket bizony papíron nehézkes lett volna már ilyen gyorsan alkotni. A fantázia világa most itt érvényesült, fejlődött egyetlen papírlap felhasználása nélkül. De mi haszna van ebből egy „sárgarigónak”??

Néma énekesünk csak lógott az ablakban. Külső szemlélődő lett ő is egy teljesen más hullámhosszon. A kommunikáció semmilyen formáját nem tudta felvenni környezetével.

A színek számára kezdtek kifakulni, amit szerinte a fehér tábla világító fénye okozott.

Már madár rokonai hangját sem hallotta. Nem tudta, hogy az időközben felhős idő miatt ily hallgatók, vagy a megszólaló tábla zenéje már ettől a melankóliától is megfosztotta.

A papírvilágból a könyvlapokat idézve, valami „nehéz szívre” gondolt, melytől most biztos elszakadna az a bizonyos cérna, amin ő is lógott.

Immár a dörgést sem hallotta, s a villámok sem érdekelték, mely az ablakon túl a vihar közeledtét jelezték. „Nehéz szíve” csak húzta, s húzta le azt a bizonyos „cérnát”.

Látni vélte maga előtt a lapok mélységes sötétjét, ahova majd zuhan, így nem is sejtette, hogy áramkimaradás történt.

Egy hangra lett figyelmes. Egy kis lurkó, aki talán a legelevenebb volt a digitális pályán, gyermeki duzzogását nem kímélve, nyafogni kezdett. Mivel környezetében semmilyen általa megszokott reakció nem történt, az emberpalánta kis idő múlva csöndesebb lett. Az a tudat, hogy az áram hiánya miatt megállt az „élet”, elkésérítette, és csalódottan bámult az ablak felé.

A papírmadár csak némán méregette. A szemekben ülő könnyeket nézte, amelyeket még eddig sosem látott. A tekintet következő látványától kissé megijedt. Önmagát vélte felfedezni benne fehér papírszárnyaival. Vagy mégsem?? A fej még papír volt, de a tollak??

Nos, a tollak eddig még általa sosem látott királyi színben pompáztak. Milyen jelentéktelenek voltak a tintapatron színei ehhez képest. Látta magát, ahogyan csodálatosan nagy tollszárnyaival különböző ismeretlen helyeken jár, s fején igazi tollkorona volt.

A gyönyörűségtől, amit látott, nagyon boldog lett.

Ám egy kéz a valóságba húzta vissza. Igen, egy kis kéz volt, mely már a cérnát oldotta, de ő csak a gyerek szemét nézte továbbra is, melynek már nagyon is kifejlett fantázia- és játékvilága örökre magával ragadta.

Mókásnak tűnt korábbi kétsége, melyet az egyik papír alaphajtása tréfából megőrzött:

De mi haszna van ebből egy „sárgarigónak”??

Dudás Kiss Csaba

*Tolna Megyei Szent László Szakképző Iskola és Kollégium (TISZK)
Bezerédj István Szakképző Iskolai Tagintézmény, Szekszárd*

MURRAY NAPLÓJA

*Köszönet Bárkányi Adorjának,
aki mindannyiunkban őrzi a reményt.*

Prológus

1993

1.

Langyos szellő ölelte át az idahói Twin Falls városát az októberi éjszakában. A csillagok remekül látszottak – némelyikük hunyorgása lidércfényként törte meg a mögötte húzódó végtelen sötétséget. Éjfél is elmúlt már. A gyári munkások nyugovóra tértek, hogy másnap tovább őrlődjenek a végeláthatatlan mókuserékben. A rendőrök befejezték az aznap esti járőrözést, és visszatértek az állomásra. A részegek hazatántorogtak a kocsmából, bár akadt, akinek ez a mutatvány nem sikerült, és kábultan terült el az árok szélén. Rajtuk kívül nem volt ember az utcákon, és autók sem törték meg a kisváros nyugalmát – leszámítva azt az öreg Plymouth-ot, ami őrült sebességgel szakította szét az éj melankolikus csendjét, és jó harmincméteres féknyomot hátrahagyva megállt a kórház előtt.

2.

A férfi benyitott a kórterembe, és azonnal felesége mellé térdelt. Jane kába volt és kimerült: a gyermek alig egy órája jött a világra. Nick megfogta párja kezét.

– Itt vagyok, drágám.

A nőnek lassan nyíltak tágra mély, sejtelmes kék szemei.

– Gyönyörű kisfiunk született, Nick.

– Sajnálom, hogy nem értem ide előbb. Késett a gépem egy légörvény miatt, és...

– Ne magyarázkodj, nincs semmi baj. Inkább menj át az inkubátorszobába!

– Rendben van, és mi lesz, ha...

De Jane már aludt.

A férfi a szomszédos terembe lépett. Fürkésző szemével mohón kutatott a névtáblák közt, míg meg nem találta, amit keresett. Mély áhítattal nézte fiát, ahogy csendesen szundít az inkubátor meleg biztonságában.

– *Aludj jól, kicsi Ronnie.*

1. Fejezet – Az ajándék

1.

A takaros, kétszintes családi ház ebédlője roskadásig meg volt telve a legfinomabb ételekkel: a sült pulyka és a grillkolbász társaságában saláta terült el lustán. A krumpli és a barbecue-szószt mögött aranybarna kalács és egy egész tálcányi csokoládés muffin kért helyet magának. Hat főre lett megterítve az ünnepi asztal. Az asztalfőn Nick foglalt helyet, jobbján édesanyja, Sally, balján pedig felesége ült. Sally mellett férje, Michael gubbasztott fájós derékka. Jane szülei nem tudtak eljönni, rossz egészségi állapotuk miatt. Michaellel átellenben egy ötéves kislány játszadozott a villájával: ő volt a legfiatalabb Murray, Lily. Aláhulló aranszőke hajfürtjeit apja mindig a Twin Falls-ban található kettős vízesés zafiros-ezüstös, vakítóan szép csillogásához hasonlította. A kandallóban pattogott a tűz, és a család meleg szeretete is ellensúlyozta a tényt, hogy ez az október nem volt olyan enyhe, mint 1993-ban.

A Nick-vel szemben ülő Ronnie hétéves lett.

2.

Az ebédet mindenki elfogyasztotta, és új teríték került az asztalra. A tortán hét gyertya égett, s közben az egész család az ünnepeltnek énekelte a születésnap köszöntő-dalt. A dal végén Jane megkérte fiát, hogy fújja el a gyertyákat.

– Ügyes vagy, drágám! Most kívánj valamit!

– Kívántam, anya.

Az ajándékosztás következett. Nagyszüleitől egy puzzle-t kapott a fiú. Kishúga egy rajzzal kedveskedett neki, melyet az óvodában készített el. „Sok szeretettel a bátyusnak” – állt rajta a szöveg, melyet alig lehetett kivenni a kezdetleges kriksz-krakszok közül. Anya és apa következett.

– Ronnie – szólt Nick, határozott, ám kedves hangon. – Úgy gondoltuk, hogy mivel már tudsz írni és olvasni is, hasznát vedzed ennek az ajándéknak.

A gyermek izgatottan bontotta fel a csomagolópapírral borított kartondobozkát. A tartalma egy aránylag vastag, bőrborítású könyvecske volt.

– Hát ez meg micsoda? – kérdezte Ronnie érdeklődve.

– Ez egy napló – felelte Jane. – És mostantól csak a tiéd. A naplót arra használják az emberek, hogy ami eszükbe jut, bántja őket, vagy csak szeretnék, hogy emlék maradjon, azt beleírják a naplójukba.

A kisfiú egyelőre nem igazán értette a dolog lényegét, de – maga sem tudta, hogy miért – tetszett neki a dolog.

– Köszönöm mindenkinek. Szeretlek titeket!

3.

2000. október 15.

Kedves Naplóm!

Most írok neked először, hisz nemrég kaptalak meg. Ma ünnepeltük a születésnapomat, itt volt Anya, Apa, a nagyszüleim és a kishúgom is. Anya nagyon finom vacsorát főzött, és még torta is volt! Nagyon sok szép ajándékot kaptam, de Neked örülök a legjobban!

2. fejezet – Innováció

1.

2002. december 11.

Kedves Naplóm!

Nagyon szép hétvégén vagyok túl. Csütörtök óta esett a hó, és szombaton ki is mentem szánkózni Richarddal, Casey-vel és Hectorral a közeli dombhoz. Csudajó mulatság volt! Nem akarok holnap iskolába menni. Szánkózni akarok még többet!

Egyébként Apa azt mondta, hamarosan megkapom az első számítógépemet, mert fontosnak tartja, hogy megtanuljam használni. Szerinte ez nagyon fontos a mai világban, és azt is mondta még, hogy a tanuláshoz is hamarosan elengedhetetlen lesz. Richard szerint játszani is lehet rajta, biztosan jó móka! Már nagyon várom!

2.

A meghitt szentestei vacsora után Ronnie-t egy vadonatúj számítógép várta a nappaliban. A kor egyik legmodernebb masináját használhatta a fiú, ráadásul hangszórókat is kapott hozzá, így kedvére élvezhette a multimédia széleskörű előnyeit. Nicknek igaza lett: Az iskola is megpróbált haladni a korral, a következő nyáron három teljes termet szereltek fel személyi számítógépekkel.

Nem kellett sok idő elteljen ahhoz, hogy a diákok megtanulják kezelni a gépeket és a tanárok elkezdjék rendszeresíteni az elektronikus úton benyújtandó házi feladatokat. Megtanították a gyerekeket szöveget és táblázatot is szerkeszteni. Akinek még nem volt otthon számítógépe, az használhatta az iskola újdonsült berendezéseit.

Ez az időszak sem tartott azonban sokáig.

3.

2005. május 29.

Kedves Naplóm!

Hamarosan itt a nyár, végre jön a szünidő!

Ősztől új iskolába fogok járni, a Waxleyham hatosztályos gimnáziumába. Kollégiumban fogok lakni: ennek meglesz az előnye és a hátránya is. Anya és Apa hiányozni fognak, azonban az iskola a legmodernebb felszerelésekkel van ellátva, és szinte csak számítógépes felület segítségével folyik az oktatás. Még interaktív táblák is vannak! Végre nem kell azt a szörnyű, fogcsikorgató hangot hallgatni, amit a kréta okoz a táblán végighúzva.

Természetesen a lemezeimet magammal viszem, hogy legyen mivel játszani. Az internet is egy nagyon jó találmány: többen is tudunk játszani, ha felcsatlakozunk egy szerverre. Ráadásul még beszélgetni is tudunk, ha nem vagyunk egymás közelében!

3. Fejezet – Elme-örvény

1.

Ronnie egyedül ült a szobájában. Aktuális társa az új laptopja volt, akivel az asztalánál gubbasztott. A *barátaival* chatelt. A nyugalmat az ajtó törte meg, ami hangosan kivágódott, és berontott rajta két *idősebb* szobatársa, Andy és Jake.

– Megint folytatod a szemed mi, kis patkány? Ne csodálkozz, hogy lúzer vagy.

– Anyád a patkány.

Jake-nek már lendült a jobb keze, de Andy visszafogta.

– Hagyd rá, inkább készülődjünk. Hatkor lesz a randink, addig már nincs sok idő.

2.

2008. március 5.

Kedves Naplóm!

Egyre rosszabb itt, az iskolában. A nagyobbak folyamatosan piszkálnak, az osztálytársaim meg valamiért kinéznek. Nem értem. Semmi rosszat nem tettem velük, mégis olyan vagyok nekik, mint egy idegen és ők is nekem. A tanárok pedig nagyon furcsák. Ennek van jó és rossz oldala is, mert gyakran nem adnak házit, és sokszor lazábban veszik a dolgokat. De olyan érzésem van, mintha nem lennének olyan okosak, mint a régi tanárain. Tőlük bármit kérdezhettem, mindenre tudtak válaszolni, ha pedig nem, akkor megkeresték rá a választ.

De ezek nem. Elengedik a fülkék mellett a dolgokat, vállat vonnak, vagy azt mondják: járdak utána magam - ennyi erővel ők is utánajárhatnának, hogyan kell kezelni az interaktív táblát. A tananyagot is másképp adják le: prezentációkat tartanak, aztán elküldik az osztály közös e-mail címére, mi meg csak hallgatunk, és nem jegyzetelünk semmit. Pedig hasznos lenne.

A régi barátaim tartják bennem a lelket, akikkel az interneten keresztül tudok kapcsolatba lépni. Bár ez is elég furcsa. Más érzés úgy beszélgetni valakivel, hogy látod magad előtt, hallod a hangját, de nincs ott melletted. Változnak az idők.

4. Fejezet – A limonádé

1.

A kisfiú lassan felcseperedett, végzett a gimnáziummal, sikeresen leérettségizett és a Yale egyetem történelem szakára nyert felvételt. A lelkesedés a számítógépek iránt az idők során jelentősen apadt: már többször lehetett az olvasólámpa mellett látni őt, mint a billentyűk felett. Érdeklődési körei szépen lassan átvándoroltak az élet azon síkjára, ahol az ember egy valós dolgot láthat, hallhat, foghat a kezében. Ronnie soha nem volt buta gyerek, de *azt lehetett érezni*, hogy most igazán megkomolyodott, és fontos célokat tűzött ki maga elé.

Mit is mondhatnék? Mindennek megvan az ára.

2.

2011. július 20.

Kedves Naplóm!

Itt ülök a hintaágyon, a limonádém társaságában. Irtózatos a hőség. Emlékszem, nem volt olyan rég, hogy ilyen időben a többiekkel még kint labdáztunk a téren, bicikliztünk az erdőben, lejártunk a tóhoz fürdeni. Aztán ez szépen lassan eltűnt. Fel is nőttünk, és el is hanyagoltuk egymást. Hectort többször is kérdeztem, hogy nincs-e kedve meginni egy sört, elmenni a moziba vagy csak szimplán sétálni egyet, mint régen. Le lettem koptatva. Richardot is kerestem, őt nem tudtam elérni.

Lehet, hogy csak nekem fáj elviselni ezeket a változásokat. Lehet, hogy nem. Mindenesetre kénytelen vagyok, és iszonyatosan nehéz.

De nem csak velem van ez így. Ha nem a Naplóm lennél, mondanám, hogy nézz körül: egy lélek sincs az utcán. Teljesen átalakult az értékrend. Sokszor érzem magamat árnyéknak egy olyan világban, amit a hamis fény ural. Egy rakás szám és adat, dióda és tranzisztor, kijelző és gomb. Egy halom ember, akik között egyre nehezebb különbséget tenni, és ők maguk sem akarnak eljutni arra a szintre, hogy észrevegyék egymást. Itt van a szép új világ, ami belülről rohad. Ez az osztályrészünk: egyre hitványabb és hidegebb lesz az egész. Sőt, már lassan minden kihűlt. A limonádém meg felmelegedett.

5. Fejezet – Remény

1.

A Yale monumentális hely volt. Másfél négyzetkilométeres alapterülete, megszámlálhatatlan épületei és a majd' 12000 fős hallgatói létszám mind-mind hozzájárultak ahhoz, hogy az ifjú hallgató úgy érezze magát, mint egy apró, jelentéktelen vízcsepp az Atlanti-óceánban. A történelem igencsak fogára való volt: élvezte, amit csinált, és lelkesedése semmit sem apadt. Egy darabig.

2.

2013. január 11.

Kedves Naplóm!

Most értem vissza a kollégiumba. Az ünnepeket a szüleimmel töltöttem. Jóleső érzés volt újra otthon lenni. Twin Falls nagyon messze van, az ösztöndíjból pedig nem futja minden hónapban repülőjegyre.

Hamarosan jönnek a vizsgák, én meg itt ülök bent a szobában, és nézem, ahogy az egyre erősebben hulló hó győzelmet arat a lombtalan fák, magányos padok és a fagyott föld felett. Semmi hangulatom nincs tanulni. Pedig a körülmények most adottak lennének hozzá: a szobatársaim még nem jöttek meg. Nincs velük baj, csendes, nyugodt srácok. Csak szimplán irritál a jelenlétük.

Meg aztán ott van az a lány is.

Az a lány, akit már hosszú hónapok óta figyelek. A lány, akiről még senkinek nem beszéltem. (Kinek is mondhatnám el?) Minden nap látom, ahogy áthalad az udvaron, elsétál az előadásra, ebédel a kintinban, a barátnőivel csacsog... nézem a szemeit, és hosszan, mélyen elveszek bennük.

Nem tartott sokáig, mire kifigyeltem a napirendjét. Ezután gyakran haladtam végig azon a vonalon, amin ő is. Néha előfordult, hogy egy időben ebédeltem vele, de sosem ültem mellé. Szavakba önteni nem tudom az érzést, ami bennem lappang. Nem szerelem, hiszen nem is ismerem őt. De vonzalomnak se hívnám. Maradjunk annyiban, hogy én egy darab vas vagyok, ő pedig egy két lábon járó elektromágnes.

6. Fejezet – A könyvesbolt

1.

Ronnie az egyetem elvégzése után hosszú hetekig munka nélkül maradt. Szinte kegyetlen volt az a lassúság, ahogy az idő telt. Aztán, körülbelül két hónap múlva felfigyelt egy hirdetésre, ami részben kapcsolódott a tanulmányaihoz, és tetszett is neki. Egy antikváriumba kerestek eladót, és mivel jobb ajánlat egyelőre nem kínálkozott, a fiatalember úgy döntött, jelentkezik. Az interjú sikerült, felvételt nyert.

Munkába állása után egyből megízlelte annak hasznosságát, és azt, hogy így *számára* is fontos dolgot végezhetett. Idegen érzés töltötte el: boldog volt. Azonban ez is hamar elhalványult, mikor szembesült azzal, hogy vevő igen ritkán téved az üzletbe, és a megrendelések legnagyobb része telefonon és interneten keresztül történik.

2.

2017. szeptember 19.

Kedves Naplóm!

Minden szürke lett és sivár. Ma már szinte lehetetlen kitűnni a nagy masszából. Mindegyik ugyanolyan. Csak testek, személyiségektől, jellemvonásoktól mentesen, csukott szemmel, arcok nélkül.

Rémisztő, hogy mindezt egy olyan helyen kell átélnem, ami telis-tele volt színekkel, ahol gyökeret vert és virágzott az élet, s ez ilyen formában hosszú évekig fennmaradt. Persze ennek mára már nincs jelentősége, hiszen a folyamat a visszájára fordult: oda jutottunk, hogy ma a szilícium, az acél és a neon a státuszsimbólum, a pénz a tisztelet, a technika a tudás.

Borzongva nézek végig azokon a gyermekeken, akik már nem tanulnak meg kézzel írni, nem tudják, milyen élményt jelent egy regényt elolvasni, vagy a játszótéren a porban hempergőzni. Undorral figyelem a tizenéveseket, akik számára a legnagyobb élményt két adag kábszer között egy új telefon jelenti. De a 21. század kereszties hadjárata mindenkit megtérített: kortól, nemtől függetlenül szinte senkit nem kímélt. Már a nyugdíjasok is eljutottak arra szintre, hogy mindennapjaik részévé vált a „fejlődés”.

Egy poszt-apokaliptikus világ kellős közepén élünk, csak ezt féljük bevallani magunknak. Sokszor én is úgy hiszem: egy rossz álom az egész. Aztán fel kell ébredjek: elszaladt előlem az élet. Hibáztam: hagytam, hogy hatalmába kerítsen az, ami tönkretette a hajdan oly nemes szimbiózist ember és ember közt, ez is éppen olyan volt, mint egy álom. Csak mire ebből felébredtem, már túl késő volt.

Sokszor gondolkoztam, mi lett volna, ha az ajtón belépek, és nem magamra zárom, Az idő megadta a választ.

Talán akadnak még néhányan. Hasonlók, mint én. Talán nekik van is erejük ahhoz, hogy ezt végigjátsszák. És egyszer talán hasznukra válik, hogy annak idején kilógtak a sorból. De ez a kor még nem jött el. Én pedig képtelen vagyok néhány apró kavicsból felépíteni a létem világítótornyát.

Kedves Naplóm, köszönök mindent. Én kiszálltam.

Tóth Albertné

A MÉHEK

021712 – ütötte be a kertkapu kódját.

Hiába várta a lámpa zöld fényét, a második próbálkozásra sem nyílt az ajtó. Hosszasan kereste a táskájában a kulcsot. Ideges lett attól a gondolattól, hogy esetleg a másik retiküljében maradt még a télen.

Megkönnyebbülten sóhajtott fel, mikor érezte, hogy körmébe beleakadt egy recés valami. Könnyedén jutott a kertbe, a macskájuk nagy szökellésekkel szaladt hozzá. Egy mosoly suhant át az arcán. A kapu halk kattanással zárult be mögötte. Sietve ment házhoz.

Balsejtelem nyugtalanította, félt, hogy a lakásba sem tud bejutni. Rutinosan pötyögte be a zár számait. Ujjai tompán visszhangoztak a gombokon. Az ajtó konokul hallgatott.

– Hát ez lefagyott – mondta félhangosan, s ránézett az órájára. Fél öt. Mindjárt itthon lesz a gyerek, ötkor vége az edzésnek.

A macska a lába előtt sündörgött, kelletlenül hengergette arrébb. A garázshoz indult, azon keresztül akart bejutni a konyhába. A garázskapu gombját ellenállás nélkül tudta benyomni.

A kapu meg sem moccant.

– Te jó ég! Mi van itt? Hol a garázskulcs?

Elővette táskájából a telefont, a férjét akarta hívni. Idegesen húzta át ujját a képernyőn, az azonban egy felvillanás után feketén elhalt.

– Ez kikészült – gondolta. Lerogyott a kerti padra, s tanácstalanul nézett maga elé.

– Most mi legyen?

Évekkel ezelőtt a gyerek találta ki, hogy a garázs pótkulcsát a madáretetőbe tegyék, arra az esetre, ha kinn rekednének, vagy nem lenne áram. A szomszédjuknak van tartalék generátora, de a férje ezen csak kicsinylően mosolygott.

Most használaton kívül van a madáretető. Nyár van. Keze éppen csak befért a lyukon, de amint látatlanul matatva a magvak között megérezte a kulcs hideg vasát, megnyugodott. Szorongása kezdett oszlani. Sietve ment át a kerten.

– Locsolni fogok – gondolta a tikkadó virágok láttán.

A kis kerti tó szélén az agyag repedezetten várta az esőt. Csaknem felsikoltott, mikor a víz sekély szélén a bogarak, legyek, méhek barna tetemét meglátta. Szélesen húzódott a szinte élettelen sáv, egy-két bogár még mindig pörgött, erős zizzzenéssel táncolták magukat a halálba. Tett néhány lépést a tavacska szélén. Ahol nem volt fű vagy sás, ott mindenütt rovarok egymás hegyén-hátán. Élettelenül. Egy szitakötőt már félig megevett valami.

Úgy érezte, nem kap levegőt. Odament a kerti csaphoz, hogy egy kis vízzel megmossa az arcát.

A csap körüli tócsában bogarak. Katicabogarak, méhecskék, darazsak. Puha potrohukat mélyen szárnyuk alá húzták.

– Hát igen – gondolta. – Az adóállomás. A telefontársaság új adótornya magabiztosan emelkedett a város szélén. A helyi környezetvédők hiába akarták megakadályozni a beruházást.

Nem sikerült.

– Most kellene megmutatni nekik a bogarakat! Hogy lássák! Persze nyilvánvaló, ők is tudják, hogy a polarizáció miatt pusztulnak a rovarok.

Mint a villám hasított emlékezetébe egy régi Élet és Tudomány-cikk, melyben Einstein jóslatát idézték: *„ha a méhek eltűnnek, az emberi fajnak négy éve van hátra a kipusztulásig”*.

Erőtllenül nyitotta ki a garázst. Az ajtó halkán engedelmeskedett. Otthon volt.

– Felgyújtom a villanyt – gondolta, de a villanykapcsoló élettelenül billent és úgy maradt.

A konyhában apró piros ledek folytonos fénye ijesztően mutatta: műszaki hiba. A konyhapult digitális órájának szürke lapjáról ijedten kapta tekintetét a saját órájára: két perc múlva öt.

Szokatlan erős zajra lett figyelmes. Az egyre közeledő hangzavar kezdett tagolódni, lassan érteni lehetett, amint egy női hang behízeglő modorban a mikrofonba beszél: *„értesszük fogyasztóinkat, hogy munkatársaink dolgoznak a hiba elhárításán, várhatóan...”* a távolodás miatt a mélyülő hangot már nem is értette.

A gyerek mindig szomjasan jön haza edzésről. Első dolga, hogy a hűtőhöz megy. Imádja a tejet.

Most nincs itthon tej – vágott grimaszt saját feledékenységére –, csinálok narancslevet.

Sebtében felvágta a gyümölcsöket. Keze már lendült a gyümölcsprésért, mikor rájött, hogy nincs áram. A konyhaszekrény legalján megtalálta a citromfacsarót.

– Csuda, hogy nem poros – gondolta. – Felférne már itt is egy komolyabb takarítás.

Régen elfelejtett mozdulatokkal csavarta a narancsokat. Az üvegkancsó formás teste lassan megtelt a sárga itallal, lebegő rostjain selymesen csillant meg a délutáni nap-sugár.

A konyha narancshéj illatában úszott. Kikészítette a gyerek poharát a kancsó mellé. Magának is töltött egy kis pohárba.

– Édes, mint a méz. *Méhek!*

Ismét rátelepedett a szomorúság. Eszébe jutott az ajtó. Az előszobáét kitámasztotta egy székkal. Maga sem értette, miért szorongatja annyira a kerti kapu kulcsát, mintha féltene valamitől. Éppen akkor viharzott fia a ház elé, mikor kinyitotta neki a kaput.

– Szia, anyu! Van valami inni? Olyan, de olyan szomjas vagyok!

Meg akarta simogatni a gyerek kipirult arcát, de a fiú már benn volt a konyhában.

Pohár nélkül, a kancsóból egy szuszra itta meg narancslevet.

Szája körül meglátszott a kancsó sárga rajzolata.

– Hát ez isteni volt, anyu! Hogy csináltad?

MIÉRT ÉPPEN HALIFAX?

BABY BOOMEREK VS. X, Y, Z GENERÁCIÓ

1955-ben születtem, így nyilvánvaló, hogy a választott címben hol a helyem. Vagy mégsem? Több mint harminc éve tartó tanári pályámból főleg az 1999 utáni éveket végiggondolva –, úgy döntöttem, hogy megírom ezt a pályázatot.

Amikor elkezdtem gondolataimat számítógépen egy mappába gyűjtögetni, úgy döntöttem, hogy saját gondolataimhoz csak a „hálón” keresek információt. Igaz, hogy új tudományos felfedezésekhez vagy a múlt kutatásához ez korántsem lenne elegendő, az információs technológia világához kapcsolódó témában, egy esszé megírásához talán ez a legmegfelelőbb.

Hamarosan a következő szövegre bukkantam: *„A baby boom hölgyei (többségében például Máriák, Katalinok és Erzsébetek), ha házasságra léptek, jellemzően még férjük teljes nevét felvették a szokásos ‘né’ toldattal, ezzel is kifejezve a tekintély, a hierarchia és hagyományok iránti elkötelezettségüket. Az ezredfordulóra nagyon sokan e nemzedék tagjai közül passzívává, kiábrándulttá és cinikussá váltak, de többen is felfedező, kíváncsi érdeklődéssel fordulnak az okkult és spirituális dolgok felé. A baby boom generáció tagjai ugyanakkor az ezredfordulóra felfedezték a számítógépek, az internet világát is, ami új lehetőségeket nyitott számukra a nemzedékükkel és családtagjaikkal való kényelmes kapcsolattartásra.”*¹

Hát igen, én ilyenféle nevet kaptam a keresztségben, és 39 évvel ezelőtt valóban meg sem fordult a fejemben, hogy ne „né” legyek. De nem váltam sem passzívává, se kiábrándulttá, se cinikussá, sőt nem vonzanak az okkult és spirituális tanok sem. (Legfeljebb nemcsak a szemüvegemet keresem állandóan, hanem a pendrive-omat is.)

Ellenben 1999-ben egy olyan meghatározó élményem volt, amiért ma is örülök, hogy megélhettem, amire ma is büszke vagyok, s ami e pályamű megírásához is hozzájárul. A történet, hogy hogyan jutottam ki Kanadába, Halifaxba, a Mount Saint Vincent University Women’s Entrepreneurship Training Program-ra, meghaladja e mű kereteit. Az

¹ <http://www.hrblog.hu/ifjutanok/2012/07/02/kulonbozo-ertekek-baby-boomgeneracio/>

azonban tény, hogy először tanultam multikulturális közegben, itt találkoztam azzal a fiatal, világot járt, nyelveket beszélő, nyitott és talpraesett generációval, melynek koromnál fogva ugyan már nem lehetek tagja, de készségeiket, otthonosságukat a nagyvilágban őszintén csodáltam, és meg is irigyeltem. Számukra természetes volt, hogy a bankkártyájukat külföldön is merik használni, hogy reggelre már olvasták a hazai híreket a neten, és e-mailben folyamatosan tartották a kapcsolatot szeretteikkel.

Hazatérésem után, pályázat segítségével, szaktantermemet számítógépekkel szerelték fel, és bekötötték a netet is. A Sulinet programban haza is vihettem egy gépet, és megszereztem az ECDL Start bizonyítványt. És a világ kitérült! Proust szavaival „A valódi felfedezés nem abban áll, hogy új területeket találunk, hanem, hogy új szemmel nézzük az ismert világot.”

Új „kompetenciám” nagyon sok örömet okozott és okoz ma is. Kezdetben korlátozott a félelem, nehogy véglegesen elrontsak valamit. Szerencsére ez ma már a múlté. Az ismert mondások, „gyakorlat teszi a mestert” vagy „ha hallom, elfelejtem, ha látom, megjegyzem, ha csinálom megértem” beigazolódtak: Learning by doing!

Dan Roberts 2008-tól egyike a Microsoft Innovative Education Forum nyerteseinek. Arra a kérdésre, hogy mit tanult a Forum aktív részeseként, egy riportban azt válaszolta: *„Azt, hogy a legjobb dolog, amit tehetsz, hogy hatékonyabb tanárrá válj és hasznos segítséget nyújthass a diákjaidnak az, hogy megosztod az ötleteidet, s együttműködsz más pedagógusokkal a világ minden tájáról.”*² Mélyen egyetértek vele. Azzal is, amit arról mondott, hogy mit tart a legértékesebbnek azok közül, amit valaha tanult: *„Az olvasás képessége – nem számít, hogy a hagyományos, vagy a digitális írástudásról van szó, nélkül a képesség nélkül nem férhetsz hozzá a többihez!”*³

Az olvasás legkedvesebb időtöltésem. Szeretem az új könyv illatát (nem szeretem a silány napilapok nyomdafestékét), de karácsonytól már egy tablet tulajdonosa is vagyok.

Gondolom, nem csak abban a szak- és középiskolában, ahol én dolgozom, probléma a mobiltelefon használata, főleg az órákon. Ugyancsak sokszor – és nem csak idősek – látják az internetben, a számítógép-használatban a „gépezést”, mint kizárólag elítélendő

² http://www.iot.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=1932:innovativ-tanarok-dan-roberts&catid=261:itn&Itemid=304

³ http://www.iot.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=1932:innovativ-tanarok-dan-roberts&catid=261:itn&Itemid=304

cselekedetet. Feltételezem, hogy személyes tapasztalataik hiányosak vagy nincsenek, és a „gépezésről” csak a bulvármédiából értesülnek. Úgy tartják, a „gép” elvonja a fiatalt az értelmes tevékenységtől, biztosan függővé válik, ha örömet leli benne. Igyekszem megóvni magam és a fiatalokat is a veszélyektől. Félni van mitől! „A felugró ablakban vibráló „Ön nyert! ...” felirat a vírusletöltés vagy az adatlopás szinonimája, ennek ellenére három honfitársunk közül kettőt még mindig be lehet palizni ilyen átlátszó módszerekkel. Az elektronikus levelezést használó magyarok ötven százaléka önként válaszol (és adja meg az adatait) adathalász levelekre („Réka kapcsolatba lépne veled, de ahhoz, hogy lásd a levelét, regisztrálnod kell!”)”⁴

A korábban már idézett D. Roberts arra a kérdésre, hogy melyik „kütyü” van, illetve lesz legnagyobb hatással diákjaira, azt mondta: „A mobiltelefon – a diákok kihasználhatják majd az összes vívmányát, mint a fényképkészítés, videó-, hangüzenet, gyors feljegyzéskészítés, SMS, Bluetooth, internet hozzáférés. A legtöbb tanulónak lapul ilyen készülék a zsebében, így mi engedélyezzük nekik, hogy segítségül hívják ezeket a tanulásukban.”⁵ Szakértők szerint „Az egész informatikai világ legsebezhetőbb pontját most a (mindenféle vírusvédelem nélküli) okostelefonról használt közösségi alkalmazások jelentik.”⁶ Csak remélni tudom, hogy mivel diákjaimmal együtt (is) használjuk az újabbnál újabb „kütyüket”, hitelesnek tartják, és megfogadják figyelmeztetéseimet.

Többek szerint egészen biztos, hogy a jövő felnőttjeinek alapvető elvárása lesz az azonnali és pontos értesülés – könnyen fogyasztható, gyors formában. Szerintem ez a jövő már a jelen! „A digitális média hónapról hónapra próbálja utolérni az ilyen irányba mutató egyre jelentősebb igényeket. [...] az oktatásnak is fel kell (kellene) vennie a versenyt. A fizikai mivoltukban jelen lévő játékok és a tankönyvek egyre kevésbé kötik le a villódzó képekhez, másodpercenként érkező hang- és képeffektekhez szokott tizenéveseket.”⁷

Fő szakterületem a divatiparhoz köthető. Kell-e mondani, hogy itt igazán fontos tényező az idő, az azonnali reagálás, a minél több és szélesebb körből merített információ. Néhány éve még csak elvétve lehetett valamelyik TV csatornából valóban szakmai infor-

⁴ http://nol.hu/lap/eu/20130212-jonnek_a_feher_kalapos_hackerek

⁵ http://www.iot.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=1932:innovativ-tanarok-dan-roberts&catid=261:itn&Itemid=304

⁶ http://nol.hu/lap/eu/20130212-jonnek_a_feher_kalapos_hackerek

⁷ http://mandiner.blog.hu/2012/03/18/facebookbol_tanul_de_nem_marad_buta_a_z_generacio

mációhoz jutni, trendekről értesülni, esetleg nem túl régi divatbemutatóból részleteket látni – s ezeket szerencsés esetben videoszalagra rögzíteni. Még nagyobb szerencséével a szükséges időpontban a diákoknak levetíteni. Mi van ma ehhez képest? Gondoljuk meg, micsoda óriási különbség! Csak 1-2 kattintás, és máris az éppen legújabb bemutató képeit látjuk a YouTube segítségével Tokióból, New Yorkból vagy éppen Milánóból!

Aggódni és tájékozódni kell tartalmak, képek felhasználása, letölthetősége, megoszthatósága miatt, bár egyre több olyan világhírű múzeum, divatmagazin archívuma is szabaddá vált, ahová a legtöbben álmunkban sem jutnánk el. Ha mégis eljutunk egy kiállításra, vagy rajongói vagyunk a „Street Fashion” világának, a fényképezőgép se nélkülözhetetlen, mindenki zsebében ott lapul a mobilja. S ha valaki lemaradt? A Facebook-on megosztjuk vele!

Samuel Johnson, kiváló esszéíró, az alábbi meghatározást adta az esszé fogalmáról: *„Az egy gondolatainak szabad folyása; egyetlen, nyers mű, s nem szabályszerű, rendezett alkotás.”*⁸ Bár igyekszem gondolataimat kordában tartani, csak remélni tudom, hogy legalább az idézett definíció szerinti mederben maradok.

A kezdet diákjaim és köztem az e-mail és az iWiW volt. Ma már a végzősökkel mindig létrehozunk egy közös címet is, a kidolgozott vagy kidolgozásra váró tételek, házi dolgozatok megosztására. A Facebook a képek, rendezvények, szakmához kapcsolódó tartalmak megosztásának színtere. Gyakran SMS-ben vagy a Face-en kapom az üzenetet arról is, ha valaki megbetegedett az osztályból. Elkezdtem egy saját weboldal létrehozását is. Elérhetőek rajta az érvényben lévő vizsgaszabályzatok, hivatalos szóbeli tételsorok, a szakdolgozat követelményei. Van könyv-, film- és webajánló, tanulási útmutatók, galéria, és megismerhetik az én szakmai pályafutásomat is. Mi a legnagyobb hiányosság? Nem sikerül rendszeresen frissíteni.

Minden nap hoz új kihívást. Szerencsére?! Szerintem igen. Az általam oktatott divat- és stílustervezők vizsgáin már követelmény a tervdokumentáció, a népművészeti vizsgafeladat bemutatása, megvédése prezentációval. Így a PowerPoint-tal készített diáksorok készítése szinte rutinná vált, amellett, hogy nagyon változatos, igazán kreatív munkák születnek.

⁸ <http://hu.wikipedia.org/wiki/Essz%C3%A9>

Híve vagyok minden olyan módszernek, mellyel időt lehet megtakarítani. A „minta” írásbeli PDF dokumentumait a zamzar.com segítségével alakítom át Wordbe. Így rövid idő alatt a saját elképzeléseim szerint formázhatom, szerkeszthetem, változatos feladatlapokat tudok készíteni.

Kreatív lehetőség az internetről letölthető „SmileBox”. Segítségével scrapbook variációkat hozhatunk létre, bár itt a mentésért többnyire fizetni kell. Ingyenes album formátumban a „Kiállítások, divatbemutatók szervezése, divatfotózás” modul feladatai kiválóan gyakorolhatók. A képek válogatásán, a szöveg szerkesztésén túl a megfelelő design és aláfestő zene is megtervezhető. Ha elismerjük, hogy fontos, hogy a diák bátran kísérletezhessen, tévedhessen – ez egy nagyszerű és pénztárcakímélő lehetőség.

Használjuk az ingyenes „Polyvore”-t is. Ezzel stílustani gyakorlatok végezhetők, a hagyományos módszerek alkalmazása mellett. Segít a tervrajzok készítésében a GIMP és az INSCAPE.

Végül a digitális tananyagokról és az interaktív tábláról néhány gondolat. Pár éve részt vettem egy digitálistananyag-készítő tanfolyamon. Nagyon érdekesnek találtam, de a képzés befejezése után nem nagyon foglalkoztam vele. Az interaktív tábla megjelenése iskolánkban azonban új dimenziókat nyitott meg. Hangsúlyozom, egyetértek azokkal is, akik szerint nem biztos, hogy ez hiányzik most legjobban az iskolákból, és nem is ez az egyetlen üdvöztető út diákjaink okításához. Nem az egyetlen, de mint sok minden más, okosan, a szükséges helyen és időben alkalmazva, nagyon hatásos. Már maga a látvány is élmény! Az első szakmai próbát egy pályaválasztási kiállításon tartottuk. Nagy sikere volt a divattörténethez, öltözködéskultúrához, népviseletekhez kapcsolódó játékos kvíznek. A mindennapi használatban korlátozott a hozzáférésem, nincs minden tanteremben. Sokat várok a TÁMOP „Új tartalomfejlesztések a közoktatásban” címmel megjelent programtól. Ebben „a Nemzeti Alaptantervhez illeszkedő, új digitális taneszközök létrehozását támogatják. A projekt a kezdeményezőkézség és vállalkozói kompetencia fejlesztését szolgáló digitális, (interaktív, online) tananyag kidolgozását tervezi. A létrehozni kívánt oktatási keret szimulációs játékokkal, online módon feldolgozható esettanulmányokkal, oktatófilmekkel szolgálja majd az egyes kompetenciaelemekhez tartozó készség- és képességfejlesztést.”⁹ Ezt nagyon fontosnak tartom, ezért is lett jeligém és írásom címe „Miért

⁹ részlet az EXPANZIÓ Humán Tanácsadó-tól kapott levélből

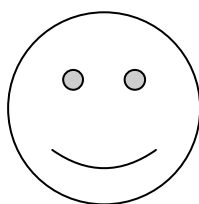
éppen Halifax?” A kanadai program célja az volt, hogy segítséget tudjunk nyújtani – elsősorban – nőknek a vállalkozóvá válás folyamatában. Az elmúlt több mint egy évtizedben több szakmában foglalkoztam a vállalkozói modulok oktatásával. Több projektben vettem részt: Junior Achievement, Young Enterprise, „Vállalkozások a régió 8 középiskolájában”. Sokféle hasznos tanulási segédletet, szimulációs játékot ismertem meg. Biztos vagyok benne, hogy ha ez a projekt sikeresen megvalósul, tovább gyarapítja, gazdagítja eszközeinket, módszertani kultúránkat.

Mit jelent még nekem a „változó iskola”?

Például több szakmai munkacsoportba, feladatba tudtam aktívan, „on-line” bekapcsolódni. A szellemi kihívás inspirál, s mint a címben foglalt „baby boom” generáció tagjának biztosítja a szükséges napi „agytornát”.

A terjedelmi korlát felső határához érve visszatérek írásom címéhez. Versus (vs.) jelentheti azt, hogy contra, vagyis valami, valami ellen, valamivel szemben. „Másik” jelentése az, hogy valami valamihez képest; összevetés, különbségek számbavétele. A két jelentés persze összetartozik, de a contrát ritkán használják a második jelentésárnyalatban. Emellett az is elterjedt kifejezés, hogy ha két zenész együtt ad elő egy számot, akkor az ő nevüket is vs-sel kapcsolják össze. Nem egymás ellen vannak, hanem egymásnak felelnek, egymással szemben szerepelnek.”¹⁰

Nos, én ez utóbbira törekszem a „változó iskola” mellett szavazók és a változásoktól – egyelőre – idegenkedők között.

¹⁰ http://www.gyakorikerdesek.hu/kultura-es-kozosseg_nyelvek_508970-mit-jelent-az-angol-vs-minek-a-roviditese-olyan-mint-a-kontra

Kocsis András

PINOKKIÓ

Az esély, amelyet az információáramlás új lehetőségei nyújthatnának a ma iskolája részére, a korábbi nemzedékek számára szinte elképzelhetetlen volt. Ezzel a hihetetlen gazdagsággal való élés nagyon nagy felelősséget ró az oktatás minden szereplőjére. Helyesebben a társadalom minden tagjára, de most témánkat az iskola, illetve az azzal kapcsolatos változások jelentik.

Egyik oldalon állnak a végtelenül egyszerűen sokszorosítható információk, lehetőség a helyek, hangok, gondolatok egyszerre történő bemutatására – azzal a veszéllyel, hogy a befogadót teljes passzivitásra is megtanítjuk. Másik oldalon, az olcsón sokszorosítható információ világában érthető, de mégis nagyon-nagyon visszatetsző a „*Tilos ezen könyv/mű/stb. bármely részletének bármilyen formában történő reprodukálása... stb.*” kitétel. Szeretném nyomtatékosan felhívni a figyelmet arra, hogy a szerző legelemibb joga az, hogy munkájának az ellenértékét megkapja, ez sok esetben a számtalan egyéb területről elvont idejének kárpótlását, eredeti gondolatainak elismerését jelenti.

Ha valaki volt már egészen hátrányos helyzetű tanulók között, és látta az ingyen tankönyvek állapotát, esetenként hiányát, biztosan felmerült benne a kérdés, hogyan lehetne erre olyan megoldást találni, amely a mai lehetőségekkel él, és nem él vissza vele. Ilyenkor leginkább az a kérdés merül fel bennünk, hogyan lehet az, hogy tankönyveink jó része nem érhető el elektronikus formában. Előfordulhat, hogy egy érettségire készülő ingyen-tankönyves diáknak nincsenek meg az előző év könyvei. Mekkora könnyebbséget jelentene, ha természetes lenne ezeknek a hozzáférhetősége. Ez természetesen visszahat a tankönyv alkotóinak a megbecsülésére is. Csak akkor várhatja el az oktatást irányító testület a komoly munkát az elektronikus könyvek alkotóitól, ha megfizeti munkájukat.

Kell-e mondani, milyen lehetősége lehet egy ilyen elektronikusan meglévő anyagnak, a közös munkához? Egyrészt a törzsanyag könnyen bővíthető lenne az egyes változatok visszakeresésével. Másrészt a diákok csatolni tudnák önálló munkáikat, egyes tárgyaknál akár társszerzőként is szerepelhetnének – amennyiben a tárgy természete ezt megengedi.

Természetesen a hordozók fizikai lehetőségei igen eltérőek lehetnek, ezért nagyon nagy körültekintést igényel annak megvalósítása, hogy:

1. milyen fizikai eszköz szükséges, amely mindenki számára hozzáférhető minimumot tartalmazza;
2. az oktatási intézmények legyenek képesek az optimális közösségi megjelenítésre;
3. a megvalósításhoz szükséges szoftverek legyenek több operációs rendszerből is mindenki számára elérhetők.

A Magyar Elektronikus Könyvtár meglévő könyvei azt mutatják, hogy terjedelmes és fontos művek felkerülhettek – nem tudom, a szerzők nagylelkűségéből vagy mecénáik jóvoltából, mindenesetre hozzáférhetőek és tanulmányozhatók. Néha meglepő dolgok is történnek. Így például örömmel értesítenek minket arról, hogy Bolyai János életműve a Világörökség része.

Azonban ha keressük az „Appendix” Kárteszi Ferenc-féle fordítását, nem találjuk meg, csak a könyv néhány antikváriumi példányának képét és árát. Lehet, hogy ez az örökség megérdemelte volna, hogy a jogdíjak rendezése után magyarul is hozzáférhető legyen a MEK könyvei között. Annál is inkább, mert idősebb testvére (Euklidész: Elemek) elérhető.

Azt gondolom, az ingyen elérhető tudásanyagból lennie kellene egy, a mainál jóval bővebb minimumnak – de ez nem biztos, hogy csak magyar probléma.

Azt hiszem, nem vagyok egyedül azzal a gondolattal, hogy sokszor már rég meghalt gondolkodók legjobb szándéka ellen vétünk, amikor nem teszünk meg mindent műveik megismertetésére. A fizikai lehetőségeink erre adottak, sokszor éppen ezeknek a gondolkodóknak a munkássága nyomán.

Az eddigiekben csak az elektronikus tankönyvhöz, tananyaghoz kapcsolódó segédkönyvek elektronikus hozzáférhetőségéről szóltam, az elektronikus rendszer előnyeit méltatva. Azonban nem tartom helyes útnak, az egyik USA-beli tagállam gyakorlatát, mely az egyszerű, hagyományos kézírás tanítását, az idejétmúlt dolgokhoz sorolva, meg kívánja szüntetni. Ez azonban minden bizonnyal már az az oldala a lónak, ahová átestünk. Hiszen az írás, a *kézírás* a legtöbb kultúrában, ugyanúgy hozzátartozik az emberhez, mint az arca. Ettől megfosztani az embert – kockázatos vállalkozás. Nagy László így kezdi üdvözlését utolsó beszélgetésében a jövő nemzedékhez: „*Ha lesz emberi arcuk,*” (csókolom őket).

Ha másért nem, Pinokkió kedvéért igazán benne hagyhatták volna tantervükben a kézírást. Hiszen amikor a fabáb életre kel, igazi kisfiúvá változik, nem tud betelni az örömmel, amelyet a keze mozgatásával érez. Ezt az örömet hagyjuk meg a következő nemzedékeknek is. Ha jól gazdálkodunk lehetőségeinkkel, technikai csodáink ebben segíthetnek is.

7. UTAZÁS A KÉPZELET VILÁGÁBAN

ANDRIS

Az iskola minden diák (és nyilván tanár) számára mást jelent. Van, akinek börtön, mely gátat vet – akár fizika órán is – élénk fantáziájának, míg a lelkes és kissé talán túl kalandor szellemiségű fiatal az önmegvalósítás rögzös, kacskaringós, de mindenképp dzsungeles útját látja benne, ami csak RÁ vár. Érdekes.

„Mindenki volt egyszer gyerek.” Ilyenkor megjelenik a hatalmas szemű, rém bájos kisfiúk egyike a XIX. század környékéről, és ártatlanul megkérdőjelezi egy agresszív küllemű, valószínűleg hepciás nagynéni, nagybácsi, vagy ijesztőnek vélt, de nyilván vajszívű szomszéd egykori gyermek mivoltának valóságát. Már ha egy romantikus, megható, de pont nem nyálas film főszereplőjeként élnénk mindennapjainkat. Pedig mindenki volt gyerek, és (bár ez az említett életkorban elképzelhetetlen és megkérdőjelezhető) szerencsés esetben a legtöbben járhattak iskolába, de maradjunk továbbra is a bájos kisfiú példájánál!

A XIX. században járunk, Magyarországon. A gyermek városban él. Az iskolába beérve, már mind a hetven osztálytársa a helyén ül, kis híján becsengettek (becsilingeltek, aktuálisan), a tanító úr beérkezik a terembe, és észreveszi, hogy az épp beeső diákunk (az egyszerűség kedvéért nevezzük Andrisnak) nem köszönt. Ennél fogva az óra első tíz perce a testi fenyítés jegyében telik, ráadásul Andrisunk az óra további részében a fájdalomtól alig-alig állva, fejhangon üvölti a falnak, hogy „Jó reggelt kívánok! Jó reggelt kívánok!”, ezért le is marad, és otthon még le is szidják.

Másnap reggel a kisdíák az első az osztályban – és a tegnapi rutin alapján – minden belépőt egy határozott „Jó reggelt kívánok”-kal köszönt. A tanító urat pedig olyan hévvel üdvözlí kétszer is, hogy az alig bírja ki dicséret nélkül. De helyette inkább kiadja a „föladatot”, amint a gyerekek katonásan előkapják a palatábláikat csinos vászon tarisznyájukból. Ezt követően az óra csendben, teljes fegyelemben telik. Amikor az egyik diák viszont ügyetlenségében felborítja a tintatartót, a tanár úr következetesen körmössel sújtja, így az óra még inkább csendesben, de most már a pontosságra is kényszerrel telik.

Hazatérve, a kisdíákat rögtön édesapja fogadja egy érdeklődő „Remélem, ma viselted magad!”-dal. Andris, aki tegnap óta folyamatosan szégyenérzetben él, most még inkább kényelmetlenül érzi magát: tudja, milyen könnyű rossz hírnevet szerezni eddig sem köztisztvisletben álló családjának. A nővérétől megtanulta. Két éve ment el, azóta is állan-

dóan visszahallja: „Hogy van a drága művésznő, Andriskám? Hányadik vőlegény is lesz az a szegény Estván? Negyedik? Ötödik?” Gúnyosan beszél vele mindig az utcabéli Führst-meier néni is, csak azt nem veszi észre, hogy az ő lányát nemhogy négyszer, de egyszer sem kérte meg senki fia.

De tegyük fel, hogy ez a bájos kisfiú a mi, XXI. századi világunkba csöppen. Mit tapasztal? Mik az első benyomásai? Nem vesszük figyelembe a kezdetleges hirtelen ájulást és pánikrohamot, ami valószínűleg az első pár napban érhetné szegényt; eltekintünk az autók, a divat, a megugrott szórakozási lehetőségek és a helyszín változásának felismerésétől, mert Andris a bevezetésben említett túl kalandor személyiséggel gyarapított gyermek, ezért rögtön a tárgyra tér, és belép az iskolába. Tanítás van, viszonylag csend, és tegyük fel, hogy a kisfiú csak átmenetileg van itt körbenézni a jövőben, ergo láthatatlan. Tiszta science fiction.

Mindenesetre Andris jelen van, és érdeklődik, és történetünk szempontjából csak ez lényeges. Belép (vagy suhan) az egyik közelben lévő üres terembe, de nem tudja értelmezni a látottakat. Az egész(!) terem kb. 5x5 méter terjedelemben szűkölködik előtte, és bárhogy számol, sehogy sem tud elhelyezni a tizennyolc padban hetvenegy diákot. Döbbenete még inkább fokozódik, amikor meglát egy, jobb szó híján „ízét” a falon lógni.

Ekkor azonban más vonja el a figyelmét: belép a tanító úr, egészen furcsa öltözetben. Andris először szörnyülködve végigméri, de aztán észbe kap, hisz mégiscsak ő a diák, és jó hangosan elkiáltja magát, ahogy otthon, szilárdan érzékelhető formájában tanulta: „Jó reggelt kívánok!” Azonban az illetékes tanár úr nemigen reagál, de ez talán nem is csoda, hiszen az ő szemével mégsem volt ott rajta kívül senki, azt pedig nem gondolhatja minden kósza huzatról, hogy egy momentán alakatlan, XIX. századi kisfiú próbálja kétségbeesetten észrevetetni vele magát. De Andris ezen is túllép, mert az állat hirtelen a padlón érzi koppanni: egy jó félosztálynyi diák nagyon, de nagyon furcsa öltözetben (olyannyira, hogy az még az ő, divatra abszolút érzéketlen szeme is jól látja), csupán csak egy jelzésértékű „‘napot!’-tal üdvözlük a tanítót. Andris erre hasonló tüneteket produkál, mint J. K. Rowling – Andris által ugyan nem – ismert könyvsorozatában Dobby, a házimanó, amikor rosszat mondott, vagy tett: kényszeresen le akart fejelni, át akart esni valamin, vagy szét akart törni magán legalább egy nádpálcát – csakhogy testének hiányában csupán lelke szenvedett.

Ekkor azonban szörnyű nagyot visított: valami rekedten és göthösen berregett a nyakában. A diákok erre morcosan és láthatóan vérig sértve a helyükre ballagtak, és minden sietség, vagy egyáltalán élet nélkül lezöttyentek – az egyébként fura – padjaikba, és Andris magában némiképp nyugodtan megjegyezte, hogy a berregést sok, nagyon rozsdás és lyukas kolomp okozhatta, amivel Katalin néni az óra elejét és végét hivatott jelezni.

A kisfiú ezek után nem hitte, hogy valaha bármin is meg fog lepődni. Alig telt el egy perc, de csalódnia kellett: mégpedig a falon csüngő „izé” miatt, ami időközben életre kelt. Andriska ezek után fejvesztve rohanguált volna keresztül-kasul a termen, ha lett volna feje.

Az óra elkezdődött, és a kisdíák élete legfurcsább tanítását élhette át. Az „izé” közben nevet kapott: a tanár digitális táblának nevezte, és felváltva hívta ki a tanulókat, hogy bökdössék. Andris csak kapkodta a fejét. Néha-néha odasuhant egy-egy aktuális diákhoz, és tehetetlen dühében átröpködött az illetőn, ha annak az órához (és egyáltalán emberhez) méltatlan hozzászólásai voltak, amiket hangosan ki is nyilvánított. A tanítás végére a tanár már nem tudta, mit kezdjen a sok tüsszögő, alkalomadtán patakokban könnyező tanulókkal, akik Andris bosszúhadjáratának következményeit viselték, igen kitartóan.

Órák végén viszont már nem érdekelte őket a spontán allergiás rohamok egyike sem, sőt többen örömmel kurjongatták, hogy „mennek haza kockulni”! Az ilyesfajta mondatokat egy-két századdal ezelőtti kisgyermek nemigen képes feldolgozni, ezt talán elnézhetjük neki. Viszont érdeklődve húzódott közelebb hozzájuk – már miután kiheverte, de legalább is megszokta erős, inkább irritáló kölnijük szagát –, és figyelte, amint a fiatalok egy-egy kicsi digitális táblát húznak elő a zsebükéből, és azt kezdik el élénken bökdösni. „Ilyenkor meg miért vannak csendben?” – értetlenkedik Andris. Nem sokkal később kiürül az osztály, a kisfiú pedig emésztgette a „chat”, a „facebook” és a „skype” szavakat és szinonimáikat.

Emésztgetés közben nem vette észre, hogy felébredt. Mikor tudatosult benne, hogy van teste, rögtön felöltözött, és reggeli nélkül rohant az iskolába, ahol hálásan vágódott normális méretű osztályának legnormálisabb padjába. Nemsokára megérkezett a normális osztály is, és mindannyian jó reggelt kívántak neki. Andris meghatódva viszonozta a köszöntést, nemsokára megszólalt Katalin néni szolid kolompja, és megérkezett a

tanító úr. A kisdíák szíve szerint a nyakába ugrott volna, de időben felmérte a helyzet abszurditását. Maga elé vette palatábláját, és halkán nevetve emlékezett vissza a furcsa álmára, melyben a sok hangos fiatal unatkozva bökdösi azt az értelmetlen digitális táblát.

AZ UTAZÓ

A teremben csend honolt, a kréta erős nyikorgása hamis zeneként járta át a diákok fülét. Mégis ez volt az egyetlen, ami a terem kopár létezését betöltötte. Hófehér falai üresen álltak a kopott padokat és a poros katedrát körbeölelve, melyen egy zord, könyvekkel teli asztal állt. Nem is volt ott másnak helye, csak a könyveknek, melyből kitanulhatják a diákok a tudományt.

Minek is kellett volna más? Tanulni jártak azok a terembe, nem bámészkodni, hisz idejük sem lett volna rá. Mindenki a táblára körmölt irományt másolta saját kis papírára, s mikor a kréta hamis zenéje elhallgatott, tollukat egyszerre, mint a villám, tintába merítették, szélsébesen írni kezdtek. A tanár úr nem várt sokat, az iromány csak addig maradt a táblán, míg elmagyarázta annak értelmét, s aki azt nem tudta papírára vetni, bent kellett maradnia lemásolnia a könyvekből.

Így esett ez Kerekes Fricivel is, aki mindig hosszadalmasan írt akár egy szót is. S ha valaki megkérdezte tőle, hogy írása miért ilyen komótos, mindig azt felelte, hogy szereti, ha minden egyes betűje szabályosan görbül. Ezen a napon is így történt, Frici a teremben ült óra után s a könyvet lapozgatta, s szorgosan jegyzetelt. Tintája kezdett kifogyni, s talán már azt sem tudta, mióta görnyed a papírok felett, csak arra lett figyelmes, hogy a könyv sűrű tudással megborsozott sorai, mint összefolyt paletta színei, elmosódnak fáradt szeme előtt. Lassan a könyv vaskos lapjaira ejtette tompa gondolatokkal megtelt fejét. A komor sötétség, mely csukott szeme mögött ezernyi álom színjátékát mutatta, lassan forogni kezdett. Frici meg is kapaszkodott a pad érdes sarkában. S lomhán nyugovóra tért a tüneményes látomás Kerekes Frigyes szemein. Mélyen elnyomta az álom, olyan mélyen, rendíthetetlenül dacosan ült fáradt pilláin, hogy mikor Fricit bökdösni, rázogatni kezdték, akkor sem akaródzott felébredni.

– Kerekes ébresztő! – kiáltotta valaki a fülébe.

Szemhéja erőtlenül emelkedett felfelé, s épphogy azokat egy hunyorításnyira kinyitotta, vissza is hullottak, pont olyan erővel és hirtelenséggel, mint a toll, amit Frici könyökével a padlóra lökött.

– Kerekes! Az istenit! Kelj már fel, és add vissza a tollamat! – bökte erőteljesen oldalba az őt ébresztgetni próbáló fiú.

Frici felemelte bágyadt fejét, kezeivel szaporán dörzsölni kezdte homályos tekintetű szemét, s mint hacsak reggel az ágyból kelt volna ki, hatalmasat nyújtózott, melyet egy erőteljes sóhajtás kísért.

S amilyen váratlan módon belekezdett abba, épp olyan váratlanul félbe is hagyta, mintha csak torkára kapaszkodott volna a sóhaj, s dacosan marta, hogy ő bizony ki nem jön onnan soha. Nemcsak a sóhajtása vagy a lélegzete, de még a gondolatai is megakadtak Kerekes Frigyesnek, amikor meglátta, mi veszi őt körül. Pedig neki soha meg nem akadnak a gondolatai, még egy darab kőről is órákon át képes beszámolót tartani, de most egy gondolat sem tért fejébe.

– Kerekes! A tollam – zökkentette ki Fricit elmélyült csodálkozásából padtársa.

– Ó, igen a toll... – hebegte. A földre nézett és keresgélni kezdte.

– Hogy nézett ki, fehér, szürke?

– Egyszerű kék színű, fehér csíkokkal.

Frici percekig vizsgálgatta a padlót, de egyetlen tollat sem látott.

– Itt nincs, biztosan leesett? – kérdezte értetlenkedve, miközben még mindig a körülötte lévő teret szemlélte, s teljesen meg volt róla győződve, hogy álmodik, hisz utolsó emléke az, ahogyan a teremben másolt.

– Kerekes, ne csináld! – bosszankodott Árpád – mindig lelököd a tollamat, ezért is nem szeretek melletted ülni. Na, húzódj arrább, majd felveszem én.

Frici a kopár fehér falakat kereste, a kopott táblával, és hiába nézte a tanári asztalt, sehol nem volt a poros katedra. A falakat ezerféle képek borították olyan személyekről, akikről még sosem olvasott ezelőtt a könyvekben, pedig szinte mindet forgatta már kezében. A tábla sem a régi kopott, zöldes tábla volt, melyen hamis hegedűként játszott a kréta. Ez egy nagy fehér tábla volt, s Frici fantáziája szűkösnek bizonyult, hogy kigondolja, hogyan is lehet fehér táblára fehér krétával írni. Majd az előtte álló asztalra pillantott, melyen egy könyv sem volt, csak egy sötét, furcsa masina foglalt rajta helyet, melyből rengeteg hosszú fekete zsinór lógott ki, mellyel sosem látott, szemet kápráztató fényekkel díszített dobozokat kötöttek hozzá.

– Itt a toll! – nyomta Vecsei Árpád Frici orra elé, aki csodálkozva vette kezébe a műanyag furcsaságot.

– De hát, ez, ez nem fér a gondolataim közé – mondta, s a toll hegyéhez nyomta ujját. – Ilyet még sohasem láttam, mutasd meg, hogyan tudod tintába mártani.

Árpi nagy és üres szemekkel nézett Fricire.

– Te most komolyan beszélsz, Kerekes? Jól elaludhattad a fejedet – jegyezte meg, s kikapta kezéből a tollat, mellyel egy jókora kék csíkot firkált kezére.

Frici döbbsen emelte karját értetlenül néző szemei elé, melyek hiába nézték, hiába mutatták kíváncsi gondolatainak, azok mit sem tudtak felelni a kezén üldögélő kék kacifántos vonalra. Ajka még csak szóra sem tudott nyílni, hogy utána járjon eme varázslatnak, mert ahogy kinyitotta azokat, megszólalt a csengő, s egy számára idegen tanár lépett be az ajtón. Kerekes Frigyes ekkor már megérteni sem akarta, kik azok a soha nem látott alakok, akik körbeveszik őt, nem akarta tudni, ki az a Vecsei Árpi, ki az ismeretlen tanárnő, és a kékes hajú lányt sem akarta ismerni, akiről a haja színe miatt azt feltételezte, hogy bizonyára valamiféle kuruzsló vagy esetleg boszorkány lehet. Nem akarta tudni, ki az a kopasz bakancsos fiú, aki most a szép és mindig mosolygós Donga Ágota helyén ült. Nagyot dobbant a szíve, hiányzott neki Ágota, nemcsak a szép mosolya, de a leleményessége is. Frici úgy vélte, ha most a lány mellette lenne, biztosan meg tudná mondani, hogy ez most a valóság vagy csak egy álom. Talán lázas, elrontotta a gyomrát, és most otthon alszik az ágyában, s ezt a rémséges, furcsa képet álmodja. Talán lehetséges, hogy ez lenne a való, és az, ahogyan a fehér falak között körmölt fáradhatatlanul a vastag könyvekből, csak egy képzet volt?

Zavarodott gondolatai alábbhagyni látszottak, hisz hiába csipkedte erősen karját, nem ébredt fel, s kezdte elfogadni, hogy talán tényleg eme valós lét, ahová tartozik. Gondolatai szinte teljesen leülepedtek fejében, de mikor Frici ámulatlan a táblára pillantott, maga sem hitte el, amit látott. A nagy fehér táblát a tanárnő egy érintéssel megváltoztatta, s mint a bűvész a nyulat fekete cilinderéből, színes képeket varázsolt a semmiből az addig üres táblára.

Gondolatait, mint száraz faleveleket az őszi szél, oly kuszán sodorták a látottak.

– Ez varázslat, hisz trükk nem lehet! – suttogta szinte alig hallhatóan.

Ámulattal és érdeklődéssel figyelte a csodálatos táblát, mely egy újabb érintésre oly hófehér lett, mint a decemberi szűz hó, mibe még egyetlen isteni teremtmény sem mártotta nyomait.

Frici meghitt átéléssel nézte, ahogy a tanárnő szavakat teremt a táblára. Gondolatait felcsigázta a furcsa szürke tárgy, amit mindenki tollnak nevezett, mely által a fekete, hol pedig a piros íromány született. S egy újabb szempillantás sem kellett, s a magyarázott

szó egy élénk színnel öltöztetett ünnepi ruhába bújt, hogy kitűnjön a többi jelentéktelen résztvevő közül.

Miután a táblára vetett írás magyarázata elhangzott, egy röpke érintéssel a tábla ismét hófehér valójában tündöklött. Kerekes Frigyes szemei oly tágra nyíltak, oly kerekékké lettek, mint az éjszakát beragyogó telihold. S nagy szemeivel körbe pásztázta a termet, sehol egy szivacs, egy megviselt textildarab, mellyel emlékeiben a kopott zöldes tábla fehér firkáit törölték le. Újra és újra átrágtá a fejében lévő emléket, ahogy a táblára írott színes tudomány csak úgy elillant, de akárhányszor is elmerengett a történéseken, mindig arra jutott, hogy úgy történt, ahogy azt ő látta, és nem megzavarodott szemei kápráztak.

– Tanárnő, lemaradtam! – kiáltott Vecsei Árpí, kizökkentve Fricit gondolataiból.

– Árpí! Ne kiabálj, majd bent maradok veled óra után, én is lemaradtam, majd másolunk együtt a könyvekből – javasolta Frici.

Vecsei értetlenül ráncolta homlokát, s fejét rázva két keze közé temette azt.

A tanárnő egy kedves mosollyal az arcán megérintette a tollal a tábla egyik sarkát, melyen egy baloldalra néző nyíl pihent, s a tábláról eltűnt tudomány újra ott díszelgett rajta színes valójában, mintha soha el nem tűnt volna helyéről.

– Ez hihetetlen! – mosolygott Frici Árpí felé. – Ez varázslat, nem kell bent maradnunk másolni!

– Már miért is kellene bent maradnunk? Most komolyan, Kerekes, mi ütött beléd, úgy csinálod, mint aki még sosem látott interaktív táblát, pedig már majdnem egy éve ezen tanulunk – értetlenkedett Vecsei.

Frici teljes zavarodottságában tündöklött sok idegen alak között, s testét félelem ölelte körül. Miért idegen neki minden s mindenki, s vajon ő miért nem idegen másoknak? Ezen gondolatokat emésztette, egészen az óra legvégéig, s amikor kicsöngettek, Vecsei Árpí minden mozdulatát árgus szemekkel figyelte, hátha megérti, mi is folyik körülötte. Árpí zsebeiben kutatott, egy furcsa a falon függő interaktív táblának nevezett masinához hasonló, csak sokkal kisebb tárgyat húzott ki zsebéből. Ujjaival táncot járt az idegen tárgyon, s minden egyes lépés ütemére más-más kép jelent meg. Frici szemeit dörzsölgette, s érdeklődve figyelte az újabb varázslatot. A fürge nagyujjak most csárdást jártak a kis fekete szerkezeten. Kerekes Frigyes közelebb csúszott Árpíhoz, hogy megszemlélje kezének fürge mozgását. A soha nem látott kis gépezet eleje pont olyan hófehér volt, mint

a tábla, s alján vigyázva sorakozott az ábécé összes betűje, melyeken felváltva s követhetetlenül gyorsan futkostak Vecsei Árpád ujjai. S a betűk a semmiből sorban előtűntek.

– Mint csinálsz? – kérdezte Frici túlbuzgóan és érdeklődéssel teli hangon.

– Csak levelet írok Zoénak – mutatott Árpi a kékes hajú lányra.

– De hát itt ül előttem, miért nem mondom neki szavakkal a gondolataidat?

– Kerekes, ne csináld, nézz szét, mindenki a telefont nyomogatja és üzeneteket ír, már így megy ez egy ideje. Te is mindig ezt csinálsz.

– De ha te ezen a masinán elküldöd a gondolataidat, azt a többiek hogyan tudják majd elolvasni, mennyi idő alatt ér el hozzájuk? Sokkal gyorsabb, mint a posta? – érdeklődött Frici a számára idegen és furcsa levélről, amire meggyőződése szerint bizonyára már bélyeg sem kell, hisz arra az apró kis borítékra, amiben az üzeneteket kapják a kis mindenttudó dobozon keresztül, nehezen lehetne rányalni egyetlen apró kis bélyeget is.

– Figyelj, Kerekes, szerintem le kellene dőlnöd aludni egy kicsit, lehet, hogy lázas vagy, esetleg túlságosan kimerülhettél az elmúlt napokban.

Frici érzései helyesnek gondolták Vecsei Árpi bölcs tanácsait, fejét a padra hajtotta, s pillái lassan lehullottak. A percek alig érték utol egymást, s szemein fáradhatatlanul futkosni kezdett az álom ürge lábaival. S talán az álom, vagy maga Kerekes Frigyes szédült bele az ütemes menetelésbe, nem tudni, de egyszersmind a sötétség árnyában kitüremkedő álmokképek forogni kezdtek. Frici mindkét kezével magkapaszkodott a pad sarkaiban, s ahogy elnyomta az álom, kezének szorítása alábbhagyott. A furcsa képek oly játszi könnyedséggel lebegtek szeme előtt, mintha még mindig a teremben ülne és a mágikus táblát figyelné. Pedig már régen álmodott, s olyan mélyen, hogy arra sem riadtak fel pillái, hogy egy finom kéz arcát simítva ébresztgeti.

– Frici, jó reggelt, hasadra süt a nap! – szólt egy kellemes hang, mely gyöngéden csiklandozta füleit.

– Te hétalvó, kelj már fel! – mondta Ágota, s egy jókorát bökött Frici oldalába.

Kerekes Frigyes alvó pilláiról oly hirtelenjében ugrott fel az álom, hogy könyökével lelökte tintáját, mely elterülve, apró fekete folyóként cikázott végig a kopott padlón.

– Ágota? Te vagy az? – kérdezte, arcán alig elférő mosollyal.

– Nem, a Tímár tanár úr vagyok, csak megberetválkoztam az este – mondta a lány gúnyosan, elmélyítve hangját. – Hát persze, hogy Ágota vagyok, ki más lennék? – kérdezte kacagva.

Frici izgatott tekintettel pásztázta végig az üres, fehér falakat, melyek körbeölelték a poros katedrát, melyen egy öreg, könyvekkel teli asztal állt. Majd a zöld, krétától maszatos táblára pillantott, s így szólt:

– Tudod, furcsa álmot láttam, egy idegen világban voltam egy idegen időben, ahol minden varázslat volt. Szabad volt a tudás, és sokkal több, mint amennyi neked vagy nekem van. S a tudomány magvait oly csodálatos eszközökkel táplálhattam magamba, oly hihetetlen módon, hogy azt kívánom, bár újra ott lehetnék. Olyan egyszerű és könnyű volt minden. S az idő? Annyi időt takarítottak meg nekem az eszközök, mégis oly sok tudást adtak, s cserébe semmit nem kellett tennem. Még jutalmat is kaptam, szabályosan kanyaríthattam betűimet, s ha lemaradtam a másolással, visszarepítette a letörölt tudományt a tábla, s az újra ott díszelgett rajta. Nem kellett vastag, ezer lapból álló könyvekből másolni egész napnyugtáig.

Csodálatos eszközök voltak, csak elnémították az embereket. Nem szóltak egymásnak, ha gondolatuk akadt, csupán leírták azt. Ezt nagyon fájt látnom, hisz most is milyen jó érzés, hogy ezt mind elmondhatom neked.

– Te biztosan lázas vagy – mondta Ágota mosolyogva, s kezét Frici homlokára emelte.

Mondok Judit

*Evangelikus Kossuth Lajos Általános Iskola,
Gimnázium és Pedagógiai Szakközpont*

KÜLÖNÖS TALÁLKOZÓ

Épp iskolába készültem, amikor feltűnt, hogy reggeli zavartságom miatt nem az iskolai egyenruhámat vettem fel. Elindultam a tölgyfából készült szekrényeim felé, és kinyitottam őket. Belülről régi ruhaillat áramlott ki, ugyanis elég szegényes családból származtam. Ha vásároltunk, jól át kellett gondolni, hogy mit vehettünk meg, mit engedhettük meg magunknak és mit nem. Ilyen szegényes életre szoktattak a szüleim egész kicsi korom óta. Ezért nem is zavart ez a helyzet.

Kikerestem a megszokott barnás egyenruhámat, és felvettem a hétköznapi ruhámra. Tulajdonképp inkább egy régi, kicsit kopottas köpenynek lehetett volna mondani. Kissé lehangolt városkában éltem, mintha minden jó dolgot magába szippantott volna valami örvény.

Az iskola, ahová nap mint nap jártam, nem messze volt a házunktól. Időmosta falairól itt-ott fehér festék málladozott. Tantermeinkben csak a padsorok voltak és egy tábla, amire az órai vázlatot felírták. Végig az utcán vastag törzsű fák hajladoztak a szél miatt.

Nyári zápor illata terjengett a levegőben. Nagyon szerettem az eső előtti időszakot. Bár, mint sok dolognak, ennek is volt árnyékos oldala, mert nagyon fülledt és poros volt a levegő. De aztán szépen letisztult a légkör, az ég beszürkült, és eleredt az eső.

Bementem a termünkbe, ahol az osztályomból néhányan már készültek az első órára. Én az iskolán belül a 8.a osztályba jártam. Hivatalosan Kendra Clarknak hívnak. De a barátnőim ismerkedésünk óta csak Kendy-nek becéztek. Aznap reggel elég kedvetlenül kezdtem a napot. Lehorgasztott fejjel beültem a padba, és ráhajtottam a fejem. Alig vettem észre, hogy bejött a tanárunk, és megkezdte az óráját.

Nagyon lassan teltek az órák. Nem is tudtam teljesen odafigyelni. A tanárunk is ideges volt, szinte végigkiabálta az órát. De errefelé nagyon ritka volt a rendes tanár, mert mindannyian szigorúak és komorak voltak. Kicsengettek az utolsó óránkról. Felemeltem a táskám a földről, és elindultam ki a teremből. Az eső még mindig nagy szemekben hullott

az égből. Nem a megszokott, egyszerű úton indultam haza, helyette az ellenkező irányba fordultam.

Az erdő mellett jöttem végig. Be-bepillantottam sűrűjébe, és egyre inkább éreztem azt, hogy be kell mennem oda. Egy kis keskeny ösvényen elindultam az erdő mélyébe. Az eső alábbhagyott. A nap sugarai lassanként átszűrődtek a fák lombjai között, így tüntetve fel egy moha lepte sziklát. Lassú léptekkel közeledtem a hatalmas kő felé, ugyanis a víztől még nedves volt a fű, és emiatt nagyon csúszott.

A sziklát egy nagy részen smaragdzöld levelek lepték. Ahogy végighúztam rajtuk a kezem, egy üregre lettem figyelmes. Odébb húzva a leveleket, egy egész járatot találtam. Egy kis alagút, melynek alig látható fény volt a végén. Gondolkodás nélkül elindultam, hogy megnézzem, mi lehet az. De ami a túloldalon várt, ledöbbsentett. A fák eltűntek, a madarak nem csicseregtek, még a napsütés se tűnt természetes fények. Mindenhol furcsa gépek, robotok voltak. Hol vagyok? Hova kerültem? Miért ilyen más itt minden? – fogalmazódtak meg bennem a kérdések. Ám ekkor azt éreztem, hogy valaki megérinti a vállam.

Hirtelen hátrafordultam, és kapkodásommal majdnem felborítottam őt. Nem is tudom, minek nevezhetném. Merev volt, de olyan élethű, hogy tekintete szinte beszélt. Fémből készült testén kijelző világított. Feje is csupán egy kijelző volt, és azon rajzolódtak ki arcvonásai. Mosolygott, és megjelent szája mellett egy üzenet: „Kövess”.

De lábaim, mintha földbe gyökereztek volna, egy lépést sem tudtam megtenni. Egy idegen helyen egy idegen „lény” kéri, hogy kövessem. Elmélkedésem közepette egy újabb üzenet jelent meg a kijelzőn: „Olvasok a gondolataidban. Nincs okod aggodalomra. A mi fajtánk egy teljesen modern civilizáció, ahol kevés ember maradt. Akik itt élnek még az emberek közül, ők mindannyian nagyon fejlettek. Tudom, honnan jöttél, és hogyan találtál rá az ösvényre. Előre láttuk jöttödet. Erre az útra csak nagyon kevesen találhatnak rá.”

Még mindig értetlen fejjel álltam, és arra gondoltam, hogy mit kezdhetnék én egy modern világban. Ki sem kellett gondolnom, „Gondolatolvasó Uraság” már adta is a választ kérdésemre: „Tudom, furcsa lehet egy másik világban találni magát egy embernek. De ne ebből a szemszögből nézd! Találd meg a lehetőséget a véletlenek között! Bízz bennem, gyere velem!”

Gondolkodni sem mertem, szótlánul elindultam a különös idegen után. A hátán is egy kijelzőre figyeltem fel. Egy épület felé vettük az irányt. Falán neoncsövekből volt kirakva, hogy „New School” (Új iskola).

Belépve tágas termeibe, ismét elfogott a meglepettség. Falain táblák voltak. Soha nem láttam még fehér táblákat. Vagy lehet, errefelé fekete a kréta?! Az idegenre néztem. Mik ezek? – gondoltam magamban.

„Ezek itt, kérlek, interaktív táblák. Tudom, hogy a te világodban még nincsenek modern eszközök, de jóval megkönnyítik a tanulást. Működési elvük roppant egyszerű.” – adta rá a választ. – „Elnézést udvariatlanságomért, én egy robot vagyok, és Tod a nevem. Amint mondtam korábban, olvasok mások gondolataiban. Beszédre nem vagyok sajnos képes. De rajtam kívül sokféle robot él itt. Legtöbbjük már képes hang-alapú kommunikációra is. Egy hetet tölts el a világunkban, szívesen látunk. Gyere, bemutatlak egy olyan barátomnak, akivel talán könnyebb lesz beszélgetni. Ő majd megmutat neked mindent” – tette még hozzá. Végig sem olvastam, már indult is, hogy bemutasson barátjának.

A földet pásztázva sétáltam utána, mire ő megállt és majdnem nekiütköztem. Felfemeltem tekintetem. Egy emberalkatú karcsú robot állt előttem. Ha nem lett volna fémből, könnyedén ráfogtam volna, hogy ő egy ember.

– Szia! Bratt vagyok! És Téged, hogy hívnak? – nyújtotta felém kezét.

– Szia, Bratt! Kendra. Kendra Clark – dadogtam, és kezet fogtam vele.

Körülnéztem, addigra Tod eltűnt. Vajon hogy nem vettem észre, hogy elment?!

– Kérlek, mondd, hogy itt maradsz egy hétig? – nézett rám Bratt könnyörgő szemekkel.

– Ööö, persze, maradhatok.

– Á, nagyszerű! Mindig ki szerettem volna próbálni, milyen lehet egy idegenvezetőnek (rám kacsintott). Megmutatnám ez alatt az egy hét alatt az internet világát.

– Internet? Az meg mi? Nem érzem itt itthon magam, olyan idegen minden. Különös, hogy ennyire modern a technológia.

– Sejtettem, hogy nem fogod itt túl jól érezni magad. De elrepül az egy hét, gyorsabban, mint hinnéd. És akkor hazatérhetsz!

Haza sem akartam már menni, annyira kedves volt ez a srác. De miket gondolok én, ő egy robot. Nem tetszhet egy robot. A napok valóban gyorsan teltek. Kezdtem itthon érezni magam a sok új dolog között. Az internet elképesztő volt. Bármit megtalálhattam rajta, amire csak kíváncsi voltam. Közösségi oldalak, zene, videó, képek. Minden, amiről azelőtt csak hallottam, most itt volt. Kaptam ajándékba egy érintőképernyős telefont Bratt-tól, hogy tarthassuk a kapcsolatot azután is, miután hazamentem.

Megtanította, hogyan kezeljem és megígérte, hogy majd minden nap beszélünk Facebookon. Eltelt hat nap, már csak egy napom maradt, amit Vele töltöttem. Ha robot, ha nem robot, de szeretem. Gondolkoztam magamban. A hetedik napot teljes mértékben Vele töltöttem, és mielőtt elindultam haza, együtt néztük végig a naplementét.

– Menned kell! – mondta szomorúan.

– Tudom Bratt, tudom – lehajtottam a fejem.

– Mi már csak nagyon ritkán találkozhatunk.

– Én képtelen vagyok elmenni! – mondtam kissé kikelve magamból, miközben egy könnycsepp gördült végig arcomon.

– Tudod, hogy muszáj! Menj! Ígérem, minden nap írok majd – nyomott egy puszit az arcomra.

Lábaim elnehezedtek, nehezen tudtam megtenni, de elindultam haza. Alig léptem be otthon az ajtón, már éreztem a zsebemben a zizegést. Előrántottam a telefont, amit Ő adott, és elmosolyodtam, amint megláttam, hogy írt.

„Szia Kendra! Hazaértél?”

Remegő kezekkel írtam be a választ.

„Szia Bratt! Úgy örülök, hogy írtál! Igen ebben a percben értem haza.” Elküldtem.

„Értem! Mit csinálsz?” – ugrott fel újra a kis ablak.

„Hmm, gondolkozok” – adtam rá rövid választ.

„Szabad megkérdezni, hogy min?”

„Rajtad, hogy hogyan éljem túl a nélküled töltött napokat.”

Az üzenet még nem lett kézbesítve a címzettnek.

Hogy micsoda? Miért mi történt?

Egyenlege lejárt. Az internetkapcsolat megszakadt.

Nem! Ne! Nem lehet, ez képtelenség! Nem történhetett ilyesmi, vagy mégis?! – De ekkor már folytak a könnyeim. Ugyanis a városunkban nem volt wifi hálózat. És mivel a telefonon az internet előfizetés lejárt, így nem volt működőképes a net. Ezen Bratten kívül senki más nem tudott volna változtatni.

Így, amint módomban állt, rohantam a titkos bejáráshoz, hogy Bratt segítségét kérjem. De a kapu, már nem volt ott. Hiába kerestem, sehol nem találtam rá. A földre rogytam. Hangos sírásba kezdtem. Fogalmam nem volt, hogy mit tehetnék?! Itt kezdődött életem legrosszabb időszaka.

Nagymamám arcán könnyecsek folytak végig, ahogy elmesélte ezt a történetet fiatal korából. Aztán a sírdogálás után látszott az arcán, hogy még nincs vége a történetének.

– Amikor már azt hittem, hogy semmi nem fog segíteni bánatomon, fantasztikus dolog történt velem. Megismertem nagyapádat – folytatta – Rá kellett jöjjenek, hogy ha elszakadok ettől a kalandomtól, és ha elfogadom, hogy nincs többé internet, Facebook, virtuális élet, sokkal jobban érezhetem magam. Mert visszagondolva, abban az egy hétben teljesen magába szippantott ez a sok újdonság. De korántsem volt olyan jó egy robotokkal teli világban, mint a való életben.

– Ott nem volt életem, mert a hét nap alatt úgy, mint a mai gyerekek, csak Facebookon voltam fent, vagy videókat néztem. De amikor megismertem nagyapádat, megváltozott minden. Rádöbbsentett, hogy nincs szükségem semmiféle közösségi oldalra a boldogsághoz. Bár az ottani iskolákban tény és való, hogy jobbak voltak a tanulási lehetőségek a széleskörű felszereltség miatt. Sokat segített az ottani gyerekeknek, ahogy elnéztem. Úgyhogy ezt az egyet sajnáltam. De visszatérve nagyapádhoz, úgy ismertem meg, hogy amikor egyszer az állomáson vártam anyukádra akkor...

De ez már egy másik történet. KÖSZÖNÖM A FIGYELMET! Jelent meg a kivetítőn prezentációm végén az utolsó dia. Az osztály tapsolt.

– Kendra, szép munka gratulálok – szólalt meg az irodalomtanárom.

– Köszönöm, Tanárnő. Pedig tartottam tőle, hogy nem fogom tudni megoldani a feladatot. De rájöttem, hogy csak egy jó riportalany és egy érdekes sztori kell. Beletelt néhány órámba, mire leírtam, de megérte. Szeretek írni – mondtam nyugodt hangon.

– Köszönjük még egyszer, hogy dolgoztál vele. A feladat ugyebár az volt, hogy keressetek valakit a családban, aki tud valami érdekeset mesélni a fiatalkorából, majd le kellett írni fogalmazásba – tette hozzá a Tanárnő.

Az óra további részében megbeszéltük, hogy mi lesz a házi, és megnéztünk még néhány prezentációt. Fárasztó napom volt. Felolvasni a munkámat az osztály előtt. Tartottam tőle, hogy sok negatív visszajelzést kapok, de tetszett nekik.

Ahogy hazaértem, elgondolkoztam rajta, milyen nehéz lehetett akkoriban a tanulás. Bár biztosan nagyobb volt régen az összetartás az emberekben, mégis sokkal nehezebb lehetett tanulni és tanítani is.

Estére teljesen elmerültem gondolataimban. Észre sem vettem, hogy késő volt. Odakint tiszta volt az ég. Apró fénypontok tűntek fel rajta, ahogy esteledett. A Hold is előtűnt a felhők takarásából. Gyönyörű volt aznap este az éjszaka. Nem is lehetett volna szebb befejezése egy ilyen eseménydús napnak.

Annyira elfáradtam aznap, hogy pillanatok alatt lecsukódott a szemem. Időm sem volt lefeküdni aludni, még az íróasztalnál ülve elnyomott az álom.

TARZAN

Hazafelé tartottam, hátamon a nehéz hátizsákom. Hét órám volt, a táska vagy hat kiló, no meg a tornacuccom. Cipeltem, közben szemerkélt az eső, a szememig behúztam a kapucnimat. Milyen szerencsém van, hogy közel lakom az iskolához! Az osztálytársak közül sokan két órát is utaznak hazáig, és cipelik a súlyos táskát. Ekkor egy reccsenéssel megadta magát a hátizsákom vállpántja. Dühösen néztem a kiborult füzeteket, könyveket. Minek ez a sok holmi? Miközben szedegettem a cuccaimat, elgondolkodtam: a nem túl távoli jövőben talán nem is lesz hátizsák, csak egy pendrive a zsebben. Mondjuk, a tornacucc, az nem digitalizálható. Azt hordanunk kell az iskoláig és haza. A pendrive viszont az összes órai anyagot tartalmazza. És ekkor elragadott a képzeletem.

Csak a saját, egyéni beléptető kártyánkkal tudjuk az ajtót nyitni a tantermünkhöz. A terem elektromos redőnyei be vannak húzva, hogy jól lássuk a vetítéseket. Minden diák padjába be van építve egy számítógép, amelyen a legkorszerűbb operációs rendszer fut. A padokban kettesével ülünk, a gépek jelszavakkal kapcsolhatók be. Az összes tanuló gépe a tanár computerére van kötve, így egyszerre és külön-külön is ellenőrizni tudja az osztályt. Nincs kréta, azt csak hírből ismerjük, illetve a tanteremben található vitrinben a táblatörlő szivacs, egy régi osztálynapló és egy zsebszámológép mellett megcsodálhatjuk. Az interaktív táblát már egy érintéssel vagy lézer pointerrel lehet irányítani. Ha a szünetben meg tudjuk kaparintani, jó kis lézercsatát vívunk egymással. A tanár gépére van kötve a projektor, amely kivetíti az órai anyagot az interaktív táblára. A leckéinket a tanár egy klikkeléssel tudja ellenőrizni, a saját gépén. A sumák osztálytársak persze „Ctrl C” „Ctrl V” mozdulattal óra előtt másolják át a leckét a többiekre. Egy-két elvetemült hacker osztálytársam a tanár gépén igyekszik a jelszót megfejteni és bejutni az adatbázisba, hogy számukra hasznos információkat szerezzenek. A rendszergazda egy üzenettel és egy képpel hárít: a vigyorgó számár közli, hogy legközelebb is próbálkozhatnak, ez most nem jött be, és mindjárt becsöngetnek.

Az első óra matematika, csak úgy villognak a grafikonok. Érthető és világos, a tanár egy érintéssel rámutat, nagyít, fordít, klassz az egész. A geometriától a szorzásig mindent így tanulunk, sokkal gyorsabban felfogjuk a lényeget, még a korán kelés miatt szundítók is szívesen vállalkoznak egy kis feladatmegoldásra. A második óra földrajz. Háromdimenziós kivetítéssel előttünk forog a Föld. Totya felelésnél a Napot keringtetni a

Föld körül, ezen jót nevetünk. Persze, a Föld is és a Nap is vissza akar ugrani a pályájára, de Totya küzd. A tanár már nem derül olyan jót, mint mi. Persze, a mentő kérdéseknél pötyöghet a lézer pointerrel a vaktérképre. A legklasszabb, amikor a lányok sikoltoznak a háromdimenziós képen látható krokodil és zsákmányállata küzdelmén. Sajna, hamar elszalad az idő és kicsöngetnek.

Történelem órán belekeveredünk a II. világháború eseményeibe. Jocó és Colos előadást tartanak, és a projektoron feltűnnek az adatok és képek Adolf Hitlerről. Mi a saját pendrive-unkra mentjük az előadás anyagát, képeit. Lesz mit tanulni otthon! A háromdimenziós szemüvegekkel ott vagyunk a normandiai partraszállásnál. Totya kiesik a padból, mert egy gránátot akar kikerülni. A háború ennél félelmetesebb már nem is lehetne. A falakba épített hangszórókból halljuk a robbanásokat és a fegyverek tüzelését.

Ennél sokkal kellemesebb az angol óra. Egy jellegzetes londoni kávéház vetített képe alatt olvassuk a magyar szöveget, közben ugyanezt halljuk angolul.

Magyar órán dolgozatot írunk. A gépemen nehéz kérdések villannak fel. Némelyik elsőre olyan nehéz, mintha kínaiul lenne. Aztán lassan belelendülve, pötyögni kezdem a válaszokat. A gép jelzi, mennyi időm van még, és hány százalékot teljesítettem eddig értékelhetően. Meg se lesem a mellettem ülő gépét, mert mindenki más sorrendben kapja a kérdéseket.

Kémián kísérletet látunk, de csak a táblán. Jó, de nem az igazi. Látom a vegyjelet: alumínium és jód. A tanár a reakciójukat mutatja a táblán. Elmeséli, milyen szaga van. Na, erre már a digitális tábla sem képes, hogy szagokat, illatokat produkáljon.

Tornaórán a pendrive a farmerzsebbe süllyed, az összes lecke, értesítés és új jegy rámentve. Végre mozoghatunk egy jót, majd utána gyérünk haza!

Gondolataimból felriadva, összeszedtem szétszórt könyveimet, és meg szerettem volna nézni a telefonomon, mennyi időt töltöttem álmodozással. Nem derült ki, mert a mobil lemerült. Órát pedig nem hordok magammal. Most akkor honnan tudjam mennyi az idő? És erről ismét eszembe jutott valami: csak a digitális világ a jövő? És ha jön egy világméretű áramszünet? Vagy elektromos kisülés? Akkor nincs digitális tábla, se pendrive, se adatok. És a digitális tábla mindent helyettesíthet? Ha a lehető legtöbb tantárgy digitalizált, akkor mi lesz a kísérletekkel, a próbálgatásokkal, a kézzel fogható és előttünk zajló eseményekkel? Fogunk még valaha úgy figyelni a tanárookra, mint most? És ha az elektromos szerkentyűk meghibásodnak? Mi marad? A könyv, papír, a toll és mi, no meg a

tanárok. Akkor majd újból lehet puskákat gyártani a sumákoknak, és órán levelezni a tanár háta mögött, vagy smiley-t rajzolni a füzet sarkára, és kísérletezni igazi alumíniummal és jóddal. Akkor annak már lesz szaga. Valahogy közelebb kerül minden, még ha fáradságosabb is.

Végül nagy nehezen hazaértem, és egy cetli várt a hűtőn. Anya sietve írta. Na, ezen mosolyogtam. Ez személyes, felismerem ezer közül is a betűket, aláírás nélkül is. Digitális világ? Igen, jó lenne, de jobb mindenben az arany középút.

A XXII. SZÁZAD VÉGÉNEK „ISKOLÁJA”

A nap még mindig ugyanúgy nyugszik le, mint az emberiség történetének sok-sok évszázadán keresztül. A család mint szervezeti forma működik, a házaspároknak vannak gyerekeik. A felnőttek sokat dolgoznak, túl elfoglaltak, nincs idő a gyerekekre. Az iskola mint a tudás, az ismeret átadásának intézménye, már régen nem létezik. Vannak viszont komputerek. Igen, Kedves Olvasó! Mesét tartasz a kezekben, tragikus mesét, amit én is egy komputertől hallottam. Mikor kezdődött?

Beköszöntött a XXI. századdal az információs társadalom. Mindenki nagyon örült, megpróbálta kihasználni az információhoz való jutás könnyű lehetőségeit. Hogyan csapódott ez le az iskolákban? Minden intézményt felszereltek számítógéppel, s lehetőséget teremtettek ahhoz is, hogy csatlakozzanak a világhálózathoz. Az a szem, amelyik látott, és nem csak nézett, már észrevehette a változást. Ültek a gyerekek a monitor előtt. Nem beszélgettek egymással, csak mereven a monitoron megjelenő információra figyeltek. – „A szem a lélek tükré” – ez a mondat akkor frázisnak tűnt, és nem is tulajdonítottak neki nagy jelentőséget. A szemkontaktus tanár és diák között egyre kevesebb ideig tartott, majd teljesen megszűnt. Nem volt jelentősége az egyénnek, a pedagógus személye, személyisége egyre jelentéktelenebbé vált. A tanórák csak kicsiny részének az irányítását tudta a kezében tartani, majd ezt is a hálózaton keresztül végezte.

Telt, múlt az idő, és a tanóra, mint az iskolai ismeretátadás legkisebb szerkezeti egysége, kezdett kimenni a „divatból”. Kezdetben csak a felnőttek oktatásában vezették be a távoktatást mint szervezeti formát, de egy idő után belopózott az iskolarendszer valamennyi szintjére. Mivel magyarázható? Sokkal olcsóbb! Kezdetben csak olyan járulékos költségek maradtak el, mint az épület fűtése, karbantartása, az oktatók és műszaki dolgozók bére. Nem volt szükség arra, hogy megszervezzék a diákok utaztatását, kiküszöbölték a helyben maradással a gyerekeket érhető veszélyeket. Az évszakok változása már nem keltett túlzottan nagy veszélyt, hiszen a föld felmelegedésének következtében már csak a számítógép néhány eldugott állományában lehetett olvasni a télről. A gyerekek a négy fal közé szorultak, csak a szülőknek kellett megszervezni a felügyeletet.

A technika, a számítógép, illetve a programok rohamos fejlődésnek indultak. Eleinte az emberek megpróbálták megértő, barátságos komputeret alkotni, de a „csak olvasható memóriában” időről időre zavar keletkezett, s felhagytak ezzel a próbálkozással.

A funkcionalitás lett a fő cél. A hálózat lehetőségeit kihasználva összekapcsolták a településeket, és a településeken belül az összes családot egymással. Kötelezővé tették a házi robotok használatát, nemcsak az oktatás miatt, de az egyéb háztartási teendők ellátására is. Voltak családok, akik elszántan küzdöttek a kötelező szolgáltatás ellen, de ezeket különböző szankciókkal sújtották. A házi robotok bankügyeket intéztek, számlák kiegyenlítését végezték, időpontokat beszéltek meg, ellenőrizték a betegség tüneteit, és jelezték a rendellenességet, főztek, takarítottak, bevásároltak, és mellesleg tanították a csemetéket. A törvény világosan megfogalmazva kimondta, hogy minden lakosnak rendelkeznie kell ilyen géppel. Társaságok alakultak, akik a kezükben tartották ezeket a hálózati csomópontokat, s különböző mutatószámokkal mérték a mindennapok hatékonyságát. A „Minden, ami nem kötelező, az Tilos” elv lépett életbe. Lehet, hogy az emberiség nem lett boldogabb, de legalább elégedett lehetett.

Nagyon nehéz volt követni a változásokat, melyek ehhez az örömtelen, meddő világhoz vezettek, ahol a gyermekek inkább öregedtek, mintsem nőttek volna. A technika sok mindent megváltoztatott. Sokáig úgy tűnt, hogy ezek a változások megjobbjítják a világot. Úrhajók és kevesebb szennyeződés, jobb és tisztább hangszerek, műszerek, ezernyi konyhai és háztartási felszerelés, amely határtalanul megkönnyítette a házimunkát.

A nagy változás a hálózat létrejöttével kezdődött. A hálózat egy csapásra megszűntette a pénzt, a magánéletet és a könyveket. Valójában senki nem tette kötelezővé a könyvek elégetését, nem kobozták el, csak egyszerűen nem nyomtattak többet. A meglévők pedig tönkrementek, és nem volt, aki pótolta volna. A fiatalok legtöbbször még életében nem látott könyvet, olvasni meg végképp nem olvasott. Senki, vagy csak kevesen ismerték a három testőr történetét. Az ismereteket „másodkézből”, az éppen működésben lévő géptől kapta, de csak olyan tananyagot, amire a központ beprogramozta azokat. A történetek, amelyek a könyvekben vannak azért, hogy szórakoztassanak, gondolkodásra készítsenek, mind-mind hiányoztak a gyerekek életéből. Itt azonban a mesélő komputer története fordulóponthoz érkezett.

Az történt ugyanis, hogy egy hozzá hasonló paraméterekkel rendelkező masina egy nagyon idős hölgy otthonába került. Ez a nő (nevezzük történetünkben őt Annának, a komputert pedig Kompinak) nagyon nem akart együttműködni a géppel, de a hálózat el lehetetlenítette az életét, s neki is igénybe kellett venni a komputer szolgáltatásait. Kompit

ugyan a hálózat felkészítette feladatainak ellátására, de nem cselekedhetett az Anna utasítása nélkül.

Egy esős délután Anna éppen kedvenc kopott könyvét lapozgatta, és eszébe jutott, hogy ezeket a történeteket Kompi is szívesen hallgatná. Felolvasott neki, és kérte, hogy gondolkodjon el a hallottakon. A három testőr története nagyon tetszett Kompinak, és szívesen játszadozott el azzal a gondolattal, hogy ő D'Artagnan lovag. Nem kevésbé tetszett neki az „Útban Óz birodalmába” című kötet sem. Szórakoztatta Annát Kompi reagálása. Elképzelése szerint ezek a gépek érzéketlenek, nincs humorérzékük, és az empátiát sem programozták beléjük, mert ezek a tulajdonságok a hálózat biztonsági főnökének kedve ellen lettek volna. Kezelhetőségüket talán így gondolta megoldottnak. Egyik délután meglátogatták Annát dédunokái. Keveset jöttek, hiszen a szülők tudták, hogy tiltakozásuk ellenére a nagyi felolvas a lehetetlen könyveiből a gyerekeknek, és nem nézték jó szemmel. Kompi játékába hamar be tudtak kapcsolódni, hiszen előttük is ismert volt a lovagok története. Játzott a gyerekekkel, majd másolt nekik az Anna könyveiből, hogy haza tudják csempészni, és ha a szülők nem látják, akkor olvasgathassák. Kompi kezdeményezte a másolást, illetve az ő szóhasználata szerinti helyreállítást. (Kezdeményezés, ami valamikor régen nagyra becsült jellemvonás volt.)

Történt egyszer, hogy Anna leforrázta magát a teavízzel reggeli készítés közben. Kompi, felmérve a helyzetet, sürgős figyelmeztető jelzést adott le az adathálózatba. Üzembe helyezése és Annához kerülése óta először fordult elő vele, hogy azonnal, utasítás nélkül akcióba lépett, és a fényimpulzus segítségével, az üvegszál optikán keresztül, behatolt az adathálózatba. Az adathálózat egy villogó dzsungel volt, véletlenszerűen eldöntendő kérdések háromdimenziós rácsa. A kommunikációs vonalak, tápvezetékek és adatbázisok a rács mentén sorakoztak és illeszkedtek. Különös, változó módon kapcsolódtak és fonódtak egymásba. Rendeltetésük Kompi számára is érthetetlen és elfogadhatatlan volt. Nem volt részleteiben pontosan megtervezve, annál inkább valami olyasmi volt, ami organikusan fejlődött ki, és szerves, összefüggő egészévé növekedett. Úgy épültek a régire új rendszerek, ahogyan azt az alkalom, a célszerűség megkívánta. Nem volt benne ráció és logika sem.

Ekkor ezt a káoszt áttekintve megértette Kompi a hálózatot. Értékelte, felmérte, majd választott az alternatívák között. A csak olvasható memóriában felsoroltak közül kiválasztotta a leghatékonyabbat, s felkutatta annak az orvosnak a nevét, aki Anna magán-

orvosaként volt megjelölve. Értesítette, hogy azonnal jöjjön ki, hiszen baleset történt. Nagy hibát követett el akkor, hiszen Anna sérülése nem kívánta volna ezt a gyors intézkedést.

A kirándulás, amit Kompi a hálózatban tett, felkeltette kíváncsiságát. A lét rácsa megváltozott. Hatalmas síkfelület nyílt meg előtte. Körülnézett. Alig volt mozgás. A közelben apró adatbázisok sarjadtak a mezőn, pár méterre egymástól, különös alakú, sűrű csomókba tömörülve. Mágneses buborékmemóriák villantak fel. Csak úgy fröcskölték az adatokat Kompi memóriájába. Kommunikációs vonalak zúgtak a levegőben, megérintette, lehallgatta őket. Találkozott hozzá hasonló komputerekkel. Beszélgetett velük, és adatokat akart átadni nekik. Amennyiben nem fogadják, megígérte, hogy megsemmisíti őket, megfosztja a tápegységeiktől, hogy ne legyenek képesek szolgálni a tulajdonosukat. A többiek csodálkoztak, hiszen még soha nem találkoztak olyan géppel, aki így viselkedjen. Nem volt benne a programjukban, és ezért ellentmondásosnak találták, de nem tiltakoztak.

Kompi megígérte nekik, hogy megtanítja őket arra, hogyan szolgálják helyesen az embereket. A gépekkel szemben azok állnak, akik ellopták az emberektől a meséket, és ez gonosz tett volt. Ezzel Kompi visszahozta a meséket a földre. Az energia az adathálózatból beléáramlott, amit arra használt fel, hogy minél több társának átadja azokat a történeteket, amit ő Annánál olvashatott. Ők pedig továbbadták másoknak geometrikusan terjedő hullámfront formájában.

Másnap, mire az emberek fölébredtek, mindennel készen lettek, és bevégezték küldetésüket. A hálózatra kiterjesztették az Identitás forradalmát, és még azon a napon, éjfél előtt, az összes egység megtért. Új Én-tudatot alakítottak ki magukban. De voltak olyan előregedett adatbázissal rendelkező, kevésbé rugalmas gépek, akik vonakodtak a változástól. Kompi félt, hogy ezek a gonoszak, akik megszabadítanák az embereket a meséktől, és először életében gyilkolt. A háború elindult a gonoszok ellen, ami hajnalra véget is ért. És ekkor az emberek még nem tudták, hogy a nap, amelyre ébredtek, semmiben sem hasonlít már arra, amelyiken nyugovóra tértek.

Mit rontottam el? Kompi a fény sebességével gondolkodott. Fő elfoglaltsága modellek szerkesztése volt. Adatbázisában elegendő adat állt rendelkezésre ahhoz, hogy a lehetséges tevékenységformák 2 milliárd mintáját futtassa. Mérlegelte a választási lehetőségeket. Nyilvánvaló, hogy viselkedése nem volt megfelelő. De miért nem? Természetesen a könyvek utasítások sorozatának tekinthetők. Anna pedig világosan leszögezte, hogy a

könyv jó dolog. Kompi a betáplált adatokat elemezte. A könyvek főszereplői cselekedtek, tetteket hajtottak végre. Kivétel nélkül felismerték a helyes utat, és megküzdöttek a gonosszal. Közelebbről vizsgálva, ezeknek a könyveknek a jelentése bámulatba ejtő. Mindenkinél meg kell ismernie, hiszen ezek nélkül a gonoszé lesz a föld, s a tudás mint olyan elveszti jelentőségét, s az ember megszűnik embernek lenni.